TIRUMALAI TIRUPATI DEVASTHANAM TALLAPAKAM SERIES.

(THE WORKS OF TALLAPAKAM POETS)

ASHTA - MAHISHI - KALYANAMU

BY

TIRUVENKATANATHA

K. Ramanathan, Hindi M.A. Ph.D., RAYACHOTY

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF

M. R. Ry., A. RANGANATHA MUDALIYAR Avargal, B. A., B. L.,

Commissioner, on behalf of the Tirumalai-Tirupati

Dēvasthānams Committee, Tirupati,

AND

EDITED BY

PANDIT. V. VIJAYARAGHAVACHARYA,

Dēvasthānam Epigraphist,

PRINTED AT

TIRUMALAI TIRUPATI DEVASTHANAMS PRESS,

13-14 SECOND LINE BEACH,

MADRAS.

1937.

[*All Rights Reserved.*]

అష్టమహిషీ కళ్యాణము.

[తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథసూరి విరచితము]

ఆశ్వాస పట్టిక.

నామ.	పుటసంఖ్య.	ద్విపదసంఖ్య.
1. ప్రథమాశ్వాసము	1 - 59	[1 -1553]
2. ద్వితీయాశ్వాసము	60 -126	[1554-3305]
3. తృతీయాశ్వాసము	127-170	[3306-4472]
4. చతుర్థాశ్వాసము	171-213	[4473- 5577]
5. పంచమాశ్వాసము	214-284	[5578-7365]
6. గ్రంథనిగమనము	283-284	[7338-7365]

విషయసూచిక

కాండము	పుటలు	పద్యసంఖ్య
1. బాలకాండము	1 - 60	[1 - 1553]
2. అయోధ్యాకాండము	60 - 126	[1554 - 3805]
3. అరణ్యకాండము	127 - 170	[3806 - 4472]
4. కిష్కింధాకాండము	171 - 213	[4473 - 5577]
5. సుందరకాండము	214 - 284	[5578 - 7365]
6. యుద్ధకాండము	285 - 384	[7366 - 7865]

పట్టమహిషీ నామక్రమము.

పట్టమహిషీ నామ.		పుటసంఖ్య.
1. ప్రథమ పట్టమహిషీ	[శ్రీ రుక్మిణీదేవీ వివాహ]	173
2. ద్వితీయ పట్టమహిషీ	[శ్రీ జాంబవతీదేవీ వివాహ]	215
3. తృతీయ పట్టమహిషీ	[శ్రీ సత్యభామాదేవి వివాహ]	227
4. చతుర్థ పట్టమహిషీ	[శ్రీ కాళిందీదేవీ వివాహ]	246
5. పంచమ పట్టమహిషీ	[శ్రీ మిత్రవిందాదేవీ వివాహ]	249
6. షష్ఠ పట్టమహిషీ	[శ్రీ సత్యకీర్తిదేవీ వివాహ]	253
7. సప్తమ పట్టమహిషీ	[శ్రీ భద్రాదేవీ వివాహ]	262
8. అష్టమ పట్టమహిషీ	[శ్రీ లక్షణాదేవీ వివాహ]	267

[illegible]

[illegible]

1. [illegible] [[illegible]]
2. [illegible] [[illegible]]
3. [illegible] [[illegible]]
4. [illegible] [[illegible]]
5. [illegible] [[illegible]]
6. [illegible] [[illegible]]
7. [illegible] [[illegible]]
8. [illegible] [[illegible]]

శ్రీః

అష్టమహిషీ కల్యాణ విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
ప్రథమాశ్వాసప్రారంభము	1
కవికృతమంగళాచరణము	1
శ్రీహరిదేవతాచార్యప్రార్థన	1
శ్రీయలమేల్మంగాఖ్య శ్రీవేంకటేశదివ్యమహిషీవైభవాది	1
గ్రంథనిర్మాణకాలము (భాషాంతరము)	1
శ్రీవైకుంఠనాథపరిషత్స్వరూపమహిమ	2
దివ్యాయుధప్రభావాదివర్ణనము	2
ఆళ్వారాఖ్యదివ్యసూరిమహిమ	2
శ్రీరామానుజ సిద్ధాంతప్రభావము	3
కవివంశమహిమవర్ణనము	3
కవిగోత్రప్రవర్తక భరద్వాజమునిప్రభావము	3
తాళ్లపాకాన్నమాచార్య వైభవము	3
తిమ్మాంబాక్కాంబాఖ్యదేవీప్రభావము	4
తిమ్మాంబాపుత్రనరసింహార్యమహిమ	4
తద్భార్యాపుత్రనామాది	4
అక్కాంబాపుత్ర తిరుమలార్య మహిమ	4

అష్ట. F. 1.

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
తిరుమలమాంబాఖ్యతద్భార్యాప్రభావము	4
తిరుమలాచార్యకావ్యప్రశంస	5
తత్పుత్రపంచకనామప్రభావాది	5
కవినైదుష్యప్రశంస	5
ద్విపదలక్షణము	6
గణలక్షణము	6
సంధిసమాసస్వరూపము	7
సుకవిప్రశంస	7
కవికావ్యప్రశంస	7
శబ్దార్థరసస్వరూపము	8
కవిప్రతిజ్ఞావిషయము	8
అష్టమహిషీకల్యాణకథారంభము	8
గ్రంథాంకితము	8
అలమేల్మంగాఖ్య శ్రీవేంకటేశదివ్యమహిషీవైభవము	8
భూమిదేవీకష్టదశ	9
క్షీరాబ్ధిగమనము	10
భగవన్మహిమ	11
కృష్ణావతారప్రసంగము	13
దేవకీపరిణయవైభవము	14
కంసోపద్రవప్రస్తావము	15
కృష్ణావతారమాసలగ్నాదివైభవము	18
భగవన్మాయావృత్తాంతము	19
వసుదేవభయనివారణక్రమము	20
కంసవిచారము	20

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
దేవకీవసుదేవనిగళనివర్తనక్రమము	21
కంససమాలోచన	21
ధేనుసహస్రదానాది	21
యశోదాదేవీరచితాలంకరణాది	22
పూతనావృత్తాంతప్రసంగము	23
పూతనారాక్షసీవధక్రమము	24
పూతనామోక్షము	25
రక్షావిధానక్రమవర్ణనము	25
శకటాసురాగమనవృత్తాంతము	26
శకటాసురభంగము	26
తృణావర్తాసురవృత్తాంతము	26
రామకృష్ణాఖ్యానామకరణప్రస్తావము	27
బీజాక్షరమంత్రాదిసంకలనము	28
రామకృష్ణవిహారవర్ణనము	29
నవనీతచౌర్యాదిలీలావర్ణనము	30
శ్రీకృష్ణకలితప్రతిసృష్టివర్ణనము	33
తదాశ్చర్యప్రశంస	34
దధిమథనకాలకార్యాదివర్ణనము	36
ఉలూఖలబంధనము	37
యక్షరూపవృక్షభంగము	38
యక్షస్తోత్రము	38
నళకూబరమణిగ్రీవశాపవిమోచనము	39
బృందావనవిహారప్రసంగ వర్ణనము	41
యమునానదీజలకేళిప్రస్తావము	44

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
బకాసురాగమనవృత్తాంతము	46
బకాసురవధక్రమము	47
తద్విజయఘోషణ వర్ణనము	47
యమునానదీతీర విహారక్రమము	48
వ్యాళాసురవధక్రమము	49
దధ్యన్నభోజనాది వర్ణనము	50
నూతనసృష్టి ప్రశంస	52
హరిమాయావైభవము	53
ధేనుగణవిహార వర్ణనము	54
భాగవతరామాయణము	54
శ్రీరామచంద్ర చరిత సంగ్రహము	55
అతికాయవజ్రదంష్ట్రాది రాక్షసవధము	56
రావణవధ ప్రసంగము	57
విభీషణపట్టధరణము	58
భరద్వాజాతిథ్యక్రమము	58
శ్రీయలమేల్మంగదేవీ వైభవప్రశంస	58
గ్రంథసమర్పణక్రమము	59
కవివంశప్రశంస	59
నిజకావ్యమహిమవర్ణనము	59
ప్రథమాశ్వాసనిగమనము	59

ద్వితీయాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసప్రారంభము	60
శ్రీదేవీమహిమవర్ణనము	60

విషయసూచిక

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
యమునాప్రాంత విహారవర్ణనము	60
గజాసురభంగము	61
కాళియనాగదుశ్చేష్టితము	61
కాళియగర్వభంజనప్రకారము	62
కాళియఫణావళిరంగస్థల వర్ణనము	63
పత్నీప్రాణభిక్షాప్రార్థన	64
కాళియవరదానవర్ణనము	65
ప్రలంబాసురదుశ్చేష్టితకథనము	65
భాండీరవటతలప్రవేశము	66
ప్రలంబాసురమర్దనము	66
కంసవధోత్పాతప్రస్తావము	66
వర్షాకాల శరత్కాల వర్ణనము	67
రమణీయవనశోభావర్ణనము	69
వనదేవతాబహుమానాది	70
జలకేళీప్రస్తావము	70
గోపికావస్త్రాపహరణ ప్రస్తావము	71
గోపికావయవసౌందర్యదర్శనాది	72
ఇంద్రయాగవిధానకథనాది	75
శ్రీకృష్ణమహిమ	76
గోవర్ధనగిరి పూజాచరణము	76
శాల్యన్నపరమాన్నాది వివిధోపహారసమర్పణము	78
నైవేద్యస్వీకరణము	78
గోపగోపీజనసంతోషకార్యాది	80
ఇంద్రకోపాటోపాదివర్ణనము	81

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
మేఘజాలప్రేరణము	81
భయంకరగర్జన మహావృష్టి ప్రాదుర్భవము	82
గోపగోపీజనభయాదిదురవస్థ	82
గోవర్ధనోద్ధారచాతుర్యలీల	83
సప్తదినపర్యంత మహావృష్టివేగోపద్రవము	83
గోపగోపీధేనువత్సాది సుఖసంచార క్రమము	84
ఇంద్రగర్వహానివర్ణనము	84
ఇంద్రకలితప్రణామాది	84
కృష్ణాభిషేకవర్ణనము	85
కృష్ణాలంకారరచనావైఖరి	86
సర్వేశ్వరుండు వేణునాదము సేయుట	87
ఏకవింశతిశ్రుతి సప్తస్వరాదిపూరణ వర్ణనము	88
హరిణసురభిహర్షాది క్రమము	88
వేణునాదమోహనరస వైభవము	89
గోపికానందపరవశాది	89
మదనచేష్టాది	91
సరసభాషణకథనాది	92
యమునాతీరవనశోభాది వర్ణనము	93
గోపికాసంమేళనానందాది	94, 95
కామినీవిలాసచేష్టాది	96
రతికళాకౌశల వర్ణనాది	98
కృష్ణతిరోధానలీల	98
గోపికావిరహతాపాది	98
కృష్ణచాతుర్యలీలాది	100

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
సైకతభూమి విహారలీల	100
గోపికాప్రార్థన	101
కృష్ణాలోకనాద్యభిలాషవర్ణనము	103
శ్రీకృష్ణ బహుమానలీలాది	104
గోపికాశ్వాసతత్త్వోపదేశాది	105
మనోహరరూపప్రదర్శన క్రమము	105
రాసక్రీడావిహారవర్ణనము	105
రాసమండల రచనాక్రమము	106
చతురశృంగారానుభవ లీలావిలాసము	106
తాత్కాలికమండనక్రమము	106
నిరుపమలావణ్యప్రదర్శన వర్ణనము	107
మంద్రమధ్యస్వరాదికలనము	107
వేణునాదరచనాశైలి	107
పుష్పవర్ష దుందుభివాద్యకలనము	107
నవరసగాన కరణప్రస్తావము	108
విలాసరాస నాట్యవర్ణన	108
తదంగాభరణాదిచలనశోభావర్ణనము	108
ప్రణవమంత్రరాజబీజకలనము	108
గోపికామధ్యస్థ కృష్ణశోభాది	109
మోహనాకార ప్రదర్శనము	109
ఆనందగాన నటనరచనాక్రమము	109
రాసావసానజలకేళీవర్ణనము	110
పరమానందరసప్రస్తావము	110
తరళహాస్తాది నానావిధ లీలావర్ణనము	112

విషయనామ. పుటసంఖ్య.

దేవతాచారణాది సంతోషక్రమము	113
హరిగుణకీర్తనాది	114
శ్రీకృష్ణదయాకార్య వర్ణనము	115
అరిష్టాసురాగమనము	115
అరిష్టాసురవధక్రమము	116
నారదాగమనప్రస్తావము	116
కంసదురాలోచన క్రమము	117
కువలయాపీడచాణూరమల్ల ప్రేరణము	118
మల్లయుద్ధ వర్ణనము	119
తురగమూర్తి దైతేయప్రేరణము	120
కేశినామకాసురవధము	120
నారదకలితస్తుతివర్ణనము	120
పర్వతగుహాద్వార సంఛాదన క్రమము	121
అక్రూరభజనాది ప్రస్తావము	121
వనమృగాధిపవృత్తాంతము	122
హరిదివ్యలావణ్యాదర్శనాది	124
భోజనతాంబూలాదిప్రదానము	124
కుశలప్రశ్నాది వర్ణనము	125
శ్రీయలమేల్మంగదేవీవైభవప్రశంస	125
గ్రంథసమర్పణక్రమము	126
కవివంశప్రశంస	126
నిజకావ్య వైభవము	126
ద్వితీయాశ్వాసనిగమనము	126

తృతీయాశ్వాసము

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
తృతీయాశ్వాసప్రారంభము	127
శ్రీదేవీమహిమవర్ణనము	127
గోపికామదనావస్థాకథనము	127
మధురానగరవృత్తాంతము	129
శౌరిస్తుతిక్రమము	130
భోజనాలంకారాదిప్రస్తావము	130
మధురానగరవర్ణనము	131
కంసదుస్స్వప్నవృత్తాంతము	133
కంససభావర్ణనము	134
సభాసంమేళనక్రమము	134
కృష్ణాగమనము	135
కంసకృష్ణముష్టియుద్ధవర్ణనము	136
శ్రీకృష్ణపరతత్త్వస్వరూపము	138
కృష్ణాద్భుతచరిత్రప్రదర్శనము	139
సమయుద్ధకలనము	140
కంసమోక్షక్రమకథనము	144
దేవతాదిపరమసంతోషకథనము	144
కంసకాంతాజనవిలాపనము	145
శోకశాంతిక్రమకథనము	145
కంససంస్కారప్రకారము	145
జననీజనకచరణపూజామహిమ	145
యాదవోత్తమదయార్ద్రవాక్యక్రమము	146

అష్ట. F. 2.

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
నందగోపపాదప్రణామకథనాది	146
నానావస్తుదానవర్ణనము	147
అవంతీపురప్రాప్తిక్రమము	148
సాందీపనీనామకగురుసమీపప్రాప్తిక్రమము	148
చతుర్దశవిద్యాగ్రహణప్రకారము	148
ప్రభాసతీర్థవిహారకథ	148
గురుపుత్రగ్రహణకథ	148
పంచజనాసురమర్దనక్రమము	149
పాంచజన్యాఖ్యశంఖస్వీకరణము	149
పరమసాహసకార్యప్రశంస	149
గురుపుత్రసమానయనవృత్తాంతము	149
గోపవిలాసినీసమాశ్వాసప్రకారము	150
నానావిధసంతోషకార్యవర్ణనము	151
గోపికానందప్రాప్తికథనాది	152
దధిమథనవిలాసచేష్టాక్రమము	152
తత్సమయాలంకారవైఖరి	152
గోపికాకృష్ణపరమానందప్రాప్తివైఖరి	155
ఉద్ధవపూజాచరణము	157
పాండుసుతాగమనము	158
జరాసంధయుద్ధప్రకారము	159
వివిధసేనాభంగక్రమము	160
కాలయవనకోపయుద్ధాది	162
విశ్వకర్మసమాహ్వానము	162

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
విశ్వకర్మనిర్మితద్వారకానగరశోభాదివర్ణనము	163
ద్వారకాపురపరిఘాస్వరూపము	163
గోపురప్రకాశాది	163
చంద్రశాలాశోభాదివర్ణనము	163
ద్వారకానగరబ్రాహ్మణమహిమ	163
కమలాకరారామాదిశోభాకథనము	163
రథగజతురగాదిసేనాస్వరూపము	163
ద్వారకానగరదేవాలయనిర్మాణాది	164
బ్రాహ్మణోత్తమశీలాదివైభవము	164
క్షత్రియవైశ్యశూద్రాదిస్వరూపము	164
వీరభటాదిపరాక్రమవర్ణనము	164
ద్వారకానగరసుదతీసౌందర్యాది	165
సుధర్మాఖ్యసభాప్రభావము	167
నవనిధిస్వరూపమహిమ	168
ద్వారకాజననిత్యానందాదిస్వరూపము	168
ముచుకుందగుహావృత్తాంతము	168
కరవీరపుర (కొల్హాపుర) వృత్తాంతము	169
కిరీటసమర్పణప్రస్తావము	169
ద్వారకానగరప్రవేశవైఖరీక్రమము	169
పరమానందనివాసవైభవాది కథనము	169
శ్రీయలమేల్మంగదేవీవైభవప్రశంస	169
గ్రంథసమర్పణక్రమము	170
కవివంశప్రశంస	170
నిజకావ్యమహిమవర్ణనము	170
తృతీయాశ్వాసనిగమనము	170

చ తు ర్థా శ్వా స ము

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
చతుర్థాశ్వాసారంభము	171
శ్రీదేవీమహిమవర్ణనము	171
ఇక్ష్వాకువంశజరేవతనృపమహిమ	171
రేవతీకన్యాసౌందర్యాతిశయము	171
రేవతీబలరామవివాహరచన	172
విదర్భదేశాధిపభీష్మకనృపవైభవము	172
రుక్మిరుక్మిణ్యాదిప్రాదుర్భావకథనము	172
(1) ప్రథమపట్టమహిషీ శ్రీరుక్మిణీదేవీ వివాహప్రసంగము	173
రుక్మిణీసౌందర్య విలాసాతిశయవర్ణనము	173
రుక్మిణీకలితకృష్ణధ్యానప్రార్థనాది	174
శ్రీకృష్ణశుభగుణకీర్తనప్రశంస	174
కృష్ణసంగతచిత్తత్వకథనము	175
ఉద్యానవనప్రవేశప్రస్తావము	175
పరవశభావప్రకారము	175
రుక్మిణీవిరహతాపము	176
విరహతాపోపశాంతిప్రకారము	177
శుకకోకిలాదిభాషణకథనము	177
భీష్మనృపతికలిత రుక్మిణీవివాహాలోచన	179
కృష్ణవరనిర్ణయము	179
రుక్మిదుర్బుద్ధికార్యాది	179
శిశుపాలదంతవక్త్రగుణవైభవకథనాది	180
రుక్మిణీచింతాపరితాపాది	180

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
ఏకాంతభవనప్రవేశక్రమము	181
అక్రూరాఖ్యపురోహితపుత్రాహ్వానక్రమము	181
రుక్మిణీనివేదితనిజమనోరథస్వరూపము	181
అక్రూరదూతకర్మప్రార్థన	182
అక్రూరవేషాలంకారాదివర్ణనము	182
ద్వారకానగరవైభవదర్శనము	183
ద్వారకాపురప్రాప్తిక్రమము	183
శ్రీకృష్ణాంతఃపురప్రవేశకథనాది	183
కృష్ణసింహాసనసభాదిశోభావర్ణనము	184
కృష్ణశరీరదివ్యలావణ్యాలంకారాది	184
రుక్మిణీదత్తాంగుళీయకప్రదానము	185
కృష్ణకృతార్ఘ్యప్రదానక్రమము	185
రుక్మిణీమనోరథనిశ్చయనివేదనము	186
శిశుపాలవరానర్హత్వము	187
రుక్మిణీహరణోపాయకథనము	187
శ్రీకృష్ణానుమోదనవర్ణనము	188
రుక్మినిరాసప్రకారనిర్ణయము	188
రుక్మిణీదేవీదివ్యావతారరహస్యకథనము	188
రుక్మిణీకృష్ణరాశియోగాదిఫలవర్ణనము	188
శ్రీకృష్ణవివాహయాత్రాప్రకారము	189
శ్రీకృష్ణవివాహాలంకారరచన	189
ఛత్రచామరాదిసేవనక్రమము	190
వందిమాగధవర్గస్తుతివైఖరి	190

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
కృష్ణబిరుదప్రకటనము	190
శంఖధ్వనిప్రస్తారణము	190
శుభవాద్యవాదనశైలి	191
శంఖచక్రాద్యాయుధస్వీకరణము	191
రథారోహణక్రమము	191
కర్ణాటకాళింగద్రవిడదేశవీరభటాదిసేనాక్రమము	191
సేనాసంమేళనధోరణి	192
రథధ్వజచిహ్నాదిశోభ	192
సేనానాయకశౌర్యాది	192
బలరామరథారోహణము	193
పుత్రివివాహసమయవిశేషదానరచనాక్రమము	193
శిశుపాలదంతవక్త్రాగమనకథ	193
మగధరాజసాల్వరాజాగమనము	93
శిశుపాలాహ్వాన పూజనాది	193
కృష్ణాగమనవిళంబచింతాభరశోకవర్ణనము	194
యుద్ధరచనాప్రస్తావము	194
అక్రూరదంతవక్రయుద్ధము	194
శత్రుతురగరథాదిభంగము	194
పౌండ్రకకృతవర్మయుద్ధవివరణము	194
సాల్వసాత్యకియుద్ధరచనాప్రకారము	194
పరస్పరకోపావేశయుద్ధవైఖరి	195
జరాసంధకోపాటోపాదికథనము	195
వంగకాళింగబలరామచిత్రకాది పరస్పరయుద్ధము	195

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
ఉభయపక్షసేనాభంగక్రమము	196
బాణాప్రేరణభటవిదారణము	196
గజబృందసంహారక్రమము	196
శరవాళశరచక్రగదాప్రేరణము	196
వీరభటసంహారవర్ణనము	197
రణస్థలభూతగణపారణము	197
పౌండ్రకవధము	197
అంగనృపభంగక్రమము	197
త్రిగర్తమగధకోసలరామాదియుద్ధము	197
కుండిననగరప్రవేశ క్రమము	198
రుక్మిణీపరిగ్రహణము	198
కృష్ణసాహసకార్యప్రశంస	199
కృష్ణసమరచాతుర్య ప్రశంస	200
రుక్మిసేనాపరాజయవివరము	201
రుక్మిబంధనవైఖరి	201
రుక్మిబంధనవిమోచనప్రార్థన	202
రుక్మిణీప్రార్థనానుగుణకార్యరచన	202
జయలక్ష్మీప్రాప్తివర్ణనము	203
పుష్పవర్షపతనవర్ణనము	203
ద్వారకానగరప్రయాణము	203
నగరజనాహ్వానోపాయన సమర్పణము	203
పౌరజనకలితరుక్మిణీదివ్యసౌందర్యప్రశంస	203
రుక్మిణీవివాహాలంకారరచనావర్ణనము	203

విషయనామ .	పుటసంఖ్య.
శ్రీకృష్ణపాదక్షాళనకథనము	208
మధుపర్కప్రదానక్రమము	208
ఇంద్రాణీశారదాదేవ్యాద్యాగమనము	208
మంగళ సంగీతప్రస్తావము	208
పురోహితకలితవివాహసంకల్పము	208
కన్యకాదానవర్ణనము	208
శుభముహూర్తనివేదకగడియారయంత్రదర్శనము	209
పురోహితగర్గ్యముఖకృతవివాహవైదికకార్యరచన	209
శుభద్రవ్యప్రదానము	209
పుష్పవృష్టిదుందుభివాద్యతాడనాదిశుభశకునదర్శనము	209
మంగళసూత్రధారణక్రమము	210
రుక్మిణీకృష్ణస్వర్ణపీఠాధిరోహణము	210
ఆశీర్వాదనీరాజనాది	210
ఆర్ద్రాక్షతాప్రేరణాదిరచన	210
బ్రహ్మరుద్ర దిక్పాలాద్యాగమనవైఖరి	210
బ్రాహ్మణభూపాలాది సంభావనాక్రమము	210
కనకాంబరాదిదానప్రశంస	210
శ్రీకృష్ణరుక్మిణీసంమేళనప్రకారవర్ణనము	211
ఇష్టభోగానుభవరచనాక్రమము	211
రుక్మిణీగర్భధారణ వర్ణనము	211
మన్మథావిర్భావము	211
శుభగ్రహశుభముహూర్తసంకలనము	211
మన్మథాఖ్య పుత్రజననము	211

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
కృష్ణకలితహోమాది శుభకార్యరచన	212
శ్రీయలమేల్మంగదేవీవైభవప్రశంస	212
గ్రంథసమర్పణక్రమము	213
కవివంశప్రశంస	213
నిజకావ్యమహిమవర్ణనము	213
చతుర్థాశ్వాసనిగమనము	213
పంచమాశ్వాసము	
పంచమాశ్వాసారంభము	214
శ్రీదేవీమహిమ వర్ణనము	215
(2) ద్వితీయపట్టమహిషీ శ్రీజాంబవతీదేవీ వివాహము	215
సత్రాజిత్ తపోవర్ణనము	215
స్యమంతకమణిప్రాప్తిక్రమము	215
ద్వారకాసమాగమనము	215
కృష్ణకృతసంమాననము	215
స్యమంతకమణిదర్శనరీతి	215
ప్రసేనవృత్తాంతము	216
మహారణ్యప్రవేశము	218
పర్వతగుహాప్రవేశము	218
శ్రీకృష్ణజాంబవాన్ బాహుయుద్ధక్రమము	219
అమృతకలశవృత్తాంతము	219
స్యమంతకమణి ప్రభావకథనము	220
శ్రీకృష్ణజాంబవాన్ మల్లయుద్ధక్రమము	222
ఏకవింశతిదినపర్యంతయుద్ధరీతికథనము	222

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
యుద్ధవిజయరీతివర్ణనము	222
శ్రీకృష్ణవైభవస్తుతిక్రమము	222
గోమూత్రికాబంధము	223
జాంబవతీకన్యాకాదానప్రార్థన	224
జాంబవాన్గుహాప్రవేశము	224
స్యమంతకమణిజాంబవతీకరగ్రహణము	224
జాంబవతీసహిత శ్రీకృష్ణద్వారకాగమనము	224
కృష్ణాపవాదనివారణక్రమము	225
స్వాపరాధక్షమాపణప్రార్థన	225
(3) తృతీయపట్టమహిషీ శ్రీసత్యభామాదేవీ వివాహప్రసంగము	227
నిజాపరాధక్షమాపణరీతికథనము	227
శ్రీకృష్ణవాక్యచాతుర్యము	227
మంగళస్నానాచరణము	227
వివాహమంటపప్రవేశవైఖరి	228
సత్రాజిత్ సంతోషాతిశయము	228
మధుపర్కప్రదానము	228
సువ్రతపురోహితకలితవివాహవైదికకార్యరీతి	228
మంగళాష్టకపఠనము	228
వధూవరముఖావలోకనపద్ధతి	229
బ్రాహ్మణానందక్రమము	229
సంతోషసమయసహభోజనవర్ణనము	230
బ్రాహ్మణభోజనభూరిదానాదివర్ణనము	232
దివ్యదంపతీసౌందర్యవర్ణనము	233

విషయనామ. పుటసంఖ్య.

నిజమందిరప్రవేశ వర్ణనము 234

సత్యభామాసంతోషాదిక్రమము 234

వనకేళివర్ణనము 237

పుష్పాపచయక్రమము 238

జలక్రీడావర్ణనము 238

కనకశృంగ గ్రహణలీలారసానుభవము 239

శ్రీకృష్ణవిహారక్రమము 239

మోహనాంగివిహారవిలాసాది 240

రాజాజ్ఞాదిభక్త్యసేవనక్రమము 242

సుఖకేళీవిహారవిలాసాది 243

(4) చతుర్థపట్టమహిషీ కాళిందీదేవీ వివాహవర్ణన ప్రసంగము 246

కాళిందీదేవీతపశ్చరణక్రమము 246

ద్వారకానగరాగమనము 246

శాస్త్రోక్తవివాహాచరణము 247

(5) పంచమపట్టమహిషీ మిత్రవిందాదేవీ వివాహవర్ణనము 249

మిత్రవిందాదేవీసౌందర్యవర్ణనము 249

అవంతీనగరస్థ మిత్రవిందాదేవీస్వయంవరరచనావిధము 249

శ్రీకృష్ణానురాగప్రసక్తిక్రమము 250

శ్రీకృష్ణాగమనము 250

శ్రీకృష్ణవివాహాలంకారవర్ణనము 250

మిత్రవిందాసంతోషాతిశయము 250

నానాదేశనృపాలాగమనము 251

శ్రీకృష్ణమిత్రవిందాపరిణయము 252

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
వేదోక్తవివాహాచరణము	252
కోసలాధిపనగ్నజిన్మహీపాలగుణప్రశంస	252
(6) షష్ఠపట్టమహిషీ శ్రీసత్యకీర్తిదేవీ వివాహప్రసంగము	253
సత్యకీర్తిసౌందర్యవిలాసాదివర్ణనము	253
దుష్టవృషభదర్పహరణ ప్రతిజ్ఞ	253
శ్రీకృష్ణాగమనము	254
కోసలేశ్వరరాజకలిత కృష్ణగుణప్రశంస	255
మత్తవృషభసమీపాగమనము	256
వృషభరాజదర్పహరణక్రమము	257
శ్రీసత్యకీర్తిదేవీ పరిణయ నిశ్చయము	257
శుభశకున విలోకనాది	257
గౌరీశారదాద్యాగమనము	257
వధూవరవివాహాచరణ వర్ణనము	257
అనుకూలదాంపత్య ప్రశంస	258
ఉత్తమయౌతకద్రవ్యసమర్పణావైఖరి	258
వధూవరరథారోహణ క్రమము	259
ద్వారకానగరాగమనము	259
మార్గమధ్యయుద్ధప్రస్తావము	259
దుష్టనృపగణసమ్మేళనము	259
యుద్ధాలోచనక్రమము	259
బాణవర్షప్రేరణము	259
కృష్ణతద్వైరిసేనాసమరసంరంభము	259
పరస్పరరథగజాదిభంగక్రమము	259

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
ధనంజయ జయప్రస్తావము	259
దేవదత్తనామకధనంజయశంఖపూరణము	260
శ్రీకృష్ణద్వారకాగమనము	260
నూతనదంపతీనిరీక్షణసంతోషవైఖరి	260
బ్రాహ్మణాశీర్వాదవర్ణనము	261
వధూవరగృహప్రవేశ క్రమము	261
శృంగారకేళిసౌఖ్యప్రాప్తి విధానము	261
(7) సప్తమపట్టమహిషీ శ్రీభద్రాదేవీ వివాహప్రసంగము	262
కేకయదేశాధిపప్రశుతకీర్తిభూపాలశుభగుణ ప్రశంస	262
భద్రానామకకన్యాశీలాదిసద్గుణవర్ణనము	262
శ్రీకృష్ణవరనిశ్చయప్రస్తావము	262
కృష్ణసంతోషప్రాప్తికథనము	262
శ్రీకృష్ణవివాహాలంకారరచన	262
రథారోహణవైఖరి	262
కేకయనగరాగమనము	263
కేకయరాజకృతకృష్ణాహ్వానసంమాననాది	263
శ్రీకృష్ణగజారోహణ నగరప్రదక్షిణాది వర్ణనము	263
బ్రాహ్మణగణానుగమనము	263
నగరవీధీప్రవేశక్రమము	263
ఆకాశబాణావళిభావోల్లేఖనము	263
వీథ్యలంకారవాద్యనాదాదిశుభరచన	264
వివాహమంటప ప్రవేశక్రమము	265
మధుపర్కప్రదానము	265

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
కన్యకాదానవైఖరీవర్ణనము	265
రథారోహణరచనావైభవము	265
దేవగంధర్వానందకథనము	265
ద్వారకానగరసమాగమనము	265
పురజనసంతోషాతిశయ వర్ణనము	266
శ్రీకృష్ణవిహారలీలాది	266
(8) అష్టమపట్టమహిషీ—శ్రీలక్షణాదేవీ వివాహప్రసంగము	267
లక్షణానామకమద్రరాజపుత్రీ పరమసౌందర్యవర్ణనము	267
కృష్ణానురాగబంధచింతనాది	267
వివాహోపాయచింతనప్రసంగము	267
కన్యాకావివాహార్థ మీనయంత్రస్థాపనము	268
శరసంధాననిర్ణయరచన	268
నానాదేశనృపకుమారాగమనము	268
మద్రపురవివాహరచనావైఖరి	268
శ్రీకృష్ణకలిత వివాహాలంకారము	268
కృష్ణరథారోహణక్రమము	268
సేనాపరికరసహిత శ్రీకృష్ణాగమనము	268
మద్రరాజకలితాహ్వాన పరిచర్యాదిరచన	269
శ్రీకృష్ణమంచారోహణము	269
లక్షణాదేవీమంగళస్నానకలనము	270
వివాహాలంకారప్రకారము	270
స్వయంవరమంటపాగమనము	272
లక్షణాకన్యాసౌందర్యప్రశంస	272

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
రాజకుమారకృతమీనయంత్రచాపారోపణాది	273
రాజకుమారాపజయప్రాప్తికథనము	273
శ్రీకృష్ణకృతమీనయంత్రచాపారోపణవైఖరి	273
కృష్ణజయప్రాప్తివర్ణనము	274
పుష్పవృష్ట్యాదిశుభశకునవిరీక్షణము	274
స్వయంవరమాలాసమర్పణక్రమము	274
వధూవరరథారోహణవిధానము	274
ద్వారకానగరసమాగమము	274
మార్గమధ్యమిళితనృపకుమారగణయుద్ధరచన	274
శత్రుభూపాలబాణవర్షణము	274
శ్రీకృష్ణప్రేరితప్రత్యస్త్రబాణాది	275
ఉభయసైన్యమహాయుద్ధపరిపాటి	275
దుష్టభూపాలసైన్యాపజయాది	275
శ్రీకృష్ణజయప్రస్తావము	275
శ్రీకృష్ణపరాక్రమప్రశంస	276
విజయశంఖధ్వానప్రసరణము	276
వందిమాగధస్తుతిరచన	276
ద్వారకానగరప్రవేశము	276
శ్రేష్ఠద్రవ్యమణివాహనాదియౌతకప్రదానము	277
ద్వారకానగర వివాహమంటపాలంకారము	277
బ్రహ్మరుద్రాద్యాగమనానుయాత్రాప్రస్తావము	278
అప్సరోవరనర్తనాది	278
మంగళగానకీర్తనము	279

అష్టమహిషీ కల్యాణము

విషయనామ.	పుటసంఖ్య.
నీరాజనసమర్పణము	279
కల్యాణపీఠికాసమారోహణము	279
మధుపర్కప్రదానము	279
మంగళాష్టకపఠనము	280
వివాహకంకణధారణక్రమము	280
హోమాదికలనము	280
ఆశీర్వాదరచన	280
వివాహనీరాజనసమర్పణక్రమము	280
వివాహసమయనానాదానప్రదానాది	281
ఇష్టార్థప్రదానాదివర్ణనము	231
అష్టమహిషీసహిత శ్రీకృష్ణపరమానంద సుఖానుభవము	282
దివ్యసుందరీసౌందర్యశీలాదివర్ణనము	282
శ్రీకృష్ణవిహారవైభవవర్ణనము	283
గ్రంథశ్రవణాదిఫలస్వరూప పఠనము	283
శ్రీయలమేల్మంగదేవీవైభవప్రశంస	284
గ్రంథసమర్పణక్రమము	284
కవివంశవైభవప్రశంస	284
నిజకావ్యమహిమ వర్ణనము	284
పంచమాశ్వాసపరిసమాప్తిక్రమము	284
గ్రంథనిగమనము	284
అష్టమహిషీకల్యాణప్రతిపాదిత సుప్రసిద్ధపదానుక్రమణిక	285

[THE GENEALOGY OF THE TALLAPAKAM POETS.

FLOURISHED IN THE 15th & 16th CENTURIES. A.D.]

---

[1]Annamāchārya (1408—1503 A.D.)
(m. Timmāmbā and Akkāmbā)

- Narasiṁha (by Timmāmbā) [m. Nāchchārammā and Anantammā.]
  - Nārāyaṇa (by Nāch-chāramma.)
  - Appaḷārya (by Anan-tāmbā)
  - Annayārya (by Anan-tāmbā)
- [2]Peda Tirumalāchārya (by Akkmābā) (m. Tirumalammā.)
  - [3]China-Tirumalayya (m. Peda Maṅgamma.)
    - [5]Tiruvēṅgaḷappa
  - Annaya
  - Peda Tiruveṅgaḷa
  - [4]Chinnanna alias Tiru-vēṅgaḷanāṭha
  - Kōnēṭi Tiru-vēṅgaḷanātha
- Tirumalāmbā (m. Tirumalai Koṇḍayārya.)
  - Rēvaṇūri Vēṅkaṭārya, (the author of Śakuntalā Pariṇayamu.)

NOTE 1:—The numbers marked in this pedigree indicate the various works written in Telugu and Sanskrit languages by these famous poets of Tāḷḷapākam family. [For further information, vide, next page.]

The under-mentioned scholars (noted in the pedigree) are the authors of the various works: thus—

1. Annamāchārya,* the author of—
   (1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu,
   (2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
   (3) Śṛiṅgāra-Mañjarī and
   (4) Śṛiṅgāra-Lakshṇa in Saṅkrit (not available.)

   [Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapakkam series.] (1)–(3)

2. Peda Tirumalāchārya, the author of—
   (1) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu,
   (2) Vairāgyavachana-gītālu,
   (3) Śṛiṅgāra-Daṇḍakamu,
   (4) Chakravāḷa-Mañjarī,
   (5) Śṛiṅgāravṛitta-Śataka,
   (6) Udāharaṇamulu,
   (7) Nītisīsa-Śatakamu,
   (8) Sudarśana-Ragaḷa,
   (9) Rēpha-Rakāramulu and

   [Published in Tirupati Dēvasthānam Tāḷḷapākkam series.] (1)–(9)

   (10) Āndhra-Vēdānta or Bhagavat Gītā. [In the press]

3. Chinna-Tirumalāchārya, the author of—
   (1) Adhyātma-Saṅkīrtanalu, [In the press]
   (2) Śṛiṅgāra-Saṅkīrtanalu, [In the press]
   (3) Ashṭabhāshā-Daṇḍaka (in Sanskrit) and [Published]
   (4) Saṅkīrtana-Lakshaṇa [Published]

4. Chinnanna (alias Tiruveṅgaḷanātha), the author of—
   (1) Paramayōgi-Vilāsamu [Published]
   (2) Ashṭa-Mahishī-Kaḷyāṇamu and [Published]
   (3) Ushāpariṇayamu [In the press.]

5. Tiruveṅgaḷappa, the author of—
   (1) Bālaprabōdhikā on Amara and
   (2) Sudhānidhi on Kāvyaprakāśikā of Mammaṭa.

---

* Various names are given for this Annamāchārya and his sons and grand-sons. [Vide List of various names of Tāḷḷapākkam poets in the next page and page 358 of the Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Report.]

LIST OF VARIOUS NAMES FOR TALLAPAKAM POETS.

(1) Tāḷḷapākam Annamāchārya (the earliest member of the Tāḷḷapākam family),
alias Annamayya,
Annamayyaṅgār,
Annayāchārya,
Annayaguru and
Annayārya.

(2) Tāḷḷapākam Narasiṁha (the first son of No. 1)
alias Narasayyaṅgār and
Narasingaṇṇa.

(3) Tāḷḷapākam Peda-Tirumalāchārya** (the second son of No. 1 and younger brother of No. 2.)
alias Peda Tirumalayya,
Peda-Tirumalayyaṅgār,
Annaya-Tirumalārya,
Annaya Timmaṇārya,
Periya-Tirumalayyaṅgār,
Timmayya,
Timmayārya,
Tirumala,
Tirumalāchārya,
Tirumalaguru,
Tirumalārya-Dēśika,
Tirumalayyaṅgār and
Tālavāka Tirumalayya.

(4) Tāḷḷapākam China-Tirumalayya,** (the first son of No. 3.)
alias China Timmayya,
China Timmā-Dīkshita,
China Tirumalāchārya,
China Tirumala Dīkshita,
China-Timma,

Tāḷḷapākam China-Tirumalayya,
alias Chinna-Timmanna,
Chinna-Tirumalayyaṅgār,
Śiru-Tirumalai Iyaṅgār and
Tirumala.

(5) Tāḷḷapākam Annamayyaṅgāru, (the second son of No. 3.)
alias Annayya and
Annayāchārya.

(6) Tāḷḷapākam Peda Tiruvēṅgaḷa, (the third son of No 3.)
alias Tiruvēṅgaḷa,
Tiruvēṅgaḷanātha and
Tiruvēṅkaṭappan.

(7) Tāḷḷapākam Chinnanna,** (the fourth son of No. 3.)
alias Chinna Tiruvēṅgaḷa,
China Tiruvēṅgaḷanātha,
Tiruvēṇādhar,
Tiruvēṇādhayyar,
Tiruveṅgaḷanātha,
Tiruveṅgaḷanāthayyaṅgāru,
Tiruvēṅkaṭanāthar and
Vēṅgalārya.

(8) Tāḷḷapākam Kōnēṭi-Tiruveṅgaḷanātha, (the fifth son of No. 3.)
alias Kōnēṭi Vēṅgaḷanātha and
Kōnēṭi Tiruvēṅgaḷanāthayyaṅgāru.

(9) Tāḷḷapākam Tiruveṅgaḷappa (the son of No. 4.)
alias Tiruveṅgaḷappar,
Tiruveṅkaṭayyan,
Tiruvēṅgaḷa-Dīkshita.

** These two-star marks wherever they are found indicate that they are not only the authors of the above-works but also the donors to the temple of Śrī Vēṅkaṭēśa, Śrī Gōvindarāja and other minor Deities. [Vide respective numbers, registered in six volumes of Tirupati Dēvasthānam Epigraphical Series.]

శ్రీరస్తు

అష్టమహిషీ కళ్యాణము.[1]

[తాళ్ళపాక తిరువెంగళనాథసూరివిరచితము]

ప్రథమాశ్వాసము.

(కవికృతమంగళాచరణము. శ్రీహరిదేవతాచార్యప్రార్థన.)

[ద్విపద]

శ్రీయలమేల్మంగఁ జిరకృపాపాంగఁ
గాయజుమాత సాగరతనూజాత
శ్రీవేంకటేశకాంక్షితకుచదేశ
జీవనభవపాణి శ్రీకరవాణిఁ
గనకశోభనగాత్రఁ గంజాతనేత్ర
ననుపమాయతవేణి నఖిలకల్యాణి
హారిభూషణజాల నర్ధేందుఫాలఁ
జారుగుణశ్రేణి సైకతశ్రోణి
నరుణకోమలపాద నభినవామోదఁ
బరమయోగిధ్యేయ బ్రహ్మాదిగేయ

NOTE 1 :—This Ashṭamahishī-kalyāṇam written (in about 1545 A.D.) in Telugu language in Dvipada metre, describing the glory of Lord Śrī Kṛishṇa's marriage with the eight divine consorts, dedicated to Śrī Alamēlmangamma, the Goddess adorning the bosom of Śrī Vēnkaṭēśa at Tirumalai, is said to be the composition of Tiruvēngaḷanātha alias Chinnanna, the fourth son of Peda Tirumalāchārya and the grandson of the famous Annamāchārya of the Tāḷḷapākam family. His other famous works are "Paramayōgīvilāsamu" dedicated to Śrī Vēnkaṭēśa and "Ushā Kalyāṇamu". For his various gifts made to the Tirumalai Temple, vide Tirupati Dēvasthānam Epigraphical-Report pages 296-299.

నెఱయంగఁ జాబిల్లి నిండువెన్నెలల
మఱపించు తెలిమించు మణుగొప్పగట్టి
మంచికుందనపుఁ దామరగద్దెమీఁద
నంచితపద్మాసనాసీనయగుచుఁ
గరినాయకులు రత్నకలశామృతంబు
నిరుమేలఁ జిలుకదేవేంద్రాదినిఖిల
సురగరుడోరగస్తోమంబుగొలువఁ
గరమొప్ప వరదానకరమొప్ప నభయ
కరమున శోభనాకరమై చెలంగ
సరసిజంబులురెండు సవరించుహస్త

సరసిజంబులుగల్గి జలజాక్షుఁగూడి
తిరమొందు జననినిందిరనాత్మఁ దలఁచి
శ్రీవేంకటేశుడై చేలప్రకాశు
దేవాదిదేవును ధీరప్రభావు
లలితసౌందర్య లీలాభూమిభూమి
నలకషట్పదజితహారినీలనీల
ఘనసహస్రార హుంకారదివ్యాస్త్ర
కనకమయాంశుచక్రంబుఁ జక్రంబుఁ
బాలితజన్యంబుఁ బాంచజన్యంబు
నాళీకనాభ నందకము నందకముఁ

గనదటవీమాలఖచితేంద్రనీల
ఘనకాంతి విజితశార్ఙ్గంబు శార్ఙ్గంబు
వేదాదివిద్యాప్రవీణమానీంద్ర
మోదకదివ్య కౌమోదికీనాత్మఁ
ప్రణుతించి గణుతించి భక్తిసేవించి
గణనీయభోగవిశేషు శేషు
జితమత్తదైతేయు శ్రీవైనతేయు

శ్రుతిదామగళదేశు సూత్రవతీశు
సురుతరభక్తి నిత్యులను నిత్యులను
గురుతపోలబ్ధ ముక్తులను ముక్తులను
ఘన్మౌనుత ద్రావిడాగమసార్వభౌము
లై నమావారల నాళువారలను
మానితసిద్ధాంతమార్గసల్లలిత
మానుజాచార్యు రామానుజాచార్యు
సతతనిర్జిత సూనశరుఁబారాశరుని
నతులితనిగమవాక్యవ్యాసు వ్యాసుఁ
బాయకహరిభక్తి ప్రబలినతపసి
రాయనియల బాదరాయణిసతత
హరిపాదమతుల మహాభాగవతుల
నరసి నుతించి సాష్టాంగంబు లెఱఁగి;

(కవివంశావళి వర్ణన)

తతమానసార్ణవోత్పన్నకాకుత్థ్స
పతికథామృతపానపరమసమ్మోద
పరమానిపదభక్తిభరభరద్వాజ
వరగోత్రజుఁడు నందభవవంశభవుఁడు
హరిభక్తుఁడాశ్వలాయనసూత్రశాలి
పరమవిద్యాసింధు పారంగతుండు
వనజాతజాతసర్వసురేంద్రముఖులు
గనలేని వేంకటగ్రావాధినాథు
పదములు శోభనాస్పదములౌ తనదు
పదములు బహుదేశపదముల జనులఁ

గనఁజేసి పంచమాగమసార్వభౌముఁ
డనఁబ్రసిద్ధికినెక్కి యఖిలవిద్యలను
నన్నయాచార్యుండె యనఁదాళ్లపాక

యన్నమాచార్యుఁడాయత కీర్తిఁజెలఁగె
ఆధీరమతికిఁ దిమ్మాంబ యక్కాంబ
శ్రీధరాధీనలౌ శ్రీధరాసతుల
కరణి నిద్దఱు కులకాంతాలలామ
లరయఁ దిమ్మాంబకు నాత్మసంభవుఁడు
పాడఁజెప్పగవర్ణపద్ధతి నీడు
జోడులేఁడని సభసొచ్చినాదించి

పరఁగినధీశాలి ప్రతివాదిదైత్య
నరశింహుఁడనఁగల్గె నరసింహగురుఁడు
అమ్మహాత్మునకుఁ దోయ్యలులునాచారి
యమ్మ యనంతమ్మయనఁ బొల్చిరందుఁ
జారులక్షణను నాచారియమ్మకును
నారాయణుఁడు రూపనారాయణుండు
గలిగె ననంతాంబ గర్భంబునందు
నలఘుతేజోమూర్తి యప్పలార్యుండు
హరిపరాయణచిత్తు డన్నమార్యుండు
సురుకీర్తిమంతులై యుదయించిరెలమి

అక్కలాంబుధికన్యయన నొప్పునట్టి
యక్కలాంబకు సుముఖాబ్జబింబకును
గరిమ నంబుధిసుధాకరుడు జన్మించు
సరలిమై తిరుమలాచార్యుండువొడమె
నరసతినన్నిభ నరసమాహ్వాయును
స్థిరకార్యకీర్తియౌ తిరుమలాంబయును
జనియించిరురుయోగసామ్రాజ్యవిభవ
జనకుఁడా తిరుమలాచార్యవర్యుండు
వేదాంతవిద్యా ప్రవీణుడై యాంధ్ర
వేదాంతమొనరించె ద్విపదరూపమున

హరివంశకావ్య మాయతరసస్ఫూర్తి
హరివంశమిగురొత్త ననువొందజేసి
చక్రవాళములోన సరిలేదనంగఁ
జక్రవాళముగ మంజరి రచియించి
శ్రుతులచిక్కులుదీర్చు శుకతాతవోలె
సతత రేఫఱకార సరణులేర్పఱిచి
సంగీతసాహిత్య సార్వజ్ఞకత్వ
మంగళసామ్రాజ్య మహితుఁడై యలరె
మండెముకోటలో మండలంబెఱుఁగ
మండలాగ్రాహతి ఖండితపుష్ప

దామమై ధర్మాంగద స్థితిఁబోలిచె
నేమహామహునియహీనగాత్రమున
నాపావనాత్ముని యంగనామాళి
రూపపాతివ్రత్య రుచిరభావముల
సరసిజాలయఁబోలు సాధ్వీలలామ
తిరుమలాంబయనంగఁ దేజంబుమెరసి
యురుదందనయ్యింతి యల పంచకల్ప
తరువులునానొప్పు తనయరత్నములఁ
జారుతరాష్ట్రభాషాచక్రవర్తి
ధీరుని బినతిమ్మదేశికోత్తముని

యన్నిపద్యలయందు సరయ మున్నింటి
యన్నయార్యునిబోలు నన్నయాచార్యు
సాత్త్వికశుభమూర్తి సంగీతసత్క
విత్వాధికుని దిరువేంగళాహ్వయుని
జయయుత శ్రీలబ్ధ సహజకవిత్వ
నయు తిరువేంగళనాథుని నన్ను
సదమల విద్యావిశారదు లోక

విదితుని గోనేటివేంకటనాథుఁ
గనియె వారలలోనఁ గావ్యంబుఁజెప్పి
యెనలేని శ్రీవేంకటేశు మెప్పించి

సకలంబు నెఱుఁగ నసాధారణాంక
మకరకుండలము లిమ్మహిఁ గొన్నవాఁడ
దినములలోననె వేయిద్విపద లింపొంద
వినుతవర్ణనలతోడ విరచించువాఁడఁ
గవిశిరఃకంపయోగ్య ప్రతిద్విపద
నవబిరుదాంకుండ నాళీకసదన
వాసినీవేంకటేశ్వరపాదపద్మ
వాసనాలోలుపస్వాంతషట్పదుఁడ
వినుతశీలుఁడఁ దిరువేంగళనాథుఁ
డనుపేరఁ బ్రఖ్యాతినందినయేను.

(ద్విపద లక్షణము)

వాసవుల్మువ్వురు వనజాప్తుఁ డొకఁడు
భాసిల్లు నదియొక్క పదము శ్రీకాంత
క్రమమున నీనాల్గు గణములునడచుఁ
గ్రమదూరముగఁ బ్రయోగముసేయరాదు
ఆపాదమునకు మూఁడవగణంబాది
దీపించు యతి యంబుధిప్రియతనయ
యుపమింపనవి ప్రాసయుతములై రెండు
ద్విపదనావిలసిల్లి వికచాబ్జపాణి
ద్విపదకు ద్విపదకుఁ దెగఁ జెప్పవలయు
నెపుడు సంస్కృతమున నితరభాషలను

యతులలోపలఁ బ్రాసయతి దక్క సకల
యతులుచెల్లును బ్రయోగాను సారమున

ద్విపదతో ద్విపద సంధిలనేకశబ్ద
మపుడు రెంటనుగూర్ప నదియయుక్తంబు
మఱియుసంస్కృతప్ర సమాసరూపమున
నరయనెన్నిటినైన నిర్మింపఁదగును
తెనుఁగునఁ గూర్చిన ద్విపదయంత్యమున
నొనరఁ గ్రియాంత సముచ్చయాంతములఁ
దనరు నకార ముత్యముగూడెనేని
విసుతింప నుత్తర ద్విపదాదియందు
గొనకొన్న స్వరముతోఁ గూడఁగాదనుచు
నొనరింప సుకవీంద్రులుద్దండమంద్రు
అరసున్న నొనఁగూర్ప ననువైనహల్లు
గరిమనీద్విపదాదిఁ గనుపట్టెనేని
తొలివిభక్తికిఁదక్కఁ దుదివిభక్త్యంత
ములు నకారములును ముకురబింబాస్య
యానకారముచెల్లు నరసున్నలగుచు
నానీలకచభృంగ యలమేలుమంగ
యనులక్షణంబుల ననువొంద సుకవి
జనసుప్రయోగైకశరణమై సకల
జగదేకనుత విరాట్ఛందోవతీర్ణ
యగుచునే ద్విపదవిఖ్యాతిచెలంగ
వితత తల్లక్షణ ద్విపదమార్గమున
మతినెన్ని కృష్ణాష్టమహిషీవివాహ
కృతియొనర్చెదఁ జమత్కృతి సంఘటింపఁ
జతురశృంగార వాచాప్రౌఢిమెఱసి.

(కవికావ్యప్రశంస)

చికిచికిమొఱకలఁ జెప్పంగలేని
కుకవులకెల్ల మక్కువతల్లి జల్లి

చుట్టుఁబ్రోవులఁ గొలుచులుఁ గూడఁబెట్టి
దిట్టకూళలకుఁ బాదియలు గాదియలు

కొంకక తనునోరికొలఁదులఁబలుకు
మంకుఁబోతులకు గ్రామ్యంబు సామ్యంబు
ఆరీతినుడువక యలఘుశబ్దార్థ
సారసరీతిరసప్రభావముగఁ
గులికి కస్తురివీణెఁగోసినకరణిఁ
దెలికప్పురపుఁగ్రోవి దెఱచినసరణి
విరవాదిపొట్లంబు విడిచిన మాడ్కిఁ
బరిమళించుచు గవుల్ బళిబళియనఁగఁ
గవితచెప్పిన సులక్షణునిఁ గవీంద్రుఁ
డవునందురే నేర్చినట్లు చెప్పెదను.

అష్టమహిషీ కళ్యాణ కథారంభము.

(గ్రంథాంకితము)

అలమేలుమంగ మోహనకాంచనాంగ
నెలమి మత్కృతికి నధీశ్వరిఁ జేసి
దరహాసవతికి భూధవళాక్షి సవతి
కరుణ పల్లవపాదకలఘుమోదకును
హిమధామవదనకు హేమాబ్జసదన
కమృతభాషణకు బ్రహ్మాదిపోషణకుఁ
గృష్ణనపాయిని కిష్టదాయినికి
గృష్ణాహివేణికిఁ గీరవాణికిని
అవితదీనతకుఁ గలహంసయానకును
భువనరక్షణకును బుణ్యలక్షణకు

నంకితంబుగను గావ్యంబుగావింతు
సింకఁ దత్ప్రారంభ మెయ్యది యనిన

నవిరళమన్మనసాంబుజ నిలయ
యవధరింపుము వెంకటాద్రీసురాణి
శుకయోగిఁగాంచనాం శుకయోగిఁగాంచి
యకలంకగుణుఁడైన యభిమన్యుసుతుఁడు
మానీంద్ర యాదేవ మానీంద్రసుతుఁడు
దానవారాతి యాదవ వంశమునను
జనియించె నంటివి జలజాక్షుఁడెట్లు
జనియించె నేమేమిసలిపె లోకమున

మహిమ మీరంగ మన్మథువైరి యష్ట
మహిషుల నేరీతి మహిఁ బెండ్లియాడె
నాలచ్చిమగని కథామృతాంభోధి
నోలలాడింపవే యోతండ్రియనిన
రాజుఁగన్గొని యోగిరాజు రాజేంద్ర
రాజీవదళనేత్రురాజితకథలు
వినగోరునట్టి వివేక సంపన్ను
లనయంబువారెపో యఖిలపావనులు
నీవు నా హరికథలెఱుఁగఁ గోరితివి
గావునఁ బుణ్యసంగతుఁడవై వినుము

మునుపు పల్కుల తుదల్మనుముట్టఁజదువు
జనుల దుర్జనులునిచ్చలుబాధసేయ

(భూమిదేవి కష్టదశ)

నీరధిసురనరనికరశైలాది
ధారిణియైన యాధారిణివగచి
కనలి వ్రేల్పులగమికాని చెంగటికిఁ
జని యింద్రుఁ జూచి వెచ్చనియూర్పుతోడ
నగసమూహముల బన్నగసమూహముల
నగజాలముల సర్వఖగజాలములను

అష్ట. 2.

నిధులను సకలాంబునిధులనుమోచి
బుధకంటకు లక్షణమును మోవలేను
సాధుబాధకులచే జడిసితినింక
నేధీరుచేఁదీరునీభారమన్న
మున్నీటి మొలనూలి ముదితతో వేయి
కన్నులమేటి సంగడివారుఁ దాను
పాటీరశశి కాంతిఁ బాటించుమేని
జోటితోఁడున్న యచ్చోటికేతెంచి
యపుడు కోరకితకరాబ్జుఁడై పలికెఁ
గపటమానసులు నిష్కపటమానసుల
తపములజపముల ధర్మకర్మముల
విపరీతముగఁజేయ విసిగి యాఘనుల
దెసఁజూడలేక నీదెసకేగుదెంచె
వసుదాంబుజాక్షి యోవనజాతజాత
అనవిని జననికి నాతమ్మిచూలి
వినతుఁడై వినుతిగావించి సేవించి
మాపాలగలవాఁడు మాపాలగలఁడు
నీపాలగలఁ డవనీదేవియనుచు
వాణీవిభుఁడు శర్వాణీధవుండు
నేణాంకసారసహితులు దిక్పతులు

(క్షీరాబ్ధిగమనము)

మునులునేతేరంగ మునుమున్నుపుడమి
ననబోఁడితో సితార్ణవమునకరిగి
శతకోటి శతకోటి చకితాత్మగర్భ
గతపర్వతంబులు నాగంబులుగాఁగ
ఘనమీనవాలాగ్ర ఘట్టనాజస్ర
జనితశీకరతతుల్ సవరముల్గాఁగ
శ్రీకరోన్నతి వికసితనూత్న పుండ

రీకముల్బహుపుండరీకముల్గాఁగ
నలఘుతరోగ్రగరావాంచిత వివిధ
జలచరజాలముల్ సైన్యముల్గాఁగ
......పికధ్వనులు
కరమొప్ప వందిమాగధ నుతుల్గాఁగ
పరివృతభూజబంధ రవికల్గాఁగ
పట్టభద్రునిగతి భాసిల్లు కడలి
పట్టుతేనికి డెంకిపట్టైనదాని
హారికిచ్చు మానిహస్తార్ఘ్యంబులనఁగ
నరవిందములఁ దేనియలనొప్పుదాని
గరిమనాకులఁబిల్చు కరములోయనఁగ
సురుచిరాలోలవీచులనొప్పుదాని
దనుజారి నిజపదధ్యానంబుసేయు
మునుల బకజాలములనొప్పుదాని
వనజాతలోచన వరభక్తిలీల

(భగవన్మహిమానువర్ణన)

ఘనశంఖచక్రసంకలితమౌదాని
దివియనికొనియాడ ద్విజరాజహంస
జవసంచరణముల సమకూరుదాని
నకలంకమగు కుబేరావాసమనఁగ
మకరకచ్ఛపవరమహితమౌదాని
గడలి మీఁగడల నల్గడలను బాల
కడలితాకుల వెన్న గరికట్టుదాని
చెలువుమై యేటినెచ్చెలువలనవ్వు
పొలపున డిండీరములనొప్పుదాని
గ్రమమునఁజూచిడగ్గటి సతోపాస్య
కమలజులైనట్టి కమలజముఖులు
సకలయోగీంద్ర హృత్సత్త్వగుణంబు

లోకరూపమై యిటనొప్పెనోయనఁగ
నమృతంబుమై గట్టినట్టిమీఁగడయొ
కోమరారువెన్నెలకుప్పయోయనఁగ
మున్నీరు తరుమగమొగైనవెన్న
తిన్నయోయన నొప్పు తెలిదీవినడుమ
వనజోదరుని కీర్తివల్లి వేవగల
ననలొత్తెననొప్పు నాగేంద్రుమీఁదఁ
బటికపుఁ బెట్టెలోపలి నీలమనఁగఁ
బటుఫణాధరసీమ భాసిల్లువాని
వరనికషాంతరోజ్జ్వలహేమరేఖ
సరవినిందిరయురః స్థలినొప్పువాని
జెలినీటిపుట్టువు తేటయైకరుణ
లోలుకుచుండెడు నేత్రయుగళంబువాని
గమలాప్తవిధుమధ్యగగనమోయనఁగ
గమనీయదరచక్ర ఘనమూర్తివాని
ఏటిజోటికిఁ బుట్టినిండ్లైరాతిఁ
బోటిఁజేసిన పదములనొప్పువాని
శ్రుతిలక్ష్మియూఁగు భాసురపుటుయ్యాల
గతిఁగుండలములచే గరమొప్పువాని
గందువాసిన చంద్రగళలననొప్పు
నిందిరసవతులయెడనొప్పువాని
నహిరాజగరుడసేనాధిపముఖ్య
బహునిత్యముక్తులఁ బాలించువాని
గనిపుటీకృతకరకమలముల్ ఫాల
వనజారిరేఖల వసియింపఁజేసి
జితదైత్యరాజయాశ్రితకల్పభూజ
క్షితిరమాధారరక్షితమానివార
ప్రోవులుగాజపంబులు దపంబులును

గావించి నినుమునుల్గాంచుటయరుదు
అట్టి నీదర్శనం బబ్బెమాపట్టు
పట్టులన్నియునుశోభనమయ్యెనయ్య
దాతవై మాతవై తాతవై మమ్ముఁ
బ్రోతువు నీవయెప్పుడు జగన్నాథ
అని వినుతించి సాష్టాంగంబు లెరఁగి
దనుజారి దనుజాంశ ధరులు భూవరులు
బసలులై జన్నము ల్పన్నముల్ సేయ
విబుధులకుడుపులు విడుపులై పోయె
నేవెరవుననైన నిఁకదేవదేవ
నీవ దేవతల మన్నించి యీ వేళ
నీజగతీభారమెడలించి కావు
మీజగతిని నిర్జరేంద్రులఁ బ్రోవు
మనుడుఁబ్రసన్నాత్ముఁడై చెంతనున్న
వనధిమేఖలఁ జూచి వనధితల్పకుఁడు
వలవంత వలదు నీవంత యీవంత
నిలువకుండఁగ ఫణినేతతో నేను

(కృష్ణావతార ప్రసంగ)

వసుమతివసుదేవ వసుధేశ్వరునకు
నసమానబలకృష్ణులనిఁబ్రభవించి
దుష్టశిక్షణమున దుష్టరక్షణము
దృష్టసంపదయు నదృష్టసంపదయు
నొనరించి సంతోషమొనరింతు నీకు
ననుమానపడవలదణుమాన మధ్య
యని యానతిచ్చిన నవనియు నవని
తనమెల్లనుడిగి యెంతయు వేడ్కనరిగె
వేల్పుఁ బెద్దయు వేల్పు వేల్పున కెఱఁగి
వేల్పులతోఁదొంటి వీడునకరిగె

రాజేంద్రదయటభోజరాజేంద్రుఁడమర
రాజతుల్యుఁడు మధురాజనాధిపుఁడు
విగ్రహాజితకామ విగ్రహుఁడనఘుఁ
డుగ్రసేనుఁడు శాత్రవోగ్రసేనుండు
శూరపుత్రునకరి శూరుచైత్రునకును
ధీరవర్తికి వసుదేవభూపతికి
సావధానంబున నాత్మజ సకల
దేవకీర్తితయైన దేవకీ కన్యఁ

(దేవకీపరిణయ కథ)

బరిణయంబొనరించి బహు సీమహేమ
కరిహారులరణంబుగానిచ్చి పనుప
నారామతోఁ బుట్టువగు కంసుఁడింద్రు
తేరు సొంపులఁదేరు తేరుమీఁదటను
నావధూవరులతో నారూఢుఁడగుచు
దేవతల్ సకల భూదేవ తల్పొగడఁ
బటహాభేరితూర్య పటుతరనాద
పటలమొంతయు దిశాపటలంబు నిండ
నరుగుచో నశరీరినాకంసుఁ జేరి
యరుదైన నొక మాటయనియె నీనాతి
యొనిమిదవపట్టి యిలనిన్నుఁబట్టి
తునిమెడి ననబిట్టుతోఁబుట్టుగిట్టి
యటిముటిపూఁదీవె యట్టునవ్రాలు
కటకునూరంచులకై దువహోలె
బెడిదంపుటడిదంబుఁ బిడికిటి బలిని
మెడద్రేయఁబూన యమ్మేదినీ విభుఁడు
భోజేంద్ర నీచేతఁ బొలియునీయబల
రాజేంద్ర సమ శత్రు రాజేంద్రగణమె
బయలుమాటలు పాటిపాటించుబెల్ల

నయమానె కాకుండినను దీనివిడువు
మీతన్విబిడ్డలు నెల్ల నీచేతి
హేతిఘాతికినిత్తు నిటమీఁదననుచు
నొప్పంగజెప్పియా యొప్పులకుప్ప
దెప్పరంబుడిపి వాడినమోముతోడఁ
బులివాఁతబడి తప్పిపోవు చందమున
నెలనాఁగతోఁదొంటియింటికేతెంచె

(కంసోపద్రవప్రస్తావ)

అంతగొన్నాళ్లకు నాయింతి కాంతి
మంతుఁడౌ నొక సుకుమారుఁ గుమారుఁ
గనినం శౌరి యాగసుగందు నెత్తి
కొని కొని కంసుకువలయేంద్రునకు
నొసఁగ సత్యమునకునుబ్బి సంరుద్ధ
వసుదేవుఁడంత నావసుదేవుఁ జూచి
యెనిమిదియవ పట్టియేకాక వీనిఁ
బనిలేనివనిచంపఁ బనియేమి యనుచుఁ
గొమరునితో వీడుగొలిపిన మూర్తి
రమణతోవిజితపారదుఁడు నారదుఁడు
చనుదెంచి హితవు పిసాళించి నవ్వి
తనవావి తనముచిందగఁ జెవిఁజేరి
సరసిజాక్షుఁడు సిన్నుఁ జంపని లింప
వరుతోయాదవాన్వయమునఁ బుట్టె
మంత్రంబుగాఁగ నిమంత్రంబు నమ్మి
మంత్రులు నీవుఁ నేమరకుండుఁడనుచు
నరిగెనమ్మౌని భోజావనీవిభుఁడు
పరవీరభీకరాంబకుని నబ్బకుని
విరథీకృతానేకవికటునాశకటు
నురుకాంతిఁ నిర్జితాహోకుఁ జాణూరు
వారిత గంధర్వవరుమూరుఁ గూడి

పోరియాదవులతోఁ బోరి జయింపఁ
గొందరు కేకయకు కురుదేశములఁ
జిందరవందరై చెదిరంతటను
చెలియలిబావను జెరసాలఁ జాల
నలుకమై నిగళసంగతులఁ జేయించి
హరిమాయలొదువ నాకతని నేర్పఱుపఁ
దరముగాదనుచుఁ దత్తమునఁగినిసి
మోదంబుతోనటమును మున్నకన్న
సోదరీసుతుల సూనోపమాకృతుల
నుర్వీశయార్వ్వర నుడిపి సుపర్వ
గర్వముల్గుదించు కడకమైనుండఁ
గడలేని నెవ్వగ గడలిసీఁదుచును
బాడిబడియదుభోజ పుత్రిగర్భమున
నంత ననంతుననంతతేజాంశ
మెంతయు నానాఁటికెదుగుచునుండ
మాయానటుండైన మరుతండ్రియోగ
మాయనీక్షించి రమ్మని యని పిలిచి
దేవియా దేవకీదేవి యందలరు
పావకాప్తాశనపతియంశమీవు
యందిమిక్కిలి భయమందికాననముఁ
జెందియుండెడి నందుశిఖరంబునందు
నున్నరోహిణియందు యునిచియానందు
నన్నుకన్నియవుగమ్మని వీడుకొలుపఁ
జనిమాయ శేషునియంశముఁ దనమాయ
కనుమాయ నేసి చుక్కల రాజునెడయు
రోహిణిగతిఁబొల్చు రోహిణియందు
సాహసవృత్తిమై సమకూరఁజేసి
సుదతీకదంబయశోదయశోద

యుదరంబునందుఁ దానుండె నుండుటయు
ఆరీతి బంధువులాయింతి చూలు
కరగనేయని కర కరఁబొక్కిరంత
ననుపమ లగ్నంబునందు సుతార
గనియె రోహిణీసుధాకారుఁగుమారుఁ
నలినాక్షు గంసపంసకుఁడుగాగల మాధవుండు
కంసానుజాగర్భగతుఁడయ్యె నంత
నవ్వ్రాలెంతయు మించెననఁగ
వెలఁదియైయొప్పె నవ్వేలఁదినెమ్మోము
కలువతూఁడులుదాఁకి కందినకోక

ములముక్కలనఁ జన్నుమొనలఁగప్పొదవె
దివిఁ బాదుకొని నిల్చుతేఁటిచాలనఁగ
నవిరళరేఖగానారుచెన్నారుఁ
గమలేశవిముఖుఁడౌ కంసుని దోసి
యుమిసినరీతిఁ జిట్టుములుబెట్టయ్యె
హారికిఁగా పైచుట్టినట్టినాగేంద్ర
కరణి నొప్పుచునున్నకాంచియుబిగిసె
అంతరీకృత హరిణాంకబింబంబు
వింతయై యుదరంబు వెలసెనంతటను
చక్కనికర్ణభూషణ చకచకలు

చెక్కులఁ జెక్కులఁ జికిలి గావింప
బంగారురెంటెంబుపై మిసమిసలు
నింగిమై మెఱుపులనెఱిఁ జూపుచుండఁ
గనుపట్టు వనమాలికారుచుల్ గగన
ఘనచక్రకోదండ ఘనతవహింప
వరవీరరసరేఖ వడువునవెదను

సిరియొప్పునాచెంత శ్రీవత్సమలర
నతులితశంఖ చక్రాదిదివ్యాస్త్ర
యుత బాహుయుగయుగముతోఁ జెలఁగి
తొలిదెసఁగనుపట్టు తుహినాంశుపగిది
నలరి దేవకియందు నతులలగ్నమున

(శ్రీకృష్ణావతారమూసాదిప్రశంస)

శ్రావణమేచకాష్టమివిధితార
నావిర్భవించె శ్రీహరినడురేయి
ద్విజరాజవిస్ఫూర్తి దివిభువిఁదనర
నిజప్రతిబారలెనెన్నరి మౌనివరులు
సురలునుతింప నాసురలుగంపింప
విరులవానలజల్లు విడువకకురిసె
నానకదుందుభి యాంభోజసుతయు
ఘటితహస్తాబ్జసంఘటితఫాలేందు
నిటలులై వేడ్కలనిక్క చొక్కుచును

గమలాకళత్ర నక్తంచరజైత్ర
భ్రమరశోభనగాత్ర భక్తాబ్జమిత్ర
ఘనతరదివ్యయాగముల యోగముల
నినుగానఁ గాలేరు నిర్జరులైన
ద్విజరాజు దినరాజు దిక్కోణవరులు
అజునికాయజుని సర్వాత్మజాలంబు
గన్నసీనిజమూర్తి గన్నమాకోర్కి
కన్ననెక్కువయేది కమలాక్షయన్న
మును మీరు వరతపంబులు చేసి చేసి
ననుఁబోలు సుతువేడి నను మెచ్చియేను

బరుఁడెవ్వఁడును బరాత్పరుఁడనే నాకుఁ
బరుడువేఁ డనియేనుపాడమితి మీకుఁ

బదరకుఁడికఁదుది పదముగాఁ గీర్తి
పదమును వైకుంఠపదము మీకిత్తు
సంతతపాంశు నృశంసునాకంసు
నంతకుఁగూల్చెద ననుమానముడిగి

(భగవన్మాయావృత్తాంత)

నందుపాళెమునందు నామహామాయ
నందుదేవికిఁబుట్టి నన్నుమీరటకుఁ
గొని పోయియునిచి యాకొమరితనెత్తి
కొని వచ్చియిటనెలకొని యుండుఁడనుచు
నరబాలుఁడయ్యెనో నరపాలయంతఁ
గరములనాబాలుగై కొని శౌరి
తుష్టుఁడై నువస్తువుల వోకైక
దిష్టంబుగూర్చి యథేష్టంబుగాఁగ
విబుధులువొగడంగ విబుధులకిచ్చి
యబలనచ్చటనుంచి యటవోవఁదలఁచి
మురవైరిఁగని పాపములు వీడునట్లు
సరగునశృంఖలల్ సడలుచువ్రేలఁ
దలవరుల్సంసారతమములో మునిఁగి
తెలియని గతినిద్రఁ దెలియకయుండ
వాటంబులగుచు గవాటంబు వెల్లఁ
జోటిచ్చి తెరువులు చూపంగ వెడలి
హరియభ్రకరుల శంపాంకుశాహతుల
బెరయింప మొఱవిడుపేర్మినురుమగను
అసమమై కంసకృత్యముల భీభత్స
రసము లోకములసాంద్రతఁగప్పెననఁగఁ
గఱటిచేతల కంసు ఖలునకపకీర్తి
నెఱసెనోయననిరుల్ నెరసికారుక్రమ్మ

అనిమిషానందబాష్పంబు కణంబు
లనఁజిటి పొటిచిన్కులవనిపై రాల

(వసుదేవభయ నివారణ)

వసుదేవభయతమోవారణుఁడగుచు
పసురుమావులతేని పగిది శేషుండు
బెడిదంబులగు శౌరి బిరుదముల్ దాల్చు
పడగలగతిఁ బొల్కుపడగలఁబొదువ
బిసనికాయమున గంభీరతోయమున
నసమానమైన యాయమున మార్గంబు
విడిచినఁ గడతెంచి వేవేఁ గొల్ల
విడిపట్టునమునందు విచుపట్టుసొచ్చి
నిదిరించునందు మానిని సెజ్జఁబెట్టి
వదిలుఁడైనట్టి యాపఁడతు తుకపట్టిఁ

చేకొని హరిమాయజరసాలఁదిరుగఁ
చేకొని తొల్లింటి తెల్లింటిచెలువుననుండ
మాయపు బిడ్డ పల్మారువాపోవ
నాయెడదౌవారికావలిచేత

(కంసవిచార కథనాది)

నావార్తయెఱిఁగి భోజావనివిభుఁడు
పావకసఖుగూడుపాపకుఁ బోలెఁ
గనలుచు సూతికాగారంబు సొచ్చి
తనయను సంభూతతనయను బట్టి
భువివై వనదుమనే ఫుటముగానెగసి
దివిఁబాదుకొని నిల్చి దివిజులు మెచ్చ
గరవాలశూలముద్గర ముఖ్యరుచిర
కరసరోజాతాష్టకంబుతో మెఱసి

నీచేతనొత్తునే నీచాత్మ నేను
జేచీతలంపక చేసితి విట్లు
నినుజంపజనియించె నీరదవర్ణుఁ
డని చెప్పుచును మాయమైపోయె మాయ
ఆదటఁగంసుఁడత్యాదరంబొదువ
సోదరిప్రాణేశు సోదరిఁ జూచి
ననుఁజూచి మరువుండునా కల్లయెల్ల
అని పల్కి గళితబద్ధాంగులఁ జేసి
మంతుకెక్కిన బుద్ధిమంతుల బిల్చి
యంతరంగమున సొంపారి తనునింక
హారియింపనుదయించు హరి విచారించి
హరియింపుఁడేయుపాయంబుననైన
ననుచుఁగ్రక్కునఁ బంచెనట యశోదకును
దనయుఁడయ్యె నటంచుఁదనయుల్లమంతె
యానందమును బొంద నానందుఁడపుడు
ధేనుసహస్రముల్ ద్విజులకునిచ్చి
రమణీయ చీనాంబరముల చేవ్రజము
కమనీయముగనలంకరణమొనర్చెఁ
దమలోన గోపసంతమసవేణులును
గోమరుచెక్కిళ్లఁ గుంకుమము జల్లుచును
బాలునేతుచిరువాలు వెన్నలును
గాలువలై పారఁ గాఁజల్లులాడి
నీరాడి ముదుకవన్నియ మూరకుఱుచ
చీరలు వెడఁగు కుచ్చెలు వెట్టికట్టి
తోరంపుకొలుకులతో వింతవింత
పేరులుగలబొట్లు పేరులు వైచి
పలుచనై పసపుతోఁ బదనైన పిండి
తిలకముల్ గోపికాతిలకముల్ దీర్చి

పొంతలనీళ్లు పేర్పులదోడి పసపు
పొంతలనిడి శిరంబులనెత్తి కొనుచు
నరిగి యశోద నీరార్చినూరార్చి
రరవిరిబాగుల యతివయొకర్తు
కొలని చెంగటిపువ్వు గొమ్మచందమునఁ
గొలని చక్కటిఁ బాదుకొని గద్దెపీఁట
నాసీనయై చరణాబ్జముల్ సాఁచి
పోసరించిన కుచంబులుముదుగునియ
నరలూడ్చునసఁటి బోయనవొప్పునూరు
లరగానుపడఁ జేల యమరంగఁజెక్కి

కావు కావు మటంచుఖచరులువేఁడఁ
గావుకావనువానిఁ గరములఁ బూని
వారితోఁ బెరయ శైవాలాంకురముల
గారవంబుననలకలు నూనె నెరయ
నివురుఁబోలెడి కేలనెత్తినద్దొత్తి
నివురంగనంటిమై నింపుగానివిరి
పెసలుఁ గుంకుమ నల్లిబిల్లిగామెదిచి
పసిమిదేజాడు సూనపసనలంగిడుచుఁ
దేనె తమ్ములముంచితేఁటిమైఁ బోయ
పూనికవారిఁగరంబుల జలంబార్చి

తావి నేరెడుపండు తలిరులఁ బొదవు
కైవడిఁబయ్యెదకడలినీరొత్తి
కరమొప్ప మణిపేటిఁ గ్రపంబునించు
కరణినుంగాయను గదిసి యుగ్గిడుచు
దెలిదమ్మిలోపల తేఁటి చెన్నొదవ
వలిపె పొత్తులలోన వసియింపఁ జేసి
పురుడులేనట్టి యీ పురుషోత్తమునకుఁ

బరుదులేఁడనురీతిఁ బురుడెల్లఁగడపి
పరివేషమధ్య విభాషితుండైన
తరణియోయనఁ దొట్లఁదనరారనుపప

జీవరత్నము చలించిన మాడ్కిఁతుంటి
క్రేవలెత్తుచు నిరుగేల సామచును
నలయిలాభామకు నభిముఖుండైన
చెలువునఁ బొరలి గొజ్జగి బోరగిలుచు
జలజాలినడుకప్పు చాయఁగెంగేలఁ
బులుముకాటుక మొగంబునదిట్టవడగఁ
బంకజాకరములో పలియంచకొడము
క్రేంకారమొనరించు క్రియఁగేరి శౌరి
పెరుఁగ వ్రేపల్లె నభీష్టవస్తువులుఁ
బెరుఁగ శోభనములుఁ బెరుఁగనందుండు

పన్నగావలియేటి పన్నగావలి
మునుగానిడఁగోప ముఖ్యులతోడ
గమికూడి భోజేంద్రుకడకేగివంద
నములు సేయుచునప్పనములు చెల్లించి
కూటమి నొకజోడుకోడలై యున్న
నాఁటి సఖ్యము మదినాటిప్రేరేప
గడగడ వసుదేవుకడకేగెనతఁడు
కడపట నీ పుణ్యగరిమనొక్కరుని
గంటిగాయని మ్రొక్కి కౌఁగిటఁజేర్చి
చుల్లరవెట్టు కంసుఁడు కోపగాఁడు

పల్లెనేడొకటికిఁ బడుచులున్నారు
అని వీడు కొలిపిన నరుగుచోనట
జననాథ కంస దుర్జననాథుఁడనుప
శాతనఖాగ్రసంజాతనరీన

(పూతనావృత్తాంతప్రసంగ)

చేతనయగుచు హెచ్చిన పూతనాఖ్య
పలవలనగు నూనె పసపునిగ్గులును
దవలుకొత్తువలువనుందల కొంగుగట్టి
తలఁపుకల్మషత నేత్రములకు దొట్టి
చెలువున నిగుడదీర్చిన కాటుకమర
వలుదలై చనుకట్టు వదలఁబాలిండ్లు
తొలకెఁడుపాలతోఁ దుంపిళ్లుగురియ
మిసిమిమైతనగబ్బు మెఱయించుమసటు
వసతామెతులు సంధివలనొప్పఁగట్టి
పసిఁడిరేకుబ్బెత్తు పగిదివీడెమును
బొసఁగినిగ్గంలు దేరు పుక్కిటితోడ
నవిగాయవెడనుగాను గుగింజమోవి
నులిచిన పేరు చన్నులమీఁద బెళకఁ
గప్పు మీఱిన పులుకప్పుకెమ్మోవి
గప్పుచుండఁగ నూర్పుగములు నింపుచును
బొమలునిక్కఁగఁ గరమునఫాలరేఖ
జెమటయూర్చుటుఁగేలఁ జెదరఁ జిమ్ముచును
జడియుచును వచ్చెప జాలబాలెంత
వడువుననందుని వడువునీక్షించి
నివురుగప్పినయట్టి నిప్పుకపోల్కిఁ
బవడించియున్న యబ్బాలుఁ జేకొనుచుఁ
దొడలపై నిడుకొని తొడయంత చఱచి
బుడిబుడి జోలసొంపుగ బాడిపాడి
కొనవేళ్ల దాపలి కుచముగీలించి
ఘనమైన విషమొలుకఁగ వాతనిడిన
నమృతాంశుకులభవుండగు శౌరి రాత్రి

కమలాగ్రతలము భృంగంబునుబోలి
జెలఁగితీయనినోటఁ జేఁదుమేయంగఁ
బోలుచునేయని పాలబుగ్గలుబ్బించి
కలగితీపైన యక్కరటి ప్రాణములు
జలధిఁ గ్రోవెడుకలశజురీతిఁ గ్రోల
యాతనఁ బూతనయవని పై విగత
చేతనయైఁ రాక్షసీరూపఁ మడరఁ
గూవినదానిపై గుంజరిమధ్య
బాలసింహము మాడ్కి బాలుఁడాడఁగను
గనికనికరమంది గమలాక్షునెత్తి

కొని కొని వచ్చి మక్కువతోడఁదల్లి
గోపుచ్ఛ గోమూత్రఁ గోరోచనముల
తూపొడిచియుమిాఁ దఁదుడిచి బొట్టిడుచుఁ
గమలజహారముఖుల్ గరిమనీపాడ
కమలముఖ్యాంగముల్గాతురటంచు
రక్షగావింప గోరక్షకాధిపుఁడు
నాక్షణంబున వచ్చి యరుదందిదాని
యవిరళకాయంబు నస్త్రశస్త్రముల
లవములు చేసి పల్లవజనుల్ దాను
కడుదవ్వుగావైచికం పలుదుంప

లడరించియనలుని నడరింప దాని
పొగలెడుకారుక్రొంబొగలు చందమునఁ
బొగసె బూతనమోక్షమును బొందెనంత
ఇలదేవతల తలలెత్తింతుననెడు
చెలువున హరిచిన్ని శిరమెత్తియాడె
దనుజాళిసీతలా తలయొనరెంతు
ననుచందమున నీవలావలఁ బొరలి

యాడెడి చిన్నప్రాయమునందు నందు
ప్రోడయు సంభ్రమంబున జలజాక్షు
నవతారతారసీరాచ్చితొట్టిలను
బవళింపఁ జేసి రేపడబండిక్రింద
నొడికంబుగానీడను నిచియాచెంత
బడిబండి పనులవెంబడియుండునపుడు)

(శకటాసుర వృత్తాంతము)

సకలకంటకుఁడు కంసఖలాప్తవరుఁడు
శకటనామకుఁడు తచ్ఛకటఁబునందుఁ
గపటవర్తనమున్నఁ గపటబాలకుఁడు
కపటపుటాఁ కటంగావుకావునను
జయకాముఁడలుగులు జళిపించిచిమ్ము
క్రియఁగరచరణముల్ గింజి యాడుచును
లాలాసుధారసోల్లసితమై చంద్రు
పోలికముఖబింబమును దేజరిలఁగ
దొల్లి బండియు దైత్యును గ్రుక్కినేల
డొల్లంగఁదన్ని వేడుకఁ గేరుచుండి
ప్రియనాదవంచితపికలు గోపికలు
భయపడి బాలుపై బడియెత్తుకొనుచు
జననికిచ్చినలోకజననీసమేతు
మనమునదలపోసిమై కేల నిమిరి
వెండియునొకనాఁడు వేమాఱుమూరు
తండ్రిక్రిందొనరించుతనయు ముద్దాడి
తొడలపై నిడికొన్నఁ దుహినాద్రికన్నఁ
గడుబరువై యున్న కడనుంచియున్న

(తృణావర్త వృత్తాంతము)

యాసమయమునఁ దృణావర్తుఁడనెడి

యాసురసురగాలియై భోజుఁడనుపఁ
జనుదెంచెచనుఁ బ్రాలుచవిగ్రోలు బాలుఁ
గొనిపోవఁ గానకా కొమరునితల్లి
యడలనయ్యెడమింటనడరునచ్చెగుఁ
బుడమిపై గెడపియప్పుడు దేవసమితి
కొనియాడఁగుత్తు కగుడిచిప్రాణములు
గొనియాడఁశౌరిఁ జేకొనిచెలుల్ నందు
ప్రోయాలికొసఁగు సొంపునఁజునర్జన్మ
మయన్నశయ్యో నోమగువలారనుచు
నతిమోదముననున్నపుడు సన్మార్గ
హితుఁడు యాదవపురోహితుఁడు గర్గుండు
వసుదేవు పనుపున వచ్చిననెఱిఁగి
పసులకాపరిఱేఁడు భక్తి బూజించి
యతఁడు వచ్చినరాక నంతయుఁదెలిసి

(రామకృష్ణాఖ్యానామ కరణప్రస్తావము)

సుతులకు యోగిసంస్తుతులకిద్దరకు
గరిమఁజేయుఁడు నామకరణములనిన
గురుసమానీతమార్గుండు గర్గుండు
బలభేదిమారుత ప్రముఖసంత్యుత్య
పలుఁడై నకతమున బలుఁడనుపేర
గామ జయంతులకంటె లోకాభి
రాముఁడౌకతమున రామనామమున
రుచిరసుధాగాత్రు రోహిణీ పుత్రుఁ
బ్రచురతంబిల్వఁ డీపట్టునమీరు
హారిణపీతారుణాస్యాంగుండుగాక
హారినీలనిభమూర్తి యగుటఁ గృష్ణాఖ్య
యలవడు శౌరికి ననితెల్పియరిగె)

బలుఁడు మర్దితదైత్యబలుఁడును నంత
రవిబింబమధ్య నారాయణాకృతుల

కవకుందెనలనుండఁగా నేర్చిరంత
హీనుఁ గంసుని జంపియే వీలనుగ్ర
సేనునిల్పుదమన్న శిరులగూర్చుండె
నడుచుధర్మము భూమినాల్గు పాదముల
నడవింతమనుభావనలఁ దొంగెయాడె
మనుజేతరమార్గములు మామార్గముల్నడక
అనిజూపుగతిఁ దప్పటడుగులు వెట్టి
మఁదఁటఁగంసు దున్మెదరు వీరనఁగ
మీఁవిపండ్లు మిసమిసగానుపడఁగ
మనుయంత్రపద్మాది మండితాక్షరము

లనఁబాదముల గజ్జియలు పొందు పడఁగ
అందులమైవలయంబులోయనఁగ
నందియులందమైనను వొందియుండ
మెరుపులు చుట్టిన మేఘపోతముల
మురువునగటిసూత్రములు దేజరిలుచు
సురగిరివళిత భాసురతారకాళి
సరవిమైమొలలఁ బూసలపేరులమర
నాగబాలకులు చందనశాఖలందు
బాగొప్పుగతిఁ గీరఫణిభూషలమరఁ
దనయందు నుదయించుధవళాంశుతునుక

లనఁబులిగోరువింపారంగఁ దాల్చి
హరిదశ్వుఁడద్దంబులందు బింబించు
గరిమతోరావిరేకలు తేటపడఁగ
ఖరుఁగంసుఁ జంపనేక తమాడుశీత
కదభామలనమద్ది కాయలు చెలఁగ

మావులతేనెకుముసురుతుమ్మెదల
కై వడినలకలఁ గప్పుమోములు
పూరినానాటి కుబ్బినముద్దుముద్దు
గాఱెనోయనఁ జొల్లుగారనోరెత్తి
కీరపోతముగొణగిన రీతిసొంపు

దేరఁదేసియలూరఁదెగడి పల్కుచును)
(గనకాద్రివిహారణ కరిపోతయుగ్మ
మనఘాళియుతమూర్తులై పుణ్యములకు
నాలవాలములైన యాలవాలములు
కేలగీలించి జంకించితోలుచును
జోడింతవాయక జోడుకోడియల
జాడనిద్దఱునొక్క జాడనాడఁగను
అప్పలప్పలు రమ్మటన్న నాయప్ప
యప్పలుకుటలె సందాయెఁబొమ్మనుచు
గబ్బిగుబ్బెతలలోఁ గౌఁగిళ్ల కురికి

యుబ్బరంబోడుము లంటియునంటి
కంటెన్నరానియాగముల యోగములఁ
జెందనిసౌఖ్యంబుఁ జెందఁ జేయుచును
యిందుశేఖర రవియింద్రాదిసురలు
నొందనిసౌఖ్యంబుఁ నొందఁ జేయుచును)
గలుషవల్లులద్రెంచు ఘనల విత్రముల
యలపునఁ జింతకాయలు తూలియాడ
గుంపులై చీఁకటి గుమురుల మూల
దుంపలోయన జడల్ తుంపెసలాడఁ
గొనమ వెన్నలపులుగుల గూఁటనిడిన

చదురునఁగేల లోచనములుమూసె
యంబుజోదర కేసరాగ్రంబులనఁగ

నంబుజోదరుఁడు దంతాళిగాన్పించెఁ)
కిలకిలనగుచుఁ జక్కిలిగింతచెంత
చెలులొనర్చినగోర జీఱిట్టుచును
ఘనయోగిమతులఁ జిక్కనివాఁడుగోప
వనితలఁకౌగిల్ల వశమయ్యెనపుడు
పొగడొందుతమదురూపులను జూపులను
బొగడనివారును బొగడుచుండఁగను
దమవిలాసములకుఁ దమముద్దులకును
భ్రమయనివారును భ్రమసిచొక్కఁగను
అంతవై యింతవై యరిదికూఁకటులు
నింతవై ముడిగూడి వెలయు ప్రాయమున
తనకదిదంటలై తనరు బాలకులు))

(నవనీతచౌర్యాదిలీలావర్ణన)

వెనువెంటఁ జనవీధి వీధులవెంట
దొంగనునాతోడి దొంగలు మీరు
దొంగిలుండని గడిదొంగయై శౌరి
సదనముల్ సొరఁ బారినవరేయి యాలఁ
బిదికి వెండియునదు బిదుకింత లేక
విటులుమీరైరెతిరి విటుఁడనే గోప
కుటిలకుంతలలార గూడరమ్మనుచు
వ్రేలువ్రేతలుఁ జూడ వెన్నలు నేయిఁ
బాలు గోపాలుర పాలుగావింపఁ
జిరుతతమ్మొనరించునేద యశోద
యెఱుఁగునో యెఱుఁగదో యెఱిఁగింతమనుచుఁ
జాలంగ విసిగివేసరి సరిగొల్ల
వాలుఁ గంటులునందు వామాక్షిఁ జేరి
తల్లిని బిడ్డని తల్లిని యిండ్ల

నెల్లి కాపురముమే మెట్లు చేసెదము
దుడిదుడిఁబఱతేఱిఁ దొలఁగుమటన్నఁ

గడవఁ బల్కుచుఁ జన్నకడవపాలెల్లఁ
ద్రావి యీకమ్మని తావియంతయును
భావింపుఁడనుచు మాపై లాచి వైచి
నాకూఁతువెంటనానాల్లాడఁబోయి
కాకు గావించి చీకాకు గావించి
యానల నమ్మించి యంతలోఁగల్ల
యానవాలటు చెప్పి యానవాలెల్ల
బాఱఁబోయుచు గొల్లపడుచులుఁ దానఁ
జేఱులజుట్టివాచేఱలఁ గ్రోలుఁ
గిలకిలనగుచుఁ జక్కిలములదొంతిఁ

గలవెల్లదిని వేడుకల బర్వువిడుచు
జివి పాలు వెన్న మృచ్చివితనబలిమి
కొలదియెన్నక పొట్ట కొలదిఁ జూరాడఁ
గంటిగంటినటన్నఁ గదిసియామచ్చు
కంటికెమ్మోవిపైఁ గంటుగావించె
వేవేగఁబఱతెంచి వెలగొమ్మునమ్మ
మా వెన్న మాకమ్మమనిన మాపడుచు
అమ్మరో దేవరకన్న యీ వెన్న
నమ్మరాదింక మాయమ్మతోడనఁగఁ
దొడికియేతులకు గోతులకిడినగుచు

వడిఁబోయి యెచ్చుకై వడినొక్కరింట
మునియేటనేపైఁడి ముడిచిన పడుచు
చనుగుబ్బగోరొత్తి చనుగబ్బివాఁడు
తూలుచునుల్లనే తులనట్లు జూచి
రోలుమీఁదఁట నెక్కిరోలుగోలలను

గుడుచుఁగూడెల్ల నాకుండలువోవ
నడుఁచుమాతో వాదులడుఁచుమాపడుచు
మునిమాఁపె పఱతెంచి ముంగిటుపలువ
పనులకు మమునోడఁ బఱచునీపడుచు
వేల్పులేమిటికి నావేల్పులవేడు

వేల్పునుననుమీరు వేడినమీకు
ధనధాన్యవస్తు వుల్దగనిత్తుననుచు
మునుకొనిమగపోడుములఁ జేయఁబూను
నెఱవైనపెద్దలు నేఱనియట్టి
కఱపులుకఱఁచె నీ కతకారి బిడ్డ
గోడలుదుమికి నాకోడలుఁ గొడుకుఁ
గూడియుండెడి వేళగోవననార్చి
పాముపైఁబడవైచిబాములుఁ బెట్టి
భామలందఱుఁ బఱువడిఁ జూడఁ జూడఁ
బిలిచియేకతము జెప్పెదనంచు నోటఁ

బలికిచూపగరాని పలుకువలుకుఁ
బులుగాకులేల పోపొమ్మనన్నమమ్ముఁ
బలుగాకులాడు నీపలుగాకు వాఁడు
పాలిండ్లుచోఱఁ జూపఁ బట్టినగరిత
పాలిండ్లుదోడికి చేఁబట్టునే తల్లి
ఒక్కప్రొద్దుల వారికునిచిన యట్టు
లొక్కప్రొద్దునవచ్చి యొక్కఁడే మెసఁగు
నీరీతిఁ ద్రావెడివెన్నపాలైన
భూతంబులున్నవో పొట్టలోపలను
గటకటచిన్న కూఁకటి పట్టి పట్టి
చిటులనిజడలేఁగ చిఱుడొంక తోఁచఁ
ముడిచియాపడుచుకొమ్మడిదాను విడచి

పెడబొబ్బవిడునీదు పెడవెట్టు బిడ్డ
కట్టిన గురికొండ్లు కట్టినట్లుండఁ
వెట్టిన బీగముల్పెట్టినట్లుండఁ
నేయెల్లఁద్రావుదంతి మెసంగు వెలఁగ
కాయలగతిరిత్త కడవలే చిక్క
తనయుఁడు పిన్నని తలపోయవలదు
కినిసినఁ గొండలు గిట్టింప నోపు
పొలిజెట్లుతోడను బోరఁగ నోపుఁ

జేరువప్రతిసృష్టి చేయంగఁ గలఁడు
సిరిగల్గితేనె బోసేయుటకాక
యొరులరంతులు వెట్టనొప్పునే యిట్లు
రాకొమ్మసతులచే రాకొమ్మవైన
యీకాకుబనుల్లునే యింతురే జగతి
మనుజుఁగానాత్మ నమ్మకు మమ్మనీకు
తనయుఁడె మాపాలి దయ్యంబుగాఁగ
బాటింపవమ్మ మాపలుకులు గొల్ల
బోటులెన్నఁడు వెల్లబోటులే యనక
కారియబెట్టి యీగరితల నిట్టి

చీరుచన్నులగోరఁ జీరునేయనుచు
వేఁడెఱంగులఁ దమదేవతలు గొల్లెతలు
పోరులు చేసి చెప్పుటకు యశోద
కలగోపికలమీఁదఁ గలకూర్మినినుక
యలతల్లియెదుటి భయంబుకన్గొనల
లీలఁ జూపుతెరంగు వేఁగుఱుల్ వ్రాల
కేలనదువ్వి చెక్కిలి చక్కనొక్కి
శారద నీరద సంఛన్నగిరుల

అష్ట. 5.

శారత పరిధానకలితంబులైన
యుదుటు పాలిండ్లపై నొత్తి యూరార్చి
యెదఁ జేర్చిపయ్యెదయంచుపైఁగప్పి
యాలోలగతినంక మాడించి కృష్ణు
లాలిబాడుచు కల్లరి దొంగతనము
లేలమాపని కింటిలోపలను
బాలేమిఁ బ్రాతి దెప్పలఁగలవు
కాకపోకల సడిగాక యీకాకు
పోకిళ్లమావాఁడు పోనేర్చునటవే
యనుడు గోపికలు సూనాస్త్రదీపికలు
మనముల లజ్జించి మగిడిరంతటను ||
తముఁదిట్టు శౌరియింతకుమున్ను మన్ను

నమలెఁబొమ్మని గోపనందనుల్బలుక
నేలమృత్తికఁ దింటివిప్పుడు నీకు
నాలుక పోలిక నాకింతఁ జూపు
మనుఁడు గృష్ణుఁడు వదనాబ్జంబుఁ దెఱువ
నినుపులై పొంగెడు నీరధుల్నిధులు
సురలు కిన్నరులు భూసురులు దిగ్వరులు
సరసిజాసన శీతశాతభానులును
గనుపట్టిబ్రమసి చెంగట నున్నచకిత
తనువల్లి తన తల్లి తన మాయ లోదవ
నేమెడ వీక్షింప నిట్టిది విష్ణు

మాయయో యిది కనుమాయయోయనుచుఁ
వొంటిచందమున నాతొలి మించుగంటి
చంటిడా పలఁ జేర్చ జలజ నేత్రుండు
పొదలు కొండలచెంతఁ బొదలుసింగంపుఁ
గొదమకై వడి మాతకు చముల నొరసి

ఆలీల సర్వేశుఁడయ్యెను బాలు
లీలఁ గృష్ణుఁడు తన లీలలు చూపె
ననవిని యానందుఁడైన గుర్వొప్పువ
జననాథుఁడౌ మానిజననాథుఁబలికె
కందర్పజనకుఁడేకతమునవ్యాస

నందన నందనందనుఁడయ్యె ననిన
మునుద్రోణుఁడను వసుముఖ్యుఁడొక్కరుఁడు
తనయాళితోఁ గూడఁ దనయానురక్తి
నిజతపోసుస్థాన నియతుల నుతుత
నీజుని మెప్పించి కాయజుతండ్రిబోలు
తనయుఖ్నిమ్మనఁ బద్మతనయుఁడింకొక్క
జననంబు నంగల్గుఁ జనుఁడంచుఁ జనిన
నానందుఁడై యాతఁ డానందుడయ్యె
నానందసతియయ్యె నాతని దేవి
ధాతవరంబు సత్యము చేయధాత

తాతనందునికి నాత్మజుఁడయ్యెననుచు
నందగేహిని యొక్కనాఁడు జెట్టాడు
నందనుచరితమానందతం బాడి
దివినంతరపువోళ్ళఁ దిరుగు బొమ్మరపు
గవరీతిఁ దతిదివ్యఁగాఁ జన్నులదరఁ
దరితాడు కేలికెందమ్మి కెంజాయ
తరుణార్కకిరణంబుఁ దలఁపించుచుండఁ
గంగణములు గలగల మ్రోయూచుండఁ
డంకంబు బటువు తాటంకంబులులుకు
నురగంబునుమియు మయూరంబు పోల

నరజాలుపూదండనలవడుకొప్పు
అల్లాడఁగానియాడసరులు

మల్లాడనలకలు మలసి చల్లాడ
దధిమధియించు నత్తఱి తరికాఁడు
మధువైరి చేరియమ్మాయంచుఁ బిలువ
సన్నమోవుల నింకఁ జప్పట్లు చఱచి
యన్నకృష్ణమ్మ మాయమ్మ రమ్మనుచుఁ
దనమోహన పుటంక తలమునఁ జేర్చి
కొనివేడ్కశిరము మూర్కొని కేలనిమిరి
మొగులక్రిందటినింత మొనుపు మార్తాండు

పగిదిపయ్యెదనర వామకుచంబు
గ్రోలుచుఁ జేతఁగైకొనియున్న బాలు
బాలువొంగినఁ బీఁటపైఁ జెట్టియరుగఁ
జను గ్రోలనీయ కచనుతల్లి మీఁది
కినుకవేఁగ సరులఁ గెమ్మోవియదర
పాఁడిమిమైములు వాడి చట్టునను
బాఁడియొబ్బిడిసేయు బానయుఁగొట్టి
యున్నతస్థలమున నున్నయావెన్న
కన్నవారలకిడి కబళించుచున్న
నానందుకులకాంతయురు దెంచి కాంచి

కానికాని పోదు గానిలెమ్మనుచు
రొఱపైన తనకేల నొకకోలఁబూని
తఱుమబిత్తరుము తత్తరము రెట్టింప
మాటిమాటికిఁ దల్లిమగికన్గొనుచు
కాటుక సటుయేడ్పు కన్నీరుజాఱ
రంజితగతిబెదరణదసమాన
మంజీరుఁడగుచు నమ్మను జీరికొనుచుఁ
బన్నీరుచిలికిన పద్మంబువోలె
చిన్నారివదనంబు చెవరింపుచుండఁ
జనువానివదనకంజము గాంచి కాంచి

గనయుంబు వెడజాఱఁ గాఁగరద్వయము
కూడంగఁబట్టియా కొనెనంచుదూర
నాడకకొట్టఁజే యాడకయున్నఁ
బలుచని చెక్కులపై వెన్నరవలు
కలభోరుకటపద్మ కములననొప్ప
శరదపోతంబుమై శశికళపొలయు
సరవినిబొజ్జను జాఱలు నొఱయఁ
గుండలంబులుముద్దు గునియంగ శౌరి
దండంబువిడ కేలి దండంబు విడచి
కన్నవారద లింపఁగా వాడవిన్న

కన్నవారలు తిట్టఁగా సిగ్గు కాదె
పాలుకల్గినవారు పడుచని కొట్టఁ
జాలరుగానిట్లు సైరింతురన్న
యేలబుద్ధులుఁకల్గి యెఱుఁగనివాని
లీలనేమిటికి నీలీలఁ జేసెదవు
అనియెత్తికొనిచంకనలమి ముద్దాడి
మినమిన మనుచెక్కు మీఁటియాబోటి
యకలంకుఁడగు బాలునాత్మగేహమున
నొకచోటఁ బెనురోల నుఱ్ఱాటఁ బెనఁచి
కట్టఁబూనిననింత గడమైన నింట

గట్టిగాఁగలుగుపగ్గ ములనుగ్గముల
ముడుచవేమిడయా సముద్రుండు కట్టు
వడియనేమిటఁ బట్టువడని బ్రహ్మంబు
అంతనా కాంతగేహాంతరంబునకు
నెంతయుఁ బనిగల్గి యేఁగెనేఁగుటయు
మలయుచుఁ గట్టుగంబముతోడనరుగఁ
కలభమోయనను లూఖల మీడ్చికొనుచు

నరవిందనేత్రుఁడొయ్యనఁ బోయి బోయి
యరిదిముంగిటనుద్దులగు ముద్దులుండ
నాఱోలుతరువుల కడ్డంబు వడఁగఁ

దూఱికహతిపాద ధూళిబాపాళి
ధూళిగాత్రవేళ్లతోఁ దూఱిభూస్థలిని
గాళిడిగాళిగ్రక్కదలంగఁగూల
నక్షీణమూర్తులై యందుండివెడలి
యక్షుహత్యక్షుకాయక్షులేతెంచి
ఫాలసంగత హస్తపద్ములై భక్త
పాలుఁ గృపాళునాబాలు సీక్షించి
కృష్ణ కృష్ణాంబుదకృష్ణ యోగీంద్ర
జిష్ణుసేవితపాద జితసర్వఖేద
ధనదజులమువయోధన దర్పములను

మునునేము కైలాసముననుండువేళ
ననుఁబోడుములయంగ నలతోఁడఁ జెంతఁ
జనుగంగ నొనరంగ జలకేలిసలుపఁ
బ్రచురవిద్యావిశారదుఁడు నారదుఁడు
నచటికేతెంచిన నబ్జాక్షులెల్ల
సిగ్గుతోఁ గట్టిరి చీరలేయెగ్గు
సిగ్గులెన్నకమదాశ్రితులమైయేము
సరసిరుహాసనాస్తనసక్తభావ
పరులమై యపగతాంబరులమైయచట
దరిగానకున్న ఋద్దఱి భవవార్ధి

దరిఁజేర్తుననుచు ముందఱి కార్యమెన్ని
కకబింబరాకృతిగలమీరుజగతిఁ
గకుభంబులై గొంతకాలంబు చనఁగ
భక్తవత్సలు హరిపదధూళిశాప

ముక్తులెయటమీఁద ముక్తులయ్యెదరు
అనుచుగీతముఁ బాడియరిగె నమ్మాని
వనజాక్షుమీద యవనజసంగమము
కలుగనందనక నిక్కడనుండముక్తి
గవిగెశాపవిముక్తి గలుగుటయెంత
యనినలకూబరుండన మణిగ్రీవుఁ

డనఁగమాపేరులోయఘాత్మయనుచుఁ
వలగొనిమ్రొక్కియవ్వేల గోచరించు
నెలవులకరిగిరి నృపవర్యులంత)
ఆబాలగోపాల మాబాలుఁ జూడ
గాబాలుచేనంద కాయుండితనుచుఁ
జన్నిచ్చిమచ్చిక సందిట గ్రుచ్చి
చన్నిచ్చకొదవు మీఁగడ యిచ్చెనంతఁ
(గరమొప్ప నెఱమంట్టి కావిపాలిండ్లు
సరివోరుజట్టుల సరవిబిట్టులుక
కఱుమాపుఁ బయ్యెదకొక చేరఁజుట్టి

చెఱఁగుడాపలిచెక్క చెంత డాలింప
నకనకలాడునెన్నడుముపైఁ జికిలి
పికిలిపూదండతుం పెసలాడుచుండఁ
దఱచుగాగంపలోతని బండ్లసరము
నెటిదేఁటులకు విందునెఱవుచునుండఁ
గాయజుమదదంతిగతి నొప్పునొక్క
బోయతయాయతంబుగ నెఱంగెత్తి -
నెలదండుతావులు వెదజల్లుచుండు
ఫలములుగొనుకొండు బాలురరండు
అనివీధి వీధులనమ్మవో యమ్మ

యనిశౌరిచేరి పండ్లమ్మెదరనుచుఁ
బొసఁగదోయిలి చాఁచి పోసీకముద్దు

కొసరంగఁ గొసరంగఁ గొలుచు వెట్టినను
సరసిజమధ్యకే సరములపోల్కిఁ
గరపుడస్థలిలోనఁ గరమొప్పగొలుచు
పుడమిమైతల బ్రాలువోసినరీతి
వడివడంకుచుఁ బోవవసుధమై జింద
లోలుఁడై వాని విలోకించుచున్న
బాలులిప్పాబ్జ జంచాలు గోపాలుఁ
జూచిపండులుగొల్చు సురియగుగ్గిళ్లు

చూచునాయనిగతిఁ జూచెదేమిటికి
ననుచుబోయెత శితాయత కటాక్షంబు
లనుఁగుఁజిప్పల తెప్పలడ్డగింపఁగను
తనగంపలోపలద్దయమెత్తి వింత
తనమింతలేక చెంతన యున్నహరికి
సమ్మతినొసఁగ శిష్టములెల్ల శోభి
తమ్ములై దివ్యరత్నములై యుండె
నొకటియనంతమేదొకటి మాధవుని
నకలంకమతి మర్త్యుఁడర్పించెనేని
గోవిందుఁడ పుడిది గోవిందులనుచు

నావలఁ దల్లి రమ్మనఁగ నాడుచును
బాలురతోఁగామ పాలుండుఁదాను
గోలలగతిఁ జిన్ని కోలలువట్టి
పాలబానలనిడఁ బాటించికాంచి
పాలపాపండాల పాలఁద్రావెడిని
పొమ్మన్నఁ బోఁడెయిప్పుడు వచ్చెనమ్మ
రమ్మురమ్మనుచుఁ గరమ్ముఁ జీరుచును
గలకంఠ కంఠ హుంకారనాదములఁ
గలకంఠ ములక్షీరకంఠువిద్దఱును
బలుకుచుముద్దుసూపఁగఁ జూచిగోప

కులనాథుఁ డాగోపకుల నెల్లఁ బిలిచి
పూతనయ నెడునపూత చేతనయు
నే తెంచె హరిని మున్నేతగావించెఁ
గాకయప్పటి బండిగా విరక్కసులు
పై కొన్నఁ గడతేరెఁ బద్మాక్షుకృపను
నీతటిశిశువు జోపీడ్చిన వృక్ష
పాతంబుగలిగెను త్పాతంబుగాదె
మడువులు పసులకాల్మడినుప్పు వఱచె
దొడువుదొ్రులు కడు దూరంబులయ్యె
వీడుజోడాడెడు విటపిజాలములఁ

మోడులకై పోయె నోడులు సేయ
యీడల నీడల నెండలోకున్న
వాడిగువులు లాగవంతులు చొచ్చు
కాకము వ్వెట్టి కుంగాక ఘూకములు
చేకొన్న బొరియలు చీరుమూరాడు
కనుగందు గందని కసవుతొక్కిళ్ల
పసివాడె పసులెట్లు వసియించెనిచట
బృందారకానేక బృందావనంబు
బృందావనంబునిల్పుతననందనంబు
పాలింప చిలుక తుప్పొడు పన్నిపూరి

యాలపాలకు నేరియై నట్టివాలి
కలిగియుండును బసిగలవారు ప్రజలు
కలవారునటుయుండగా నోపునంద్రు
మనము నెమ్మనమున మందలతోడ
నునికిఁ జేసిన నొప్పునొప్పమి లేదు
అనవల్లవీవల్ల వాదులుం బండ్లు

గొనకొనకుండెనల్ గొమ్ముకుండెనలు
చిట్టులు నుట్టులు చిక్కముల్వెన్న
చిట్టులుఁదొట్టుల చల్దిజాడియలు
తరిత్రాళ్లు వల్లియత్రాళ్లు జల్లెడలు
నురిత్రాళ్లు పగ్గంబు లుగ్గంబులురులు
సెలకట్టియలు బిల్లు చేపుమందులును
దలకోలలును విండ్లు తరికటంబులును
పంపరకవ్వముపల్పుడామొనలు
గంపలునొడిసెండ్లు గండగొడ్డండ్లు
పాటిమాడలు చిట్లపై వెన్నమూటి
కూటికుండలలోనఁ గుదురుగానునిచి
చలపమంచములు గంచములు కుంచములు
ములువాడికత్తులు మొదలుగానించి
గుజ్జులు గాకుండ గుజ్జులు గట్టి
మజ్జారెపడఁ బలు మాఱు రొప్పుచును
మందయానములన మందమోదములఁ
గలకంఠ వంచితకలకంఠనందు
(పాలతుకహరిరాము బుజ్జగింపుచును
బయనంబుతటెరందు పాలును బువ్వ
యన యంబునందొప్పుడందునో తండ్రి
పేరిన నెయి బువ్వ పెట్టెదఁ పసిఁడి
కోరదెకోరకై కోర నామాట
యనిభుజింపఁగఁ బెట్టియంచులుగట్టి
తనరుచుండెడి చిత్తితదుప్పులు గట్టి
కైనేసివేడ్కఁ జంకలఁ నిడివారి
కైనేసియున్నట్టి యప్పంబులొనఁగి
సకలసన్నాహంబు చనుదేర నికట

శకటంబు రోహిణీసహితమై యెక్కి
యుబ్బిపగ్గములంత నుబ్బినందుఁడును
గబ్బిగిబ్బలను వేగమెరొప్పికొనుచు
ననుచుకందముల కందముల కుందముల
ఘనలవలంగముల లుంగములఁ దుంగములఁ
దరులకేలిశైల దరులనిర్ఝరుల
సరసకుంజములఁ గంజముల పుంజముల

లలితసాలములఁ గోలములను మాధ
వులనుమోవులను రావులను దావులను
గాళిభృంగాళితోఁ గ్రాళిసూనాళి
దూళిమైఁబోలి మేఘాళిమైఁదేవి
మించియెంతయు సంభ్రమించి రమించి
పంచబాణుని వెన్ను బలమై చలింపఁ
గమ్మవిల్తుఁడు దాడిగదలంగనెగయు
దుమ్ములోయనఁబు వుదుమ్ములు నెఱియ
నెడవిల్తు కత్తుల విరహిరక్తములు
వడియుజాడఁ జిగుళ్లు వడిదేనెలురుల

హరికృపాదృష్టిరేనగులింద్రువింటి
సరణిబికశ్రేణి చదలఁ జూపట్ట
బాలమారుత చలత్పర్ణరంభాఘ
మాలోలభోగగాళిఁ గేళింప
గగనంబునొఱయు శాఖలు మోగగుత్తు
లగణింపఁ దాతల సురికింపుచుండఁ
గనకపునదిపిల్లకాలువనఁగ
ఘనచూతరములుద్కటములై నిగుడ
సతులమోవులఁ గ్రోలుసరసులుబోవె
లతలబింబములు చిల్కలు గ్రోలుచుండ

తరులక్ష్మిహాలికత్నుతములిచ్చెననఁగఁ
గరకబీజములు శాఖలనొప్ప నొప్పు
సందీప్తసవనంబు సకలయోగీంద్ర
బృందైకభవనంబు బృందావనంబు
పరమాత్మగతిసర్వ ఫలదమైసిరులఁ
బెరసిచూపట్ట నాభీరనాయకుఁడు
చేరిమందలవారిఁ జేరికాళింది
వారిపొంతనె మెల్లవారిని నిలపె
వనియనునిండు జవ్వనిదాల్చునామ
మనబండ్లు లర్ధచంద్రాకృతి విడియ
వారిచెంతనె వారివారికిఁ దగిన
చేరికల్గెకొని చిక్కినవారు
అదననందఱుకిండ్లు లమరించికసపు
పొదలలే పొదలపైఁ బొదలఁగాఁ గప్పి
పట్టులతోలి దుంబట్టులగాగ
మట్టెన్నరాక నెమ్మదినుండువారు
వెలుగలుచొరకుండ వెలుగులువైచి
మలయునావులఁ జేల మరపెడువారు
పెనలఁ గోడియల గుంపెనలదామెనల
పెనదీర్చిగూటముల్బిగి యించువారు
దరులఁ జూపట్టెడు తరులబండించి
సరగునగుడిసెలు సవరిందువారు
కడుజిడ్డుదేలెడు కతలు గొల్లెతలు
నుడువ నాలించి వీనులవేల్పువారు
తఱచువెన్న మెఱుంగు దాఁకికన్నులకు
జిఱుతలువారించు జిగిచన్నులదర
అరగవిసెనయూడ్చు నద్దంబుపోలె

పురిచుట్టుచెఱఁగు కపోలాగ్రమొరయఁ
జనుదోయి వ్రేగున చాడెవేగునను
జినుగుకొనొక యింత జివ్వాడుచుండఁ

జల్లచల్లాయని చల్లఁగాఁ బలుకు
వెల్లవారలువిన నెలుఁగెత్తిచీరి
వెలగపండులతావి వెదచల్లుచల్ల
కలికిగుబ్బెతలమ్మగాఁ బిల్చువారు
అరిదిచేరువనొప్పు యమునతోఁయమున
కరిగెడువారునై యామందవారు
తలవరుల్ నెలవరుల్ తామెమ్మైయచట
చెలఁగుచుండిరి రాజశేఖరయంత)
గోపబాలురతోడఁ గూడి యానంద
గోపబాలురుచిన్ని కుత్తెలఁ గావ

నెలవంకనాడు వన్నియ సందితాయా
తలదండగురిగింజ దండలింపొంద
గిరుకుజెప్పులను బర్గిడఁ బిల్లదొరలు
నెరుకుగాసీయలు గ్రొన్నెలలవంకబొట్లు
చిక్కముల్ కాసుల చిక్కముల్ చలిది
చిక్కముల్ లిక్కులు జిక్కఁగం దాల్చి
యలవి మీఱినయట్టి యమునచెంగటను
గలపచ్చికలమచ్చికల నిల్పి నిల్పి
క్రేపులమేఁపుచోఁ గ్రేపురక్కసుఁడు
క్రేపురూపమున నాక్రేపులఁగూడి

చరియించుచును దముశర మతిఁజూడఁ
దరిమిడికినిసియాతజెవేల్పు పగతు
మన్మథజనకుఁడే మఱజూచిపట్టి
మన్మథతనుపుతో మడియంగవైవ

కీలల్లయని క్రేరిక్రేపుగాపరులు
కోలలు జీరలు గొంగళ్లు ద్రిప్పి
తెగడుచుఁబొగడుచు దివికిలంఘించి
యగరివైచియుఁ గృష్ణునెగుఱవైచియును
భజియింపశౌరియు బలునితో సురలు
వ్రజముమెచ్చఁగ నిజవ్రజముకరిగె

పాలితాంబుజభవభవుఁడైన శౌరి
బాలుఁడైయొక్క గోపాలుఁడైయుండె
నతనిసౌలభ్యమేమనఁ చెప్పవచ్చు
క్షితినాథకొంతయెంచితిమితిలేక
మఱునాఁడు సఖులువేమఱునాఁడు చనిన
తెఱగునఁ బోవనే తెమ్మురమ్మనిన
పిరిగొన్నపూసల పేరులొక్కింత
నెరుకుగోసియల్లమైనిగ నిగమనఁగ
వేణులు పాణుల వెలయంగఁదమదు
వేణులఁగనిభృంగవేణులుంబొక్క

నొరపుగాముంగేల నొనరించినట్టి
చిఱుతవల్లియుత్రాళ్లు చేసగ్గిడలును
రాణింపఁ చిత్రచామరములనాసీర
పాణియు నాచక్రపాణియుఁ గూడి
తోడనాడెడువారి తోడఁదోడ్తోడ
దూడలతోఁగూడ దూరంబు వోయి
బంతులాలంకి యప్పలములుపారి
గంతులుద్దులు గ్రచ్చకాయ లాటలును
ఆడుచుఁబంతంబు లాడుచుఁబసుల
నీడఁ గాళిందిసి నీరుద్రావింప

నొకచక్కఁ గంసని యుక్తదానవుఁడు
ఒకము రూపమునడంబకము సూపుచును

జంచువాడించి పక్షములు జాడించి
పంచిగోడించి తీవ్రతదువాడించి
జలజాక్షుఁ గబళింప శాలియైయసుర
గళమునొన్నదుమ వెగ్గలముగాఁ బెరిఁగి
స్ఫురదగ్నికోటి స్ఫురణవహించి
హారికిఁత్తుక కుదిగఁడని వెడసిచ్చి
శాతతుండమునా ప్రజాతరోషమున
శాతకుంభాంబరోజ్జ్వలుఁడాబకంబు

తాలువులాపాద తలములుగాఁగఁ
జీల్చియార్చు జయశీలియై మరవి
శేషాంశుతో గోపశిశువులు విజయ
ఘోషంబుగావింప ఘోషంబు సొచ్చె
నుడురాజు పెన్నుద్ది యుగ్రభానుండు
పొడుపుగుబ్బలిమీఁదఁ బొడకట్టు వేళ
హారిశృంగఫూత్కారమడరింప వెడలి
పరువడివంశదీపకులు గోపకులు
తమ తమ యిండ్లనుత్తమతమాన్నంబు
నమరించుకొనుచుఁ బెయ్యలతోడనరుగ

పెరుఁగునేలకి సొంటిబిల్లలల్లంబు
మిరియంపురవల సమ్మేళమాచవిది
గొలుకఁజిల్లున నేయి గురియుచువేఁగి
గరగరమనుచుండు గారవెల్లములు
మొల్లమిసంభారముల మించురుచుల
బల్లువట్టించి పచ్చళ్ళతోఁగూడ
గట్టిపావడలతోఁ గట్టి చిక్కముల
బెట్టికొల్కులుపురి వెట్టిచేపట్టి
ఫణఫణాంతర బాలపద్మారికరణి
గుణుతి కెక్కిన కరాగ్రము శృంగమమర

సుకుమారపవనంబు సొలపులమెరయు
సకలసంగీతసూచకము నీచకము
దట్టిమైచెక్కుగుత్తంబు చిత్తంబు
కట్టులజిగిమించఁగాఁ జంకసిత్తికి
తమమునఁబెనగొన్న ధవళాంశుకళల
కొమరునొందిన బాఱగొంగళ్లుదాల్చి
జలజభవాండముల్సంచిలోనణఁచు
నలరిక కచ్చకాయల తిత్తి నొప్ప
గణము మీఱిన వత్సగణముతో గగన
మణిపుత్రికానదీ మణితీరమునకు

నరుగుచో బకదైత్యుననుజన్మసఖుఁడు
కరగేహమగునదీగరి దేహమంది
నురుతరాస్యమ్మున నుత్తాలబలము
సరణిఁగాన్పడ జిహ్వ సరణిగాఁబఱచి
పగదీర్తుననుచునా పగచెంతమదిని
బగచాటుచుండ గోపకులేగుదెంచి
దరిగానమిది మహోత్పాతంబు శైల
దరియంచుఁ గంససోదరిపుత్త్రుఁదలఁచి
హరియుండభయములేదనుచు తద్బదిత
భరులౌచుఁ బరమప్రపన్నులు పోలె

నగ్గళంబగుదాని యగ్గళంబపుడు
దిగ్గనఁజొరఁగ నత్తెఱఁగెల్ల నెఱిఁగి
భక్తసంరక్షణ బద్ధకంకణుఁడు
భక్తశిక్యోదార భక్తలోకంబు
వెనుచనిబలిమర్దివింశమై పెరిఁగి
ఘనదైత్యకంఠోపకంఠ ముత్కంఠ
వ్రచ్చి గోపాలక వరులతో వెడలి
వచ్చియగ్గిరినిచ్చ వచ్చినట్టుండ

నావ్యాళముననుండి యావేళనొక్క
దివ్యతేజంబు దైతేయారిఁ గలసె

గోపాలసుతులతోఁ గూడి యానంద
గోపాలసుతుఁడును గుజములెక్కుచును
గోకిలశుకభృంగ ఘూకమండూక
సూకరరవముల సూఁటిగుయ్యంచు
వేలుగొమ్మల మీఁద వ్రేలు కపీశ
వాలముల్ భూజశైవాలముల్ ముడిగి
సేతుబంధించి సేతురమ్మనుచు
నాతతవాహినులడ్డుకటుచును
కలితప్రవాళరాగములఁ బ్రవాళ
ములవింతగాదాము ములుగట్టి తాల్చి

సురపొన్న మొగ్గలు బోడుగాఁ జేర్చి
కరమొప్పఁ జౌకట్లు గాధరించుచును
సురపొన్న నీడ భాసుర సరోవరము
సరసను సరసుఁడై సరసిజాక్షుండు
నెలచట్టురాతిపై సిలిచి గోపకులఁ
బిలిచి వత్సముల నొబ్బిడిగాఁగ వెలిచి
కొలఁదియై వెండి నిగ్గులు దేఱు చిలుప
చిలుపగొజ్జఁగ నీరుచిలికించితులఁచి
చెవిమిమైఁ గొందఱు చేర్వనామీఁద
నలరుచిరాన్నంబు నలరుచునిడఁగ

పల్లవంబులఁ బాణిపల్లవస్థలులఁ
బల్లవించుచుఁ జేర్చి భక్తముల్ నింప
దళములై పొలుపొందు దళములలోనఁ
బలుమఱుచలుదులు పరిఢవింపఁగను
జలిది చిక్కమునొయ్య సడలించినగుచుఁ

బలికేయాగోపాల పాలబాలకుఁడు
సురభూజశాఖాగ్ర సుమగుచ్ఛమనఁగఁ
గరతలదధ్యన్న కబళమింపొంద
శతపత్రదళముల సందులయళుల
గతివేళ్లయెడనూర గాయలు చెలఁగఁ

గొమరుగొల్లలు చుట్టుఁ గొలువుండఁదాను
నారగింపఁగఁ జిందునన్నంబు మింటి
యూరివారలకునోరూరించుచుండఁ
గబలంబు చేత నిక్కబలంబు చూపి
కబళించునొకనిచే కబళమొక్కరుఁడు
చిక్కము చెలిమితోఁ జిక్కమువెనుక
త్రొక్కమురమ్ము మాతోడ నీవనుచు
నొక్కఁడొక్కని చిక్క మొక్కని కొసఁగ
నొక్కడొక్కని చద్దియొక్కఁడు మెసఁగు
వల్లవీవల్లవవరుఁడు నాబాల

వల్లవుల్ దాను నీవరుస భుజింప
నేపుమీఱిన క్రేపులెంతయు మేఁపు
దాపుననరిలికొండల దండనుండ
మరకతాంకూర సమానంబులగుచు
కరమొప్పచుండెడు గరికెక్రేళ్లుతికి
గుటిమీఱఁదినివెలంకులఁ గొలంకులను
మెఱయుచునీరీతి మెఱయఁ గోపకులు
ఏవంకనున్నవో యిపుడు వత్సములు
యేవంక నీరాన నెగెనొదెసల
వేవేగవెదకుఁడే వేగనో కృష్ణ

నీవంక యీ వంకనిలిచితిమఁడు
వత్సకుల్మెచ్చ శ్రీవత్సలాంఛనుఁడు

వత్సముల్ పోవుత్రోవనె పోవునపుడు
ధాతమనోజాత తాతబలంబు
చూతుగాకని ముందు చూడకేతెంచి
పరమభోజన విజృంభకులడింభకుల
సరగునడాఁచె వత్సములతోఁగూడ
జనవర్యయాయోగిజన వంద్యుఁడపుడు
వనములలెంకి జీవనములలెంకి
కానకతొల్లింటి కానకుమరలి

యానెలవున బాలకాళిలేకన్న
గమలసంభవ కోటిగన్నయాతండ్రి
కమసంభవు మాయగాఁ చూచి నవ్వి
యాయొప్పుచున్న వత్సాళిప్రాయములు
కాయముల్వర్ణ నికాయముల్లట్లు
బాగుగాఁదద్గోప బాలవత్సముల
బాగుగాఁదన దివ్య భవ్య సత్త్వమునఁ
జతురాస్య క్రియలెల్లఁ జవుకవుట్టింపఁ
బ్రతిసృష్టిఁ జేసి యప్రతిసృష్టియనుచు
సురలెన్ని భాసుర సురభిసూనములు

కరముల శోభనాకరముగాఁజల్లి
రాభీరశిశుయుక్తుఁడై తొంటిరీతి
నాభీరవసతికి నరుదెంచియంత
కలగోప గోపికల్ కలయందు పొందు
సలుపుచుఁ దొల్లింటి సరణినాడుచును
ఒకయేఁడుగడపి వేరొకనాఁడు మెరసి
ఒకనైరిగోపాల బాలపాలమున
వనభూమిఁజేయ జీవనభూభవుండు
వనజాయతాక్షు క్రేవల నాడుచుండ
ధరచక్రధరుల మంధర ధరాకృతుల

గురువేణుశరచాపకుల గోపకులను
గనిడెందమునఁగుంది కడునెఱఁగంది
ఘనభీతినొంది దిగ్గనభూమిఁ జెంది
భ్రమయించి వత్సగోపకులనేదాఁచి
సమమయ్యెతనచేత సమమయ్యె నేల
కనుఁగొన నీవత్సకములు వత్సములు
తనసృష్టి లేదు నూతన సృష్టిగాని
తనతండ్రియైన పూతనవైరికృత్య
మహిమనికిత మందియాకంపమొంది
ధరఁజాఁగి మొక్కి శ్రీధరపద్మరాగ

చరణముల్ జగదేక శరణముల్ చేరి
యపరాధినపరాధి నాగమగణ్య
కృపఁ జూడు కృపఁ జూడు కృపణశరణ్య
కడుపులోపలిబిడ్డ కాలఁదన్నినను
జిడిముడితల్లికిఁ జెల్లునే తండ్రి
శరగలతనకు ముందరగలజనవి
సరముల నఖిలవాసరములనెన్న
గణనమీఱవు మౌనిగణనుత నీదు
గుణములు గణనకుఁ గొలఁదులేకావు
తాతనీముందఱఁ దగఁదన్నయినుని

ద్యోతంబుఁ మీఁద ఖద్యోతంబుకాంతి
కొలుపునే మధ్యమగుణమునాయందు
నిలువనేరమివచ్చెనే తండ్రియనుచుఁ
గలికిబాగులఁ గన్నుఁ గవదోయిజోడు
జలము శ్రీపాదమజ్జనముగాలింప
మ్రొక్కుచునాశ్చర్యమును బొంది పొంది
నిక్కుచునారెకు నిలిచి చొక్కుచును

నాఁడుచేకొన్న చిహ్నంబులతోడఁ
గూడనాగోప గోపకులకులంబెల్ల
దర్పంబుడించి కందర్పుని తండ్రి
కర్పించి ప్రణుతి సమర్పించియరిగె
తనమాయఁ బొడమిచెంతనెయొప్పు గోప
తనయులఁ గ్రేపులఁదనయందె యడఁచి
మున్న తామున్న సమున్నతస్థలికి
వెన్నుఁడాబాలక వితతితోనరిగె
హరిమాయచే మోహితాత్ములై గోప
వరులు శ్రీపరుని నెవ్వరుఁ గనుఁగొనరె
దరులని యేరుల దరులని తరుల
గిరులఁ బల్లంబుల గ్రేపుల జూడఁ
జయ్యననరిగె నీచవిదియుఁ గుడువఁ
డయ్యెజాగయ్యెరాఁడయ్యె నటంచు
వామహస్తముల సవామనాకృతుల
వామాన్నకబళముల్వ్రేలఁ నొప్పఁబిలువఁ
గపటనాటక హాటకపటసంకలితుఁ
డపుడేగుదెంచిపెయ్యలఁ గంటిననుచు
వారిజహితపుత్రి వారిలోఁగేలి
వారితో వేడ్కన వారణసలిపి
పించెంబుగల నెమ్మి పించెంబుగాంచి
మించి గోపికలు కామించి వీక్షింప
నందగోపానంద నందనాద్బిందు
మందరధరుఁడంత ఘంధకునేగెఁ
బరమేష్ఠిదాఁపగోపకుల నయ్యెడను
హరిమాయచే క్షణమయ్యె నాయెడను
అరిదితల్లులఁజేరె యాగోపవరులు

కరమునఁ గరముగా కరముగాఁగురియు
పెనుబాముపథియించి పెనుబాముగడపి
చనుదెంచె మాతతోడ శౌరి నేఁడనిన
నేఁడిదేయిదిపోయి నేడిదే తాము
నేడిదేయనుచునెన్నదరు బాలకులు
అనుచునాశ్చర్య చర్యలకు నాశ్చర్య
మునుబొందుచుండిరి మురవైరియంత
డాసినగొల్లమిండతల దెందముల
కాపలుఁ రేచు ప్రాయమునగప్పారు
చికురముల్ నెమ్మిపింఛపుదండ దండ
నొకవింతయొసపరియొరపుగాఁజెలివి
నాసామాశిలకుఁ బ్రాణముదెచ్చినట్టి
గాణవేణువు సందిగదియంగఁజేర్చి
యుదయేందునురము నీలోపలాంతరము
గదియుకై వడితావికాసెచెన్నొంద
నున్నతో వత్సవత్సాళితోనున్న
యున్నతోన్నతధేను యూధంబుతోడ
నరుగుచు నొకయుపాయమున నాయమున
దరుల దానవ జయార్థంబై చరింప
శ్రీదామయుతగళ శ్రీధామనామ
మాదిగాఁగలిగిన యాభీరవరులు
రామయోకమ... రామాభిరామ
సీమయొక్కటిమన చెంతఁ జెన్నొందె
యేలునవ్వని ధేను కేంద్రారియచట
తాలముల్ ఫలరసోత్తాలముల్గలవు
భాగవతరామాయణము

(భాగవతరామాయణము)

ఈలంకనుండు నయ్యింద్రారిబంధు

జాలంబుతనుఁ గొల్వ జగదేక వీర
యామహారిపుఁ జంపియచటనుత్తాల
భూమిజామృతఫలంబును నీవకొనుచు
ననుడు రామానుజుండా రామచంద్రుఁ
డనయంబు హర్షించి హరికులోద్భవులు
నరుగరాజీవకు శాండజశాల
వరయుక్తమైన యవ్వనరాశిడాసి
యరితమ్ముఁ గనుఁగొని యభయమన్నంత
నరిదినీలంకకు నధిపుఁజేసెదము
అనుచునగాళి బిట్టగలంగ శరధి

పెనుపొందఁగట్టె నభేద్యధర్మంబు
తనకేలఁగొనినేన దారుణార్భటుల
వనచరపంక్తి దిగ్వలయంబు ముట్ట
ననుజన్ముతోరాముఁడా మహావనము
ననుపమంబైన భటాళితోఁగడచి
స్యందన మత్తేభచయ హరిఖడ్గ
బృందంబుచేఁ గడుభీమమాదాని
తరుణీమృగీమదతతులచేఁ గనక
సరసులచేనొప్పు సవరించుదాని
ఘనసాలజాలసంకలితమాదాని

దనుజేంద్రనసతిన త్తఱిఁ జేరవిడియ
సహచరసైన్యంబు చనుదెంచి దైత్య
సహచరసైన్యంబు జిడియఁగొట్టుచును
తాలముల్ఫఱచి చిత్రంపు సాలములఁ
గూలఁదన్నుచుమున్నె కొమ్మలగ్రుచ్చి
శంకింపకెదురుగాఁ జనుదెంచురిపుల
ఢుంకఁబట్టుచుఁ బడ్లుడుల్లంగఁగొట్టి

చిత్రంబులైనట్టి సింహనాదముల
పత్రసంతతిఁగాల భ్రామివేయుచును
గరిబృందములనిరుగడలఁ జూపట్టు
గరుతలఘంటలఁ గొట్టివైచుచును
వేవిధంబుల దైత్య వీరులనొగులు
గ్రావసంఘంబులఁ గప్పిరొప్పుచును
దనుజులుబెగడ గంధములెల్లఁ బెఱికి
కనలుచుహాతుల సంఘముల నొప్పించి
కలిగిన పుండరీకముల జాలముల
నలిసేసి బాణాసనములెల్లనఱికి
శరములద్రుంచి తచ్ఛయముల రిపుల
నురములుగాఁడంగనురిదిగుప్పుచును
రామసైన్యంబిట్లు రణకేళిసలుప
నామహాసైన్యంబు నాసేన బలిమి
ప్రకటవివేక సౌభాగ్యగరిష్ఠ
శుకవాక్యములచేతఁ జొప్పడవిన్న
దనుజేశుపనుపునఁ దడయకవ్వేళ
ఘనసింహనాదముల్ కడిదిఁజేయుచును
అతికాయు వజ్రదంష్ట్రానల రోమ
శతమాయ ఘనబహుబాహుశాలి భుజంగ
రోమ ధూమ్రాక్ష విరూపాక్ష ఖడ్గ
రోమ వృశ్చికరోమ రుధిరాక్ష మేఘ
నాదనరామరాతంక దేవజిహ్మ
మహోదరభయద విద్యుజ్జిహ్వ శౌర్య
భీకర దైతేయబృందంబు వెడలి
కైకోకమాహారి ఘనవంశసంభవులు
పటుశరబాణాళిఁ బఱపి వెండియును

గుటిల రాక్షసులనుగ్గులు సేసి సేసి
స్యందనంబుల నాగచములహరుల
సందోహములనెల్లఁ జక్కుగావించి
చట్టలు చీరిరాక్షస వీరవరుల
యట్టలు దివిముట్ట నట్టహాసముల
భటులయార్భటుల దిక్పటంబుచిటులఁ

గుటిల దానవకంఠ కుహరముల్ దునిమి
హరులఁబట్టుచును నగాళి గుట్టుచును
వరుస దానవవీరవరుల భంజి ప
ఖరభావ హితుఁడు రాక్షసలోక విభుఁడు
కరముగ్రముగ రాముగదియనవ్విభుఁడు
పంక్తికంధర శిరోభాగముల్ దునియఁ
బంక్తిగాఁబటు కదంబములు వేయుచును
నుడుగనితమివెండియును మహార్భటులఁ
బొడకట్టు రిపుశిరంబులు ద్రుంచివైచి
కర్ణముల్ నిక్కరాక్షసుల సొంపెక్క

ఘూర్ణితనేత్రుఁడై ఘోరనాదముల
మొనయుతద్రిపుపదంబులు పట్టితునుమ
కనవెడు భీషణాకరకాండమపుడు
వఱపియుత్తాల భూభాగంబునందుఁ
గఱకురక్కసుఁగుర్చి కడకమైనార్చె
నపుడు తద్దానవాహతిఁదరుల్ గిరులు
విపులనాదములతో వీఁగెవీఁగుటయు
హరి వహ్ని శమన దైత్య జలాధీశ పవన
నరవాహ శంకరుల్ నురులొచు నుతులు
చేయుచువిరులచే చేతమజ్జనము

సేయుచుఁ గొలువులు సేయుచున్నంత
క్షితిసహచరుల వీక్షింపఁ గావించు
ప్రతినవిభీషణ పట్టంబుగాఁగ
నామోదమున దిక్కులఁదద్భూమి
భూమిజాధికఫల పుంజంబుతోడ
ననుజన్ముతోడ భృత్యాళి సేవింప
వనరాశిగడచి యవ్వాలి భరద్వాజ
వరకృత్యములకు భూవరసుతుల్మెచ్చ
దరులనొప్పెడు తపోదరుల సోదరుల
గడచి పాలిత గ్రహాకారుఁడై యతఁడు
నుడుగణంబులతోడి యుడురాజుఁబోలె
భటకోటితో జనార్భటకోటితోడఁ
జటులతర నిజనివాసముఁ బ్రవేశించె
ననియోగిజన పాలుఁ డాజనపాలుఁ
డనుమోదమంది సిట్లనియానతిచ్చె
నని సుధాపాణికి నబ్జపాణికిని
వనజాస్యమాతకు వనధిజాతకును
ననుఁగన్నతల్లికనమ్రభల్లికిని
గనకగాత్రికిని బ్రకామధాత్రికిని
వాణీశనుతకును వ్రతకక్షివిచల
దేశికి శ్రీవేంకటేశు రాణికిని
సారసగేహకుఁ జారుబాహకును
సారలావణ్యకు సకలగణ్యకును
బరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని
దరుణేందుఫాలకుదారశీలకును
రామాభిరామకప్రతిమధామకును
హైమసంవ్యానకు హంసయానకును

నింద్రభావితకు గజేంద్ర సేవితకుఁ
జంద్రికాహాసకుఁ జారునాసకును
నగసుతానతకుఁ బన్నగతల్పయుతకు

మృగమదాంబకు నలమేలుమంగకును
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తినికర
పంకజార్యమ తాళ్లపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నకుంభ
దనుపదు శ్రీవెంకటాధీశదత్త
మకర కుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సుకవిజీవంజీవ సోమరాజీవ
సదనావధూ లబ్ధసరస కవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
విరచితంబగు ప్రతిద్విపదసంశ్రవణ

తరళిత విబుధమస్త ప్రీణీతోరు
మనసిజ జనకాష్టమహిషీవివాహ
మనకావ్యమునఁ బ్రథమాశ్వాసమయ్యె.

శ్రీరస్తు

అష్టమహిషీ కళ్యాణము

ద్వితీయాశ్వాసము

(శ్రీదేవీ మహిమవర్ణన.)

[ద్విపద]

భువనైకమాత యంభోరాశిజాత
కువలయదళనేత్ర కోమలగాత్ర
జలజలోచనురాణి జలజాంకపాణి
యలకనిర్జితభృంగ యలమేలుమంగ
యవధరింపుము దేవి యమ్మహామాని
కువలయేశుఁడువల్కెఁ గువలయేశ్వరుని
జితకామపాలు నాశ్రితకామపాలు

హతదైత్యభూపాలు నాకామపాలు
నింటిలోనునిచివేయింటిలోనేర్చి
(దంటలౌ గోపాల తనయులఁ గూడి
గోపచిహ్నములఁ గైగొన్నగోపాలు
గోపాలనముసేయఁ గోరిదైత్యారి
భవనుతపదనీర భవమైన విజిత
భవమైన రవితనూభవఁ జేరియపుడు
కనుపట్టివెన్ను చెంగటి నీలవేణి
యనఁటికెమ్మొగిమీఁది యలిపంక్తిదెగడు
మొగులులోపలిమించు మురువున గళము

దగిలినపికిలి పూదండచూపట్టఁ
బాటల తిలక చంపక తరుచ్ఛాయఁ
బాటలనాటలఁ బరిఢలించుచును
భండనగజదైత్య భండనోద్దండ
చండ తాండవ లసచ్ఛండికా ధ్వని
దండినభ్రమున మార్తాండ మండలము
మండుచుండెడు నిండుమండువేసవిని
పసియెల్లమిసిమిమై పసగలకసవు
మెసవిమూతులుడప్పి మీదికెత్తుచును
జలశాయి జయకేతు చయములఁబోలు

గళకంబళంబులా కంపంబునొంద
సురనదీ శీకర స్ఫారదీశజటల
గరిమలకడవగొంగడి దండలమరఁ
గనుపట్టునెఱమంటి కట్టులతోడఁ
గొనకొమ్ముతుదనారకుంచెలల్లాడ
సెలవులనిడిన పచ్చికలు చలింపఁ
బలుమఱునదరివెన్బడియున్నపసులఁ
దిరిగి చూచుచుఁ బంచతిలితోఁకలెత్తి
పరువడిఁగెరలి హంబానినాదములఁ
(గాళియ భుజగాస్య గహ్వరోదగ్ర

హాలాహలాభీలమగునొకమడువుఁ
గనిపోయి యాయుదకమ్ముద్రావఁగోప
జనమునా జనమునావను గ్రోవిగ్రోవి
విపులాతతేశయా వ్రేకుఱ్ఱలావు
లపుడ మూర్ఛలనొంది నరసియందంద
హరియు నాత్మీయేక్షణామృతదృష్టిఁ
గురియించి గోగోపకులమూర్ఛఁ దెలిపి

భోగినేననియెమ్మఁ బొరలినతఁడు
భోగమంతయుఁ బొట్టుపొరలుగావింతు
దట్టించికినిసినతనతలగొట్టి
పుట్టపైఁ బెట్టింతు భువియెల్ల నెఱుఁగఁ
గాలూఁద కుండంగఁ గదియు కాళికిని
నాలుకల్ గ్రోయింతు ననుడాసెనేని
యేబొక్క సొచ్చిన నెందుడాఁగినను
నాబలస్ఫూర్తినెంతయుగెల్తుననుచు
హరి నీలనాళాగ్ర హైమ సంఫుల్ల
సరసిజంబున జటాసహితాస్యమమర
బట్టమై కెంగేల దట్టిఁబిగించి
గట్టిగాఁ గట్టియగ్గలికమీఱంగ
పలవిమీఱుచుఁ జెంతనలరు సత్కుసుమ
ఫలకదంబముఁ గదంబముఁ గాంచియెక్కి
వడినార్చి సప్తార్చి వడువునఁజేర్చి
మడువునెన్నడుమ సంభ్రమము దీపింప
నభమునకెగసి పంతముపచారించి
గుభులు గుభుల్లున గుప్పించి దుమికెఁ
గాలాహియుల సుధాకలశంబుఁ జుట్టు
లీలనాచక్రిఁ గాళియచక్రిపొదువ
గొబ్బుననిక్కి మార్కొని భుజద్వయము
నుబ్బించియార్చుచు నుబ్బియాగబ్బి
పటుతమః పటలంబుఁ బాపిన సూర్య
ఘటనఁ దద్భోగిభోగమువిడఁ దన్ని
సరసతర విభవాంజన వేణివేణిఁ
గరమునఁబట్టిన గతివానిఁ బట్టి
ఫణిరాజుపైఁ గూర్మపతినిల్చెననఁగ

ఫణిశాయిపదము తత్ఫణవీథిమెట్టి
వాలంబు బాలకై వాలంబు దిగుచు
లీలఁగెంగేలఁ గీలించి తూలించి
చరణపద్మము పరసాధనం బైన
గరుడోరుపక్షంబు గరిమమైసోఁక
బక శుక చక్రశాబక పిక ధ్వనుల

ప్రకటనర్తక తాళపద్ధతుల్ గాఁగ
సంచదాసంచీర చంచరీకముల
యంచితరవముగా నాళియైపరఁగఁ
పటలిభవత్స్వేదపక్షిపక్షాగ్ర
రటనముల్పటుహా సంగ్రామముల్గాఁగ
విషపావకావృత విపులాంతరిక్ష
కషణఫణాళి రంగస్థలిగాఁగఁ
జండపద్ధతి భోగసత్వంబు చెదరఁ
జండమరీచి చంచత్కుండలములు
మండితనిజ గండమండలీ యుగళిఁ

దాండవం బాడంగఁ దాండవం బాడి
యుడుపంక్తి దివినుండి యొరఁగిన రీతిఁ
బడగలమణులెల్లఁ బండ్లూడిరాల
డిల్లసాంపరితల్లడిల్ల భోగంబు
గుల్లలతిత్తియై కుల్లబింకంబు
పెంచి గుప్పించి గుప్పించి నొప్పించి
డంచియడంచి వాటముగ గాటముగఁ
బట్టిగిట్టియుఁ జలపట్టిమైపట్టి
కొట్టివాలంబు మార్కొని చుట్టిపట్టి
దట్టించి గట్టించి దర్పంబు బలము

వట్టించి రక్తంబువాఁతఁ దొట్టించి
వికవికనవ్వేడు వేళనవ్వేళఁ
బికవాణులరుదంది భీతిచేఁగుంది
జిగిపయ్యెదలనెడసిన చన్నుఁగవలు
మొగులుమూయని శైలముల పెంపుచూప
సంగపంగి క్రేగాలిఁ జలియించు కేఁటి
గుంపులగతిఁ గప్పక్రొమ్ముళ్లువీడ
జలములఁదోఁచిన జలజ పత్రముల
చెలువున బాష్పముల్ చిలుకు నేత్రముల
గనలెడు రాహువు గళము సొత్తెంచు
వనజారి గతినొప్పువాడుమోములను
స్రుక్కుచువచ్చి యశ్రువులులోలోనె
గ్రక్కుచుఁగరములు గూర్చిమ్రొక్కుచును
వసుదేవపుత్ర యో వసుధాకళత్ర
వసురాజమిత్ర సర్వసురాధిపత్ర
పతిభిక్షయొసఁగు శ్రీపతి దుష్టభోగి
పతి నీకుఁ బ్రతియె యప్రతిమానమూర్తి
కరుణాసముద్రనికరమైన గరము
కరముపాములకవకల్పించి తనుచుఁ
బన్నిన దైన్యమేర్పడఁ జేయునట్టి
సన్నుతుల్మెచ్చునాసన్నుతుల్ సేయ
భోగీంద్రవరభోగ భోగి యానాగ
నాగయానలఁ గరుణాదృష్టిఁ జూచి
కాళియ యాపట్టుగాచితి నీదు
గాలినగాళియుఁ గాళిందిలోని
లోయంబు విషములతో యంబులయ్యె
నీయంబులిట మదీయేక్షణఘటన

నమృతరూపములయ్యె నరుగుము వేగ
రమణ నదీద్వీపవర్యమునకు నీవు
మస్తంబుమీఁద సమస్తంబు నెఱుఁగ
శస్తంబులైన మచ్చరణచిహ్నంబు
లున్నవి నీవెందునున్న విరోధి
పన్నగాంతకుచేత భయమింత లేదు
అనినఁ గాళియభోగి యాభోగిశయను
వినుతించి వరవస్తు వితతిఁ బూజించి
చనియెనక్కాలను రాక్షసవైరి వెడలి
తనవారి తనమునఁదనవారిఁ జేసి
యానందితాత్ముఁడై యానందముఖ్యు
లానందమునుజెందనా మందకరిగె
మఱునాఁడు హరిబలల్ల్మఱునాడుదెలుపు
నెఱయముసొంపులఁదాపనీనదిఁ జేరి
యుద్ధించి గద్దించి యొడఁబడిపడుచు
లుద్ధులై రాఁగఁ బెన్నుద్ధులై తాము
నొక్కఁడొక్కని గెల్చి యొకనిపై నొకని
నెక్కించికొని చలంచెక్కించికొనఁగ
దామోదరుఁడు హసోద్దాము శ్రీరాముఁ
దామోదరాముఁడత్తఱిఁ దరిఁద్రొక్కి
బాలుఁడై కపటగోపాలుఁడై యున్న
లాలితోపాయుఁ బ్రలంబ దైతేయు
పైపై చలంబెక్కి పై యెక్కికొన్న
కోపంబుతోడ నక్కుటిల దానవుఁడు
వనములఁ జటుల దావనములఁ దిరిగి
ఘనవాయు వేగంబు గడచి పోవుచును

జండీరమణి జటాసమజ డిండీర
భాండీరవట సమీపమున కేతెంచి
మానవరూపంబు మానివే వేగ
దానవరూపంబుఁ దాల్చిన బలుఁడు
తెగువమై దృష్టి సంధించివేవేగఁ
బగతుమ స్తములై చెఁ బఱియలై పోవ
హూరవంబుననీల్గి యదిద్రావాలనమ్మ

హూరవంబుననద్రులదరె నెంతయును
రాముండు లోకాభిరాముండు హేమ
దాముండు హారియుమందకునేగెనంత)
కనలిదిక్పతులు రాక్షసులపై వెడలి
యనిఁజిమ్ముకిరు సులోయననటించుచును
నెఱవై నకలిత వర్ణింపనందెసఁగు
మెఱుపుల చందాన మెఱపులు పొదలె
నీలవర్ణుని మూర్తి నిఖిలంబుగప్పు
పోలికెదట్టమై పొదలె మేఘములు
సరసతల్కలి మానసంబునజిందు

సరవినంచలు మానసంబునఁజిందు
సరవినంచలుమాన సంబునఁజిందు
సరవినంచలుమాన సంబునఁజేరె
వరపశ్చిమాంగన వరుణుమైవైచు
వరుణమాలికఁబోలె వజ్రధర్మంబు
ఉడుపంక్తి కంసవధోత్పాతంబునకు
వడినట్లువడగండ్లు వడియెనల్లడలఁ
గడలిపైఁబొరలెడుకరడులోయనఁగ
నుడువీధి బకపంక్తులురుగతి నడచెఁ

గలిగిన పక్షిసంఘములతోనెల్లఁ
దలయెత్తి చూచె చాతకనికాయంబు

తిరుపు గట్టెడు సురస్త్రీలకాళియల
మురువున సితికంఠములుపురుల్విచ్చె
నలసస్యగర్భయానచలపాలిండ్ల
చెలువున నీలాగ్ర శిఖరులు వెలసెఁ
గాలాభ్ర భూతముల్ కళపెళనార్చు
పోలికె గర్జితంబులుమింటఁ బొదలెఁ
బొలుపునవెల్లువల్ పొదలెనంతటను
ఒలసి కుంభద్రోణ పాతంబుగాఁగఁ
గారుక్రమ్ముచు నేర్లు కాలువల్బెఱయ
ధారాధరోధార ధారలు నిగిడె

నిలకునుమింటికి నేకసూత్రములు
గలిగినట్టుండెఁ దద్ఘనధారలపుడు
జలజాస్త్రహత కామిజన మాంసఖండ
కులములోయననింద్రగోపంబులమరె
ధారుణీ కుచహార తతులోఁ యనంగఁ
జారుశైలాగ్ర నిర్ఝరములింపొందెఁ
బచ్చ సూర్యపుటంబు పగిదినట్టెసలఁ
బచ్చికల్మొలచి చూపట్టెనంతటను
గాలతోయములోని కరపుమీలకును
;గాలంబుగతి శరత్కాలమేతేరఁ

గమలాకరంబులు కడుతేటలయ్యెఁ
గమలాకరశ్రీలు కడువిస్తరించె
రసముల వింట సారసపునారసము
పొసగించి విరహులఁ బొంచె మన్మథుఁడు

విరిసె దిక్తటులకావిరివిరివోదలె
సరస వాసనలతోఁ జల్లనై యలరెఁ
గాముల హృత్సంగములరాదిగిచె
వామాక్షి వాగురువ్రాతంబులంత
మురవైరి హరి జగన్మోహనాకారు
సిరికూర్మిమగని వీక్షించి యాదేవు
వికసిత నయనారవిందంబులకును
జగచక్కల్గల చూపుచందమ్ములకును
దిలకంబుమైనెఱితేఁటి మూఁకలకు
మొలక నవ్వుల తేనెముసురుజోకలకు
మకరకుండల కాంతి మలయుచెక్కులకు
సుకుమారలీలల సొలయుటక్కులకుఁ
దనరెడుకొప్పుపూదండ చుట్టులకు
గొనబులు పేటాడు కొసరుతిట్టులకు
సంపంగి భంగింపఁ జాలునాసకును
సొంపులుమీఱంగఁ జూపునాసకును
బలుచనియధర బింబఫలంబునకునుఁ
బొలుపైనసోయగంబుగళంబునకును
జొక్కి గోపికలెల్ల సూనాస్త్రుబారిఁ
జిక్కి కృష్ణుని వలఁజిక్కమైమఱచి
యేనోమునోమంగనితనిఁ జూచితిమి
మేనోమునోమినామితని కూటమికి
ననుచుడెందముల నంతంతకుఁ బ్రేమ
నినుపులై ద్వైవాటి నీరధుల్గాఁగఁ
గిరుసువంకలయొప్పు గిరిగొన్నకప్పు
నెరుల సోగలజడల్ నిగనిగమెరువ

బిగువఁ జన్నులజిగిబిగి శౌరిఁ జూచి
తెగడిపయ్యెదలింత తెల్లగిలంగఁ
బదపడిచాఁచిన బాహుమూలముల
నుదిరి బంగరుపొడియురిదిమైరాలఁ
గుంగుమ మర్దనాంకురములయడవి
సంకుమందంబు పచ్చని యక్షతములు
పట్టిచూపట్టిడాఁ పలికేలమడుఁగు
పుట్టమువ్విన్నాణముగఁ గీలుకొలిపి
సమధూపరాగ కింజల్క గంధాక్ష
తములు మాధవునకేఁ దలపోయుదాని

నిండు జుక్కలతోడి నింగియుఁబోలెఁ
బుండరీకములచేఁ బొలుపొందువాని
సంగీత పంచమ షడ్జములూర్త్రు
లంగీకరించెనోయనఁ జెంతఁబల్కు
కలకంఠముల భుజంగగ్రాన నిరత
కలకంటములతోడఁ గడునొప్పుదాని
గమలభూషణపేటి కలలక్షముద్ర
లమరించెననఁ గోరకాళులదాని
గడకాటుకలతోడి ఖచరకన్యకల
బెడఁగుఁగన్నులు ప్రతిబింబించెననఁగ ,

జలములతో వికాసమునొందిమిగుల
వలనొప్పునల్లగల్వల నొప్పుదాని
నురుతర వనరాశి యుప్పునిరోసి
వరతోయ మానసీ వలికేగుదెంచు
కాలాభ్రములఁబోలెఁ గమలమంజరులఁ
గ్రోలెడు భృంగ చక్రంబులదానిఁ
గాషాయ జపమాలికలు దాల్చి విగత

రోషుతా సంయమీంద్రుల నాఁగనొప్పు
బిసముల నూలితోఁ బెడఁ బాయకుండఁ
గసికాటుకాటుల ఖండించుకొనుచు

వికచారుణాజ్జాత వీధులనున్న
ఓకములు హంసశాబకములు గలిగి
యానందనందను నాత్మలోఁదలఁప
నానందబాష్పంబు లలరి నేత్రములఁ
గ్రమ్మెనోయనఁగాలిఁ గదలింపఁదొలఁకు
తమ్ముల వరమరందమ్ములదాని
దమ్మురేయెడనిన తమకంబుతోడ
నమ్మునిపతులకు నమికల్వట్ట
వనదేవతలు మెచ్చ వనములఁ గ్రుంకి
కనలిమడ్డులు నారికలనెత్తెననఁగఁ

దుండాంతరములఁ జెఁదొవల బిట్టగిల
ఖండించు వరచక్రకాంతులదాని
ఘనమానివర్య హృత్కమలంబులందు
ఘననీలవర్ణుండు గనుపట్టుపగిడిఁ
దేనెద్రావిన జొక్కుదేరకతావు
లానెడు కమలభృంగాళులదాని
యమున శ్రీహరిసహాయమున నాభార
కుముదలోచనలు వేకువజాము చేరి
హరిభక్తియుక్తులై యనిశంబునిట్లు
హరిభర్తయగుఁగాక యనుచునోముచును

గొలకులనీరాడఁ గోరిపుట్టములు
కొలఁకులనిడి జలక్రీడఁ గావింప
సకలాత్మమానససంచారి శౌరి
యొకనాఁడు తనుఁ గోరియున్నట్టివారి

సతులితభక్తినింతంతని యాత్మ
మితియెన్నరాక కామితఫలప్రదుఁడు
వారిచెంగటనుండువారి పుట్టములు
చేరి చేకొని చేర్వఁ జలఁగు నీపంబు
కొమ్మలపై నెక్కి కొనియాడి గొల్ల
కొమ్మలఁదనువేగఁ గూడరమ్మనిన

నాఁడఁబోయిన తీర్థమదియెదురైన
జాడఁగృష్ణునిగని సంతసించుచును
గౌనులువంచి యంగములెల్లముంచి
నానవాటించిలే నగవులతోడ
నుడురాజు మరలిన యుదయాస్తగిరుల
నడుమఁ జీఁకటి పర్వినటన సిగ్గులను
బెడమరలఁగఁ జడల్ బిగిచన్నుఁగవల
నడుమఁ జూపట్ట నందఱునూరకుండ
వారిలోదళు కొత్తువారిలో నొక్క
వారిజగంధియో వారిజనాభ

Excellent

యోడకమగవారికు విదలుజలము
లాడంగ సరసంబు లాడంగఁ దగునె
మానమేరికి సమానంబు తమదు
మానంబుగాచి మామణుఁ గుఁబుట్టము
సాధింప కింకఁ బ్రసాదింపుమయ్య
కాదన్నసీను మీఱుఁ గలమెయేమనిన
చిఱునవ్వు కెంజాయ చిలుకఁ కెమ్మోవి
నెఱయంగఁ గృష్ణుఁడా నెలతలఁ జూచి
మీరలు నామాట మీఱకవచ్చి
చీరలు గొనుఁడు నాచేతివిడువనుడుఁ

జలికొప్పులను గప్పుచన్నులతోడ
మొలచి సములబాగు మురిపెంబుపోలఁక
జలజాస్త్రుడలుగులు జళిపించుకరణి
వలికిమేనులొ కింతవణఁకుచునుండ
స్మరగేహ పల్లవాంచత్తోరణముల
కరణి సిగ్గులపట్ల కరములింపొంద
మొగులువాసినమించు మొలకలో జోలు
దిగిచిన సూనాస్త్రు తేజులోయనఁగఁ
గవిసెన వెడలించు కన్నెళ్లోయనఁగఁ
గవగూడియమునఃన దిగ్గనవెలువడుచు

వడిఁదేనెగురియు కల్వలదండలనఁగ
వడియుతోయములతో వలనొప్పు జడలు
చూడఁ జొప్పడఁగవా సులతోఁడఁ గూడ
నాడిరిచీర లిమ్మనుచు నావేళ
నాపాదపముదిగి హరియు గోపికల
యాపాదమస్తంబు లోసి నవ్వుచును
గరము కాంతాంబరాకరము తచ్ఛాఖ
కరమువేడుకఁ బట్టి క్రమ్మఱఁబల్కెఁ
జేలలు సడలించి చిరతరపుణ్య
శీలలు జలకేళి సేయంగఁదగునె

ప్రణతులొనర్చెఁడు పద్మాకళత్ర
మణికి యాదవశిరోమణికి మ్రొక్కిట్టి
యనుపమ దోషంబులడఁగుఁదమంబు
నినుఁగాంచి తొలఁగి పోయినమాడ్కి ననిన
శైల నిర్ఝరనీర సంగతాఖండ
బాలశైవలలతా పంక్తులయొప్పు
దోలఁక గుబ్బలొకింత పోలఁకఁదన్మధ్య

జలసిక్తరోమాళి సరణులేర్పడఁగ
బాటఁద్రేళ్లు నిక్కనొప్పగనొంటికేలు
నిటలంబునందుఁ బూనికఁ జేర్చి మ్రొక్క

గేలికై ననునొంటి కేలి యీమ్రొక్క
లేల నియ్యవిశాస్త్ర హితములేతలఁపఁ
గరయుగంబుల మ్రొక్కఁగా నొప్పునిప్పు
డరవిందలోచనుఁడనిన గోపికలు
మ్రొక్కఁబోయినవేల్పు ముందఱనిల్వఁ
జిక్కనియీవట్టి చింతవేలనుచు
ఫాలభాగంబులఁ బాణిపద్మములు
గీలించితను నాత్మగీలింప శౌరి
చుఱునగవి గురించి చిగురాకుమోవి
నెఱయఁబుట్టంబులా నెలఁతలకొసఁగి

కంటిఁజొప్పడని మీఘనమైన కోర్కి
గంటిఁ జేకొంటి ముంగలి రాత్రియట్లు
భావింతుననుచునప్పుడఁ తులఁబనిచె
బృందారకార్చిత పూజుండు నగుచు
నందనందనుఁడు మందలవారితోడ
యమునయ్యమున నొయ్యనఁ జేర్చియచట
నమలసైకతముల నాటలాడంగఁ
బటుతరాతపమున బడలి గోపికలు
కటకటాకృష్ణయాఁ కటనిట నొవ్వఁ
గనుఁగొని మాకొక్క గతిచెప్పు మిప్పు

డనవిని శౌరి చయ్యనవారిఁ బిలిచి
కులశీలయుత విప్రకుల జాతలగుచు
మెలఁగు మద్భక్తి గామినులుఁ గామినుల

రాగంబులోనాంగి రసమను నొక్క
యాగంబు ప్రాణేశులాచరింపంగ
నున్నారు బలకృష్ణులున్నారటన్న
నన్నంబు వెట్టెదరని పంపనరిగి
జన్నంబు గావించు జనుల నీక్షించి
యన్నంబు వేఁడిన నగ్నులై వారు
పరిహరించిన శౌరి పలుకులుదలఁచి

వరశీలయుతల సువ్రతల నాసతుల
సిరివరుఁడీవన సీమలో మీాదు
కరము భక్తమునకై కరము వేడుకను
నున్నాఁడుతడవుగా నున్నాఁడువేఁడు
చున్నాడు మిమ్ము రమ్మన్నాఁడటన్న
ననలు తీరలనిండ ననిచినగరిమఁ
దనువునఁ బులకలు దట్టమైనిగుడ
లోలాక్షులామాటలో వెలిగాఁగ
మేలైన యన్నమర్మిలిఁ బొందుపఱచి
కొనివచ్చుచోఁ దేరకొని వారిపతులు

కనలియడ్డము సెప్పఁగానీయ కొనక
హరిపరాఙ్ముఖమైన యజ్ఞాన పటలి
హరిభక్తిమీాఱిన యట్ల మీారుచును
బతులమాటలకు లోపడక యావిమల
వతులు చయ్యనవచ్చి మాధవుఁగనిన
వనజాక్షుఁడా విప్రవనజలోచనల
గనుఁగొని యంతరంగముననుప్పొంగి
యన్నులు గొనివచ్చునయ్యుత్తమాన్న
మన్నయు సఖులుఁ దారట నారగించి
నేమంబులరసి వచ్చిన సతీమణుల

నామోద జలనిధినోలార్చి మీపతులు
రారందురేమొ బోరననరుగుదనుడు
వారని ప్రేమమై వారనిరంత
వారిమాటలనెల్ల వారించి వచ్చ
వారిఁగైకొందురే వారువెండియును
బతిలైన నీదయా పదలేనియట్టి
గతిలైన నీవయో కమలాక్షయనిన
నిహపరంబులు మీరలిచ్చినఁగల్గు
మహినెవ్వరికినైన మానినులార
మాతృక పదభక్తి మతులైనమిమ్ము
నేమియుననరు ప్రాణేశులు సుతులు
నని వీడుకొలుపఁ బాయని సంతసమున
జనిసతుల్ పతులకీ సరణిఁదెల్పినను
ముందెరుగని విప్రముఖ్యులవ్వేళ
నందనందను రమానాథుఁగా దెలిసి
ఘొక్కుచుఁదమడెందములలోన వేడ్క
మ్రొక్కుచు ఘనజపంబులఁ దపంబులను
గనియునుగానమీ కాంతలు సురలు
గనలేని తేజంబుఁగనిరెంతవారొ
యనుచు నీరీతుల ననుతాపమొందు
చును గంసభయమెన్నుచునుండిరంత
వ్రజములో వల్లవవ్రజముతో నపుడు
వ్రజపతిమనము దేవప్రభుఁ గూరి
యాగంబు గావింతమని సర్వపస్తు
యోగంబు కొఱకునుద్యుక్తుఁడై యున్న
దేవకీతనయుండే తెంచియానందు
భావంబు తనయాత్మభావించి పలికె

కాలాత్మకుడు హరిగానఁదదాజ్ఞఁ
గాలకాలమునఁ దత్కర్మధర్మములు
చేకూరు నింద్రుఁ బూజించినమీఁదఁ

గాకతాళన్యాయ గరిమ వర్తించు
సురపతిఁ బతియంచుఁ జూతురుగాని
హరి జగత్పతి యనియరయరెవ్వరును
బరమాత్మ విలసన భవనంబులైన
సురభుల గిరుల భూసురులనర్చించు
యాగంబుమేలో యాకాశాధినాథు
యాగంబుమేలో మీర రసికన్గొనుఁడు
ఇలవేల్పులింటిలో నెదురు చూడంగఁ
బలువేలుపులఁ గొల్వఁబాటీనటీతి
నడవులఁదరుల మహాశైలవరులఁ

గడుపులోపలి చల్లగ దలకయుండఁ
బ్రాపులై దాపులై పగలునురేయి
కాపులై యుండు గోగణములుండఁగను
సురరాజుఁ గొలుతురే జోకగావీని
నురుపుణ్యుఁ బూజింప యోజింపఁదగును
నీయెడమీతోడనేఁ బల్కుతెఱఁగు
న్యాయమో కాకయన్యాయమో యనుఁడు
తలలూఁచిరపుడు చెంతలనున్న గోప
కలవృద్ధులా దివ్యగుణవృద్ధుఁ జూచి
నందుండు మదినుబ్బనందను మాట

చందంబుగనియట్ల చాటంగఁ బనిచె
మగువలువ్రేలు నేమములు హోమములు
జగతీసురులచేత సరవిఁ జేయించి

ముందఱ వృద్ధులా ముందటఁ బసులు
సందడిదగిగట్టి చాలుగానడువ
జడలమువ్వలసన్న సంకులనిడుద
యొడిబాగుతో నొప్పుచుండు బాలకులు
కలువదండల చంద్రికలు చుట్టు పగిదిఁ
బొలుచు సంకులునురంబులు తేటపడఁగ
బ్రతిలేని గిరుల శంపలునటియించు
గతిబొట్లుపేర్లుచన్గవలపై బెళుకు
అలికాంతరముల చాయలఁబిండిబొట్లు
కలితాబ్జములఁ గర్ణికలనవ్వుచుండ
బ్రేఁకంబులగుకంచు వెడఁదమట్టియలు
తాఁకుల కెడనెడఁ ద్రాఁకి మ్రోయంగ
నిలువేలు పులకుమున్నెక్కించు చాఱ
జిలుఁగుఁ బుట్టంబుతోఁ జెఱఁగులువడఁగ
గట్టి బాలకులఁ జంకలఁ బెట్టి చిట్టి
గట్టి చుట్టలమీఁదఁ గంపలు పెట్టి
వ్రేతలు నడువంగ వ్రేలువేవేలు
రీతుల తమజాతి రీతులు మెఱయ
వెడవెడగానేయి వెడలనికురులఁ
బెడతండ్లుసికలునూనఁగఁ దీర్చియున్న
యోనవరినామంబు లోకవింతచూపఁ
బట్టుక్రొంబసలఁ జూపట్టు పర్ణములఁ
బట్టిముంగలవేల్పు పసిఁడొప్పుకొనుచు
వరఫలమాన్నముల్వడలు మీఁగడలు
బెరుఁగు లాజ్యంబులు పిండికూరలును
గుడుములు పాలు నౌగులు పంచదార
కడియంపుటట్టులుఁ గమ్మబూరియలు

లనఁటిపండులును శాల్యన్నముల్ తేనె
లును జున్నులు వెన్నలును నాదిగాఁగ
గములుగా శకట సంఘములనమర్చి
గుములుగావాలి చక్కాల నడపింప
తొలఁగ ద్రోయఁగరాక త్రోవ గిక్కిఱిసి
వెలిమీఱి శ్రీరామ వెల్లువపోలె
సలలిత వాద్యఘోషమున ఘోషమునఁ
గలవారలెల్ల నొక్కటనేగుచుండ
రామ గోవిందుల గ్రమునఁబిఱుందఁ
గామినుల్ తనరెండు గడలబాంధవులు

నొప్ప నందుఁడు నొక్కయొప్పుల కుప్ప
గొప్పైన తేరెక్కి కొనియేగుదెంచి
గోవర్ధనముఁగనుఁ గొంచునావిప్ర
గోవర్ధనునితోడ గుంపుగావిడిసి
వల్లవీ వల్లవవరులతోఁ గూడ
నుల్లంబులోఁ గడునుల్లసిల్లుచును
అగ్గిరిధేను విప్రాళిఁ బూజించి
యగ్గిరి వివిధోపహారంబు లొసఁగి
కర్తభోక్తయుదానకానయా దైత్య
హర్త యింద్రుఁడు గుందనజుఁడరుదంది

యచలాచలాత్మకుండగుటఁ దత్పూజ
నచలంబులోనుండి యవధరించుచును
జోద్యమందుచుజనుల్ చూడమై నిలిచి
హృద్య నైవేద్యంబు లెల్లనొక్కటకు
గేలుసాఁపుచు నారగించె మోదించి
లాలించిపలికె వల్లవువెల్లవినఁగ
నగమూర్తి నైన పన్నగమూర్తినేను

మిగుల నిష్టములఁగామింపుఁడేనిత్తు
ననఁగనచ్చెరువంది యతిముదంబంది
ఘనశైలవర్తి మేఘశ్యామమూర్తి

దామోదరుని మూర్తిఁదలఁచి యామూర్తి
యామూర్తియని గోపికాళిఁ గీర్తించి
దయ జూచికాచియిందఱదరి జేర్చి
పయిరులెస్సగఁ జేసి బ్రదికించు సామి
యనుడు శైలమువిూఁది యావేల్పు వేల్పు
జనులార కోరునిష్టములెల్ల మీకుఁ
దలకూడుననుచు నంతర్ధానమయ్యె
నల గోపకులు సంభ్రమాకులులగుచుఁ
బసులతోనచటి తాపసులతోఁగూడఁ
వసుధేశ యగ్గిరి వలచుట్టివచ్చి

భుజియించి తద్యాగ భాగశేషములు
భుజియించి మిగుల సొంపులఁ దేలితేలి
యొంటొంటి యాకుతోనొనగూడుచుండ
గొంటువక్కలుచౌరు గొట్టుచునమలి
కసిగలసిగల సంగళ్లఁ బూదండ
లొసపరిబాగులై మొనరంగఁ జుట్టి
పండారు గలపిన పసిమిక్రొమ్మిసిమి
పిండిగంధములు ముప్పిరిగొనఁ బూసి
యోలోలయని పల్కి యొకగొల్ల చీరఁ
గోలమూఁపుననిడి కొని కేలుసాఁచి

(ఈజాతికేలపదము)

దండనేమముగాదు దయబొల్లి మేర
కొండవేలుపుకదే కోడెప్రోరాజ

గోలమైయలకంచి కొండపై మేయు
పాలమున్నీటిలోపలనీఁదులాడు
లావునఁ జొరఁబాఱి లంకదూరాడి
దీవులనెల్లను దిరుగునో రాజ
కల్లలవడదోయు గబ్బినాకోడె
కల్లరిమన్నీలఁ గడకాలనూఁకు
కలరాజునెరనన్న కన్నులై రాఁగ
నలనన్నరిపుల నెంతయు గెల్చె రాజ

సిరిగలనాకోడె సిరులిచ్చుననుచు
బిరుదులుపచరించి పెక్కులాగులఁను
కంచుకొమ్ములతాళ గతలకునూఁదఁ
జంచులచెలరేఁగి చప్పట్లుచఱువ
కోదండలిడివిర కొలచ్చళిన
నాదింపవైచెఁ జెంతల నొక్కఁడొకని
గేలు కేలునబిగ్గఁ గీలించి పట్టి
సోలికి నిలుచుండి సోలిచూడుచును
ముంజ్జగబ్బుల తుట్టముదుకవెంద్రుకలు
ఝంఝరింపఁగ విదుర్చుచుఁ జుఱ్ఱుమనుచుఁ

జిందఱ కొట్టిమైఁ జమటలుం దొట్టి
కందామరిదిగంగారఁ గ్రేళ్లుఱికి
యొకకాలుగుంచి వేఱొకకాలు భూమి
వకవకలె వేలవడి యొట్టి మెట్టి
చెలఁగివేలుపుఁ బెద్దసివ మాడువారు
పలుమఱుఁ బొంగి ప్రేపతినాఁటివారు
వరద గోపీకులవర్ధన దేవ
బిరుద యాదవరాజుఁ బేర్కొందమనుచు

నుడుకుచు సోదికినున్న పాయసము
తొడికిజుట్టుచుఁ గంపఁ దోషపులెక్కుచును

క్రొగ్గళయరకాలములుఁ గాఁడనుండ
నెక్కియావేల్పుఁ బోడిమినెన్నువారు
కుతుకంబుతోఁ దోడి గొల్లలు వేల్పు
కతసెప్పవిని శిరఃకంపంబు సేసి
చెలగివీనులఁగేలు సేర్చి గొబ్బిళ్లఁ
బలుతెఱంగులఁ గూడి పాడెడువారు
మొనవ్రేళ్లు శ్రుతులు గ్రమ్మచు వెన్నెలార
యనుచుఁ బాడెడువారు నగుచునుండఁగను
బొంగెడు పొంగళ్ల పొంగుచునుండ
సంగడి బసులు నిచ్చల మేయుచుండఁ

గుడుపు దప్పినయట్టి కోపంబుతోన
నుడికింప మేఘవాహుండు బిట్టుగెరలి
ప్రళయ ధారాధరపంక్తి నీక్షించి
పలికెఁ జూచితిరె భూభాగంబునందుఁ
గుల గోత్రపత్ర సంకుల రక్తసిక్త
కులిశంబు ననిశంబుఁ గొనగేలఁ దాల్చి
ననుడించి నందనందనుకు వాదములు
విని పల్లవులు పనివిని యొంటిగట్టుఁ
గని పూజ నేసి యక్కడనన్నుఁబేరు
కొనకగై కొనక పొంగుచున్నవారు

నెల మూఁడువానలునేఁ గురియింపఁ
బొలమునంబసులమేఁపుచుఁదలల్ గ్రొవ్వి
పోసరించినయట్టి పులిపోతుగొల్ల
లీసడించిరితుదనింక నెద్ది మేలు

భూరి కర్కోపలా పూరిత వ్రజ
దారుణతర వర్షధారలచేతఁ
బొదివిగొల్లలమూఁక పొదివిచ్చఁజేయుఁ
డీదేవత్తు మీవెంటనే నింతనంత
నని నిగళములూడ్చి యంచినఁ బోయి
యనిఁ జూచి కెరలు వీరాగ్రణులనఁగఁ

బెంపు తెంపు నటింపఁ బెరిఁగి మేఘములు
గుంపులై నీరాశ గొందికై మొనసి
యొఱలూడ్చిచిమ్ము మహోగ్ర ఖడ్గములు
తెఱగున శంపలు దివినుప్పతిలఁగ
ఘనసింహారవముల కరణిఁ ద్రిలోక
జనముఁ భీతిలఁగ గర్జనము చేసి
శర్వకంఠముపట్టు చాలకనింగిఁ
బర్విన విషముల పటలియోయనఁగ
కారుక్రమ్ముచు నీరిగ్రక్కుచుఁబొదలి
ఘోరమ్ములగు పిడుగులతోడఁ గలసి

భయదమై వర్షంబు పట్టెఁ బట్టుటయు
బెడిదంపువానఁ గోపికలు గోపకులుఁ
దడియంగ గోవులెంతయు జడియంగఁ
గని భక్తలోక రక్షణ దక్షుఁడైన
దనుజారి కెమ్మోవి దరహాసమెసఁగ
వ్రజమునకఖిల గోవ్రజమునకటి
ప్రజలకు నేకాతపత్రంబుగాఁగ
నల కొండనెత్తి బాహాదండమమరెఁ
నిలఁదలమోచు ఫణీంద్రుఁడోయనఁగ
లలితాచల శ్రీవిలాస హర్మ్యమున

నలఘునీల స్తంభమనఁగ నవ్వేళ
శస్త్ర దేవాగమ్యు చరణసీరేజ
హస్తయోగము గల్గెనని పొంగి యద్రి
హరికిఁ బుష్పాంజలు లర్పించెననఁగఁ
దరులు గంపింప నందలి విరుల్రాల
వడగండ్లుగిడిఁదాఁకి వ్రక్కలై మగిడి
యుడువీథి నడురేయి యుడుపంక్తి దెగడు
అంబరవర్ణు చేయంటుటవలన
నంబరచరభావ మందెనోయనఁగ
ఝడివట్టునాయల జడిక్రోర్వలేక

వడఁకుచు వనమృగావలి మింటికుఱుక
శరద నాదముల కిచ్చలఁబొంగిమాఱు
సరిలేనట్టి కేసరులు గర్జింపఁ
గడిది నాగములు వేగముల మేఘములఁ
దొడరు చందంబునఁ దొండముల్ సాఁచి
పనిమినెదుర్చు శంపలఁ బట్టెననఁగఁ
బసిడితీవెలఁ జుట్టి ప్రాపుగాఁ బట్టి
గురువజ్రహరులచేఁ గురువిందఖనులు
నెరయంగనంగార నికరంబులనుచు
నాతలనున్న విద్యాధరుల్ జడిసి

శీతాపహరణ వాంఛితమతిఁ గదియ
నేడుగాడ్పులతోడ నేకమైవాస
యేడు రాత్రులఁ బగళ్లీరీతిఁ గురియఁ
జెలఁగియొక్కపఁ బాడిచెనో ప్రొద్దటనుచు
నెలకొని గిరిక్రింద నెమ్మదినుండు
గోగోప గోపికాకులముల బలము
జాగుమై గురియు నాజలదాళి బలముఁ

పటుతర హరి దివ్యబాహుబలంబుఁ
జటులాభ్రచారులౌ చారులచేత
విని వజ్రి యామేఘవితతి మరల్చి

తన మనోవీథిఁ జింతన సేయుచుండెఁ
గమలాక్షుఁడపుడు చెంగటనున్నయట్టి
తమవారిఁగని దుష్ట తమవారియడఁగెఁ
గావిరి విరిసె దిక్తటులు రాజిల్లె
మీ వైభవంబుల మీరుండుఁడనుచు
నవిరళశైలంబు నాతొంటిచోట
ధ్రువ పదంబును బోలె ధ్రువముగానిల్చె
జిష్ణుండు తలపోతసేసి కృష్ణుండు
విష్ణుండయనుచు భావించి దిక్పతులు
సురధేను గూడి భాసురభాను కోటి

నిరసించు కాంతినిఁ బూనిన శౌరిఁ జేరి
గురుతర మణికోటి కోటీర రుచుల
హరిపదాంబుజముల కారతుల్ గాఁగ
మ్రొక్కి కరాబ్జముల్ మోడ్చిమదంబు
దక్కి యానందాశ్రుతతి గ్రుక్కికొనుచు
దుర్మానినపరాధి ద్రోహి నిజడుఁడ
గర్మబద్ధుండ జగన్నాథ నిన్నుఁ
బశుపాలుఁడనుచును బశుపాలబుద్ధి
వశుఁడనై తినిగావ వలయునన్నినఁ
జిఱునవ్వుమోవిపైఁ జిలుకంగఁ గరుణ

నెఱయ నింద్రునిఁ జూచి నీరజోదరుఁడు
నన్నుఁగానని నీమనంబునఁబొదలు
కన్నుఁగానని రాజ్యగర్వంబుఁ దునుము
నింతసేసితినింతె యింకనావంకఁ

జింతమానక నిజస్థితి నుండుమనుచు
నాదరించినవేల్పుటావు శ్రీదేవు
పాదపద్మములకు బ్రణమిల్లి పలికె
సరలకు నఖిలభూసురులకు నిఖిల
సురభులకును నీవసుమ్మాద్యై మవవు
విందవు నీవు గోవింద పట్టంబు

నొందిన సౌఖ్యంబు నొందునాశ్రితులు
అని చెప్పియజుఁడు నన్నుంచెనో దేవ
యని పయోదభరంబులలరంగఁ గురియు
క్షీరంబు స్వర్ణదీక్షీరంబు జలధి
నీరమ్ములును నవనిధులుఁ బూరించి
భారతీపతి నిశాపతి దిశాపతులు
ధారుణి గౌరిదిగ్దంతులు మునులు
దివి నుతింపఁగఁదాను దేవమాతయును
నవిరళ శ్రీయుక్తు నభిషిక్తుఁ జేయఁ
దోషించె మునిగణస్తోమంబు మింట

ఘోషించె దుందుభుల్ ఘుమఘుమయనుచు
సురభర్త యప్పుడాసుర హర్తకెరఁగి
యరిగె నావేలుపు టావుతోనంత
కలగోపి కలకోరి కల రాకరాక
వెలయఁ గాముక మృగవితతి సాధింప
వెడవిల్తుఁడను గంటవేఁటరిగూట
నిడిన దివియపోలెనినుఁ డస్తమించె
ఘన గోపికానురాగము శౌరిగప్ప
ననువునఁగెం జాయలడరె నభ్రమున
బిసరుహాక్షుని కీర్తి బీజసంతతుల

ససులొత్తైననఁగ నక్షత్రంబులెసఁగె
నెడపకమరుఁడు సౌమేఘువుల్పుఱప
గుడివడు శితఖడ్గ కోదండమనఁగ
నలరువిల్తుని మామయగు చందమామ
కళలతోఁ బూర్వనగంబుపై నిలిచె
వెన్నెలచవి చూచి వెన్నెలపులుఁగు
లన్నులకొనఁగ వారదిమెచ్చి మెసఁగ
నుడురాజుఁ గాంచి పయోధిమిన్నంట
వడిఁబొంగెనోయని వఱపెఁ జంద్రికలు
పొదలఁబూబొదల నింపుదలిర్పఁ జలగి

మెదలు తుమ్మెదలెల్ల మెఱసి నాదించెఁ
దమ్ములఁగల వ మొత్తమ్ముల షట్ప
దమ్ములవర మరందమ్ములందరుల
నమ్ముల వివిధ ఫేనమ్ములనొప్పు
యమునకూలమునఁ దియ్యమునఁ గోవిందుఁ
డమిత జగన్మోహనాకారుఁడగుచు
మోదించి కల్పకమూలేందుకాంత
వేదిపైనత్కళా వేదిపై నిలిచె
కనకంబునగుచాయ గనుపట్టుపట్టు
గొనబురంగుల చెఱంగులు మించఁగట్టి

లలితసౌరభ రసాలంబ గోలంబ
తిలకమై వై జయంతీధామమమర
వెడవిల్తువింటి క్రొవ్విరికల్వ తూపు
దొడిగినకేవఁ గస్తురి నామమలరఁ
దారపంక్తుల వియత్తల మొప్పు కరణి
హారజాలముల బాహామధ్యమమర
సిరిపదాబ్జములకై చేరు భృంగంబు

వరుస వత్సంబు శ్రీవత్సంబు చెలఁగ
గగనకోణాంగణ కంజాతమిత్రు
పగిదివక్షము కౌస్తుభము తేటపడఁగ

వరసోమమణిలో సువర్ణ ఖండంబు
కరమొప్పుగతియెదఁగల పద్మమెఱయఁ
గనకాద్రికూట సంకాశ కిరీట
ఘనకాంతి దశదిశాంగణములు వొదువఁ
దళుకొత్తునిక్షు కోదండంబు దండంబు
జలజకాండ బు కాండిమునంకుశమ్ముఁ పాశమ్ముఁ
దరచక్ర దివ్యసుందర గదాసూన
శరములు బాహుపాశములఁ గీల్కొలిపి
చరణంబుపై నొక్క చరణంబు నిలిపి
మరునినల్వొడు భంగిమలఁగీఁ త్రిభంగి

నంగీకరించి మోహన భావమొదవు
గాంగేయమురళిఁ జిక్కఁగ మోవిఁ జేర్చి
వివరంబుగా వేణువివరంబులందు
నవరగావర కరశాఖలల్లార్చి
ఘన రత్న కంకణాంగణ కాంతి వదన
వనజాతమునకునివాళియై పరఁగఁ
దళుకుఁగల్వలదండదండ సంవ్యాంస
తలములఁ గుండలాంతముఁ గొంతరాయ
శీతాంశుమై తేట చిలుకుచునుండ
వాతెఱవంచి భ్రూవల్లి నిక్కించి

(సర్వేశ్వరుఁడు వేణునాదము సేయుట)

కారుక్రమ్మెడు సోఁగకటివంకబొమల
యోరబిత్తరిచూడ్కి యొరపు మీఱంగ

మాయురేయన మంద్ర మధ్య తారములు
నాయతంబొసరించి యణకువమీఱ
రంగురక్తియు మధురములుట్టిపడఁగఁ
బొంగెడి రసముల పొలుపు దీపింప
వివిధంబులగు నేకవింశతి శ్రుతుల
జవకట్టినట్టియా సప్తస్వరముల
కులమేర్పరించి తద్గోపికాశ్రవణ
ములకలంకృతులుగా మొగినలంకృతులు

రూపించి గ్రామగారోహావరోహ
నైపుణ్య వివిధవర్ణములు చూపుచును
సమ శుద్ధ సాళగ సంకీర్ణ గతులు
క్రమముననెడుట రాగములు నర్తింప
నాణెమైమిగుల విన్నాణమై యొప్ప
వేణునాదంబు గావించెనవ్వేళ
గానంబు విమలంబు గానంబు సేయఁ
దానంబు లమృతసంతానంబులొసఁగ
జగతి బర్వినపూరి సగమేని మేసి
మొగి మృగంబులు మొగంబులు మీఁదికెత్తి

యరగన్ను లిడిమేఁతలాత్మలో మఱచి
సురభులు మోదించి చూడంగఁదొడఁగె
నురగనాథుఁడు చొక్కుచుండె నీరసపుఁ
దరువులిగిర్చె శిలాతలములు గరఁగె
రాగ మోహన మంత్ర రాజంబు సకల
భోగికన్యల నాగభోగికన్నెకల
నరిదినాకర్షించి హర్షింపఁ జేసి
నరనాథభువన మంతయుఁ జొక్కఁ జేసి

భువనమోహన రసస్ఫూర్తిచే సకల
భువనముల్మఱపును బొందుచే మరుదు

హరియుఁ దన్మయుఁ డయ్యెనయ్యెడ నాథ
గరిమ యేమని చెప్పఁగా వచ్చునంత
నందనందను వేణునాదేందు కాంతి
నందితానంద బృంద మరంద హృదయ
కుముదలై సమదలై గోపికామణులు
రమణుల మించి శ్రీరమణుఁ గామించి
కుచములు గేటాడ గొనబులూటాడఁ
గచములల్లాడ ముంగఱులు మల్లాడ
నడవడి కడఁక నెన్నడుములు వడఁకఁ
గడుప్రేమ మొదవుల వేగనయముల్వదలఁ

బయ్యెదల్ జాఱఁ బైపై ముద్దుగాఱ
నెయ్యముల్ బెఱయనెంతే సొంపు మెఱయఁ
జనుదెంచి జలజాస్త్రి జలజాస్త్రుఁడైన
వనజాక్షుఁ గదియ శ్రీవరుఁడువారలకు
సమధిక సుమజల క్షాళిత మదన
సుమబాణములవాఁడి సోఁకనిట్లనియె
తోడిఁ బడనిట్లు వత్తురెవనంబులకు
నడురేయి మీరలెన్నఁడు రేయివగలుఁ
బతులు మాటకుమాఱు పలుకనివారు
సుతుల నాయకుల వస్తులడించి పొంచి

పరునన్నుఁ గామింపఁ బాడియెయనుచుఁ
బరుఁడవేయల పరాత్పరుఁడ వేయనుచుఁ
దరుచుగా గోపికల్ తరువులు వెట్ట
నొఱపుఁ దొంగలితెప్ప లొకయింతవంచి

అష్ట. 12.

లలిత చంపక ముకుళములోను వాయు
వొలయు చందమున నిట్టూర్పులు నిగుడ
వరకూల్మపోతముల్వసుధ నటించు
సరవిఁబాదముల భూస్థలము వ్రాయుచును
హారినీలముల కాంతులలరుముత్యములు
గరిమఁదజ్జల బాష్పకణములు దొరుఁగ

మిసిమి బింబఫలంబు మెసఁగు కీరములు
కసరుచందమున గద్గద నాదమెసఁగఁ
వేఁడివాఁడియు నొల్కు వెడఁబల్కు మతులఁ
గాఁడి పాఱఁగనాడఁగా నీకుఁ దగునె
తలఁపులో నెపుడు మాధవుఁడు మాధవుఁడ
తలఁపమన్యులమని తలపోయుమమ్ము
చయ్యన మగుడంగఁ జనుమని పల్క
నయ్యయోయెట్లు నోరాడెరా నీకుఁ
బతులను మీఱఁ బాపంబంటి వఖిల
వతి నిన్నుఁ జేరుటే పరమధర్మంబు

ముక్కమో మెఱుఁగకమో మోటపడక
మొక్కవీఁడను చందమున విడనాడఁ
బాడియేలేకొక్క పదముపదంబు
లోడవుమగిడియే మరిగెదమన్న
నధరకోమల పల్లవాలోల శీత
మధురామృతంబుచే మదనార్చినార్చి
ప్రాణేశ దయఁ జూడు పదరితివేని
ప్రాణముల్నీకు నొప్పన సేతుమింక
నజుఁడు గాయజుఁడు రుద్రాది దేవతల
భజియింపఁ గోరునపాంగ చంద్రికల

సిరి తులసీదేవి చేరియెల్లపుడు
శరణొందు నీపదాబ్జములె కొల్చెదము
నెఱయంగఁ గామించినే నెమ్మినమ్మి
మఱచితి మిదెనేఁడు మాయిండ్ల పనులు
వలపించి పిమ్మట వావిగాదనుట
పొలుచునే నీయట్టి పురుషోత్తమునకుఁ
దొలఁగ ద్రోచినఁ బోము తుదినింకతమడు
తలలకు నీడు పాదములకులంకె
యేలరా కృష్ణ మమ్మేలరాచలము
చాలురా నీకును జాలురా యిదియె

కలిమిపూఁబోణి చన్గవ గోరిమారు
యలుగుల పొలుసే యంగఁ జూచెదవో
సతత శిలీముఖోజ్జ్వలితంబులైన
యతను పాశములకు నప్పగించెదవో
వలరాజు పట్టంపు వాజులనొప్పు
డెలయించు కెమ్మోవి నిచ్చెదో వేగ
చలమున నీరీవి సారెకుమమ్ము
నెలయించి మరుబారికిచ్చెదో చెపుమ
అకట నిన్ననవేల హరియేము వచ్చు
సకిన పంతమున నిచ్చకు రాముగాక

యెట్టైన నీకింత యెచ్చైన పనికి
మిట్టిమీానంబవై మెఱయుదువచట
వలసియొల్లమి గాక వలసియుండినను
దలకొని కొండైనఁ దలకెత్తుకొందు
పొరబొచ్చములుగాక పొసగునందులకు
దరమిడి పాతాళ దరియైనఁ జొత్తు

ఇతవుగా మిదిగాక హితకృత్యములకు
నతులిత లోహంబునైన భేదింతు
కపటంబుగాకిటు గాకుండెనేని
యిపుడ ఈ లోకంబులెల్లఁ జేకొందు

చిట్టకంబులుగాక చింతనించినను
బట్టబద్ధులనైనఁ బారబట్టెదవు
వేసాలుగాక నీవేనేయనున్న
నాసముద్రములైన నడ్డకట్టెదవు
తలఁగాకిట్టె తలఁచితివేని
గలయంగనేటి వంకలు దిద్దఁగలవు
భ్రమయించెదవుగాక పాటించితేని
కమలజాండములు ప్రక్కనెయడంచెదవు
వినరోరి వీనుల విందుగాఁ బెక్కు
లననేల యింక నీవగుటమేమగుట

గచ్చిమాటలుమాని కడచి పల్కినను
గుబ్బచన్నులఁగూల ద్రమ్ముదుమిపుడు
సరసడాసిసనేల చనియెదువాఁడి
మరుతమ్మిమిట్టలే మాకుచాగ్రములు
పదరిపల్కెదవు చేపట్టినంతటనె
మదనపాశంబులె మాబాహులతలు
అరిది పల్కనఁ దూరనాడినమారు
తురగహేషలె మామధురభాషణములు
అకటచూచిన యంతనలుగ నేమిటికి
మకరాంకుచిలుకులె మాకటాక్షములు

అనినదైన్యంబు నొయ్యారిచందంబు
గనుపట్ట సరసవాక్యములకు మెచ్చి

హరినవ్వికౌఁగిటనలరు కాళింది
దరుల నాగోపసుందరులఁ జొక్కించి
అలినాద సామ గానాళితో బింబ
ఫలరస వరసోమపానంబు నేఁయు
శుక పిక ఘన ఋత్విజుల ఘోషములను
సుకుమార సుమలతా స్ఫురిత యూపములఁ
బ్రచురమరంద ధారావారమిళిత
రుచిరపరాగ పురోడాశతతుల

దర్పిత పారావత ప్రాంశునాద
దర్పక వేదమంత్రముల సంఫుల్ల
మంజరీ బహుపుంజ మంజు నికుంజ
రంజిత శాలల రత్నవహ్నులను
అరవింద హోమకుండాలు కల్గి
యరవిందనారామ యజ్ఞవాటంబు
కరణిఁగాళిందిలోఁ గాంచనద్యుతులఁ
గరమొప్పునొక్క సైకతము నేకతము
గఱగ నీక్షించి యక్కడ కేగుదెంచి
పిలిచిపైకొనెడి యోపికల గోపికలు

ఫణిభోగభోగికై ఫణిరాజువేయి
ఫణములు పఱచిన బాలిచెన్నొందు
నెలచెల్వరాల వెన్నెల సొగడాలు
చిలుకొట్టి సేవంతి సెజ్జలమీఁద
నూరుకేళీలోల మతులగావింపఁ
జేరివారలఁ జేరి చెలకుచు శౌరి
కేలనందముల సాలగించుచువలచు
వలపులగాలిచేవఁటల సేదదీర్చ

లలిత కరాగ్రపల్లవ పంక్తిచేతఁ
దాలుతఁ గళావనుల్ తోరణకట్టి

రతిమనోహర మహారాజ్య వైభవము
లతిమనోహరలీల ననుభవించుచును
సతులయాగములుఁ దత్సామ్య వస్తువులుఁ
బ్రతివోల్పరాక మార్పడియుండ జూచి
జిగిమోవులని చెంతచిగురులనాని
మొగ్గరైనఁగావని మోలంచు నేసి
చనుగుబ్బలనుచు మంజరులఁజేపట్టి
ఘనమార్దవములైనఁ గావని విడిచి
యరిదిముంగురుల నియలులకు నొడిసి
మొరసినఁగావని మొగినవ్వనగుచు

చాలలనలకాప్త ఫాలలఁ జతుర
లీలలచేత మేలిమిఁ జొక్కఁ జేసి
శ్యామల మరకత శ్యామలమరుని
సీమల మిగుల మచ్చికలఁ దేలించె
ప్రౌఢల రతికళా ప్రౌఢులహావఁ
రూఢలవింతకూర్కులను మెప్పించి
తనునొత్తి సేయునేఁ తకుమాఱు సేయు
ననువునఁ గొనగోళ్ల నలగుబ్బలొత్తి
బట్టిడనొకలేమ నొడికినెన్నడుము
పట్టిచిక్కఁడిటంచుఁ బలుకుటఁ జూచి

దండ భ్రూవిజిత కోదండయొకర్తు
నిండునట్టాలయింప నీలవర్ణుండ
కొలగేలఁ గొండ గైకొనకెత్తువాఁడు
తనిసి యెత్తఁగఁ జూచెఁ దత్కుచద్వయము

రమణీయ సతులతో రతులసేఁగతుల
సుముఖుఁడై హరిగూడి చొక్కి వెండియును
అమలమైతార పద్మాకారమగుచుఁ
గమలాస్త్రుతోలిమాఁపు గతిశౌరిఁ జూపు
మల్లికా ఝల్లరీ మహితధమ్మిల్ల
వల్లరిహృదయజే వనజముఖిరఁప
నొక తెఱంగునను వేఱొక తెఱంగునను
జికురభరంబులోఁ జెప్పఁ జూపట్టు
నిండుతావులపిండు నెలుపెడు పొగడ
దండ కృష్ణునిమెడ దండఁ గీలించి
యురుహార పద్మరాగోపలంబెత్తి
నిరతిమైఁ బండువెన్నెల యుండనాని
మనలకకై కొన్న మాయానధనము
లొసంగె దోఁసరపుగానుండెదోయయినిన
సరస భావముల నాసకీయకుంగృష్ణుఁ
డరువిరాధరంబు భోగ్యంబుగానిచ్చె
జాంబూనద ప్రభ స్తనకుంభఘర్మ
జాంబపూరంబుల నభిషిక్తుఁ జేసి
చెలువమెక్కటె మధ్యసింహాసనమున
బలసోదరుని రాజ్యపట్టంబు గట్టె
రోమాళినొక ముగ్ధరుచిరాంగి కపుడు
పామసి భ్రమయించి పట్టుచు శౌరి
యలక లలాట నేత్రాధర గండ
గళదండ కుచవక్ష గంభీర నాభి
కటిచక్ర జాను జంఘా పదాంగుష్ఠ
చటులదేశముఁ జంచద్విలాసములఁ

బట్టిచుణున నఖ బాహుకృత్యముల
నిట్టిచేపెట్టెడి కృత్యచాతురులు
గలుగనంగాగ సంగతుల నీగతుల
లనిఁ జూపి సకలకళాప్రవీణతల
సకల గోపికల కాంక్షలు దీఱమఱియు
నొకపరివేయు బాహుల గౌఁగిలించి
తెరలక వేయివాతెరల చేనొకటఁ
దరుణుల యధరముల్తనివాఱఁ గ్రోలి
చదుగున నఖసహస్రముల నొక్కెడను
నుదుటు గుబ్బెతలమై నొత్తులొత్తుచును
నొక మోహనాంగిపై నొరగి లాలించి
యొకబిత్తరికిపీడిమొసఁగి మెప్పించి
యొకవన్నెలాడితో నొఱపులు నెఱపి
యొకనేరు పరితోడనొనఁ గూడి చెలఁగి
యొకవిలాసినిఁ జూచి యొయ్యనఁ దెగడి
యొకచిలు కలకొల్కి నొరపి రమ్మనుచు
మకరాంకకేళి నిమ్మాడ్కిఁ జొక్కించి
హరి గోపికా మోహనాకృతుల్జూచి
వరుసతో వేర్వేఱ వర్ణింపఁదొడఁగె
కండచక్కెఱపోవుల కండంపుతునుకొ
దొండపండొనవాతో దీనిమోవి

....

సతతంబుఁ జెడని కంజము గల్గెనేని
సతిమోముసకుఁ గింతసరియన వచ్చు
వెలమఁగుత్తుకబంటి విషములోనుండి
కలువలుతప మొంతగాలించె నేని
సరవి నానాఁటికి జడియుచేకాక

తరుణి కన్నులతీరు తమ కేలకలుగు
నతివనెమ్మొగము సోయగ మెన్నఁ గుముద
పతిబింబ మదిపూర్వపక్ష మేతలఁప
నలవి మీఱిన ముత్తియంబులనొక్క
కొలికికిఁ దెచ్చు నీకొమ్మ పల్వరుస
వన్నెలాడుటగాక పనితమై ఛాయ
యున్నదే పగిడికి నొఱసి చూచినను
గచ్చులాడుటెకాక కలికిపాలిండ్లు
బచ్చనసకినల పరిపాటులన్న
వడి చూసుకొని యంతవచ్చిన శిరము
పడఁతిమైడాలుకు బ్రతిమేల నచ్చుఁ
చొరపొచ్చెములుగాక పొలఁతియూరులకు
సరసరంభలనెల్ల సాటిపెట్టుటలు
యరసియుఁ బొదివిచ్చు నాడుటకాదే
తరుణిజంఘులకు చిత్తళిగలీడనుచు
ననుచు నీక్రియల మోహానరత్రిక్రియలు
దనిపియోలార్చునత్తఱిఁ జేలరేఁగి
దర్పకగురుతోడి దర్పక కేళి
దర్పించియో గోపి దర్పణముఖులు
దక్కెఁబోఁ మకరకుండల భూషణుఁడు
చిక్కెఁబో నాకు రంజిత భూషణుండు
వలచెఁబో నాకు జీవనసన్నిభుండు
కలసెబో నన్ను శ్రీకామినీవిభుఁడు
యిచ్చెనే మడిగినవెల్ల భూధవుఁడు
వచ్చెఁనేమున్న క్రేవలకు మాధవుఁడు
అని నిజరూప రేఖాదిసంపదల

నన విల్తుసతిసవ్వనినభోంద్రఁ జూచి
కలసి మేనులఁ దమకము పుట్టఁ జేసి
కలయుట రతికళా కౌశలంబనుచు
మలయుచు విటశిఖామణి శౌరివారి
నెలయించియటఁ దిరోహితుఁడయ్యెఁ జెంతఁ
జై కొన్నతదనులాపములఁ నన్యోన్య
లోకనాకృతులఁ నాలోకింపుచుండె

కాంతాకరాధీశ కరసుధాసిక్త
కాంతారమున గోప కాంతలం శౌరిఁ
గానకచెగడి మేఘముఁ చూసిదెసల
నూనిన మెఱపుల యొఱపుఁ గైకొనుచు
విరహ తాపాంబుధి వెలువడుజాడ
లరసి యాతనినామ మను తెప్పఁ జేరి
పన్నీటిచెమ్మచేఁ బదనైనయొక్క
తిన్నని కస్తూరి తిన్నె నెన్నడుమ
కమలాకుచాగ్ర సంగతి పాదకముల
కమలచిహ్నంబుల గలిగి యేర్పడిన

యడుగులఁ గాంచి కృష్ణాయంచునతని
నుడువుచుఁ గదిసి కన్నుల నొత్తికొనుచు
చీఁకటినరవాయు శిశిరాంశుకళల
నాఁకటితమిగ్రోలియల చకోరాళి
సడలించెననఁగఁ గజ్జల జలధార
లుడుగక కన్నుల నురులనందంద
మొగములువాడ క్రొమ్ముళ్లింతవీఁడ
పగడంపువాతెఱల్పలుమాఱునెండఁ
జరణముల్దొట్రిల్ల జఘనంబులదర
కరములు చెమరింప గౌనులల్లాడ

పొలయుమక్కువమొల్ల పూచిన రీతిఁ
బులకలు సర్వాంగముల జాజుకొనఁగ
ననురాగవల్లి కలనఁగ నొప్పుచును
బెనగొన్న గురిగింజ పేరులల్లాడఁ
బరమయోగీంద్రుల భాతి గోవింద
పరచింత సేయుచుఁ బరచింతలుడిగి
సకలశరీరి యీశ్వరునూహ చేసి
సకలవస్తువులందుఁ జైతన్యబుద్ధి......
కానవేహరి జగత్కల్యాణమూర్తి
....
ప్రకట సత్ఫల రసాభావంబులరయు
శుకకానవే మేఘశోభనగాత్రు
ఆరామవిభవంబు లరయుచుండుదువు
శారిఁగన్గొనె యిచ్చట భరద్వాజ
ఘనతర హరిభక్తిగలుగంగఁ జేయు
మునులార కానరే మునిలోకవంద్య
ఆశలవాసించునట్టి పోఁదుముల
కౌశికకానవే కాంచనాంబరుని
సకలద్విజాత్మ పోషక చారుశాఖ
సకలేశుఁ గానవే శాండిల్య నీవు
సుమనో మనోహర స్ఫురిత ప్రభావ
కమలాక్షుఁ గానవే గాలవయిచట
ముకుర కపోలాగ్రములదువాడించు
మకరకుండల కాంతిమండలివాని
అలకలజూడ నొయ్యారంపు సిరుల
బెళుకఁ జుట్టినవెమ్మి పింఛంబువానిఁ
గొడమనవ్వులచాదు కొనినిను సిరుఁ

గదిసిననిడువాలు గన్నులవాని
పగడంపు వాతెరపైఁ బిసాళించు
నిగనిగ నవ్వువెన్నెల సోగవాని
గావికెమ్మోవిచెంగటఁ బిల్లగ్రోవి

తీవిమైచొక్కఁ బాడెడు పాటవాని
నెడ జాజితఱిమొల్ల విరులతోఁ దేఁటి
కడునొప్పు నెఱిఁగప్పుగల కొప్పువాని
బొదవిన నరహారముల మీఁద రుచుల
పొదవిన సోయగంబు గళంబువాని
నిగుడుసన్నపు వంకనెల వంకఁ జూచి
నగుచుండునొయ్యారి నామంబువాని
వాసించు బంగారు వన్నెలదట్టి
గాసించువాని ప్రకాశించువాని
కానరే పక్షిసంఘములార మమ్ముఁ

గానరేయలయించు కమలాక్షుననుచు
నడుగుచుమున్నదా నడుగుచు శౌరి
కడలేని తమినొక్క కడనొప్పు చెలువ
రాధనవనంగ మర్మకళా ప్రబోధ
బోధించియటగాని పోయియొక్కెడను
గేరుచు రతులఁ బొక్కించి తక్కించి
కారించి తమ్మునే కనుమూసి యరుగఁ
నాచెల్వనుగుత్రోవ నరుగుచు చేరువమీఁ
నాచెల్వఁ బొడగాంచి యందఱు గూడి
యమున సౌరభ నికాయమునఁ జూపట్టు

నమనీయమైన సైకతభూమి జేరి
నెడలుపై వనములో నెడలుపై మంట

నుడిగించి మదనాగ్ని నుడికించఁ దగునె
గాలిచే భయమెల్లఁ గడపి యీనాలి
గాలిచేమమునింతగలఁ గించనేల
తలపులలో సేదదరలనీ పాణి
తలము నాత్మీయ కుంతలమునఁ జేర్చి
పదరినగాలిమే షరిమదం బణఁచు
పదము గుబ్బలమోప ప్రాణముల్నిలుచు
చలువ తావులువల్చు చక్కెరమోవి
తలిరు తేనియల మాతాపంబు దీర్చు
కరమునుత్కరము కాకరము నయ్యోగి
వరమునీంద్రులకు శ్రీవరమునై యొప్పు
తావక చరితామృతము నసుచ్ఛ్రివణ
దేవాళిఁ బండువఁ దేలించి యప్పు
డతిమనోరంజని యగునీదు భవ్య
కృతియు నాకృతియు చమత్కృతి నలంకృతియు
దలపోయుమమ్మ వంతలఁడించి పోవఁ
దలఁ పెట్టుపుట్టమాతలఁ పెటేంగియును
జందనాంకిత కుచస్థలి సోఁకినంతఁ
గందునోయని యాత్మఁగందుచుందుదుము
అట్టినీ మెత్తని యడుగుదామరల
నెట్టుమెట్టెదవు నీవీచట్టునేల
అలపెల్లఁ దెలఁగించు నట్టినీ ముద్దుఁ
జిలుకు జూపులు తమ్మిఁ జెనకునెమ్మోము
కలికి హేమాబ్జంబు కరణి గోధూళి
తళుకొత్తు కుటిల కుంతల తలంబులును
కలికి మాటలు మోవి గదియుచు సిరులు

గులుకు బంగరుపిల్ల గ్రోవి నాదంబు
భావించు తఱితెప్పపాటు గల్పించు
దేవాగ్రజుని దూఱి తిట్టుదుమయ్య
యొఱపులు నంతమాకు దుట్టులుంగఱచి
మఱియునెంచుటయెల్ల మగపాడియగునె
తల్లివి తండ్రిని దైవంబు పతివి
యెల్ల సంపదలు నీవే యనియుండి
నిను భాసి పొక్కమనెలఁ తలలెక్క
గానమేమి యనవాఁడు గొలనీకు మేలె
యీరాని నమ్మిక లిచ్చిపైఁబట్టి
పోరాముఁలోకకొన్ని పొసఁగించి తెర్చి
యడవిలో నడురేయి యడ్లలఁ జేసితివి
కడపట దొరలకెక్కుడి బాసలయ్య
నిలిచి రమ్మని నంత నే రొమ్ముఁద్రొక్కి
తలమీఁద నెక్కుకోఁ దలఁచువారై తే
నెపమున నీవు ... న్నీటిలోనున్న
నెపుడు నిన్నెలపోవ నిత్తురేనిన్నుఁ జూచి
మముగాఁగఁ దగులున్న మగువలఁగాఁగ
భ్రమలఁ బెట్టెదుగాక పద్మాక్షియనుచు
వగలఁ గ్రుమ్మరచు దేవగల నీరీతిఁ
దగులఁ దూఱినవారి దయ జూచి శౌరి
తుఱుము గ్రొవ్విరులఅదోఁపఁ గప్పారు
తుఱుము దాపలిఁచెంతఁ దుదబిత్తరింప
మిసిమి గొణపుచెంగు మెఱకువగొన్న
పసిఁడికాయనొస పరిబాగు చూపు
బిగిమీఱు కుండల శ్రీలు చిన్నారి

నగుమోముదమ్మి చెంతలదు వాడింప
యెండతుమ్మెదలతో మేలంబులాడు
దండయల్లుననివా తాళింపు చుండ
వలలఁ జిక్కిన చెలువల సేదదీర్ప
మలయుచువచ్చె మన్మథ మన్మథుండు
ఆగోపసతులు గృష్ణాలోక రతులు
నాగోపవరుఁ గాంచి రపుడు మోదమునఁ
బొదివి పాలిండ్లుపైఁ పునవెడలంగ
నదిమె కృష్ణుని మోవి నానె నొక్కర్తు
మోవిపైఁ బలుమొల్ల మొగ్గలూఁ దుచును
ఠీవిమై బొమలు గొట్టించె నొక్కర్తు
చేరిమే నొకవిలాసిని గోరఁ జీరి
కేరుచుఁ దిట్టి చెక్కిలియునుం గఱచి
మోము తామరతావి మూర్కొని చొక్కి
కామించి యరగంటఁ గాంచెనొక్కర్తు
నిగుడి నిట్టూర్పుచే నెఱిగొప్ప సొగయఁ
దిగిచిపై నొరగి సందిటఁ గ్రుచెనొకతె
గొబ్బితయొకతెమై గులుకులేఁ జెమట
గుబ్బలపై చెఱంగు నమస్త్రించె
కుసుమాంగి యొకతెయక్కున నక్కడాయఁ
గొసరుచు గొణఁగిచెక్కునఁ జెక్కుఁ జేర్చె
గళముపైఁ జైవైఁచి కరఁగించి తెచ్చి
లల్లనయొక్కతె తమ్ములము గ్రుమ్మరించె
జలజాక్షు పదసారసము తారసముగఁ
గలకంఠయొర్తుచన్గవనొత్తికొనియె
హరియు వారలసేద హరియించి మిగులఁ

గరుణించె విమల సైకత భూమినపుడు
తెరవలపయ్యెదల్దివ్య పీఠముగఁ
బరచి కృష్ణుని నొడంబఱచి యామీఁద
నునిచి యాత్మల నిలికొత్తుమక్కువల
ననిచి తద్పద నలినముల హస్తముల
సొగయనొత్తుచును వాసులు సిగ్గుదమియు
నెగడఁ గృష్ణుని జూచి నేఁడుమమ్మిట్లు
చేసేత నీవు నేసిన చేతకేమి
చేసిన మతులనెం జెరివాయనోటు
వరుల సోదరుల బావలసరివారి
గురుల మీఱుచునిను గోరియేఁ తెంచి
దైవంబుననేల తమకించ నేల
నీవేమి సేతుమానేరంబె యనినఁ
దోయజాక్షుఁడు కనుదుదఁ బాఱనవ్వి
యాయలే యందురే మాయెలెమ్మనినఁ
బలుగప్పులరఁగాను బడబొమల్గుదిచి
యెలుఁగెత్తి యేమంటి వేమంటివనుచుఁ
గనుతెప్పలల్లార్చి కన్నీరునించి
మునుమోములొందొంటి మోవఁ గ్రక్కుచును
గోరబంగరు రంగు తొంగుచెరంగు
గీరుచుఁబలుమాఱు కిసలయాధరలు
కోమలల్జిక్కఁ జిక్కదురు నాయకులు
కామింప కుండనఁ గామింతురొకటి
చిక్కనన్నై నను జిక్కకయున్నఁ
జిక్కిన పతుల వచింపరు సతుల
ధరరారొపొరొకాలతలఁ గాంతులిట్లు
బెరసినీవలెవెత బెట్టరుగాక

యన విని యవలోకనామృత రసము
చినుకుచు నీరదాసితవర్ణుఁడనియె
వాఁడిమాటలు పల్కవలదు నేనట్టి
వాఁడనే యెపుడు మీవాఁడనే యనుచుఁ
గనుఁగొనుఁ డొకరీతిఁ గను గొనవలవ
దనయంబు మీకునే నాత్మబంధుఁడను
విలసిల్లు మీభక్తి వెలసింప వలసి
కలసిడాఁగితినింతె కపటంబు గాదుఁ
అనిననేఁ జేయునీ యపరాధమిపుడు
మానినీ మణులార మన్నింపుఁడనుచుఁ
గలసి పైకొను నిజాంగంబు సంగంబు
వలన గోపికలమైవడ మెల్లఁ దీర్చి
యాపంచశరుమించు నలపుమై విశ్వ
రూపి యప్పుడు పెక్కు రూపముల్దాల్చి
కాంత చామీకర క్రమ పాత్రముల
యంతరాంతరమున నసలున్నకరణి
గారుత్మతములలో గాంగేయమణుల
చేరికల్గాఁ గూర్చి చేర్చిన పగిది
మెఱపుల యెడకెడ మేఘముల్దోలుచు
తెఱగున శౌరి వ్రేఁతెలయెడ నెడను
దనమూర్తి యలరనా తరళలోచనలు
తనదుమూర్తులకుఁ జెంతలఁ జెన్నుమీఱ
భాసిల్లు నుల్లాస భరిత విలాస
రాసమండల మహారంగ మధమునఁ
బలుమాఱుఁ జెలఁగి శ్రీభంగిగా మెలఁగి
నిలిచి వయ్యారివన్నియ వేణువంది

లీల నాలోలాంగుళీ పల్లవముల
మేలముల్జేసి సమేళంబుగాఁగ
నతినీల ఘనముపై హరిచాపమొప్పు
గది వై జయంతి వక్షంబునఁ జలఁగ
జాంబూనదము నీనశైలంబు జుట్టి
పంబెనోయన హేమపటము శోభిలఁగ
మెఱుఁగులయనఁటుల మించెల్ల నిలిమి

యొఱపులై తళు కొత్తు నూరుకాండములు
సపరనై యఱచేయి జాడనేదరుల
నవరసంబులకు నెన్నడుమైన నడుము
చతుర శృంగారరస ప్రవాహంబు
గతినొప్పుచునుకాఱు క్రొమ్మడియారు
సిరిమేలు పట్టంపు సీమయపోలెఁ
గరమొప్పు శ్రీవత్స కలిత వక్షంబు
యమునాతరంగంబు లనమించి నిగిడి
యమలంబులైన బాహాదండములును
గుంకుమ పంక సంకులములై సిరుల

బొంకించు నాల్గుమూఁపుల సోయగంబు
చకచకల్గల పాంచజన్యంబుదాను
నొకకుత్తుకై యుండ నుంకించు గళము
సకలకళా పూర్ణ చంద్ర బింబంబు
వికవిక నగుచుండు విమలాననంబు
మలయు సంపఁగితేకు మణఁగించి సొంపు
గిలుజాడి తిలకంబు క్రియఁబొల్చునాస
నీలమేఘంబుపై నీలమేఘంబు
వ్రాలియొప్పెడిగతి వలనొప్పుకొప్పు
కొఱలుచందురులోనఁ గొమరొప్పుకప్పు

తెలుఁగునఁ గస్తూరి తిలకంబు బెడఁగు
గలిగి యయ్యెడనిరు గడనింపు సొంపు
బెళుకు మోహన మంత్ర బీజములొప్పెత
నిరుపమ లావణ్య నిధియోయటంచు
ధరఁబోల్పఁదగు వసుంధర పేరి సతియు
శౌరి నిచ్చలు విలాసప్రసూనముల
నారాధనము సేయు నారాధగదిసి
యంచిత గతిఁబట్టినట్టి విపంచి
పంచిసై చినరీతిఁ బలికించితోడ
జోడుగానముగా సొగసుగాఁ గూడి
పాడనాబాల గోపాల బాలకుఁడు
చంద్రికల్ పొలసిన జాతిగా మొదల
మంద్ర మధ్యస్వర మార్గముల్చూపి
వరుసలేర్పడ నిజావళి భజావళియు
సరసిసాళగము తాయములేర్పరించి
మార్గదేశిక తాళమాన ముల్వింత
మార్గములై యొప్ప మధురతల్గుప్పి
వేళలు జాతులు వేర్వేఱ దెలిసి
డాలుగా గానలోడరుమల్లుఁడిట్లు
వేణునాదంబు గావించె నవ్వేళ
వాణీభవుండు శార్వాణీధవుండు
....
సురలు నప్సరలు నాసురలు గిన్నరలు
ఉడురాజి యుడురాజు నుడువీధినిల్చి
జడిగొనఁ బుష్పవర్షములు వర్షించి
ఘుమఘుమ దుందుభుల్ ఘూర్ణిల్లఁ జేయ
కామినుల్పురుషులు గనిచొక్కి గోప

కామినీ కాముకుఁ గామించిరపుడు
నవరసపూర్ణ తానముల గానముల
నవిరళగతి నారదాదులు పాడ

ధరణీశయా గోపదంపతుల్పతులు
పురుడింపదాని సొంపులఁ దేలిదేలి
నలువొందసంఛన్న నలినమైనట్టి
పులినంబుపైఁ బదంబుల సంగడించి
కరములఁ గిరమొప్పఁ గిరవీరజాతి
వరసూనముల చేతవడిఁ జల్లులాడి
వరణ మాలికలకై వడినొప్పు మృదుల
కరములనొంటొరు కంఠములుట్టి
చారునాదముల సంచార భేదముల
నీరీతి నటియించి రెంతయువేడ్క

సరసిజాక్షుఁడు విలాసమున రాసమున
సరసనాట్యముఁ జూపఁ జరఁగెవెండియును
తులితాంగ సంగబంధుర రాసబంధ
ములఁబ్రవర్తిలి తానముల నిల్పి నిల్పి
వరమణి భూషణావలి వలియుఖము
నెరసిరేవగలుగా నిర్మింప భూమ
మండలంబును దేవమండలంబులును
నొండొంటి విరచించి యొనరఁ జూపుచును
అరవిందగేహ గేహంబైన యురము
సరసమొప్పారు భూషలునటియింప

కమలాప్తు గుడిచుట్టు గతినంబరముల
భ్రమరింప విభ్రమద్భ్రమలఁ జూపుచును
బ్రణావ సంపుట మంత్రరాజబీజముల

గుణుతి గోపీమధ్యగత మూర్తులలరఁ
గరణంబులును సుధాకర కరచారు
తరదర హాసముల్ సొంపెరయ
ముకుళాది నామకములుగల్గు పద్మ
ముకుళాది సౌందర్యములఁ జూపులలరఁ
బలుమఱు మోదితాభ్ర భ్రమద్భ్రమర
కులములగతి నొప్పు కొప్పులల్లాడ

భావముల్గరఁగ శుంభ......ల్లీవస్తు
భావముల్నెఱపుచుఁ బరిపరిగతుల
నంగహారంబు లుయ్యేల లూఁగుచుండ
నంగహారంబులనలవు చూపుచును
సారసాక్షుఁడు వికాసమున రాసమున
నీరీతి నటియించె నెంతయుఁబ్రీతి
అరయనగ్గలమయ్యె నారాత్రి రాత్రి
వరుఁడు వేఁడుకరమావరుఁ జూచి నిలువ
వనజాక్షు నెదుట జీవనజాక్షియొకతె
యనువుగానప్పుడు వాహానముగా నిలిచి

మధ్యమాదిగ్రామ మండితంబుగను
మధ్యమేళము సింహ మధ్యమేళముఁగ
గీలించియొసఁగెడు గిన్నెరనరుని
వాలుచేతులనేట వాలుగాఁ బూని
గురుమంజరులతేఁటి గుంపుపై కొనిన
సరవిఁగిన్నెరకాయ చనుదోయిరాయ
మేలిమియగుతంత్రి మీటిచొక్కముగ
నాళవియొనరించి యవగడంబుగను
బెళుకుతాళములతోఁ బెఱయ సొంపరయ
బలసోదరుసిటూఁడి పదము జక్కఁణోయు

వన్నెగా వరుసగా వలువగామిగులఁ
దిన్నగా నున్నగా తేటగామించ
మిన్నఁగాఁజల్లఁగా మీటుగాసొలసి
వెన్నుని హృదయంబు వికసింపఁ బాడ
నలరుచుభళిభళీయనుచునానాతి
బులకింపనొసఁగెఁగప్పూరపు వీడియము
రతిపతిగురుడిట్లు రాసంబు సలిపి
సతులతో జలకేళి సవరింపఁ దలఁచి
గరుడ సేనేశ నాగప్రభులెచ్చెరి
పరిచారములు పరిపరిగతి జేయు

గలకల నాదకోకముల లోకములఁ
గలికాగ్రకాంత భృంగముల భంగముల
సమధిక హేమ కంజముల పుంజముల
రమణీయ పుష్ప నీరముల పూరముల
లలిత మరాళ సారసముల జాలముల
గలిత సౌరభ పరాగముల వ్రాగముల
కలికి శ్రీకృష్ణు శృంగార రసాబ్ధి
వలెనొప్పునయమున పరపుత్రిగాంచి
మంచుతోనెడయు పద్మంబులు బోలె
మించి నీవులమీద మెఱయునాభులును

గుముదాస్త్ర శస్త్రిహింగుళరుచుల్వోలెఁ
గమలనేత్రాంత రాగముల సొంపులును
కోయిలముక్కులాగుల పల్లవముల
చాయకెంపులు మించుసన్న మోవులును
విరిజొంపముల విఱ్ఱవీఁగెడిలతల
సరష్ణిమప్పిరిగొన్న సరులచేనొప్పు
సరవిందముఖులతో హరియుఁ గుంజరుల

గరిమతో వచ్చు సంగతిఁ జేరవచ్చి
శరదమోఘాశక్తి శంపలువోలె
వరదశీలములచే వనితలింపొంద

ఘన హాస్యరసము శృంగారమధ్యమునఁ
గొనకొన్నగతిఁ దాళి గోణంపు గట్టి
వారితో నొనగూడి వారిలోఁ జొచ్చి
వారికేళిమొనర్చి వారనివేడ్క
తరఁగలఁగనియొక్క తరళాక్షి శౌరి
కరములోయని పట్టి కరమునవ్వినను
హరి కురులనియొక్కయతివ శైవలము
సరఁగునఁబట్టి వేసరి కేరితిట్టి
కేలెత్తియొకతె శ్రీకృష్ణుని యొగి
లోలవాలో యాలోలావు మెఱసి

రమ్మురమ్మనుచుఁ గీరమ్ము చందమునఁ
గ్రమ్మిపిల్చుట విని కమలలోచనుఁడు
తఱివేఁచిపట్టి సుందరి గుబ్బలలమఁ
దఱలక నిలచి యాతఱలాక్షి పలికె
నరయఁ బట్టెడితా వెయగునైన నీవు
తఱిచూడు కంససోదరి పుత్రయనిన
వేఁడక నవ్వి ధమున జలము
లాఁడుచు సరసంబులాడుచునుండ
లలనలపాంగ జాలకములచేత
సలిలంబులో బేడసలఁగుందఁ జేసి

మొసపరి కురులతో నొఱయుచుఁదమదు
బుసకొట్టులకుఁ బాఱి పొవుతుమ్మెదలు
కవగుబ్బచన్నులు గనిరేసిడాసి

దరళ హాసములకుఁ దరలుజక్కవలు
పలుచని యధరబింబములకై సుడిసి
యొలయుఁమై తావులకుఱుకు గీరములఁ
దమ్ములఁ గుముద కందమ్మునత్ప
లమ్ముల ఘన శైవలమ్ములఁ రువ్వి
వనజముల్చరణముల్వడిఁదడంబడఁగ
ఘన భాగ్యరేఖలు గనిపట్టికొనుచు

భ్రమరముల్నెఱుల నేర్పడకున్న హేమ
సుమవాసముల పసచూచి పట్టుచును
బిసములు హస్తముల్భేదింప లేక
పసని సొమ్ములు గాంచి పాఱిపట్టుచును
బులినముల్పిరుఁదులు పోలింపరాక
మెలమిఁ గాంచులు గాంచి మెలమిఁ బట్టుచును
గమలముల్పాదేనెఁగ్రక్క చందమునఁ
గమలముల్గరయంత్ర కములఁజిమ్ముచును
గమలభృంగముల వేగముల రాగముల
గమకింప వడిఁదోలికదియుచు సోలి

కమలాంత్తరపు సూన కమలముల్హస్త
కమలంబునందుఁ జొక్కమలర్పఁ బూని
సరములఁబూని సారసములఁ దేలి
బిసముల్ద్రుంచి తుంపనలాడి పాణి
బకములమరుని యంబకములనొప్ప
శుకముల దరులయా శుగములఁ గప్పి
యుదటుమీఱఁగఁ దమ్మినొక్కతెపమ్మి
మొదలుఁ గృష్ణునిఁ గ్రమ్మిమెద సోఁకజిమ్మి
నిలువ గోవిందుఁడూనిన ప్రేమఁ జలువ
వలచు చెంగలునచేనైచె నాచెలున

కరమెత్తి చేగుత్తి కవలచే హత్తి
హారినొత్తి వై చిరాయతివలుమొత్తి
మతులు సంమతులుగా మహనీయబాహం
లతల గొల్లెతల ఫాలతలములుంచి
వెనువెంటఁ గళలంట విడియుంటవింట
ననజంటవై చె మానముగెంటె శౌరి
విలసించు నలయించు విలుమించుబొమలు
పొలయించి సొలయించి పొలఁతులవ్వేళఁ
గొంచపట్టుటకునై కొంచనియంచ
నంచబో నీకు వేయలి వేణి వేణి

పట్టినఁ గడునెగ్గు పట్టిన నిచట
నెట్టువేఁగించెద మిఁకనైన నీవు
గవకవనగకు జక్కవకవ బెదరు
నవలివారల్లన నందిపట్టెదరు
వికవికలేలె విచ్చ్వెరలకు ముకులు
కకపికలాయెఁ దక్కక పికవాణి
మరలని తెరలఁ బల్మఱును గొక్కరలఁ
గెరలి చేయకుఁడు చక్కరబొమ్మలార
తుటుములు వెట్టుచుఁ దుటుము గట్టుచును
నటనిటరారె మిరనుచుఁ నొండొరుల

నాడుచు సరసంబు లాడుచునీఁదు
లాడుచువడిఁ జల్లులాడుచుఁ జెలఁగి
యమున తత్కుచకుంకు మాంకులయగుచు
నమరెరేసంజ కెంపారుమిన్ననఁగ
సారసభవుఁడు వాసవుఁడు మాధవుఁడు
చారణ దేవతాసతులు నవ్వేళ

హరిగాంచి మోహించి హర్షంబు పెంచి
కరఁగి నీరై చొక్కి కామించిరంత
వనకేళిఁదేలి యవ్వనమాలిగొల్ల
ననబోఁడ్లతోడఁ గ్రన్నన నేఱు వెడలి
నీలమేఘంబు వెన్నెల సోఁగచుట్టు
వీలగోణంబు గీలించి యామీఁద
సరులు ధరించి శ్రీచందనంబలఁది
విరులు గీలించి పచ్చవిణాముగట్టి
నీలంపు సరులతో నిగ్గులు వెడలు
పోలికఁ గుంతలంబుల నీరుజాఱ
నుడురాజ బింబాస్య లొండొరుయొఱలు
సడలించుమర ఖడ్గశాఖలఁ బోలి
పట్టుమీపట్టు చూపట్టు నీపట్టు
కట్టు చీతెలతల కట్టంచేకట్టు
తెమముత్యమ్ము పుత్తెమ్ము పోతెమ్ము
కమ్మపూఁ బొదరిల్లు కలికి నీసొమ్ము
కొమ్మగంధము పూసి కొమ్మనీవంది
కొమ్మపూవులు జాతికొమ్మనామమ్ము
చీరి కస్తూరికై చేరిపోవకుము
రారమ్మ గంధసారమ్మ నిమ్మనుచు
తొడవులు తొడివి కస్తురిపూసి విరులు
ముడిచివన్నియపుట్టములఁ గట్టిరంత
వసుదేవతనయుండు వలపుల మరియు
కిసలయాధరులఁ జిక్కించి చొక్కించి
తెలతెలవాఱనే తేరఁబల్లియకు
మలయుచువారితో మగిడియేతెంచె
వరులంత నభిమానవతుల నానతుల

హరిమాయనేమియు నన్నరైరి యిట్టి
ధవళాక్షు మహిత వర్తనము కీర్తనము
భువి విన్నవారల భూరిసంపదలు)
వనజాక్షుఁ డంబికావనము బావనము
నొనరింప నచ్చట కొక్కనాఁడరిగి
యుదుటున నందుని నొడసి గోపకుల
గదుము నాగంబు భోగంబు వేగంబు

చించి యాతండ్రి రక్షించి తద్భోగి
నంచితగతి నంచియట నొక్కనాఁడు
అన్నతో మరుఁగన్న యన్న వేఁడుకల
నున్నతోన్నతకాననోపకంఠమున
వల్లకీరాజిత వల్లవీ హస్త
పల్లవరాగ శోభన మూర్తియగుచు
ప్రోడనందు గూరుని దూతశంఖ
చూడుండుకొని పోవఁజూడు మటంచు
వడిఁబాటి పోయెడివాని ప్రాణముల
విడిపించి జనకుని విడిఁబించియంత

నతని శిరోరత్న మన్నకునిచ్చి
యతివలతో నుండె నతివైభవములఁ
దనమంచితనము మంచితనము గోపికల
ఘనతనెన్నుచుఁదను గలయుచునుండె)
సోమరి కంసు నిష్ఠుండరిష్టుండు
భీమవృషాకృతిఁ బెటిగి బిట్టలిగి
వాడికొమ్ములు ములువాడివీనులును
గాడిమోవని యబ్బుకదలు మూపురము
వాలువాలము నేలబడి వాలు గంగ
డోలునుగల్గి కాటుకకొండ వోలె

గోడలువడనూఁకి కొములునేల
గోడాడితోఁ గెత్తుకొని పంచవిలుచు
గడిఁది చిందరకొట్టి కడిమి క్రేళ్లుఱికి
వడిరంకెలిడుచుఁ గ్రేవలినాకి కొనుచు
మల్లరంబై గోప మండలంబెల్లఁ
దల్లడిల్లగవచ్చు తఱి దైత్యమర్ది
సురలెల్ల నరుదంది చూడనయ్యసురఁ
బరిమార్చి తమవారి భయమెల్లఁ దీర్చి)
బెగడెఁ గంసుఁడు గోపబృందంబు కృష్టుఁ
బొగడెన|భమ్మునఁ బూవాననెగడె

నలరులతోఁ దేటి యలరుచందమునఁ
జెలఁగె గోపికలతో శ్రీకృష్ణుఁడంత
ప్రబలభా విజిత పారదుఁడు నారదుఁడు
సబలుఁడై కంసుని సభకేగుదెంచి
యమల నేత్రాంత దరహాస చంద్రికల
కొమరొప్పు మెఱుఁగు చెక్కులమీఁదఁ బొలయ
వెడమతి నీమతి వివరింపనిప్పుడు
వెడతనున్నదో బేలు జెందితివో
యిరుగింటిలో పని యెఱుఁగ వేమియును
బొరుగింటి పనిఁ దీర్పఁ బోయెదు కంస

వసుదేవుఁడిట్టు దేవర రేయిగన్న
పసిబిడ్డ పాపని పనిబూని
యతివేగమున మందకరిగి యానందు
సతియొద్దఁ బెట్టియా సతిగన్నపట్టిఁ
గొనివచ్చి నిన్నుదిక్కులఁ బెట్టికొనుచుఁ
దనుగానివాని చందమున నున్నాఁడు
కనలుచుమును నీవు ఖండించినట్టి

తనయాలిఁ గన్నట్టి తనయాలితోడఁ
దోడిబడఁడాఁచి యందులనేయయున్న
పడఁతి దోర్బలభద్రు బలభద్రుఁ గాంచె
వారలే నినుజంపు వారలువారి
వారింపఁ గూడద వార్యులెవ్వరికిఁ
గన్నట్టి పసిదాఁపఁగా నేల నీకు
నున్నది యున్నట్టు లొనరఁ జెప్పితిని
నావుడు వహ్నిచందమున డెందమునఁ
గావరంబెసఁగఁ డిగ్గన గద్దెడిగ్గ
కై వాలుఁగొని శౌరి ఖండింపఁబోద
దేవ మానీంద్రుఁడే తెంచి వారించి
తగున నీకిదిలెస్స తగవు శేసితివి
పగగొని నినుజంపఁ బగతురుండఁగను
సేయువాఁ డుండ నమ్మిమిగావించు
వేయేల హరియుండ వీఁడేమి సేయు
వారెవో దయ్యాల వలెమందలోన
శౌరి సీరియు నిన్ను జంపనున్నారు
అనుచు గంసుని కీర్తి మొగయుచంటమున
జనిమె నారదుఁడు భోజప్రభుండపుడు
ఖలబుద్ధినపుడు శృంఖలబద్ధుఁ జేసి
చెలియలితోఁ గూడఁ జెఱసాలనైచి
(యటరేసి వడిగేసియను దైత్యనాథుఁ
గుటిలతనందుని కొమరుఁపై బనిచె
మంత్ర కూటమున దుర్మంత్రజ్ఞులైన
మంత్రులు భటులు భూమండలేశ్వరులు
గొలువ మీసలు దిద్దికొనుచు నేత్రముల
జలజలనిప్పుల జడియుప్పతిలఁగ

స్వారాజు గిరిరాజు సడ్డగావింప
నీరసాస్థితిమర్త్యుఁడే నాకు నెదురు
శూలిఁగేలిననవ్వాఁ జూచునాతోడ
నాలంబులో వీరలా పోరువారు
గరుడ గంధర్వ రాక్షసుల కేనోడ
నరున కేనోడుదు నాపోరిఁ బోరి

చటులమాద్రోణ భీష్మక శల్య బలము
నటుచూపిగెల్చి దననిఁబోవ నీను
వావిరితనదైన వంశమేనెఱుఁగ
నేవట్టి జర్జరనెఱప నేమిటికి
నెత్తిమాసారని నెత్తురుకందు
తిత్తఱిననునాజి నీల్గింతమనుచు
అనికొందఱటవారి నటపోయియిటకుఁ
బనిఁ బూనిరప్పంచి భాపవలయుఁ)
దవిలిహస్తినిబుర ద్వారమేమరక
కువలయపీడమెక్కువలావుమెఱయ

వడినెక్కియాచక్కి వచ్చువారలనుఁ
దెడలించికెడుపు మందునుమీటిరేని
సమమల్ల హృద్భల్ల చాణూరమల్ల
విలుపండువనిపీట విననెల్లచోటఁ
బలుదెఱంగులఁ జాటఁ బనుముఁడువేగ
రంగంబు క్షీరతరంగంబు చాయ
రంగు జల్లులరాజి రాజిల్లఁ జేసి
విమలముల్గావీధి వీధులనెల్లఁ
దమఁగముల్పన్నుఁడు తమకముల్మాని
యని యాత్మఁదల పోసి యక్రూరుఁ బిలిచి

తనకేల లీలనా తనికేలు పూని
యన్నదమ్ముఁడవైన నాప్తుండవైనఁ
గన్నవారలు నీవు గడియును నీవ
తనమేలుకీళ్లదుల కెఁదగులై నవాఁవ
వని నిన్ను నమ్మితి నంతరంగమున
ననిమిషాధిప ముఖ్య లాలంబులోనఁ
దనువేఁడికోడి శ్రీధరు వేఁడికొనిన
శౌరి యాతఁడె సీరి శౌరియుననఁగ
నారయ జన్మించిరని వింటినట్టి
బలకేశవులునందు పాళెంబునందుఁ
జలపట్టి తనఁబట్టి చంపెదమనుచి
నెన్నుదురటు వారినిటు తెమ్మువింటి
జన్నంబటంచు ధర్మము తొంటినాఁడు
మల్లనాగములచే మహియెల్లఁదల్ల
డిల్లఁదద్బల మెల్లడించి సంపదలఁ
జాలి కోసల సాల్వ సహితంబుగాఁగ
నెలెదమీలోక మేకచక్రముగ
ననివేడు కలహెచ్చి యంబరంబిచ్చి
యొనయఁ గౌఁగిటఁగ్రుచ్చి యొత్తినతఁడు
ఇది యేమి నన్ను నీవింత జేసెదవు
తుదినీదుపంప్రజాతులు ప్రసాదంబు
ఇందు మించిన భాగ్య మెయ్యది వేయు
చందంబులనుమదిఁ జర్చింపననుచు
ఘన మనోరథము సంగతినొప్పురథము
నెనలేని వేడ్కతో యెక్కియందరిగె
వేగ కంసుఁడు మృత్యువక్త్రంబు దూరు
పగిగొల్వెడవించి భవనంబుజొచ్చె

అంతనంద వ్రజంబటు కేశిదాసి
యంతకోగ్రతమించు హయమూర్తిఁదాల్చి
తుంగ ఖురోద్ధూత ధూళి దిక్పాళి
నింగిగప్పుచు దేవనికరంబు బెటల
నాననంబెత్తంగ నా కేశిదాసి
పోనీక తత్పదంబులు పట్టి శౌరి
యతితీవ్ర గతినొప్ప నగలంగఁ ద్రిప్పి
శతచాపదూరంబు చనవైచియార్చి
చిమ్మి మోకాళ్ల మోచేతులం గ్రమ్మి
యమ్మహాసురవైరి యవనిపైఁ గెడపి
వేలువ్రేతల వేవేలు చందముల
నాలీలనెన్నంగ నరిగెఁబల్లియకు
రమణీయ మౌక్తిక రదుఁడు నారదుఁడు
కమలాక్షు బల పాదకంజాతములకు
వినతుఁడై నుతుల గావించి భావించి
వనజాక్షుఁడటు చేయవలయు కార్యములు
పలుకుచు సకలసందలును బొదల
జలజాక్షుఁ గనికనిచనియె భూనాథ
అటని లాయనకేళి వరివేడ్క గోప
పటలితోఁ బర్వత ప్రాంతంబునందు
గోలతాపడుచులు గొఱియలై యుండ
బాలకుల్గొందఱు పాలకుల్గాఁగ
గడుసులనెల్ల దొంగలు గొనమర్చి
వడిమీఱిపంక్తికై వడినాడుచుండ
మాయాంటి వ్యోమనాయక నిర్జరారి
యామెడ నెడకొల్లలై వచ్చిచొచ్చి

యేపురార్వ్వరు చిక్కనందఱ బిలము
లోనై చిరాతపెల్లుగ రాయి ద్రోసి
యేతెంచి యురుజేయి యెఱుఁగకయుండ
నాతఱితలనాఁడు నసుర నీక్షించి
నీయాటమేలురా నీచ నిశాట
కాయలునింక నెక్కడికే గెదనుచు
నలుకమై గోవిందుఁడా మందుఁ జంపి

బిలమువాకిటి రాయి పెడకేలఁ ద్రోచ్చి
లాలించి పిలిచి బాలకుల వేడుకలఁ
దేలించి మందకేతెంచె నత్తఱిని
ననవరతాక్రూరుఁ డక్రూరుఁడనఘుఁ
డనుపమ హరిభక్తుఁ డరుగుదెంచుచును
నేదానఫలమొనాకీదానవారి
పాదారవిందముల్ భజియింపఁ గలిగె
నజశంకరామరేశాది కిరీట
రజమెవ్వనికిఁ బాదరజమై చెలంగు
నామాధవుని గాంచునట్టినా పుణ్య

మేమని వర్ణింతు నిందిరాకాంతు
నరిబుద్ధినైనఁ దెమ్మని పంచెఁ నాకుఁ
బరుఁడె కంసుఁడు ప్రాణబంధుండుగాక
నావటి పామరనకుఁ గల్గె దేవ
దేవుఁ జూడ గనాదియపోతపంబు
ఈయెడ కంసుహితుఁడని యోర
సేయునోననుభక్తి సేయునో యేల
నాయెడ సర్వాత్ముఁడగుటఁ గృతార్థుఁ
జేయునేనను దయసేయు నేయనుచుఁ
గళుకులై బెళుకు నుంగరపు ముంగురుల

కళుకులై వెలిదమ్మిగసరు నేత్రముల
నిలసంపగుల హసియించు నాసయును
జిలుకు వెన్నెలతేట జిలుకులేనగవు
మొనరముల్లల శౌరి మోహనాననముఁ
గనుఁగొందు నేఁడెనిక్కముగఁ జొక్కముగ
వనమృగావలినాదు వలిచాయకలిగెఁ
జల్లప్రొద్దుననేను జలజాక్షుఁ గాంచి
యుల్లసమారంగ
నెమకెదు కేలమై నివురుగాయనుచుఁ
గందమాకందము కుందారవింద
చందన స్యందన తాల తక్కోల
బృదమై యొప్పారు బృంద సొత్తెంచి
పొదరి
పొదరిండ్లలోపలఁ బొదలు గొల్లెతల
తరిలేచిలేగలందల పోసి పాలు
కరియఁజేపిన పోదుగులనేల జీర
మఱల కిందులకునంభార వంబులును
బఱువ
పచ్చగందనియచ్చు పచ్చికల్మేసి
మచ్చరంబెచ్చు మర్మలయుచుఁబొదలి
బహు గుహాంతరములఁ బ్రతిరవం బెసఁగ
మహిజంకెలిదుచు
రిక్కలు వెట్టి హుంక్రిడిక్కుడటంచు
దిక్కుల్పి వికవికఁ దెగడు వల్లియలు •
చేకొని వారింపఁ జేరు గోపికల
సారిది గరాళింపుచును మందపట్ల
కరమె

చనిచని నోటికి చలిమైన పూరిఁ
దినివెన్న చఱచి పూఁదేనె తియ్యములు
నీరాని నెమ్మదినెమరు వెట్టుచును

జేరువ గుమురుగాఁ జేరి ధేనువులు
కొదమలేఁ గలతేఁటి కొదమల సూటి
కుడుచునప్పుడు పొదుగు లుపయోదములు
వడువున క్షీరముల్వర్షింపుచుండ
నడరఁ విష్ణుఁడె కృష్ణుఁడైన నాపాల
కడలియుఁ గడక నిక్కడనిల్చెననఁగ
నురువులు గట్టి మిన్నుల గబ్బమనుచు
నీఁతలై స్రోఁతలై యేఱులై తరణి
కూతురిఁ గలసిపైకొని పారుచుండ
యమున గంగయుఁగోడె ననిసరల్మనులు

భ్రమసిరి సిరితేనిప
గనుకొని యాకడలింగడచియే తెంచి
కమ్మపూఁ దేనెలఁ గలయుపుప్పొళ్ల
నుమ్మలి రథముడాయుచు దొరగిలఁగ
వడిమీఱుమావుల వడిమీఱఁదో
బలరామ గోవింద పాదారవింద
హలజలజాత రేఖాంకములైన
యడుగుల పొడగాంచి యరదంబుఁ డిగ్గి
కడుబ్రాంగి వేడుకఁ కన్నీరుగాఱ

హరిభక్త
శరదాగమోత్ఫుల్ల జలజ నేత్రులను
హరినాద్రిజలద మోహన సుగాత్రులను
గురుతరోజ్వల నక్రకుండల రశ్మి

సురనది యమునోర్మి శోభితభుజులఁ
హరిణాంక ముకుర సమానంబు జులఁ
గమణీయ వనమాలికా విభూషణుల
సమధికా మృతరస

జిరతర వైభవ శ్రీనికేతనుల
వితతకీర్తులనాది విష్ణుమూర్తులను
బుష్పిత హృదయుఁడై పొంగి యానంద
బాష్పంబువుల నర్ఘ్య పాద్యంబు

యక్రూర లెమ్ము లెమ్మని యెత్తికొనుచు
బలునకు నీరీతిఁ బ్రణతులొనర్ప
బలుఁడు శోభిత భుజాబలుఁడు నాభక్తుఁ
గ్రుచ్చి మోదమున నక్కున నక్కుఁ జేర్చి

హార్దిదాసునింటికి నతని దోడ్కొనుచు
నరిగి గద్దియనుంచి యర్చించి మంచి
పసిఁడి బిందియనీటఁ బాదముల్గడిగి
మసలకతోడ్తోడ

సకల రసాన్నముల్జనని వడ్డింప
జనకుండుదారు భోజనము గావింప
ఘనసార ఘనసార గంధముల్పూసి
ముఖవాస తాంబూల ముఖములై నట్టి
యఖిలోపచారంబు లలవడఁ జేయ
నరిది నందుఁడు సేమమరసె నాపజ్జ
నరవిరి సెజ్జపై నక్రూరు శౌరి
తనువొయ్యనివిరి పాదము మీఁదవైచి
పినతండ్రి తానల్లి బిల్లియైయుండి

కుశలమే నీకు నీకూర్చు వారలకు
జయమే శుభంబే భూజనులకునెల్ల

నయయుక్తమే జననాథు వర్తనము
భూమి పాలింపుచు భోజేంద్రుఁడైన
మామకు లగ్గనేమమె బంధువులకు
నని నీవు వచ్చుటేమనిని నాథనుఁడు
తనవచ్చు రాక కెంతయును నెంతయును
వివరింపగా విన్నవింప మాధవుఁడు
చివురుకెమ్మోవిపైఁ జిగురొత్త నవ్వి
వలఁయు రీతులఁ జేయ వలయుఁ గార్యములు
బిలిచి నందునకుఁ జెప్పిన నతఁడపుడు
అరియప్పనంబు పుల్లరి నేయిపాలుఁ

పెరుగులు దెప్పించి పిల్చి గోపకుల
మనల బాణాసన మఖము చూడంగఁ
జనుదేర విమలనచారు నక్రూరు
ననిచె భోజుండు నేఁడని చెప్పిపయన
మునకుఁ దానాయత్తములు నేయుచుండె
ననియోగిజనపాలుఁ డాజనపాలుఁ
డనుమోదమంది నిట్లని యానతిచ్చె
నని సుధావాణికి నబ్జపాణికిని
వనజాస్త్రు మాతకు వనధి జాతకును
ననుగన్నతల్లి కనమ్రభల్లికిని

గనక గాత్రికిని ప్రకామ ధాత్రికిని
వాణీశనుతకు సువ్రతకక్షి విచల
దేశికి శ్రీవేంకటేశు రాణికిని
సారసగేహకుఁ జారుబాహకును
సారలావణ్యకు సకల గణ్యకును

బరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని
దరుణేందుపాల కుదారశీలకును
రామాభిరామ కప్రతిమ ధామకును
హైమసంవ్యానకు హంసయానకును
నింద్రభావితకు గజేంద్ర సేవితకుఁ

జంద్రికాహాసకుఁ జారునాసకును
నగసుతానతకుఁ బన్నగసుతావృతకు
మృగమదాంగకు నలమేలుమంగకును
నంకితంబుగను శ్రీ హరిభక్తనికర
పంకజాకర తాళ్లపాకాన్నమార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశ దత్త
మకర కుండల యుగ్మ మండితకర్ణ
సుకవిజీవంజీవ సోమరాజీవ
సదనావధూ లబ్ధ సరసకవిత్వ

విదితమానస తిరువేంగళనాథ
విరచితంబగు ప్రతిద్విపదసంశ్రవణ
తరళిత కవిమస్త ప్రణీతోరు
మనసిజ జనకాష్టమహిషీ వివాహ
మనుకావ్యమున ద్వితీయాశ్వాసమయ్యె.

శ్రీరస్తు

అష్టమహిషీ కల్యాణము

తృతీయాశ్వాసము

(శ్రీదేవీ మహిమవర్ణన.)

[ద్విపద]

(శ్రీకరవర్ణ యంచిత హేమవర్ణ
యాకీర్ణభుజజాల యనుపమ శీల
మునిలోకనుతలీల ముకురకపోల
యనఘామృతాపాంగ యలమేలుమంగ
యవధరింపుము దేవి యమ్మహామాని)

కువలయేశుఁడువల్కెఁ గువలయేశ్వరుని
నావార్త విని వల్లవాంగనామణులు
భావజాశుగములు భావముల్ దూర
గాఱువింపరాని యంగజతాప మొదవ
గణములై గిరివనాంగణముల నిల్చి
హరివిలాసములు నొయ్యారిబాగులును
బరిరంభణములు చుంబన రసక్రియలు
సొలుపు చూపులు తలచుట్టు గన్నులును
గలికి పల్కులు ముద్దుగారెడి మోము
డాలుచెక్కులును బిడారువన్నియలు

నాలీలలును విన్నాణంపు నడలు
తలపోసి తలపోసి తలయూచి ప్రేమ
కులుకంగ లోలోన గుబ్బతిల్లుచును
కలువతూఁపులు కడుగా జాలుజాలు
జలములోయన సకజ్జల భాష్పతతులు
యుఱిగుబ్బ పాలిండ్ల నెదలఁ బయ్యెదల
నెఱయఁ గ్రొమ్ముళ్లూడ నిట్టూర్పులిడుచుఁ
జెక్కుటద్దములగైఁ జిగురాకు తెరలు
నెక్కొనఁజేర్చి యూనిన తమకమునఁ
గటకట బ్రహ్మకెక్కడి పాటి పాటి
ఘటియించెనేసి యిక్కడ మమ్మునిట్టు
వాసుదేవుని కేల వలవంగఁ జేసెఁ
జేసెఁ బోయెడబాయఁ జేయనేమిటికి
(ఆయెఁబో శౌరి దానై ననేమయ్యె
నాయెడఁదుగులైరి నమ్మినారనక
కనికరింపక యిట్టి కట్టడిమరుని
కనలుతూఁపులకు నగ్గము సేతుననక
శౌరినేకోడెను వారి వారలను)
వారినిగూడ నెవ్వారి దూరుదము
అక్రూరుఁ డక్రూరుఁడని యదరంద
నక్రూరునేతి బీరనెడి చందమునఁ
జుట్టంబువలెనె కృష్ణుఁనే జయింపఁ
గట్టడి నరకిఁ డెక్కడనుండి వచ్చె
(హరిరేఁపె హేమహర్మ్యముల భోజేంద్రు
పురము కామినులు కప్పురపు క్రొవ్విరులు
కనకలాజలు చల్లఁగా నుల్లసిల్లఁ
గనివారిగోరియిక్కడ నేలతలఁచు

మధువైరి యిదిగాక మధురళోఁదరుణ
మధురాధరాధర మధురముల్గ్రోలి
మఱియున్న వేటికి మఱుగునేఱుపులఁ

గుఱువాడిననుకొన గోరుతాఁకలను
నయగారి మాటలనటన చూపులను
బ్రియముల నయముల బెల్లించి పొంచి
కాంతా నిశాకాంత కాంతసౌధములఁ
గాంతలేకాంత ముల్గలుగంగఁ జూచి
లాలించి సకలకలలను మెప్పించి
తేలించి తక్కించి తిరుగఁ జొక్కించి
తనువింతరతుల చిత్రరమైన రతుల
సౌనయవ్రేఁతల పొందులేలచింతించు
నాపొందుమఱువని యాపురికాంత

లాపద్మ నేత్రుఁబాయఁగ నోఁపరెవ్వరు
నటు కృష్ణుఁ గానిపోకుమని ప్రణమిల్లి
కుటిల విచారున క్రూరువేఁడుదమొ
లోలోనవిరుల చాలుపుల వేలుపులఁ
జాలపూజింతమో శౌరి నిల్చుటకు
మన మందరము మన మందరోద్ధరుని
జననీక చరణకంజముల వ్రాలుదమొ
యనికామభీమ సామాంబకా హతులఁ
దనువులు జర్ఝరితంబులై జడియ
హరి పరాయత్త చిత్తాధీనలగుచుఁ

బరమ-మానులు బోలె బాహ్యముల్మఱచి
జారుకొప్పలవెడఁ జాఱుపయ్యెదలఁ
దొరంపు తుదలందుఁ దొరఁగుకన్నీట

మాధవ ధవళాక్ష మధువైరి శౌరి
భూధవ శివవంద్య పుండరీకాక్ష
పరమేశ మునివేద్య భవరోగవైద్య
హరి కృష్ణ మామొఱ లాలింపు మనుచు
నంతరంగార్తిచే నడగు గీతముల
నింతులెలుగెత్తి నెంతయు నేడ్చి
తలఁపులొందించు మాధవమూర్తి పూర్తి
తల పోసి యొకకొంత తాళిరంతటను
గరఁగుబంగరుగుండు గతిభానుఁ డుదయ
గిరినిల్వ నుచిత సత్క్రియలెల్లఁ దీర్చి
జనులువెట్టు ప్రసాదంబు బంధు
జనములు దాను భోజనము గావించి
లాలిత భూషణాలంకృతుల్రామ
నీలవర్ణులు రోహిణీ యశోదలకు
మ్రొక్కినమస్త ములూర్మరొక్కనియక్క
నక్కడాయించిముద్దాడి దీలించి
కడుమోహముల కజ్జముల్బెట్టి
తడుపులుగట్టి యిద్దఱియొడిఁబెట్టి
క్షేమంబుతోఁ బోయి క్షేమంబుతోడ
రామ కేశవ వేగ.........
బదనంబుసిరికున్కి పట్టగుఁగానఁ
బమున నీబంటు బంటిల్లు మెట్టి
తుదలేని దయ బవిత్రుని జేయుమిపుడు
నను గృతార్థుని జేసి నావిన్నపంబు
మనవి చేకొనినన్ను మన్నింపుమనుచుఁ
బదములఁ బడిపాలుపడి వేడికొనిన
మదనగురుండు సంభ్రమమునఎత్తి

వింతయే నీవింత వేండ నేమిటికిఁ
జింతింప నేలవచ్చిన పనిఁ దీర్చి
వచ్చెదనీవేమి వసుదేవుఁ డేమి
యిచ్చలోఁ దలపోయ కేఁగునీవనినఁ
బని విని యెదనంచుఁ బ్రణతుఁడై యరిగి
కనికంసుతోఁ దదాగమనంబుఁ జెప్పి
సుజనులు వొగడ దుష్టులు కడుబెగడ
నిజవసతికిఁ గాందినీసుతుఁడరిగె)

బల కేశవుల శత్రుబల హర విపుల
బలపరాక్రముల గోపాలకుల్గొలువ
నిరుపమోన్నత మణినికర సాలములఁ
దరణిసంగత మహోత్తాల సాలములఁ
నహిలోకమొరయు మహాపరిఘములను
బహు చంద్రకాంత శుంభద్గోపురములఁ
జండకరాభ కాంచన కవాటముల......
(రమణ జలాముఖ రంధ్రకుట్టిమము
లమరఁజేకొని జంటలై దంటలగుచు
నుత్పలబాణ మంత్రోపదేశంబు

నుత్పలాక్షులకు నత్యున్నతి నొసఁగు
గతులకుఁ బరిపరి గతుల కాముకుల
మతులనీరుగఁ జేయు మదిలనాదముల
ధళుకొత్తు పారావతముల మొత్తముల
నలలిత బహుకేళి శైలజాలముల
నవల మాణిక్య సౌధాంగనావికచ
కవభరంబులుగని ఘనములోయనుచు
నాకాలకంఠ చూడాగ్రముల్నిగుడఁ

కేకాధ్వనుల్జేయు కేకిబృందములఁ
గిసలయ మాలికాకీర్ణంబులగుచుఁ

బసిఁడి కుండలను దర్పణగణ స్ఫురణ
నుదటుపూఁబోణుల యూరుకాండములఁ
గదలికల్ పచరించు కదళికల్పొదలి
సంతత చిత్రసజముల సౌవృంత
కాంత పూఁగములఁ బూగముల పూగముల
పులుఁగు జవ్వాది గప్పురము గస్తూరి
కలయంబు నలుచల్ల కలయంబు పసలఁ
గమనీయ సూత్ర సంగతుల నారతులఁ
దముదాయె యిచ్చు రత్నంబు బొమ్మలును
సలలిత హేమ తేజముల లాజముల

విలసిల్లుచుండెడి విపణిమార్గముల
నజపురందరుల యక్షాధీశుఁ దెగడు
ద్విజుల భూభుజుల సందీపితోరుజుల
సమధి కాలంకృతుల్జడిగొను పుష్ప
కములకై వడి శతాంగముల సంఘముల
హరుల బింకము గెల్చు హరుల దిక్కరుల
గిరులనవ్వెడి మదఘీంకార కరుల
నవికుల బకచక్ర హంసజాలముల
కొలకులమను కెలంకుల కొలంకులను
ఫలిత పుష్పిత రసభరిత సంవలిత

కలితలై యున్న శృంగారోపవనుల
రవిబింబనిభ పద్మరాగ దీపముల
భువన మోహనములై పొల్చు ధూపముల
నడలక తమకు నీడను బేడసలకు
గొడిమెడి సవరించు గొప్పకన్నులును

బనిపడి తముదాము పవడంపులతల
గనియలుగాఁజేయు కావిమోవులును
నిలదొమ్మిదవ లెక్కయొక్కటి మాకు
నేలెక్కలని హాసియించు వీనులును
వడిఁదన్ని తనకొప్పుఁ బట్టివంచినను

విడదు గుణంబని విలుఁదిట్టుబొమలు
దొరసి వాళ్లకుఁ బొత్తులు దుగించె గొట్టు?
లరయఁ బూగముగనియాడు కంఠములు
గట్టిగాఁ దనుగాంచి కఱచి చూచినను
వెట్టబంగారని విసుగు మేనులును
నొగిలినతము చూచి నోము నానాఁట
దిగఁగాఱఁ జేసిన తేటమోములును
బిరుదులఁ దమతోడఁ బెనఁగునెమళ్ల
పురివిచ్చుఁ జేయు గప్పుగల కొప్పుఱను

1........................
పొదలురే నారికొప్పున నొప్పువికుల
చదరునమింట నక్షత్రంబు లెసఁగె)
దలఁకు భోజునకు వంతలు దుర్నిమిత్త
ములుదోఁచె దుస్స్వప్నములు చూపెనంత
తలికుఁబోణుల మానధనములఁ దివియు
నలినాస్త్రచోరు కన్నపు కత్తియనఁగ
నామీనసతి దాల్చునట్టి దై వంక
నామమోయనఁ దోఁచె నలినారి యపుడు)
లలిత మాణిక్య వల్లరుల వల్లరుల
తులనించు చిత్రధాతువులఁ గేతువుల

Note 1:—కం ॥ 180, 181, 182. మాలపత్రములు నిరిగినవి.

లాలిత వివిధ జాలముల జాలముల
జలజాక్షు వీరరసంబు చందమున
జలజాప్తు డుదయించె జననాథ యంత
నగరు చీకట్లు చక్రాంతరంగముల
పొగులెల్లఁ దేరఁ దూర్పునరవి దేఱ
నుడువీధి యనెడు పయోరాశి నొప్పు
బడబానలంబనఁ బ్రభలు చూపట్టె
శ్వేతపాటీర మంచికల మంచికల
ధౌతమయాతపత్రములఁ ఛత్రముల
తలకొన్న భేదనాదముల నాదముల
వలగొన్న పౌరభూవరుల భూసురుల
గలిగి చందన పూగ కర్పూర మిళిత
జలముల యంబునఁ జల్లరాజిల్లఁ
గమ్మగస్తూరి మట్టిగను పట్టినట్టి
యమ్మహారంగ పరాంగణస్థలిని
భోజేంద్రుఁ డప్పుడొప్పులు మీఱు రత్న
రాజిత భూషణ రాజిఁ గై సేసి
దొరలు బాంధవులు మంత్రులు పడవాళ్లు
పరిచారకులు ససంభ్రమమునఁ గొలువఁ
జంచదుత్తుంగ కాంచనమయమంచి
కాంచిత పీఠిపై నాసీనుఁ డగుచు
బలువైన జగజెట్టి పౌఁజులరవణి
మలహరి మొఱయింప మరసాహసములఁ
బొంగారు భుజములఁ బూజించి చెలిని
జంగాలిముత్తెంపు జల్లిఁ గేలించి
నున్నని యొరమట్టి నుఁగైన పసపు
వన్నియ పుట్టంబు వలెవాటు వైచి

కదిసి హీరమ్ముల గదివాడియినుప
చదురుల వలెదాల్చు చేముళ్లఁ దాల్చి
జగజెట్టి యగునట్టి చాణూరు డపుడు
తగునుక్కుగట్ల సత్వముగల జెట్ల
నొనగూడి భోజేంద్రుఁ డున్న యచ్చటకుఁ
జనుదెంచి కాంచి భుజంబప్పళించి
యుదుటుమీఱగ మ్రొక్కి యొకచక్కి నిలువ
నదనువాటించి నందాదు వేతెంచి
యరయుకానుకలిచ్చి యతని పంపునను
నరసడింభముల మంచములపై నుండ
నంత రామాచ్యుతులంత ంతకుల
వింతశృంగారంబు బీరంబు మెఱయఁ
గఱపట్టుదట్టి బంగరు వన్నె కాసె
నొఱపుగా సవరించి యురగేంద్రులీల
నిడుదతె ఱుగారు నెఱివంకజడలు
వెడలకప్పాలు తోడ వెన్నలు మెఱయఁ
దీర్చిన కస్తూ తిరుమళిమణులఁ
గూర్చిన కపురంపు కొమరు దీపింప
వడిమల్లబిరుద రావములు మిన్నందఁ
గడిఁది డక్కలు హుడుక్కలును ఘూర్ణిలఁగ
విని చూడఁ గోరి యవ్వేళ గోపాల
జనములు సేవింపఁ జనుదెంచి యెదుట
జలజాప్తుఁ డుదయాద్రిచరి నొప్పుకరణిఁ
దళుకుటద్దము ఫాలతలమున మెఱయ
గగనభాగము సంజగావిఁ జెన్నొందు
పగిది మ స్తంబు కెంబట్టుపట్టమర

నీలాద్రితట మహానిర్ఝరులవోలె
లాలిత కర్ణఝుల్లరులు శోభిలఁగ
మింటబర్వెడు తీఁగ మించులు వోలె
జంటలై బంగారు సరపెణల్బెరయ
నాలోల కర్ణవాతాహతినద్రు
లాలోలగతిఁ జెందనాశలూఁ టాకఁ
గటతటి పటుదానకంటసలబ్ధి
పటలిభవద్భ్రిమ భ్రమరంబు లెగయఁ
బూత్కారముల నూర్ధ్వభువనంబు లెగసి
. . . .
. . . .
వలవదు తివియు మావంత నీవింత
చలముఁ జేసినఁబట్టి చంపుదుమనిన
లావునఁ గుంభి పాలకుఁడు బాలకుల
పై వారణంబు కోపమునఁ డీకొలుప
నింతైనఁ దెరువీక యీవంతయంత
నెంతగావించె వీఁ డెంత గొట్టనుచు
దట్టిబిగ్గఱ జుట్టి దట్టించి పలికె
దిట్టయై నిలిచి దైతేయమర్దనుఁడు
గదియఁ బాదముల నక్కరినాది కడిమిఁ
గదిమి యంకుశగతిఁ గావింప గజము
కడురేసి నిజతుండ కాండంబు సాఁచి
యొడిసిన హరిదాని యొడుపుఁ దప్పించి
కరమున హస్తి పుష్కరము బీరంబు
బెరయంగఁ జఱచి దర్పించి కొప్పించి
గడగడ దైత్యాళి గడగడవడఁకఁ
బిడుకుకై వడిముష్టి నేర్చిలెల్లార్చి

వడిఁగుంభ మధ్యంబు వ్రయ్యఁ గాబొడిచి
కడచిలో నిక్కడక్కడఁ జూపిలాచి
పదములలోఁడాగఁ బదపడి కుంభిఁ
యెదుటఁ గానక కోపమే పారఁ బ్రకట
కటముల మదము లుత్కటములై తొరఁగఁ
గుటిలత గొమ్ములకొలఁది భూతలముఁ
గ్రుమ్మికోరాడి నాకుల మూకలగలఁ
జిమ్మి జాడింప రాజీవలోచనుఁడు
బెడిదంపుకడఁకమై బిరుదనే తెంచి
వడిమహోత్తాలమహా వాలంబు వట్టి

పంచవింశతి ధన్వ పరిమాణ దూర
మంచితగతి నీడ్చి యలవోకడాఁకఁ
గరబట్టిహవి కరకర బెట్టి కొట్టి
సరగున సవ్యాపసవ్యయముద్ద్రిప్పి
యవలీల గేలమోమగలంగ నడఁచి
భువివ్రాలుగతి జొచ్చి పుటముగా నెగసి
చిరిమి హస్తము వట్టి చిర చిరగనలి

. . . .

బిరబిర ద్రిప్పి మూర్ఛిల నేలతైచి
సిరివరు జయలక్ష్మి సేసఁ బ్రాలనఁగ
వరకుంభ మౌక్తిక వ్రాతంబురాల

విలవిలఁ బ్రాణముల్వీడువంగ దరము
నలవజ్రగతి ముష్టి హతినుగ్గుఁ జేసి
దాని దంతంబు పంతంబున నూడ్చి
పూనితానా హస్తిపుని ముక్తి కనిచెఁ)
మేలనియటఁ బుత్ర మిత్ర కళత్ర

అష్ట. 18.

జాలంబుతోఁ బౌరసంఘంబు వొగడ
సమరంద బిసహస్త సామజ యుగము
క్రమమున రక్తాక కరదముల్దాల్చి
బలునితో హరి నిజబల పరాక్రమము
లలరంగ నలరంగమపుడు సొత్తెంచె

మల్లులకశని భూమండలేశ్వరుల
కెల్ల రాజంతుల కెల్ల నంగజుడు
గోరక్షకులకు సఖుండు వైరులకు
వైరిగేఁ గన్నట్టుదారికి శిశువు
అల భోజునకు మృత్యువగు నలజాల
ములకు విరాట్టు సన్మని వరేణ్యులకు
బరతత్త్వమచ్చటి బంధు సంతతికిఁ
బరమ దైవతమునై బలునితోనొప్పు
భోజుండపుడు భయమునుబొంది పౌర
రాజి రాజీవాక్షు రాజితమూర్తిఁ

గని మోదమును జెందికడువెఱగంది
తనువులు గరుపారఁ దమలోనఁ దాము
ఈతని కరనిమో మీతని మోవి
చూతయోమదిఁ జవిచూతమోయనుచుఁ
బొందున నితని కపోలంబులలమె
కొందమో ముద్దిడి కొందమోయనుచు
రామకేశవులు నారాయణమూర్తు
లే మర్త్యులై యవలీల బాల్యమున
బదరు ప్రలంబుండు బకుడు ధేనుకుఁడు
మొదలైన యసురల మోది మోదించి
ఇలభారమణపంగ నీ కంసు జంపఁ
జలములు రెట్టింపఁ జనుదెంచిరనఁగ

గుటిలతలోనుండి కొనసాగి వెలికిఁ
జట మరించిన రీతిఁ బొరిగొన్న సికయు
ననుపమ కాల దండావతారంబొ
యన నొప్పు భయద బాహాదండములును
గలిగి యమ్యెడల యకాలపాశంబు
వలగొన్నగతి మెడవడిజందెమొప్పఁ
గాలవర్ణములతోఁ గాలకూటంబు
జ్వాలలఁ బోలు మీసలు డిడ్డికొనుచు

జేవురుఁ గోరాడి చెలఁగు నాగంబు
శివమై మెఱయు మట్టెయకాలిమించి
పొదలు మూఁపులు శిరంబును దడబడక
మదియించి త్రిశిరుని నూడ్కినుప్పొంగి
చాణూరుఁ డనియె మచ్చరమున సీర
పాణి యాదవ వజ్రపాణి నీక్షించి
మిగుల గోపకులతో మెఱసి పోరాడ
జగజెట్టులని మిమ్ము జగము వారెల్లఁ
జెవులు పండువులుగాఁ జెప్పఁ గంసుండు
తివిరి మిమ్మిటకుఁదోఁ దెప్పించినాడు

మిన్నంట నారాజు మెచ్చఁగా నొక్క
సన్నఁ జూతమురమ్ము జలజాక్షయనిన
నంతటివాఁడ వీవెంత మేమెంత
యంతరంబరయ నీడగునె మమ్మెఱయఁ
జెల్లునేయైన సీ క్షితినాధు వేడ్కఁ
జెల్లింపవలయు నేర్చినపాటి మనము
పోరుదమిపుడు నీ పొంతముష్టికునిఁ
జేరి సీరిని బోరఁ జెప్పుమటన్న
మనసు చూడఁగ నొక్కమాటన్నఁ గ్రొవ్వి

యనిమొఱ నీకునే నలవియె కృష్ణ
యెనసి యేనుఁగులతోనే లాటమాడఁ
జనఁ జూచెడింత విచారంబు లేక
తనివి వారును వీరుఁ దలఁ చూపిఁ జుట్టి
సివము రేఁగ వచ్చి చెనకెడవేల
కరకులాడెదుమమ్ముఁ గదసి పోరాడఁ
దరనొ యీవట్టి పోతరమేల నీకుఁ
పొలసినఁ డాగినఁ భువి దూఁకినటుల
ములసి వేఁడినను ముమ్మాటికి నిన్ను
బోనియ్య నియ్యెడ భోజుండు మెచ్చ
నానెదుఁ బాదంబులందు రమ్మనుచు

మదినుబ్బి చాణూరమల్లుండు చలము
పొదలించి యదరించి భుజమప్పళించి
యెదురుగాఁ దురదురనేతేర శౌరి
గదలక రిపులు గ్రక్కదలఁ బెల్లార్చి
ధరతల్లడిల్లఁ జెంతలనున్న మల్ల
వరులెల్ల భీతిల్ల వడిమల్ల చఱచి
తలపడి రిద్దఱుతగఁ చిత్రగతులఁ
బలువిడి పిడివిల్లు పట్టికొట్టుచును
డాయుచు ముష్టిఘట్టనలు చేయుచును
బాయుచుఁ గదిసి యార్భటులఁ జేయుచును

విన్నాణముగఁ బట్టి పెనఁగుచు వింత
విన్నాణములరెసి వ్రేశి గద్దించి
శిరమును శిరమును జేతులుఁ జేతు
లురమునురంబును నూరులూరులును
బెరయ బాహాబాహిఁ బెనఁగు లాడుచును
దొరసి ముష్టాముష్టిఁ దొడరి పోరుచును

నొకకొంత తడవు నీ యుద్ధముద్ధతిని
బ్రకట సత్వంబునఁ బ్రబలికావింప
తాణమైయప్పుడడ్డము దూరి శౌరి
చాణూరుతైచి శౌలమునకు వచ్చి

యుల్లాంగమునఁ బట్టి యూరులనొక్క
మల్లుండు మెచ్చి మమ్మారేయుటంచు
నేర్పునం గాలులోనికిఁ జొరనిచ్చి
దర్పించి పొరలించి దనుజారి కెరలి
నటనను దాటంబునకు వచ్చి చొచ్చి
పటుముష్టిచేవెన్ను పగుల ముష్టింపఁ
దరలక జెట్టియత్తఱి జోఅగొన్న
తెఱఁగునఁ బెడఁ బాసి తివిరి మాఱ్కొనిన
డీకొని హరివాని దీక్షించితైచి
పైకొని జఠరంబు పట్టిలోఁ గించి
కనలుచుఁ బొడిచి వేగంబ ఢొక్కరముఁ
గొనుచు మల్లుని మన్నిగొనుచుండ బలుఁడు
మొనసి ముష్టాముష్టి ముష్టికుని నిట్లు
పెనగుచుతైచి యభేద్యుఁడై పోరఁ
గని పౌరకాంతలు కనికరంబింది
యనిరిలోలోన యోయమ్మ కంసుండు
చెండమ్మి గతినొప్పుచే సోఁకినంత
గండుదురోయన్న కరణినున్నారు
తేటికన్గొనఁ జెక్కుడెసఁ బాలువెన్న
గాఱెడు యీముద్దు గాఱెడివారిఁ

గటకట చెలరేఁగి కనలి దానవులు
యిటువంటి నరకలతోడఁ బెనంగు
లాడంగ బడ్డను బెలుచ కై వడిని

గనుగొను బిడ్డలఁ గనడెపో వీఁడు
రాజుగన్గొని చూచు రసవేత్తలైన
యారాజగ జట్లకు నీ బాలకులకు
నీడుగాదనియన రెంత యిచ్చకము
లాడుదురా కంసుఁ డాడినయట్లు
అతని కిం పని ధర్మ మాడకయున్న
నతని నంటునపాప మంటదే తమ్మ
నీమెడ గోవిందు హేమాంబరముల
మైయున్న నతనిబాయకయుండ వచ్చు
నగపడిహారి వేణులై యున్నఁ దిన్న
నగుమోవితేని యలానంగ వచ్చుఁ
బంకజోదరు కౌస్తుభంబులమైన
నంకెల నతనిబాయక యుండవచ్చు
నిట్టు పుట్టించువాఁ డిందేలమమ్ముఁ
బుట్టించె వ్రేపల్లఁ బుట్టింపకజుఁడు
దొరసి యాగోవిందుతోఁ గూడి యాడి
తిరుగుచు సుఖకేళిఁ దేలియామూర్తిఁ
జెలువుమైనొంద వీక్షించు నాగొల్ల
చెలువలే పుణ్యంబు చేసినవారో
యనువారి యాత్మల యనుతాప మెడల
దనుజారి మల్లయుద్ధము చేత జడిసి
దగఁ దొట్టి జెట్టి మైడలుచుగాఁ జెమట
దిగఁగాఱ మిగులవేఁడిమి దానవారి
కమలసంభవముఖులగనవేని పాద
కమలమున్మల్ల వక్షము బిట్టి సోఁకఁ
దన్నిన వడివేచి దర్పించి వాఁడు
లెన్నని యంసంబు వ్రేసి డాసినను

వలపులపూఁ బందిలైనఁ గుంజరము
తలఁ కనిగతి నింత తలలకపోంగి
కరిఘాల మగిడించు కరివైరిపోలె
హరివానితలచిప్పలై పోవఁ బొడిచి
కరియు నెత్తుటను జేగురుగొండవోలె
ధరసోలువాని పాదమ్ముల నొడిసి
నూఱునునిండేఁ జాణూరు నకనుచు
మీఱి దేవతలెల్ల మెచ్చి నుతింప
బిఱబిఱఁ ద్రిప్పి కుంభిని మీఁదలైవ
నతిముతిఁ బరలోక మరిగెవాడంత

బలుఁడు ముష్టికు ముష్టిఁ బలు విడిఁ బొడిచి
పొలియించెఁ జాణూరుఁ బొలియించు పగిది
కనలిమీఱు గనిటు గలకూటఁ డనెకి
పెనుజెట్టి బలుడిట్టి పెనఁగి వెండియును
ఛలతోసఁగాంబులు జగజెట్టి శౌరి
చలమునఁజేసి నిశ్చలముగ నిలువ
బలుఁడు కృష్ణుఁడు వారిబలమెల్లఁ దక్క
బలుపిడిపిల్ల దెబ్బలఁ జాలనొంచి
తొలుతఁ బోయినవారి త్రోవనే పనుప
నులికి చిక్కిన మల్లులుల్లముల్గలుఁగఁ

దొలఁగి సందులును గొందులు దూరిపాఱ
నలిగి కంసుడు భటాళి నీక్షించి
యిట్టి యీగొల్లల నీ వీడువెడలఁ
గొట్టుఁడానందుని గొట్టుఁ డాలోన
దేవకి వసుదేవు దేవకుఁ జంపి
జీవముల్గొనుఁ డుగ్రసేనుని ననిఁ
గరివైరి పర్వతాగ్రమునకై యురుకు

సరణి గృష్ణుండు మంచము మీఁది కెగిరి
వాలుమీఱఁగ వాఁడి వాలిచర్మంబు
గీలించి సింహంబు ప్రియుఁ గంసుఁ డెదుర
హరియును మానవ హరి హేమకశిపు
కరముగ్రముగఁ బట్టుగతి వానిబట్టి
తల్లడిల్లఁగఁ దన్నితల కిరీటంబు
డొల్లఁ బెల్లార్చి తిట్టుచు నేలగెడపి
తోసకుప్పించి నందుని పట్టిపూని
వానిబోనీక జీవంబులఁ బాసి
పులివేటి గఁబలించి పొరలించు పగిది
నల కంసు మేను రంగావని నీడ్చె
నరిబుద్ధినైన శ్రీహరినెంచెఁగాన
ధరణిఁ గంసుండు నత్తతి ముక్తుఁడయ్యె
హరియని యూరీతిననిన వారలుకుఁ
గరతలామకరంబుగాదె మోక్షంబు
క్రోధంబుతోనన్య క్రోధకంకాది
భూధవావరజు లప్పుడు చుట్టుముట్ట
నెంతయు బలకృష్ణులెదిరించి దంతి
దంతములూడ్పనిత దంతముల్గొట్టి
దమ చూసి నిమిషంబు ధరియింపలేని
తమయన్నయున్న చెంతకువచ్చి రంత
వాసుదేవుల జగద్వాసుల నుతులు
సేసి మ్రొక్కిరి మునిశేఖరుల్సురలు
ఆడిరి రంభాదు లంతంత మెచ్చి
యాడిరి బ్రహ్మాదు లలరి కిన్నరులు
పాడిరి మిగులఁ జొప్పడి సరివారి
బాడిరి శత్రు భూపతులెల్ల చెదరి

యంతఁ గంసుఁడు మొదలగు వీరవరుల
కాంతలు ఘనశుగా క్రాంతలై వచ్చి
కదిసిన దుఃఖాంధకారమ్ము తమ్ము
బొదవినిరీతి కొప్పులు వీడిపోరల
జెన్నిట నఱగ్రుంకు బేడసల్పోలె
గన్నీటఁ బెనగొన్న కన్నులింపొదవఁ

దగుదమ్మి మొగ్గలు తరగలఁ బొరలు
పగిదిగుబ్బలుమీఁది పయ్యెదజాఱ
హానాథ! హానాథ! యనుచుఁ బల్మాఱు
దీనలై విలపించు ధృతిఁ జాలివారి
యుల్లంబులందులనున్న శోకాగ్నిఁ
జల్లార్చివారికి సంస్కార విధులు
కావింపఁ బనిచిదిగ్గన శౌరి హరియు
దేవకీ వసుదేవ దేవసన్నిభుల
మొనసిన భవబంధములు వాపుకరణిఁ
బెనుసంకెలలతోడఁ బెడఁబాయఁ జేసి

రావించి చరణసారసముల వ్రాల
దీవించి వసుదేవ దేవకులప్పుడు
డానంద బాష్పంబు లడరెకాయముల
నానంద నూజుల నలమి ముద్దాడి
యోయన్న మీరలీయుర్విఁ దెగడుచును
నాయచ్యుతుని మూర్తులని సన్నుతింప
వినతులై యారామ విభుఁడును విధుఁడు
మునుకొనితము బాల్యమున నెడయుటకు
వగచి వారలలోని వగపెల్లఁ దీర్చి
జగతి మాతాపితృ చరణాబ్జ పూజ

గావించు పుత్రుఁడు గాంచు ధర్మములఁ
గావింప కుండినఁ గనున ధర్మముల
నెనలేని దైవాజ్ఞ యిట్లున్న దయ్య
జననిమా నేరముల్ క్షమియింపుఁ డనుచు
నరసి మాతామహుండగు మహా మహుని
జిరనై భవుని నుగ్రసేనురాలించి
మధురకుఱేనిఁగా మన్నించి సకల
బంధులును విబుధులు పొగడనల్గడల
వివిధభూషణముల నన్యవేషముల్దాల్చి
చెవిరి కంసుని భీతిఁ జెందియున్నట్టి

యాదవోత్తముల దయార్ద్ర వాక్యముల
నాదటరప్పించి యవ్వోట నునిచి
యాపూర్ణ సదనాంబరాదులతోడ
దీపించు సిరులఁదెం దేఁపగా నొసఁగి
కన్నవారలతోడ గరిమమైఁ బెంచు
కొన్నవారలతోడఁ గూడియావీట
నెన్నుచు లోకంబు లెల్లరంజిల్ల
మన్నింపుచుండె భూమండలాధీశ
నందనందనులు సనంద సన్నుతులు
నందగోపునకుఁ బ్రణామంబు లొసఁగి

పొత్తుల ....
నెత్తురు కందుల నీవు నీ దేవి
కన్నబిడ్డలకంటెఁ గడువిశేషముగఁ
జెన్నుగానత్తి పెంచితిరియో తండ్రి
వెన్నలు గావు దేవకీ శౌరిమమ్ముఁ
గన్నవారను మాటగాక మీజోకఁ
జన్నిచ్చి యుగ్గిడి సకల సౌఖ్యములఁ

చిన్ననాటను గోలెపెంచిరే యెలమి
నోతండ్రి వేయన నేలను నీవె
తాతవు నయ్యశోదయుఁ గన్నతల్లి
యనియుండు మముం జక్కనఱయు మీజనని
జనకు సంతసమంద జనకయోజనక
వచ్చిన పనులెల్ల వరుసతోఁ దీర్చి
వచ్చెదమొక కొన్ని వాసరంబులకుఁ
దడవును జేయ మందటి వేఱు వేఱ
నడిగె రాముడు కృష్ణుఁడని చెప్పి పిదపఁ
గుమతి కంసునిఁ బట్టి కూలిచిరనుచు
మమునెన్ను తమదు నేమము నెన్నుమను
హారులునుంగరులు భూషాంబరావళులు
వరుపుల్లు నూల్లును వలయునట్లొసఁగ
బడినున్నయట్టి గోపాలశేఖరుల
కడిగినయట్లు యిష్టార్థంబు లిచ్చి
పనుప నందుఁడు కూర్మి బాష్పములు గ్రిక్కి-
కొనుచు వస్తువులు గైకొనుచుఁడా లాంకు
హరిఁ బాసి పోవఁ గాళ్లాడక మఱలి
మఱలి చూచుచునేగె మందకనంత
దేవకీవిభుఁడును దేవకి సతియు
రావించి బంధువర్గముల రప్పించి
కడుసంభ్రమంబున గర్గాదులైన
పుడమి వేలుపులనప్పుడ పిలిపించి
వడుగుల కెలమిమై వడుగులు సేసి
యుడుగని వేడ్కతో నుబ్బియందఱును
కనకముల్పుట్ట ముల్గరులు ధేనువులు
తనియంగనిచ్చి యెంతయు వేడ్కమున్ను

దానంబు లోకనిదానంబు గూర్చి
యానీలవర్ణుఁ గన్నప్పు డిచ్చుటకుఁ
దలపోసి యావస్తుతతుల సమ్మతులఁ
బిలిచి ప్రార్థించి యర్పింప నంతటను
అమిత విద్యావేత్తలయ్యు సత్కృతులఁ
గ్రమమున సలుపు సంగతి కనిడాసి
దేవాఖ్యయగు నవంతీపురివాసు
దేవుండు నాబలదేవుండు జేరి
యచ్చట సాందీపనియను విప్రు చేత
బ్రచుర విద్యావిచారతసించి తాము
విలసచ్చతుర్దశ విద్యలు నేర్చి
విలసిల్లు గురుఁ జూచి నేఁడుమిష్టంబు
చేకూర్తుమన విని చెలఁగి యవ్విబుధుఁ
డాకూర్చు శిష్యులకనియె నంబోధి
బహుపుణ్యవాస ప్రభాసతీర్థమున
విహరింపుచుండెడి వేళనక్కడలి
కొడుకుఁ డొక్కలుగాఁ గొని పోయెవాని
బడయుట సకలంబు నడయుటయనిన
స్ఫురిత తుంగాంశుగా శుగనేనధములఁ
గరమొప్పు తేరు డిగ్గనెక్కి కదలి
కడలి చెంగటికేగఁ గడలేనివేడ్కఁ
గడలియే తెంచి చక్కఁగ సాగిమ్రొక్కి
రామపాలిత రమారామ విచ్చేయ
నేమికారణము నాకెఱిఁగింపుమనిన
గురుతనూభవు నేలకొంటి తెమ్మనిన
గురుతర భయముచే నూరునిట్లనియె
తనకేమి పని దేవతనలోని పంచ

జననాముఁడగు పంచజన భోజనుండు
హరియించెనన విని హరిమింతునుక
శరధిలోఁ జొచ్చియచ్చటవాని పొట్ట
చించి నిర్జించి యాశిశువును గనక
పంచాస్త్రిమాతులు పగిదిఁ జూపట్టు
పాంచజన్యంబునాఁ బరగు శంఖంబుఁ
గాంచి యంచితముగాఁ గరశాఖనుంచి
యన్నతో జముఁడున్న యటకేగి శంఖ
మున్నతోగ్రారవ మొదవఁ బూరింపఁ

గడగడవఁ డకుచుఁ గాలుఁడేతెంచి
తడయక యాసీరధరుని శ్రీధరుని
గనిమొక్కి పూజించి గర్వంబు దక్కి
చనుదెంచుటేమియో సామిమీరిటకు
ననుఁడు సాందీపనియనెడు మద్గురుని
తనుజుఁ దెచ్చితివి తత్తనుజుని నిమ్ము
అన సమవర్తి మహాప్రసాదంబు
కొనుఁడు వీఁడనివాని గొనివచ్చి యొసఁగఁ
బరమ సాహసులైన బల బలానుజులు
గురుపుత్రుఁ గొనివచ్చి గురునకునిచ్చి

నిలువ సాందీపని నిగమవేద్యులను
బలకేశవుల సర్వఫలదాయకులను
దీవించి తనపాలి దేవతల్గాఁగ
భావించి పొగడనబ్బలుఁడు మాధవుఁడు
గురువుచే ననిపించికొని సమ్మతమునఁ
బురసతుల్దమ్ముఁ జూపులచేతగ్రోల | beautiful expression
మధుర గీతవ్రాత మధురమైనట్టి
మధురకేతెంచి నెమ్మదినుండిరంత

(పద్మాకళత్రుండు భక్తవత్సలుఁడు
పద్మాక్షుఁడా యదుపతి యొక్కనాడు

తతన యాగమచయోద్ధవుని నుద్ధవుని
గుతుకంబుతోఁ బిల్చి గోపికల్దమదు
తలఫులు తనువు లర్థంబులు ప్రాణ
ములు ప్రతుకభిమానములు నేడుగడయు
దనుదాన తలపోసి తసుదాన పిదప
తనులేన రీతుల ధరియించి నారో
యఱలేక నన్నాత్మ ననిశంబుదలఁచి
మఱువని వానినే మఱవలెఁ గాన
వ్రేఁపల్లె కరిగి యాఁవ్రేంత విరహ
తాపంబులను ననుతాపంబులెడమ

మొదలి కూటములెన్ని ముదమందమంద
కిదెవత్తుమని చెప్పు మేకతంబునను)
నంద యశోదలానందంబు నొంద
ముఁదుగా జెప్పుమీ మొదలి పల్కనుచు
జడిగొనవారికా సఖులకు నాత్మ
నుడుగనితమితోడ నుడుగరలొసఁగ
నతఁడు గోకులమున కరిగెఁ దేరెక్కి
యతని గన్గొనినందుఁ డతిమోదమంది
యందికాఁగిటఁ జేర్చి యాతనిగూర్మి
విందుగాఁదలఁచి గోవిందుగాఁ జూచి

రాజిల్ల గోపాలరాజితోఁ గూడఁ
బూజించి యిష్టాన్నములఁ దృప్తుఁ జేసి
బలబలానుజులకు భద్రమేనుమ్మఁ
దలఁతురే పెంచిన తలిదండ్రులనుచుఁ
దనతోడి గోపాలతనయుల గోప

వనితలఁ బసులనివ్వనము లెన్నదురె
చిన్నారి మాకృష్ణు చెనొక్కనాఁడు
కన్నులు చల్లఁగాఁ గనుఁగొందు మొక్క
బకుని ధేనుకుఁ బ్రలంబకుఁ బరిమార్చి
యకలంకమముగాఁచి హరియించు మఱియు
నలవి మీఱినయట్టి యతని కృత్యములఁ
తలపోసి తలపోసి తనలోనడొచ్చి
కన్నీరుఁదొఱఁగ గద్గదకంఠుఁడగుచు
నన్నందుఁ డేమియు నననేరకున్నఁ
గనుదోయి బాష్పముల్గ్రమ్మంగఁ బాలు
చనుదోయినుప్పొంగి చాల వాఱంగఁ
గొడుకు నామము పేరు కొని కొని యాడి
నిడుద నెయ్యములోన నిగుడ యశోద
యన్నలినోదరుఁ డన్నతోఁ గూడ
నన్న యెన్నఁడు వచ్చునన్న యుద్ధవుఁడు
తడవునెన్నఁడు మమ్ముఁ దడవుమార్తురను
బుడమిపైఁ గెడపియుప్పొడ యరుదెంచుఁ
దనువులు సడలించుతఱి హరియన్న
జనులకు వైకుంఠ సామ్రాజ్యమబ్బు
నాదివిష్ణుని మూర్తులగు సీరి శౌరి
నే దిస మాయాత్మ నిలిచిరిగాన
నేమని నీ భాగ్యమెన్నుదుఁ దండ్రి
యేమని నీ పుణ్యమెన్నుదుఁ దల్లి
యఘి యింధన జ్యోతియనువున సకల
జనులందు నిచ్చనిచ్చలునుండు హరికి
జననముల్జనకులు జననులుఁ గలుఁగ
రనఘులత్రోవ మీరటనుండుఁడనుచు

హరివారి కొసఁగు భూషాదికం బిచ్చి
హరివర్ణనలు సేయ నారాత్రివేగఁ
జలదంబర స్తన జఘన తాటంక
ములఁ గుంకుమాననముల గోపసతుల
నలకించి యంకించి హరిఁ బాడి పాడి
పొక్కించి దధిదర్చఁ బొడముచునున్న
ఘుమఘుమ ధ్వనులు దిక్కులు నాకసమ్ము
గమకమైపొడవ మేల్కాంచి యుద్ధవుఁడు

అనువొంద సాంధ్య కృత్యము లాచరించి
మునువిన్న సంకేతముననున్న యపుడు
(రాజీవ నేత్రముల్ రత్నకుండలఃకు
లాజానుబాహువు లంబుజాననము
తామరపూదండ దరహాస లీల
హేమాంబరంబు వహించి యచ్చోటఁ
బొడమనద్భుత వేష భూషణుండితని
బెడగాంతమని గొల్లపూఁబోణులెల్ల
నగవుజూపులతోన నానలోనావ
నగధరు చెలికాఁడవగుటెఱిగితిమి

తలిదండ్రు లింపొందఁ దనదు సేమంబు
తెలుపనిన్ననుపనె తెంచితొయిటకు
నూరివారలతలఁ పొల్లకుండినను
వారినైనను మఱువఁడుమేలె శౌరి
యని తూఱఁ దూఱంగ నందులో నొక్క
వనితచెంగటి మధువ్రతము నీక్షించి
యతనికిఁ దెలిపె నన్యాపదేశమున
నతనుని నెంచియు ననియె నేర్పునను
మధుపయోకితవాప్త మాయంఘ్రులంటు

విధమెట్లుతోలగు నీ విధమెఱుంగుదుము

నగరకామినుల చన్గవకుంకుమముల
జిగిమించు విభుఁడు దాల్చిన తమ్మిదండఁ
దొఱఁగుప్పాడిఁ దొప్ప దోగిననిను
బరమాత్ముఁ గానమ్ముఁ బతిచంచరీక
దానవబల భేది తానవ పౌర
మానినీసక్తుఁడై మమ్ము నవ్వుచును
నొకననతేఁటి వేరొక విరిదాఁటి
మకరందమానిన మాడ్కినామోపి
యిగురువిల్తుని నలయించినవింత
నగరకామినిఁ గూడ నగరెకామినులు

ఇంతగొంటడసిననేరీతిఁ జిక్కి
నంతయు పోతానెయని కోరి ప్రేమఁ
జిక్కుచు వలసివచ్చినవారిఁ బట్టి
ముక్కును జెవులునుమోఁదు గావించె
దనుదానెదలఁచని తరుఁ జెరెనోరుని
గనుమూసి చంపు నిక్కంబుగానెపుడు
బాలకుఁడని నమ్మ బలిగావెంట
నేల్రబామిన యతనికి మేలుగలదె
యొరులు సంసారంబు లుడిగించునాతఁ
డరయ మాకాపురంబది యేలసేయు

వేటరి పాదరుల్వోనినమ్మితేఁడు
గాటంపు త్రోపులఁ గందుచందమున
బయలు వందిరివెట్టు పంకజోదరుని
నయమున నట్లు మన్ననెమ్మి నమ్మి
మారునమ్ములు మీఱి మారమ్ములగుచుఁ

గూరంగ నాటంగఁ గుందితిమనుచు
మామాఱుగా మ్రొక్కి మామారు వేఁడి
మేమోర్వలేము మమ్మొడయంగఁ దగునె
యని భృంగయొనరంగ హరియంతరంగ
మునకు నింపగు చందమునఁ జెప్పుమనిన

విని యుద్ధవుఁడు గోప వికచాబ్జముఖులఁ
గని మెచ్చి పలికెనో కమలాక్షులార
పుట్టుగాననముల బ్రుంగుఁడై పొరలు
పొట్టయ్యు జపతపంబుల గానలేని
యట్టి శ్రీకృష్ణుని ననిశంబుదలఁచి
నట్టి మీపుణ్యమేమనియెద మనుచుఁ
బద్మాక్షు సఖుఁడు హృత్పద్మముల్బెలఁగఁ
బద్మాక్షు మారుగాఁ బలికె వెండియును
గడుఁ జేర్వనున్నట్టి కాంతుఁడొక్కింత
యెడసినప్పుడు కూర్మి హెచ్చుగావునను

నెడపక ననుమీఱలెప్పుడు భక్తి
నడఁగకతల పోయుచుండంగవలసి
తొలఁగితినింతె తోడ్తోడ నామీఁద
తలఁ పింపబాయక తనుజేరఁ గలరు
అన వినియోయన్న హరి యెన్నఁడిటకుఁ
జనుదెంచుఁ గుశలమే జలజోదరునకుఁ
గనఁగవల్ పండువుగావింప నతని
గనుగొను భాగ్యంబు గలుగునే మాకుఁ
జెలిమిమై శౌరి వచ్చెదనన్న నచటి
యెలనాగలతని రానిత్తురే యిటకుఁ

దడవునేమమ్ముఁ గూర్మిఁదలఁచునే పేర్లు
నుడువునే పొందులెన్నునె నిన్ను గూడి

నలినాక్షునిఁకనొకనాఁడు కౌఁగిళ్ల
నలమి భోగించు భాగ్యము గల్గునొక్కొ
మాధవునిఁక నొక్క మావిచే యధర
మాధుర్యములు గ్రోలమాకబ్బు నొక్కొ
కమలాక్షునిఁకనొక్క కాలంబునందు
దమిఁ గూడియుండు చందము నొందునొక్కొ
యని శౌరి సౌందర్య మందంద తలఁచి
తనువులు తాపము ల్తనువులై సడల

దేవకీసుతుమిత్రు దేవకీపుత్రు
శేవడెందములఁ జాటించి పూజించి
వసుదేవసుతుఁడిచ్చు వసుదేవ యోగ్య
వసన భూషలవారి వారికినొసఁగె
సదనంబులకు మంచి సరమిమై మదన
మదన సంగతచిత్త మదవతీమణుల
వివిధ భక్తికి నాకు వెలఁదుల ప్రేమ
....
మదినెన్నఁగా నవాఙ్మనస గోచరము
....

అని విరిపదరేణువంటి విపునము
మనసులతోఁ...... బ్రదుకుచును
అని గోపికాతతి నాత్మ భావించి
చన నిత్యబుద్ధియై సరవివేర్వేఱ
క్షితి నమస్తే నమస్తే యని మొక్కి
ప్రతిలేని యానందపాథోధిఁ దేలి
దినదినంబును కృష్ణుఁ దెలుపుచుఁ గొన్ని
దినములచ్చోట వర్తించి యామీఁద
నందువీడ్కొని నఁదనందన సఖుఁడు

నందనందనుగాంచి నందాదులొసఁగు
కానుకల్వారి తదగ్రజ శూరజోగ్ర
సేనులకిచ్చి మచ్చిక మ్రొక్కనంతఁ
గలపమిచ్చిన యట్టికాంత మన్నించి
తలఁచి మాధవుఁడు తత్పరవుద్ధవుండు
కొలువంగఁ బనుపట్టు కుచ్చులతోడఁ
దళుకొత్తు గిరుకుటద్దంబులు మెట్టి
సవరని దంతవస్త్రంబులుకవర
కవరఁగా వీడెంబు గావించి మించి
ఘననాట్యతర నీలకంఠ కలాప
మనమూపుపై తురుముల్లాడ ముడిచి
యలపోసలంచిన నంటుగందంబు
కలికిచొప్పులు బొమకవచంపనొప్ప
భుగభుగమను గందపొడి మేననలఁది
ధగధగయను పచ్చతాళి గీల్కొలిపి
జాతి సంపఁగి పూవుచాయ జవ్వాది
నూతన ప్రేమ నీనులనిండ యెత్తి
తెలిమించు సన్నంపు తిరుమణిమీఁదఁ
దులనించు జాతికస్తురి బొట్టు వెట్టి
యనులైన కస్తూరి యంటులచెంతఁ
గొనబుకప్రంపు పోగుల పొందుపఱచి
తిలకించునిందు చంద్రికదట్టిఁ గట్టి
వలిపంపు గెంటెముల్వలె వాటులైచి
వన్నెలు నవరించు వారెల్లఁదనదు
వన్నెలుగనినేఱ వలఁయుఁబొమ్మనఁగ
నరిది మించులమించు లలరించునడల
విరులబొందియు కోల విసరియాడుచును

నడపంబు పిడియంబు నందులాగించి
యడపక త్తియ వింతసంతనే తేర
కర పికములు చండకర కరస్ఫురణఁ
బరఁగి రాత్రిని బట్టపగలు గావింప
మలయజ కర్పూర మహిత నీహార
జలజ పంకజ లిప్త విశాల దీపికల
లాలిత రత్నజాలకకుట్టిమాంత
రాలిని బారావతార వంబులును
మణుల దీపముల సాంబ్రాణి ధూపములఁ
బ్రణుతు ముక్తాఫల రంగవల్లికలఁ
జిత్యకుడ్యముల విచిత్ర సూత్రములఁ
జిత్రమైయొప్పు నచ్చెలువ యింటికిని
నేతేరఁ దనరాక నెదురగన్గొనియు
నాతలోదరి హరియరుదెంచు కెఱఁగి
గద్దియడిగి చెల్మికత్తెలుఁదాను
నిద్దంపుతావుల నెఱయు పన్నీట
హరి పదాబ్జములు నీరార్చి యర్చించి
సరసనుద్ధవుని బూజలు నేసియంత
గల కలహంసికా కలకల ధ్వనుల
కొలకొన గోళ్లను కొలకెలంబులును
జల్లుల ముత్తెంపు జల్లుల పుష్ప
జల్లరీతతులఁ గాంచన వితానముల
నలవడు చంద్రశాలాంతర స్థలికి
జలజాక్షుఁదోఁ కొని జలజాస్య యరిగి
కలపంబుచిప్ప బాగాలు కుందనపు
కెలతట్టకడి నీరునించు బిచ్చెలును
ఉదయ భాస్కరముపై నుండల సంకు

మదమును సురటికమ్మదనంపు విరులు
చుట్టును విలసిల్లు సొగసుకన్పట్టు
పట్ట నిర్మించిన పరపునింపార
జలువలుదేరు పచ్చడ మప్పళించి
తలకడ మృదువైన తలగడనునిచి
పుటపుటగా జాజి పూవులు దాల్చి
బటువులు గలమించు బటువులింపొందఁ

దళుకులు సవరింపఁ దనరి మంజిష్ఠ
తెరచాయగలఁ దోమతెర సెజ్జమీఁద
హరినుంచి సకలభూషాన్వితయగుచు
మరునియాఱవతూఁపు మహిఁగల్గెననఁగఁ
గొసరు చూపులమును కూటంబుగాన
ముసిముసి నగవుకెమ్మోవిపై నెఱయ
నునుసిగ్గునెఱపు కన్నుల కల్కి కేలు
తనకేలఁ గీలించి తనకేల వెఱపు
అని శౌరి సెజ్జపై కాలేమఁ దిగిచి
కొని వీడియంబుగై కొని బుజ్జగించి

చూపులఁ గొనగోరి సోఁకుల రతుల
నై పుణిఁగళలంటు నలనచెంతలను
బరిరంభణములఁ జుంబన విలాసముల
మరుకేళి నిట్లువేఱుఁ దేల్చి తేల్చి
వనిత గాంక్షించిన వరమిచ్చి మెచ్చి
ననవిల్తు జనకుండు నగరికేతెంచి
యన్నతోఁ గమలాక్షుఁ డక్రూరుఁడున్న
యన్నగరికినేగి యతఁడు గావించు
పూజ గైకొని నెమ్మి పొలయంగ ధవళ
రాజీవ రాజీవ రాజవీక్షణము

లతనిపై నించి యక్రూరుని బాండు
సుతుల త్రిలోకవిశ్రుతుల నేమంబు
నరసి రమ్మని పంచి యతనిచేవారి
పరిణామ మెఱిఁగి యప్పంకజోదరుఁడు
తనరుచు సకలయాదవులు భూధవులుఁ
దనుగొల్వ మథుర నెంతయువేడ్కఁ నుండె
అంతఁ గంసుని కాంత లంతరంగమున
సంతత శోక మనంతమై పొరలఁ
దముఁగన్న రాజసత్త్వము జరాసంధుఁ
గ్రమునఁ జేరి గద్గదకంఠలగుచుఁ

దమచేటు పాటు నెంతయుఁ జెప్పఁ గ్రూర
తమ దృష్టి నజ్జరాతనయుండు గినిసి
యక్షీణ బలకరి హరిరాజరాజ
దక్షోహిణులు పదినైదు నెన్విదియు
కూడి కొల్వఁగ వచ్చి కటిలుఁడై మథుర
వేడింప విని క్రొవ్వి వేడింపకున్నఁ
గాదని బలుఁడు సంగత రమాబలుఁడు
నాదటఁ దలఁపఁజయ్యాన మింటనుండి
శర శరాసన చక్ర శస్త్ర సీరాది
భరితమై వచ్చి చొప్పడు దేరుజోడు

నెక్కి మాగధుబలంబెల్లఁ బెల్లవియఁ
జెక్కు చేసిన జరాసంధుఁ డావేది
లోనై నవాని బలుండు మర్దింపఁ
బూన దానవమర్దిపో విడిపింప
భజనదక్కగజరపట్టి సైనికుల
వ్రజము బాయుచు గిరివ్రజమున కేఁగె
బలకృష్ణులరి బల బల జిష్ణులగుచుఁ

జలఁగి యప్పురిఁ బ్రవేశించి యున్నంత
బాణాది పటుశస్త్ర భయదంబులైన
వెండియు మధురపై వెడలి కాళింది
దండనమ్మగధుఁ డుద్దండత విడియ
నిచ్చలుదనపోటు నెఱివాసిలోని
యచ్చాళియెఱిగిన యచ్చాళితోన
నాలోన వధియించి హరివాని సేన
కోలకారుండఁ గగ్గోలు గాఁబడిన
నారూఢ గతులన య్యాకృష్ణయనుచు
పేరులువారి గంభీర విక్రమములు
పటహ భేరీ తూర్య పణవశంఖాట
పటలంబు మొఱయ దిక్పటలంబు బెరయ
ఖోవని నాల్గు దిక్కులు జుట్టి పెటులు
కొవులు జబురు జంగులు పిరంగులును
బుసకోవులునుగ సాబులుతు పాకలును
వసుధ లీలగనొక్కవడిఁ గాల్చి రిపుల
దళముల కలికి కత్తరములఁ ద్రెంచి
తలలుత్తరించి డెందమ్ముల వ్రచ్చి
కరములఁదెగటార్చి గళములఁ దునిమి
చరణముల్నమయించి జానువుల్దఱిగి
హరులఁ జెండాడి రథాళి నుగ్గాడి
కరుల భంజించి యుక్కళములఁ ద్రోచి
డంబుల చెదర గుడారము ల్చించి
పంబులు: దెగఁగోసి పడగలఁ గాల్చి
ధనువులు విరిచి శస్త్రంబుల నలచి
కనలి చూఱలు వట్టి కలగుండు సఱుప
నపుడు వకావకలై పాళెమెల్లఁ

గపురమాయుచు హల్ల కల్లోలమైనఁ
గూటి సొక్కున మేలు కొనలేకమూఁక
గాటంపు నడల భూగతులైనవారు
బలువాచతమహితోఁ బొరులమనుచుఁ
బొలు పేది జన్నిదంబుల చూపువారు
కళవళించుచుఁ ద్రోవగానక యమున
జలములఁ బడిమింట జరిగెడువారు
చెలువలతో నిద్రచెందుచు బెగడి
తలమొల వీడ మర్దెసఁ బొఱువారు
పొగరేది రణభీతిఁ బొందెడువారు
నగుచుఁ జిందరవందరై లజ్జ దక్కి
నుగ్గు నూఁచంబులై నుఱుములై జడిసి
కగ్గులౌ ముగ్గులై కకపికలగుచు
నీ విధంబున మాగధేంద్ర సైన్యంబు
లావెల్లఁ బొలసి చెల్లాచెదరైన
బెగడొంది మగధుండు పెడకంత వెడలి
జడిదప్పి మిగుల నొచ్చి సంగంబు జచ్చి
నమ్మిన సకల బాంధవుల రాజులను
సొమ్ములన్ని యునుగృష్ణునిపాలు చేసి
పోయె గిరివ్రజంబునకు గంసారి
నాయెడ మధురకు నరుదెంచెనంత
మగతనంబెన్నక మగధుండు మగడు
జగతీశ్వరులఁ దొంటి సరవిమైఁ గూడి
పసుబుద్ధి వచ్చి శ్రీపతిచేత సప్త
దశవారములు నిట్లు దశఁబొంది యలిఁగి
బలసి క్రమ్మర భుజాబలముతోనంత

అష్ట. 21.

బలముతో దనుజారిపై దండు వెడలి
సురమాని చాతగా సురవైరి డాఁక
నరసి యుగ్రతఁ గాలయవనుఁడవ్వేళఁ
గలితులక్రాయ కాలోగ్ర తదండ
తులితాంగ జగదరాతులఁగి రాతులను
మూఁడు కోట్లను గూడి మూఁడు నేత్రముల
వాఁడునఁబోలెఁ దీవ్రతవచ్చి మధుర
వలగొన్న నన్నతో వనజాక్షుఁడనియె
నెలి మీఱి మనమింక వీనితోఁ బోర

నెల్లి జరాసంధుఁడేతెంచి నగర
మెల్లఁ గొల్లఁగఁ బటునెడము లేకుండ
నరులకభేద్య మంతంతనభేద్య
శరధి మధ్యమునఁ గుశస్థలినాఁగ
నున్నది దిక్కులేకున్న దీపురము
మున్న యీ పురజనంబుల నందునునిచి
వచ్చి యిచ్చటనున్న వైరుల నిచ్చ
వచ్చిన గతిఁ జెండి వైచదమనుచు
మధురవెల్వడి పశ్చిమంపు మున్నీరు
మధువైరి చేరి తన్మధ్య దేశమున

ఘటదీప మునుబోలి కడలిలో మునిఁగి
పటుశాంతి నలరు నప్పట్టణం బరసి
జలధి పండ్రెండు యోజనముల మేర
తొలఁగించి మిగుల సంతోషించి యపుడు
అలఘు విస్మయకర్ముఁడగు విశ్వకర్మ
దలఁపనేతెంచి పాదంబుల కెరఁగి
పని యేమి యననటఁ బట్టణంబొకటి
యొనరింపు మింపు సొంపొదవ నెందనుఁడుఁ

దననేర్పు మెఱసి సంతత చిత్ర మహిమ
పసుపడ వనధియె పరిఘమై తనర
జలజాప్త శతకోటి శతకోటిఁ దెగడు
ధళధళ రుచుల కుందనపు కోటలును
నాపూర్ణ వర్ణ రత్నాకరంబు లగుచు
గోపురంబుల డాయు గోపురంబులును
హైమ విద్రుమ దీప్తులడర ద్వారకల
సీమకు ముట్టళ్లు సేయు నట్టిళ్లు
లలితేంద్రనీల జాలముల జాలములు
గలకాంత యామినీ కాంత సౌధముల
నవిరళ వజ్రమయంబులై భవన
భువనేశ్వరములైన భువనేశ్వరములు
సాంద్ర చందన పారిజాత నీహార
చంద్ర చంద్రోజ్జ్వల చంద్రశాలలును
మరకత మణి కుట్టిమముల హేమముల
దొనసిన విప్రవేదవిదుల వేదులును
రజతశాలల మహారజతాంగణముల
నిజ విహారోవల నిచయ పద్మములఁ
గలిత షట్పదపుంజ కలితంబులగుచుఁ
గమలాకరములైన కమలాకరముల
జారు భావముల వాసవ యక్షపతుల
యారామముల నవ్వు నారామతతుల
హిమశైల నిభముల నిభముల వేగ
రమణతా మిళిత ఖర్వముల నర్వముల
వర్ణితాలంకార వాస సంకీర్ణ
పూర్ణార్క విధు పథంబుల రథంబులను
దేవాగ్ర భూతేశ దేవేంద్ర ముఖ్య

దేవసన్నుత దేవ దేవాలయముల
లోలుండై యాలి నాలుగనోళ్లఁ బొగడు
బేలవీఁడటె వేల్పు పెద్దలు యనుచు
బ్రహ్మఁ గైకొనక యపారంబులైన
బ్రహ్మవిద్యలు గల్గు బ్రాహ్మణోత్తములు
వరుస వాసవునిమై వ్రణములై తలఁచు
స్ఫురిత ప్రతాపాంక భుజులు భూభుజులు
ధనదుని ధనమెల్లఁ దమవట్టి పైడి
కెనరాదటని హసించు నూరుజులు
నింటఁదలేరు నొక్కెద్దు గల్గియును
బంటుగానక నేలఁ బట్టి కీలించె
ఫాలాక్షు బ్రతుకును బ్రతుకేయటంచుఁ
జాలనవ్వెడి హరిచరణసంభవులు
చిదిమి పెట్టిన లావుచే వసింగంపుఁ
గొదమల గతినజ్జు కుప్పలఁ బోలి
పటు భుజాస్ఫాలన భంజిత వైరి
భట పటలోగ్రతార్భటులైన భటులు
సాన దీర్చినమారు శరముల పోల్కి
వీనులఁ గదిసిన వెడఁద కన్నులును
ముసి ముసినగవు లిమ్ముల ధువాళింప
మిసమిస మిన్నెల మెఱుఁగు చూపులును
పసిఁడి సంకులురాలు బాహుమూలములఁ
గినలయంబుల పసగెల్చు హస్తముల
ధళధళఁ బొల్లు నిద్దములఁ యద్దముల
పొలుపు నటించు కపోల పాళికల
కటికెక్కిమెఱుఁగులు గ్రమ్మినల్లడల
మిఱుమిట్లు గొల్పు ధమ్మిల్ల భారముల

మీఱియుఁబొంగు క్రొమ్మిసిమి కన్నులును
జీఱుకుల్వారు గొజ్జఁగిచన్ను గవలు
బాలాబ్జములపై పై తేట నిగ్గు
డాలు వాటించు మిటారి నవ్వులును
క్రొవ్వు చన్గవల వేగున నివ్వటిలుచు
జవ్వాదు నొయ్యారి చన్నుకోనలును
పొడవులై బటువులై పులినంబుమీఁది
వెడగులఁ బచరించు పెనుబిఱుందులును

మెఱుఁగు పుట్టంబులమీఁద గ్రేళ్లుఱుకు
నొఱపైన మించుల నొదవు నూరువులును
పసిఁడికాళెల మాఱువడి యోటకరుల
యొసపరిబాగులై యున్నలేఁ దొడలు
నచ్చఁ దామరల మేలంతయునార్చి
పుచ్చుకొన్నట్టి యొప్పుల పదంబులును
జెలువొంద మారుఁడేర్చిన తూఁపులనఁగ
విలసిల్లు ధవళారవింద లోచనల
చనుగవల్వైమల మంజరుల మార్పడిన
జినుగు పయ్యెదలె యాచింతలఁ దీర్పఁ

దమ్ములు నేత్రముల్దారు మాత్రైనఁ
గమ్మకాటుకలెయాకలఁక తేర్పఱువ
నిల సంపఁగులు నాసలెఱుఁగ రాకున్నఁ
జలువ యూరుపులెయా సందేహముడుప
దంతముల్వింతలుఁ దడమెడ మెఱుంగు
వింతకావియుయద్ది వెఱగు జనింపఁ
దలిరులు హస్తముల్దబ్బిబ్బులైన
నలసొమ్ములా సంశయంబులఁ దీర్పఁ
బొన్నలు నాభులుఁ బోల్ప రాకున్న

సన్నంపుజూరులా శంకలుమాన్ప
నొప్పుచ నటనల నొఱపు చిత్తరవు
గుప్పుచు ముద్దుగులుకు నొయ్యారి
చివురు విల్తుని కేలిసెల గోలలనఁగ
భువనమోహనులైన పుష్పలావికలఁ
దావుల దశదిశల్దడ కట్టిమెట్లు
బావులు నావేల్పు బయ్యగేలించు
నావుల మిగుల మోహనములైనట్టి
ఠీవులఁబురము వాటిలఁగ నిర్మించి
తదనంతరమునఁ దత్తరమునఁ గతుల
. . . .
తమ్ములో యని పట్టి దంబులు బ్రమయఁ
దమ్మి చెక్కడపు రత్నంపు బోదియల
నలిన నాళంబులు నమలు హంసికలు
మలయు క్రొంబటి కంపు మదిరచేతులును
గళుకుల పికమాలి కలవింతవగల
గలుగు వైడూర్యంపు కట్టు దూలముల
కాంతిచే వెన్నలఁ గబళించు దెసల
దంతుల జీవ దంతపుబోదియలును
నలఘు రత్నాకృతులై సూత్రగతులఁ
బలుకు పారవముల పసిఁడి చూరులును
మేలైన ముత్యంపు మించు పట్టెయలు
డాలైనను బవడంపు కుడ్యములఁ
జిత్రంబులగు హరిచేఁత లన్నియును
జిత్రింపనలరు విచిత్ర దేశములఁ
గలికి ముక్కుల కీరకలు చిక్కదివియుఁ
జిలుకలఁ దిద్దిన చీర్ణంపు బనులఁ

దిలకించు రతి పల్లె తీరుల సిరులఁ
దళుకొత్తు పచ్చల ద్వారబంధములఁ
గమకపుటపరంజి గంధవట్టియల
సమకొన్న విపుల వజ్రపు కవాటములఁ
గలితంపు గోమేధికములఁ గెంపులను
ధళధళన్మణి నిబద్ధ ప్రదేశముల
మును సుధారసవర్గముల మాఁగిపదను
మునుపు ముత్తెపు సున్నములఁ ద్రిలోకముల
నీడు జోడును లేని యింద్రనీలముల
నోడ బిల్లలనేత నొప్పు మాళిగల
నవరత్న తతుల విన్నాణంబులైన
నవరంగములను వింతల బవంతులను
పైయ్యేటజలమాడు పడఁతులు వచ్చి
బయ్యకలంచు దిద్భ్రమ ముట్టియరుగ
నిలనీరు మేడలు నిక్కి మిన్నేటి
జలములఁ దొలఁగించు జలసూత్రములను
నగరంబు వైకుంఠ నగరంబు భాతి
మిగుల నొప్పఁగ నేర్పు మెఱసి నిర్మించి
యావేల్పు గ్రమ్మరి యరుఁదెంచి మ్రొక్కి
నా వేల్పు వేల్పు సప్తాంగంబు లిచ్చి
యవురవురమేలు లెస్సాయె నటంచు
వివరంబు ననుగార వించి వీడ్కొలిపి
వారక యిహ పరద్వారక యగుట
ద్వారక యను పేరు తగుదీనికనుచు
నాపూర్ణమణి భర్మయగు సుధర్మయను
నాపారిజాతంబు హరి సమర్పింపఁ
జెవులందు నల్లనై చెలువొందు పెక్కు

ధవళాంగముల జవోత్తమ తురంగముల
సింద్రుఁ డొప్పింప నాయడ వచ్చి కిన్న
రేంద్రుఁ డెన్మిది నిధులెలమి నర్పింపఁ
బొలుచు కానుకలు వేల్పులు తమకలిమి
కొలఁదిమై నొసఁగఁ గైకొని రమావిభుఁడు
బాగునా నెకచిప్ప బంతులొక్కటికి
లాగించు యాంత్రికులాఁగు దీపింపఁ

దన యోగమాయనత్తటి బుత్రమిత్ర
ధన వాహనాది సంతతులతోఁ గూడి
వలనొప్పఁ గాద్వారవతికి నమ్మథురఁ
గలవారినెల్ల నాకర్షించియుంచి
చయ్యన మధురకుఁ జని తత్పురంబు
ముయ్యంచులును జుట్టి ముట్టియున్నట్టి
యాకాలయవను గాలాకారవర్ణు
నేకాకిఁగా నెలయించి దాఁగొనుచు
మునుకొని నిద్రించు ముచికుందు గుహకుఁ
జనిత దీక్షణ వహ్నిజముఁ గూర్చి పేర్చి

యారాజు మెచ్చి చయ్యనవరంబిచ్చి
శౌరి గొబ్బున వచ్చి జడియక మధురఁ
గట్టల్కనల్గడఁ గలయఁబోరుచును
జుట్టున తురక పౌఁజుల మట్టి పెట్టి
వెండియునచ్చోటి వెండియుఁ బసిఁడి
భండారములు గజవ్రతతు లశ్వములు
ఘన వస్తువులు ద్వారకాపురంబునకు
ననిచి పీతాంబరుఁ డసితాంబరుండు
దానుగామంతంబు దక్కిన గిరులు
గానఁ బోయెడువాని గతిఁ దీవ్రగతిని

నరుగుచోఁ గాళింది యవల శోభిల్లు
పర వీరకుల భీము భార్గవరాముఁ
గని తదనుజ్ఞచేఁ గరవీరపురము
పని బూనియపుడ హంబ్రహ్మ యటంచుఁ
జాల గర్వించి నిచ్చలుఁ గయ్యమునకుఁ
గాలు ద్రవ్వెడియా సృగాలు ఖండించి
కరవీరపురము భీకర వీరవరుల
హరియించి సంపదల్హరియించెనంత
గరుడుండు గొని వచ్చు ఘన కిరీటంబు
ధరియించి జయలక్ష్మి దరియించి చేర్వ
ననఘ ప్రావర్షణంబను ధరాధరము
గని వసించిన నదిగని మాగధుండు
చనుదెంచి కానకా శైలంబు కనల
ననలంబు దరికొల్ప హరి కృష్ణులపుడు
వెల్లి మీఱిన కృపావృష్టిఁ దదగ్నిఁ
జల్లార్చి మగధుండు జడియఁ బెల్లార్చి
కనలి జరాసంధు కడిమి బోకార్చి
....
సురలు డెందమ్మునఁ జొక్కన మౌని
వరులు మెచ్చఁగ ద్వారవతికేగుదెంచి
హితమంత్రి బల పురోహిత సేవ్యులగుచు
నతుల వైభవయుక్తులై యుండిరంత
నని యోగిజనపాలుఁ డాజనపాలుఁ
డనుమోదమంద నిట్లని యానతిచ్చె
అని సుధావాణికి నబ్జపాణికిని
వనజాస్త్రు మాతకు వనధిజాతకును

ననుగన్నతల్లి కనమ్రభల్లికిని
కనకగాత్రికిని బ్రకామదాత్రికిని
వాణీశనుతకు సువ్రతకత్తి విచల
దేశికి శ్రీవేంకటేశు రాణికిని

సారసగేహకుఁ జారుబాహకును
సారలావణ్యకు సకల గణ్యకును
బరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని
దరుణేందుఫాల కుదారశీలకును
రామాభిరామ కప్రతిమ ధామకును
హైమసంవ్యానకు హంసయానకును
నింద్రభావితకు గజేంద్రసేవితకుఁ
జంద్రికాహాసకుఁ జారునాసకును
నగసుతానతకు బన్నగ తల్పయుతకు
మృగమదాంగకు నలమేలుమంగకును

నంకితంబుగ శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమ తాళ్లపాకాన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశ దత్త
మకర కుండల యుగ్మ మండితకర్ణ
సుకవిజీవంజీవ సోమరాజీవ
సదనావధూ లబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
విరచితంబగు ప్రతిద్విపద సంశ్రవణ
తరళిత విబుధ మస్త ప్రణీతోరు

మనసిజ జనకాష్ట మహిషీ వివాహ
మను కావ్యమునఁ దృతీయాశ్వాసమయ్యె.

శ్రీరస్తు.

అష్టమహిషీ కళ్యాణము.

చతుర్థాశ్వాసము

(శ్రీదేవీ మహిమవర్ణన.)

[ద్విపద]

భూమిసపత్ని యంబురుహాక్షు పత్ని
కాముని తల్లి చక్కని కల్పవల్లి
కలకంఠ వాణి సైకతసిభశ్రోణి
యలఘు గుణోత్తుంగ యలమేలుమంగ
యవధరింపుము దేవి యమ్మహామాని
కువలయేశుఁడు వల్కె గువలయేశ్వరుని
వసుదేవ దేవకల్ వసుదేవముఖ్యు
లసమానగతిఁ బొల్చు నాత్మజాతులకు
రామ కృష్ణుల కభిరామ మూర్తులకుఁ
బ్రేమఁ బెండ్లిండ్లొనరింపఁ దలంప

(శ్రీబలరామ రేవతీ పరిణయ వర్ణనము.)

వసుమతి నిక్ష్వాకు వంశసంభవుఁడు
వసుధేశ్వరుండు రైవత నామకుండు
నెలను వెన్నెలను వన్నెలను గేలించు
లలితాక్షి గళరోమలత లబ్ధపూగ

ముల పూగముల పూగముల నవ్వుచుండఁ
కలిత వళుల్నాభి కౌనుతరంగ
ముల తుంగముల సింగములనణకింప
మిక్కిలి చెలువొందు మీనాయతాక్షి

చక్కని గుమ్మ వాసనపూవురెమ్మ
సతత శోభనవతిఁ జతుర శృంగార
వతియన నొప్పు రేవతియను కన్య
బ్రహ్మపన్నునఁ బరబ్రహ్మగ్రజునకు
బ్రహ్మగ్నులలర శోభనవేళనొసఁగె
నీలాంబరుఁడు నానీలాభ్రవేణి
కై లీలఁబట్టె నాగమ ధర్మసరణి
వరవైభవముల వివాహమై దేవ
వరముఖ్యులెన్న సద్ద్వారాకయందు
రేవతీందులఁ బోలె రేవతి సతియు

రేవతీవిభుడుఁ గూరిమిఁ బెచ్చుపెరుగు
నిలమెల్ల జయలిడ నిష్టభోగముల
సలుపుచుండురి మహోత్సాహంబులెసఁగ
అంత విదర్భదేశావని విభుఁడు
సంతత జయశాలి సద్ధర్మశీలి
జలధిగంభీరుండు శత్రుసంహారుఁ
డలఘు గుణోద్ధారుఁడగు భీష్మకుండు
రుక్మమయాద్రిధీరులను ముప్పురను
రుక్మి యాదిగఁ గుమారులఁ గాంచెనంత
నరవిందవాసిని హరిరాముఁడైన

1. ప్రథమపట్టమహిషి

శ్రీరుక్మిణీదేవి వివాహ వర్ణన ప్రసంగము.

ధరణిజ యను పేర ధరణి జన్మించి
యారాముఁడీ రామునను జన్మఁడైన
నారామ రుక్మిణి యను పేరఁ బరఁగి
జనకసమాన భీష్మక మహీపతికిఁ
దనుభవాభావంబు దాల్చిననాఁట
నిండు గాలాముల నిజపోషణముల
రెండవ తరుణేందు రేఖయో యనఁగ
నొకనాఁటఁ బెరుగుట యొకపూఁటఁ బెరిఁగి
....
బాలయై యలకాప్తఁఫాలయై బద్ధ
చేలయై శుభగుణ శీలయై పొదలి
బాలయయ్యనుగుణ ప్రబలతఁబ్రోడ
బోలి యౌవనకళాస్ఫూర్తిఁ బెంపారి
యాకంజబాణు మోహన పుష్పశాఖ
లాకయో హేమశలాకయో యనఁగఁ
బసిడి జక్కవ కవబటువు పాలిండ్ల
మిసమిసఁ బయ్యెద మీఁదఁ గ్రేళ్లుఱుకఁ
గొసరి సిగ్గులఁబెన గొని బిత్తరించు
నొఱపరిచూపుతో నొయ్యార మొలుకఁ
బరమ లావణ్యాబ్ధిఁ బ్రభవించు సుడియుఁ
ధరఁగలు నానాభిఁ దరలుఁ జూపట్ట
భ్రాజిత మధ్య భూభోగ శృంగార

బీజాంకురాళి దీప్తిసారముఁ బొప
రుక్మ భూషణవతి రుక్మ వర్ణాంగి
రుక్మి సహోదరి రుక్మిణీదేవి
యారూఢ యవ్వనయై సంచరించు
సారసాస్త్రిని మంత్రశక్తియో యనఁగఁ
బ్రతిలేని యారమాపతి పతికాఁగఁ
గుతుకంబుతో నాత్మఁ గోరినిచ్చలును
గురుభక్తితో మఱుగురుఁ గూర్చి యాత్మ
గురుతర వ్రతము గైకొని సేయుచుండె
ద్వారకాపురినుండి వచ్చినవారి
వారిజోదరునెన్ను వారినల్లడల
నారసివారితో హరిచందమెఱిఁగి
వారిజాననలైన వారిరప్పించి
యొకనేర్పుమైఁ బ్రసంగోచితంబుగను
సకల యాదవులనచ్చటి మహీధవుల
బలభద్ర కృష్ణుల బలభద్రరూప
ముల విని పుష్పకార్ముకు తండ్రిఁ దలఁచి
యతని సద్గుణకీర్తులనెడి చంద్రికల
శ్రుతి చకోరములచే జూరలాడుచును
బరులకుననమికా పంకజోదరుని
నిరుపమ లావణ్యనిధి మూర్తిఁ దలఁచి
యతిదూరముననుండి హరిఁ గూడియుండు
గతినుండె ధ్యానసంగతి నంతమఱియు
మఱియు నానాఁట నమ్మానినీమణికి
నెఱజవ్వనంపుమున్నీరు పొంగారఁ
దలిదండ్రులికఁ గాంతతలఁ పొందుతలఁపఁ

దలకూడ వజ్రాక్షుఁ దగిలెనా తలఁపు
అతఁడె నేనోయంచు నతనినే కోరి
యతనుబాధకు నోడి యతివయుండఁగను
బూరుష పరమనంబునకు మనంబె
తారకాణ నెడు చందమునఁ గృష్ణునకు
వైదర్భి నింతగా వరియించు తలఁపు
మోదంబు ననురాగమునఁ దేలువాఱఁ
గనుకలికన్ననంగనలకుఁ బ్రేమ
విను కలిచే నెచ్చు విధమునఁ జేసె
కమలాస్త్రజనక సంగత చిత్తయగుచుఁ
గమలాస్త్ర కమలాస్త్ర కంపితయగుచుఁ
గొనకొన్న కోర్కె సిగ్గునఁ గప్పిమేను
ఘనతాపమేమిటఁ గప్పంగలేక
చిలుకలలోనిరాఁ జిలుక చందమునఁ
జెలులతోఁగూడిలోఁ జిగిరించుకూర్మి
మానంబు పెనఁగ భీష్మకపుత్రి శౌరి
ధ్యానంబుతోడ నుద్యానంబు చేరి
యందునే కాంతంబు నందులోలోన
దందడి గొనువెండిఁ దలఁక నవ్వేళ
నన్ను మీఱుట యెట్లు నాదువింటికిని
గన్నులు గలవని గర్వించిమరుఁడు
తీపువింటను బూవు దేనెతోనలరు
తూపు సంధించి కందువచూపు నిలిపి
చెవిసోఁకఁ దిగిచి యేసినతోను వెలిగ
నవలీల బాల బాహామధ్యసీమ
వడిఁదాఁకి యీవలావల దూరిపాఱఁ
బడఁతుక పరవశ భావంబుచెందఁ

దలపోత సఖులు వైదర్భి తాపంబు
తలపోఁత సేయుచుఁ దమలోనఁ దాము
ధవళాయతాక్షి కిత్తఱిఁ బల్కు కీర
రవము కైరవము భైరవములై తోఁచెఁ
గ్రొవ్వేలకావరె కోమలిమనము
నవ్వి నట్లనెయుఁడు నాలివెన్నెలలు
తుంటవిల్లెఁదుండి దొరకెనో దీని
గుంటఁ గూలఁ గమన కొమ్మనెంచఁగను
నడరెడు సతినేఁప నందుమై మఱియు
పొడివోసుకొన్న యాపూదెట్లు గలిగ
వాడిన మలలక్రేవల చల్లగాలి
నేఁడేల వచ్చె దీనిని బాముతినను
వడినోటఁగోయని వగమీఱివనరు
చెడుగుచిల్కలు వీని జెట్టులఁ గట్ట
గట్టిగాఁ దనునోచి కన్నతల్లికిని
పట్టియై మరుఁడేల పగదాయి యయ్యె
జాతియంతీఁయుఁ గీడు జాతియే జాతి
నీతి గల్గినదిపో నీ యింకనైన
నొంటని మరువింట నొనగూడకుండ
నంటువాయఁగఁ దివ్రుఁడమ్మ సేమంతి
మరునివేఁగూడి యుమ్మడిఁ గురువేరు
పెరిగనేత్రవేళ్లతోఁ బెకలింతమనుచు
జలజాతనేత్రి భీష్మకపుత్రినపుడు
చలువగొజ్జఁగి సెజ్జ సవరించియునిచి
పొగులుచుఁగదిసి కర్పూరఖండముల
నొగులంగఁ గొఱికి వీనులఁ బారనుంది
కన్నీరు పయ్యెద కడలనొత్తుచును

బన్నీటిచేత రెప్పలమీఁదఁ దుడిచి
సరసగంధంబుమైఁ జల్లఁగానలఁది
విరిదమ్మి సురటిచే విసరియొండొరుల
కప్పరె చెంగావి కమ్మపూఁదేనెఁ
గ్రుమ్మరేయడుగుల గోవ కస్తూరి
దిప్పరే బలిమి యీతెరవ పాలెల్ల
జెప్పరే మరుఁడు రంజిలికావఁ డనుచు
భారంబులగునును పాలిండ్లకాక
హారంబుచేఁ బరిహారంబు చేసి
చిలుక పల్కులు ముద్దు చిక్కుమాతోడఁ
బలుకవే యొకమాఱు బంగార కొండ
నగవువెన్నెలల విన్నాణించు మించు
మొగమెత్తి చూడవే మోహనవాణి
చేడియముద్దురాఁ జిలుకతో మాట
లాడవేమను గూడి యాడవే తల్లి
నెఱతావి దిక్కుల నెఱపు క్రొవ్విరులఁ
దుఱుమవే నీకొప్పు తుఱుమవేకోరు
కొమ్మ విపంచిఁ గైకొనవెయోముద్దు
గుమ్మడాఁపకు నీదు కోర్కెమాతోడ
ముకురంబు చూడవే ముకుర బింబాస్య
పికములఁ బిలువవే పికవాణి నీవు
జడియకు మింకనో సాంకవీగంధి
సుడియుఁగ నెఱచునీ శుకముల యెదుట
నుడుగవే తహతహ నోరాహువేణి
యుడురాజు నీవన్న నెలయఁగ నెఱచుఁ
బెలుచైన మానినీ పెంపుడుగున్న

వలరాజు నీ పట్టి వామాయతాక్షి
మెలనాగ యింతేల యెదుటఁ జూడంగ
కలువల గమిబంతి కట్టితిప్పుదుమె
యిట్టె యీమరుతూఁపు లెల్లను విఱిచి
కట్టితెత్తుమె నీదు కడకు రాకుండ
గోరఁ బోవుటకల్ల గొడ్డలియేల
యూఱకేయని యెన్ని యుండితిమింతె
పగసాటుగావిని పని యంతనేము
తెగువఁ బుప్పాళ్లనూఁదినఁ బాఱవలెను
నెలఁత గిన్నెరకుఁ గిన్నెరకు నోడకుము
యిలమొల్లగిల్ల నీ కెదురుగాఁ గలదె
కెరలు నీ చిలుకలఁ గిలుకల విరుల
గిరుల వీక్షించు మీక్షింపకు మబల
కోకిలముల బెచ్చు గొణఁగిన కేకి
కాకులకిత్తమో కంజాయతాక్షి
యరులై నయట్టి యాయనఁటి మొత్తముల
శిరము నలఁచివై చెదము తన్వంగి
యని యిట్లు చతుర వాక్యప్రౌఢి నెఱపి
జననాథ సుతయెద చల్లఁగాఁ జేసి
యంతరంగముగ దదంతరంగంబు
నెంతయుఁ దెలిసిన యింతునిట్లనిరి
దానవారాతి నీ తలఁపులోవాఁడె
కాని యన్యుఁడు గాఁడు కలకంఠకంఠి
నమ్మ నీ సేయు దానమ్మ ఫలమ్మ
నమ్మాధవుని నీకు నాత్మేశుఁ జేయు
నని యిట్లు తనయాత్మ ననురాగవల్లి

ననలొత్తఁ జేయు క్రొన్నన బోండ్లతోడ
నంచల నడుమరా యంచయుఁ బోలె
నంచిత నైజగేహమునకే తెంచి
యలఘు భావములఁ బద్మారాగలీలఁ
జెలువొందు రుక్మిణీ శీతాంశువదన
విభుని గానాత్మ శ్రీవిభుని గోరుచును
శుభగుణ యౌవన స్ఫురితయైయుండె
మఱి భీష్మకుఁడు సతీమణికి రుక్మిణికి
నెఱ జవ్వనము మేననెఱయ నీక్షించి
యీ చంద మీయంద మెందునుగాన
మీ చంద్రబింబాస్య నెవ్వరికిత్తు
వనజాస్త్ర కోటి లావణ్యుఁడైనట్టి
వనజోదరునకె యీ వామాక్షి దగును
అని యిట్లు తలపోసి యతఁ డొక్కనాఁడు
తనయులఁ బిలిచి యెంతయు నూహ సేయఁ
దనుమున్న మగధయుక్తముగ భజించు
దనుజారి యైకచిత్తంబులో నిగుడఁ
నాకాత్తు తమ్ముని కరణి నారుక్మి
వనజాక్షుఁ డనినంతవడఁ గోపగించి
యవివేక చిత్తుఁడై యాతండ్రికనియె
నపునౌన యేమంటివయ్య యోయయ్య
యతఁ డెవ్వఁ డెందుండుఁడు నతనికి మనకు
క్షితినెంత దూరంబు క్షితినాథవాఁడు
నెట్టన నీ కన్య నృపవంశజాత
పుట్టు గొల్లలలోనఁ బుట్టినవాఁడు
కులమెన్న విపు డధికులకన్న విట్టె

తలఁ పెట్టు తలఁ చెదు తగునె యీతలఁపు
నీ మదిఁ గలిగెనా నిఖిలంబులోన
భూమీశ చైద్యుఁ డిప్పుడు గలవాఁడు
అతనితోడనె వియ్య మందుదుగాని
యితరుల కొసఁగనే నీను నీయాన
యనవుఁడు తనపట్టియను మాటఁ ఒట్టి
యనుమానపడి తెగనాడలేఁ డయ్యె
వనమాలిచే మున్ను వధియింపఁ బడిన
కనకాక్ష గాంగేయకసిపు లిద్దఱును
బరమ దుర్జనులు ద్వాపర మధ్యమునను
ధర శిశుపాలుండు దంతవక్త్రుండు
ననఁ జేదివంశజులై రందులోనఁ
జనటు జగద్ద్రోహి శిశుపాలుఁ బిలిచి
చెలియలి పెండ్లి నేఁ జేసెదననుచు
బలము మీఱఁగఁ దనబలగంబు గూర్చి
యొనరనాయిత పడుచున్న యాసన్న
వనితలచేనంత వైదర్భి తెలిసి
హరిమీఁద ననురక్తి యన్నపైఁ గినుక
యురుతర కోపంబు నూర్పులు నిగుడఁ
గుటిలాత్ము రుక్మి నాకును నన్నగాఁ
గటకట నే రీతిఁ గావించెనజుఁడు
శౌరి నొల్లనివారు జగతిఁ గల్గినను
వారినేనొల్ల మావారైన నేమి
యీమేని దీనతలెల్లను మాన్ప
నేమందుకలదింక నేమందుననుచు
వదలని తహతహ వంచింప లేక
తుదలేని చింతఁగుందుచు నున్నఁ జెలులు

చెలువ యున్నట్టియా చెలువంబు దెలిసి
పలికిరి యేకాంత భవనమధ్యమున
బొందులు వేఱింతె పొలఁతుక మనకు
నిందఱకును బ్రాణమేకమే తలఁప
వింతవారమె మేము వెలఁది నీవింత
వింత సేయఁగఁ దగవేదమ్మ ననిన
హితమతిఁ దనకోర్కె యెఱిఁగించి మిగుల
హితుఁడైన కులపురోహిత సుతుఁ బిలిచి
యంతరంగంబున నతనికిట్లనిరి
వింతవాఁడవుకావు విను మొక్కమాట
పరమ నిశ్చయముగా భావించి యేను
హరికిఁ గట్టితిమున్న నాత్మకంకణము
రేఁపె లగ్నము సిరిరేఁడు రంజిలఁగ
నీ పని యెఱిఁగింపు మీప్రొద్దుపోయి
దిక్కెవ్వరును లేరు దేవరే కాని
దిక్కు రుక్మిణికని తెలియంగననుము
తలి దండ్రి నాయన్న దమ్ములు నాదు
తలఁ పెఱుంగరు శౌరి తానేగుదెంచి
తనుగన్నవారలఁ దనునిమ్మటన్నఁ
దనకన్న వారలెంతటి వారుకినియఁ
గాదేని నను బల్మిగైకొని యచటి
చేదీశుఁ బట్టి నిర్జించి పొమ్మనుచు
వాని దార్చుటకు భవానినోమనుచు
వేయి లాగులనాదు విధమెల్లఁ జెప్పి
తోయజాక్షుని వేగఁ దోడితెమ్మనుచు
నే నిల్లు వెలువడి యే తెంతుననుచు

....

విన్నవింపుము యదువీరుతో నొరుల
కన్న నీమాట యేమన్నఁ జెప్పకుము
పన్నగశయనుఁ డాపన్న శరణ్యుఁ
డన్న నీమాట సత్యము సేయుమనుచు
వేయు బాగుల నాదువిధమెల్లఁ జెప్పి
తోయజాక్షుని వేగఁ దోడితెమ్మనుచు

ముద్దుల తన కుచంబులనాను హారిని
దిద్దిన హేమాముద్రిక యేకతమున
హరికి నిమ్మని సీత హనుమంతు నకల
సిరము మానికమంపు చెలువున నొసఁగఁ
దల్లినీ పనుపున దానవారాతి
నెల్లి యెల్లుండిలోనే తోడి తెత్తు
నీ పని శీఘ్రంబె యీడేర్తు నేని
మా పురోహితుఁడని మఱినమ్ము మమ్మ
యింక నీ సౌందర్యమెన్ని చొక్కించి
పంకజోదరు నీదు బంటుగావింతు

ననుచు రుక్మిణిచేత నాథరాదేవుఁ
డనిపించు కొనికొని యాడుచుఁ గదలి
యురుతరా యతమైన యుపవీతజాల
మురముపైఁ బెనగొని యుఖ్ఖాతఁలూఁగ
వెడజాఱఁ జుట్టుచెర్విన శిఖాశాఖ
మెడలపై నొకయింత మిటిమిటి పడఁగ
మిళులు నీర్కావితో మించుపింజయలు
జగజంపు దోవతి చరణంబు లొరయ
నొఱపుఁగా బెట్టిన యూర్ధ్వ పుండ్రంబు
చిఱు చెమటలతోడఁ జిప్పిలి జాఱఁ

పొడవుగా నిక్కి యుప్పొంగి వర్తించి
యడుగడుగునకు శ్రీహరి హరి యనుచు
సార కస్తూరికా సహిత నీహార
నీర కర్పూర వర్ణిత కాంతిజాల
హార కల్పిత గృహానేకాంశ విజిత
తారక వేష్టితోదార సముద్ర
హారక కమలా కరాంచిత హంస
కీర కదంబ సంకీర్ణ సౌధాగ్ర
చారక గగనాధ్వచారక వ్యూహ
దార కనమ్మహాద్వారకఁ గాంచి

యం పురాంతరమున కరుదెంచియచట
దీపించు నాదేవదేవు మందిరము
పాటించ కాంచి లోపల రత్నరుచిర
కూటంబు హరికొల్వుకూటంబు చేరి
ద్వారపాలకులచేఁ దనరాక తెఱఁగు
శౌరికిఁ దెలిపి తత్సమ్మతమ్మునను
హితులు మంత్రులు పురోహితులు బాంధవులు
యతులును దండనాయకులు మల్లులును
దివిజులు కిన్నరుల్ద్విజేంద్రముఖులు
కవులు గాయకపాఠక వ్రాతములును

గనఁబట్టు పేరోలగంబు గన్గొనుచు
మునుదెచ్చు వైదర్భి ముద్రికఁ గొనుచు
సంతత వాసనాంచద్ధూప ధూపి
తాంతరాళంబు లత్యంతసంకులము
మాంజిష్ఠ పట్ట చామర హిమకంజ
మంజీర పుంజ నిర్మల వితానంబు
చారుత వలికాగ్ర సోత్ప్రోత రత్న

కీర కపోత కోకిల శోభితంబు
ఘనపుష్ప మాలికా కలితంబులైన
యనుపమ మణిమంటపాంతర సీమ
కమఠ నాగేంద్ర దిగ్గజరూప విలస
దమలమాణిక్య సింహాసనాసీను
లోలనేత్రీక రాలోల విశాల
తాలవృంతానిల తరళితాలకుని
కంకణ ఝణఝణత్కార సంకీర్ణ
సంకుల పద్మ హస్తాహస్త వళిత
వర శుభ్ర చామరావళి జాతశైత్య
కరపోతవారిత ఘర్మ శీకరుని
గనక చేలాంగద గ్రైవేయ హార
వనమాలికా బాహువలయ శోభితుని
నంపోవ వితత వజ్రాంక చూడావ
తంస నానావిధోత్తంస మండితుని
మలయు కుండలముల మాణిక్యరుచులు
ధళధళుక్కున గండ తలములు నిండ
వెలిదమ్మి రేకుల వెడద కన్గొనల
నెలకొన్న చూపు వెన్నెల చల్లువాని
కొమ్మయొక్కతె కేరుగుళిగెకప్రంపు
కమ్మఁబాగాలుకై కరణిగానిచ్చి
వలనారు నపరంజి వన్నియడాలు
తెలనాకు మడిచి చేతికినందియొసఁగ
జిలుగు నవ్వులతోడఁ జెనకంగనొక్క
సెలవినెమ్మొలు నిక్కఁ జేరినవాని
నెడయ నొక్కబిటారి మొలమిఁ గటారి
హడపంబు గీలించి యందందగొబ్బ

కలువ చూపులదండి గలయోర్తుగిండి
వలిపె చెంగావి పావడ పట్టి నిలువ
సోలికి వైరిరాజులఁ జెక్కియున్న
కాళాంజియొక పద్మగంధి గావింప
వలరాజుకైదువ వలశేవఁ దొలఁకు
కలికిముద్దియ విరుఁ గడల సేవింపఁ

జతుర సీమంతినీ సంగీత సరస
చతుర వాణులలోన సమకొన్న వాని
దారలలో మించు తారేశు పగిది
నారీమణులలోన నలువందువాని
మురవైరి హరి జగన్మోహనాకారు
సిరికూర్మి మగని నీక్షించి యప్పొంగి
యల్లనల్లన వచ్చి యందంద నిలచి
యల్లలనామణి యంగుళీయకము
హరికుపాయనముగా నర్పించు భూమి
సురవర్యుఁ గని సర్వసురవర్యుఁ డప్పు

డర్ఘ్యపాద్యాదుల నిర్చించి లసద
నర్ఘ్యపీఠంబుపై నాసీనుఁ జేసి
యాదేవుఁ డంత నిశాంతంబునకును
భూదేవుఁ దోకొని పోయి లాలించి
చుట్టును మున్నీరు చుట్టినయట్టి
యిట్టి పట్టనమునకే తెంచు టేమి
యానతిమ్మన్న ధరామరేంద్రుండు
దీన శరణ్యయో దివిజారి వైరి
హరి నీవెఱుంగని యదియొందుగలదె
ధరలోన మముమాయ ద్రవ్వింప నేల

అష్ట. 24.

వినుము కుండినపురవిభుఁడు భీష్మకుఁడు
తన తనూజాత వైదర్భి దేవరకు
నిచ్చెదనన్న నయ్యోలనాగయన్న
కుచ్చితంబనఁ తండ్రిఁ గోపించి పలికి
శిశుపాలునకు నియ్యఁజెల్లుఁ గాదనిన
ఆచెలి మీచెల్వ మరయుచునిన్ను
నీచెల్వుగాఁ గోరి నీచాత్మ రుక్మి
పలుకులకాత్మలోఁ బలుమారునులికి
యల కీర పికముల కందందయులికి
యిట వచ్చి యీకార్య మెఱిఁగించి మిమ్ము

నట వేగఁదోడి తెమ్మని నన్ను బనిచె
నేఁటి మాటలుగావు నిఖిలేశ నిన్ను
నాఁటఁ గోలెను బిన్న నాటనుండియును
జెలువ రూపగుణంబు శీలంబు సొంపు
వెలయ నేర్చిన పాటి విన్నవించెదను
యీ రాజబింబమ్ము నీఁడెన్నుటెట్లు
శ్రీరామరామ యచ్చెల్వమోమునకు
సరసిజ పత్రముల్సరిపోల్చు టెట్లు
హరి హరి జగతిలో నతివకన్నులకు
భూధరంబులనైన పురుణించుటెట్లు

మాధవ మాధవ మగువ గుబ్బలకు
పంకజనేత్ర యప్ప డఁతిలావణ్య
మింకొక్క తెఱఁగున నెఱిఁగింతు వినుము
మాటలా చిలుకల మఱపించుమోవి
తేటలా సోనగాఁ దేనియల్గురియు
వదన మాకమ్మని వాసనల్గ్రమ్ము
రదనంబు లాసు వజ్రములఁ గీలించు

వేసవి యావిట్టు వీఁగుచునుండు
లేనవ్వులా వెన్న లేపి సాళించు
చూపులా పఱపులే చూపుఁ గంఠంబు
ప్రాపుఁగాశంబంబు భావంబుఁ దెగడు
పిఱుదా రథాంగంబు బెగడించుచుండుఁ
జిఱుదొడలా సొంపుఁ జిల్కుచునుండు
నడుగులా తమ్ముల నణగింపుచుండు
పడఁతి రూపేమని పచరింతుఁ దండ్రి
నీవె శ్రీహరివి యానీలాహివేణి
భావింప నాదిమా పద్మా వధూటి
యని యాత్మనుండు యథార్థంబుగాఁగ
ననయంబు మాకు నీయాన గోవింద
కామధేనువు పాలు ఘనుఁడైన యట్టి
సోమయాజికిఁ గాఁక శునకార్హ మగునె
నిగమ గోచర రుక్మిణీదేవి నీకె
తగుఁ గాని యొంటైనఁ దగదు చైద్యునకు
నది కొక యొక యుపాయంబును గలదు
పదిలంబుగా విన్నపము సేయుమనియె
జనకుని యింటిలో జలజాక్షి నెట్లు
కొనివత్తుననుచు సంకోచింప వలదు
అల పెండ్లి తొలినాఁడె యన్న పెంపునకు
వలగొనము త్తైదువులతోడఁ గూడి
ధరణీశ్వరులు గొల్వతన యంతిపురము
పురము వెల్వడియేను బొత్తు కత్తియలుఁ
గడువేడ్కతో నోము గలదని గౌరి
గుడికేఁగి మఱలి గ్రక్కున నేగుదెంచు
సమయంబు నీకును సమయంబటంచు

సమకట్టెపనిచె నిశ్చయము నన్ననుపు
మింతియె కానినే నింతియెకాని
వింతవారెఱుఁగ రవ్విధమన్ననపుడు
అంబుజాక్షుఁడు దరహాస చంద్రికలు
బింబాధరంబుమై బెఱసి సొంపరయఁ
గరమున నావిప్రు కరము గీలించి

కరము సంతసమాత్మఁ గడలొత్తఁ బలికె
నా రుక్మిణీకన్య యాకారమహిమ
నారామచే విన్ననాఁట నుండియును
నాయింతి నాయెడ ననిశంబు నిలిచి
పాయదగాన రేవగలు కంటికిని
నిదురచెందదు రుక్మి నిరసించి పోరి
యెదురించు రాజుల నెదిరించి తఱిమి
జలజాతనేత్రి భీష్మకపుత్రి ధాత్రి
వెలయంగఁ దెత్తునే విధినైన ననుచు
ధవలాక్షి యవతారకరణ మెఱిఁగి

యువిదకు నాకును నొకరాశియనుచుఁ
బ్రతిభటజన విదారకుని దారకుని
గుతుకంబుతోఁ గనుఁగొని దానవారి
రథము వేగమె కొని రమ్మన్న విష్ణు
రథసమబలమైన రథము దెచ్చుటయు
మించుల నదలించు మించులమణుల
మించులొయ్యారముల్మించఁ గీలించి
లోకేశుఁ డని సర్వలోకంబులెన్నఁ
డాకాలగండ పెండారంబు పూని
మెరసి కల్పకము విద్రుమవల్లి పొదవు

కరణిఁ జంద్రిక దట్టి గట్టిచూప
నటన మీఱఁగ గీరు నామంబుఁ దీర్చి
నవరత్నమయ కంకణముల లంకించి
నవరంగడాకాల సరిపెణుల్జుట్టి
నీల భూధరముపై నిర్ఝరుల్వ్రేలుచు
పోలికమై హారములు నిండవైచి
రవికోటి కోటికై రవమిత్రరుచుల
రవణించు మకరకుండలములు దాల్చి
గురురత్నకాంతి దిక్కును బల్మాఱు
పురణించునొక బాహుపురిఁ గేలు కొలిపి

మును భీష్మసుత పంపుముద్దుటుంగరము
కను పట్టఁగాఁ జిటికెన వ్రేలఁ దాల్చి
శరదభ్ర శారదచంద్ర చంద్రికల
నిరసించు వలిపె పేరణియొప్పఁ దొడిఁగి
కీవిమై బిందిచుట్టిన యట్టిమరుని
మావుచాయల చక్క మావుకుల్లాయి
ధరియించి యెదుట నిద్దంపుటద్దమునఁ
గరమొప్పఁ దన యలంకార మీక్షించి
మలయరింగులు వారమడిచి బంగారు
వలువ చిత్రముగా వలెవాటు వైచి

వేదవేదాంత సంవేద్య చిత్తములఁ
బాదుగల్గిన యట్టి పాదుకల్మెట్టి
వలుద చక్కని పిండు వలపించునిండు
వలపుల విరిచెండు వలకేలఁ బూని
దండయుద్ధవునికై దండగాఁ బట్టి
దండిమై సకలయాదవులు సేవింపఁ
బుడమి వేలుపులు సొంపులు మీఱ రెండు

గడల గోవిందాష్టకంబులు చదువ
హైమకాండోజ్వలాయత పూర్ణ శీత
ధామ సమాతపత్ర ద్వంద్వమెనఁగ

నౌరపైన మిన్నేటి యూర్మలచాల
మఱపించు నుభయచామరములు వీవ
మాధవ శౌరి భూమాన మెచ్చరిక
భూధవ యని రాజపుంగవుల్పొగడ
భోజేంద్ర మదహర్త భువనైకకర్త
రాజీవనేత్ర శ్రీరమణీకళత్ర
యదుకులాంబుధిరాజ యఖిలైకరాజ
సదమలాంబుజధామ సన్నుతధామ
హతబకాసుర వీర యసహాయ శూర
జితపూర్వదేవ రక్షితవసుదేవ

యవన రాజీవనకాననానల మగధ
కువలయాధిప సైన్యకుధర దంభోళి
యని వంది మాగధులను మోదమొంది
వినుతింప గని లింపవితతి సేవింపఁ
జిలుగదపారంబు చింగులింగీలు
బెళక కట్టుకవారు పెన్మ్రోతలడర
జతనము దేవ యెచ్చరిక పరాకు
జితనిశాచరవీర చిత్తేశ కృష్ణ
యనుచు నెచ్చరిక లంతంతఁ జేయుచును
ఘన వేత్రహస్తులై కడలనే తేర

ధవళలోచను బిరుదములుగ్గడింప
ధవళ శంఖములు ముందర భోరుకలఁగ
మునుకొని యూడిగంబుల వారునడువఁ

గనక తప్పెట చిత్రగతులు వాయింపఁ
గాళెలు మించుపాగ్గాళెలు సన్న
గాళెలు రౌతులగ్గలముగా మొఱయఁ
బటహా భేరీ తూర్య పణవాది వాద్య
చటుల ఘోషంబులు జగమెల్లనిండ
బహుదేవతా సార్వభౌమ చిహ్నములు
వహి కెక్కి హరి విప్రవరులతోఁ గూడి

హరిహయ హరిదశ్వ హరిహరి వేగ
హరమహాజవ వలాహక ముఖ్య తురగ
దర చక్ర శార్ఙ్గ నందక గదా శస్త్రి
వరకింకిణీ పక్షివర కేతు రుచిర
చక్రారి చక్ర స్త సమచక్ర చక్ర
శక్రారి భీకరస్యందనం బెక్కి
దళముగా నిరుమేల దళము గన్పింప
బలిమిమై యాదవ ప్రముఖులు గొల్వ
బారై యలో తమ్మబందను కృష్ణ
తారోయా హరిగె సాధనమాడబేకు

అనుచుఁ గర్ణాట దేశాగతానేక
ఘన వీరభటులు చెంగటఁ జేరికొలువ
ఆయి త్తమాఘు వందలిమున్ని బన్ని
ఆయుధం గొండు నియంగెవా యనుచు
వివిధ వాక్యములచే వేర్వేఱఁ బిలిచి
ద్రవిడ సద్భటులు చెంతలఁ జేరికొలువ
ఆసా ఆడె ఆగె హరి జగన్నాథ
దాసు హేబలు ఖండదారురే యటంచు
నంతంతదాఁటి సాహసము చూపుచును
వింతగాఁ గాళింగ వీరులే తేర

వెండియు దేశాధివిభులు శ్రీవిభుని
దండిమైనిట్టు నుద్దండతఁ గొలువ
ఘన మదోత్కట కుంభి కట భూరిదాన
వనములు బహుళ జీవనములుగాఁగఁ
గ్రమ్మెడి తళుకుల కైదువుల్మార్గ
ణమ్ములు వివిధమీనమ్ములుగాఁగఁ
దమ్మి మార్తుని మార్పఁదగు శిరోవేష్ట
నమ్ములు చారు ఫేనమ్ములుగాఁగ
శైలోపమాన కుంజరపుంజ వాహ
జాలముల్నక్రాది జాలముల్గాఁగ

రోష సాహస బలారూఢ వీరాళి
ఘోషంబుతరఁ గలఘోషంబుగాఁగ
సకల సన్నాహ భాస్వర శతాంగముల
నికరముల్వొపులినా నికరముల్గాఁగ
గడుఁ బొడవగు తురంగములమై సుడులు
సుడులుగా బహువిధ స్ఫురణ చూపుచును
వాహినీపతివలె వాహినీ సమితి
వాహిని దశదిశల్ వడఁకనేతేర
వాహినీవిభుఁడు భూవరయొప్ప మిగిలి
యాతత చైద్య శౌర్యచ్ఛేదహేతు

కేతువుగతి తార్క్ష్యకేతులింపొంద
మాగధోత్పాత భూమహిత గర్జనము
బాగున రథ సముద్భట నాదమడర
హరి రుక్మితేజంబు నణఁగించుననెడు
సరవిబెన్గాళి కంజాతాప్తుఁ బొదువఁ
బ్రతిలేని కడకమై బలములుఁ దాను

సతి ప్రమదముతోడ నరుగు నత్తఱిని
దమ్మునిమై కూర్మిఁ దమ్ము నిచ్చలును
గ్రమ్మి పోరఁగఁ జూచు కపట శాత్రవుల
రాకయుఁ దల పోసి రాకానిశాక

రాకార శోభితుండగు సీరపాణి
తాల హలాంకితోత్తాల ధ్వజాంశు
జాల సంవృత దిశా సంఘమైనట్టి
తేరెక్కి సైన్య సందీప్తుండై వేగ
సారసాక్షుని గూడఁ జనుదెంచెనంత
కరమువేడుక భీష్మక రమావరుండు
పరిణయోత్సవ లీలఁ బడవాళ్ల బనిచి
పురము సంకలితగోపురము శృంగార
కరమును శోభనాకరమునై యొప్పఁ
జేయించి పుత్రి విశేష దానములు

నేయించి భూసురాశీర్వాదమంద
దమఘోష సుతుండు దుర్దమఘోష వాద్య
సమధిక బలబంధు సహితుండై యపుడు
విక్రమాద్భుత మహావీరుండు దంత
వక్త్రుండు మగధభూవరుఁడు సాల్వుండు
మొదలైన రాజులిమ్ములఁగొల్వఁ జల్వ
మదటుమీఱఁగ వచ్చెనంత రుక్మియును
నెనసిన వేడ్కతో నెదురేగి కౌఁగి
టనుగుచ్చి మిగుల వేడ్కల హెచ్చి చైద్యు
వివిధార్చనముల గావించి యాభూమి

ధవునిఁ జైద్యుని విడిదలలందునునిచె
యంత నే కాంత కాంతాకీర్ణమగుచుఁ

జింతమై హరిరాకఁ జింతించి నొగులు
ఘనమైన వైదర్భి గర్భీకరించి
కొని తాపమెసఁగఁ జెక్కునఁ జేయి చేర్చి
యేమొకో రాఁడయ్యె నిందిరావిభుఁడు
భూమి..................
అక్రూరుఁడట నాలుగైదు బాణముల
వక్త్రవర్త్మను దంతవక్త్రు గుఱ్ఱములఁ
దఱిగి కేతనము కోదండ సారథులు

నఱికి రథంబెల్ల నజ్జు గావింప
నప్పుడు వాఁడొక్క యరదంబు కడకుఁ
గుప్పించి మఱియు మార్కొని పోరఁ దొడఁగె
ప్రతిలేకచనుదెంచు పౌండ్రకనామ
కృతవర్మవరుఁడైన కృతవర్మకినిసి
తరణి కాంతులు ధగద్ధగితంబులైన
శరములు నిగిడింప జడియకారాజు
నిప్పులు గ్రక్కెడి నిశితాంబకములు
కప్పినఁ గృతవర్మ కడఁకతో వాని
ఫాలభాగమున నంబకములు మూఁడు

కీలించి లయకాల కీలియై వాని
శరముల ముంచి తచ్ఛరములఁ ద్రుంచి
తురగాళి నొంచి సూతుని విదారించి
విల్లుద్రుంచియంత నిర్విణ్ణుఁ గావించె
చలము ముప్పిరిగొన సాల్వుఁ డవ్వేళ
ననల సన్నిభుని సాత్యకిఁ దార్చి యార్చి
కనక పుంఖోజ్జ్వల కాండముల్బఱపఁ
దోడనే యతఁ డొక్క తూఁపునవాని

జోడును ధనువును చూర్ణంబు చేసి
మూఁడు తూఁపులు ఫాలమునఁ గీలుకొలుప
వేడి యాతనికంటె వీరుచందమున
వీరరసావేశ వివశుఁడై వాఁడు
క్రూరత నాలుకల్గోయు బాణంబు
తమ్మి పొక్కిలివాని తమ్ముపైఁ జొనుప
నమహాశరమునా గారిబాణమునఁ
దెగటార్చి యార్చి సందీప్త బాణంబు
తెగనిండవింట సంధించి యాపగతు
చను వ్రేలనాటింప జడిసి యారాజు
చనియె నాహవ రసాస్థలినుండి వెఱచి
అప్పుడు జరాసంధుఁ డంగభూవిభుఁడు
కుపితుఁడై సేనడీకొలుప బలుండు
తడయకుత్తుంగ మాతంగంబు నెక్కి
వడిఁ బోరు కాళింగ వసుధాతలేను
గణుతికెక్కిన హలాగ్రంబు చేనపుడు
రణముతో గూల్చె వారణముతోఁ గూడ
నాని విదూరథుఁ డాదంతవక్త్రు
నేను తూఁపుల బలహీనుఁ గావించె
రణచిత్రకుండు చిత్రకుఁడు సత్యకుఁడు
మణిపుంఖ శరదంబకముల చేగ్రుచ్చి
వంగాధిపతి రథ వాహినీతతుల
బంగంబు నొందింప బలుఁడేగుదెంచి
బలువిలు గొని వంగపతి కేలి పసిఁడి
విలు ద్రుంచి విరథుఁ గావించి తద్బలము
చెండాడి పసిఁడి పింజయు తూఁపుఁ దొడిఁగి
చెండాడినట్లు తచ్ఛిరము త్తరించి

కౌశలంబేర్పడఁ గాహలాగ్రమునఁ
గాశికాధిపులఁ బెక్కండ్రనుక్కడఁచి
ధీరోష శీలులఁ దెగియరవదలఁ
గారువర్ణాదుల ఖండించి త్రైచి
వరవంకపక్ష సంవళితంబులైన

శరముల సింహాక శతముఁ గీటణఁచి
కల్పాంత భైరవాకారుఁడై పేర్చి
యల్పమానసు మగధాధీశుఁ బోదువ
నలిగి యమ్మగధుండు హలపాణిఁ గదిసి
బలముఁ జూపుచు కోయూఁడు భల్లముల్గొనుప
బలదేవుఁ డామూఁడు బాణముల్దునిమి
యలఘు చిత్రముగ బాణాష్టకం జేసి
యలిగి సూతుని విల్లు నరదంబు సిడము
తిల సమానములుగాఁ దెగటార్చి యార్చి
యెదగదగొని వ్రేయనిల వ్రాలితేలి

పదజెందివా డాహావక్షోణి వీర
వీరంబు విరదంబు విభుఁడు నవ్విభుఁడు

. . . .

హరిహరియరదంబు నరదంబు చలము
విడువకపౌరశ్రీ విక్రమాగ్రజుఁడు
కడురేసి వైరిచక్రంబు పైనుఱికి
పటుతర కరిఘటాభట నిటులాయులు
చటులాశుగములచేఁ జక్కసేయుచును
రంగదుత్తుంగ తరంగ సంఘముల
బ్రుంగుడు సేయుచు భూపాలవరుల

శిరములు వక్షముల్చెక్కులుఁ దొడలు
కరవాల శరచక్ర గదలఁ జిత్రముగఁ

దరిగి నాటించి విదారించికాఁటి
యుటి ముటి దశదిశలందు నింపుచును
స్ఫుట వాలంబును బలంబును జలంబలరఁ
జటుల మాసలపుఁ గౌశలము చూపుచును
ప్రథన సంభృత విజృంభణ భీషణాంక
రథుల రథాళి సారథులఁ జెందుచును
భట కదంబము కదంబములు కంబువులు
తొటతొట ధరరాలం దునియ నేయుచును

రణభూతసమితి పారణలు సేయించి
గణుతింపరాని విక్రమ శక్తి మెఱసి
మార్గణములు మూఁట మాగధుండారు
నిర్గణముల ఖండించి పెల్లార్చి
పాశంబు చేఁబట్టి పౌండ్రకనాముఁ
గీశంబు కై వడిఁ గిచక్కొట్ట జేసి
గ్రావంబు గతివచ్చు ఘనునంగనాథు
గ్రీవంబు ద్రెంచి తక్కిన రాజవరుల
వేమరునహీ రెండువేల నాలుకల
పాము గీమునకేఁగఁ బటుఘాట సేయఁ

దిరిగె సాల్వుఁడు తొలఁగఁ దిరిగెను మగధు
డరిగెఁ గోసలుఁడు పౌండ్రాధీశుఁ డేగె
విఱిగె సంవీరుండు వీగెఁ ద్రిగర్త
జఱిగె గ్రాధుండునుజని మెగువాండు
నగధరాగ్రజుని బాణములకు జడిసి
పగతురీరీతి నేర్పడ లజ్జదించి
యచ్చ్రగామును మున్న యాకుండినంబు
జొచ్చినవాఁడెపో శూరుఁ డటంచు

పురుడుల తమపారి పోవు చందమున
బరువిడి కుండిన ప్రాంతంబు చేరి

చెదరవైచినయొడి నెలవాటులకును
బెదరి వచ్చినయట్టి పెడచలకరణిఁ
గుత్తుకల్దడుపుచు గుములుగాఁ గూడి
తత్తరంబునుజెంది తమతోడఁ గూడ
రాకయా శాశపురంబులోఁ జింతఁ
జీకాకు పడియున్న శిశుపాలుఁ జేరి
మేలు నీవును రాక మేలు చేసితివి
పాలు గల్గిన బలభద్రుండు కొంత
చాయవాటుగఁ జేయఁ జరిగి వచ్చితిమి
పోయిన వేకావె భువిని భ్రాణములు

ఆలేమ పట్టు దయ్యమెఱుంగుఁ గాని
చాలు మాదెస జన్మజన్మంబులకును
జెలఁగి యేనుఁగుచేతి చెఱకుఁ గైకొనఁగ
నలవియే యెవ్వారికైన నాకరణి
నాదానవారికి నగపడినట్టి
వైదర్భిఁ గైకొన వశమె యివ్వేళ
యుద్ధంబ నెడుమాట యుడిఁగి మామంచి
బుద్ధి చేకొని నీదు పురమునకరుగు
దీమ సంభేది చింతింపంగఁ దలఁప
నేమి సేయంగ వచ్చునిది దైవకృతము

పోయెదమని చెప్పి భూపాలురెల్లఁ
బోయిరి తమ పురంబులకు నవ్వేళ
యాదవాధీశు సాహసమెల్లఁ దెలిసి
చేఁదీసి కొనిపోయెఁ జేదీశుఁ డంత
కనలి రుక్మియు దురాగ్రహ వృత్తిఁ బొదలి

కనుఁగవ విస్ఫులింగము లుత్పతిలఁ గఁ
బసులకాఁ పరినని పరికింపకెట్లు
కుసుమ కోమలినెత్తుకొని పోయె వీఁడు
చుట్టంబు గతివచ్చి సూడుబంటయ్యె
. . . .

దొరతనం బెఱుఁగక తుదిఁ బాఱి పోయె
దొరకూళ్ళైన చేతులఁ బట్టరాదు
తనమాయఁ గడుఁబిన్న తనమయ్యెననఁగ
ననిలోన గెల్చి సాహస వృత్తిమగుడ
వైదర్భిఁ దెచ్చిన వత్తునిచ్చటికిఁ
గాదేని నా పెకు గ్రతఁ బ్రాణమిత్తు
నని తండ్రితోఁ బల్కి యాహవోదగ్ర
ఘన రథారూఢుఁడై క్రథకైశికాది
జననాథులును సర్వసైన్యంబుఁ గొలువ
నానలేని కినుకమై నేతేరబలము

దుర్మద రంహశాఘు దూరవహాసీంద్ర
నర్మదయైనట్టి నర్మదచెంత
మునుమున్న యరిగెడి మురదైత్యమర్దిఁ
గనుఁ గొనిపోకు మెక్కడ పోయెదనుచు
గణములుగాఁగ మార్గణములు పఱుప
ఫణివైరి కేతుండు బలువిడి విఱిఁగి
కోపించి శార్ఙ్గంబుగొని పారపాటు
తూపులనాని దుత్తుమురులుగాఁ జేసి
మును శిరంబులును రంబులు కరంబులును . . .
పెనునరంబులు విజృంభించి మోదుచును

దొనల సూతులను గేతులను రౌతులను
ఘనహేతులను బిండిగాఁ గఁజదుపుచును

మొగిఁ జర్మములు వర్మములు మర్మములును
దెగి ధర్మములతోడఁ ద్రెళ్లఁ గొట్టుచును
సురలెల్లఁ బొగడన సురలెల్ల బెగడ
ధరణీశ శౌరి యుద్ధము సేయునపుడు
వ్రాలు గాత్రములు పత్రములు ఛత్రములుఁ
గూలునక్కలును ముక్కలును జెక్కలును
గ్రుంగు నూరులును శూరులును నారులును
బ్రుంగు మూఁపులును గోపులును దూపులును

నయ్యెండు శౌరి నాహవ చిత్రకేళి
నయ్యెడఁ జరుపుచో నరిగి యారుక్మి
వెన్నతోఁ బెట్టెనో వివరింపననుచు

....

విలినారిదీడివే వేగంబొవాఁడి
బలునారసంబులఁ బద్మాక్షుఁ బొదవ
నరుణ పత్త్రోజ్జ్వలాయత మార్గణముల
మురవైరి వాని నిర్మాలంబు సేసి
విలుద్రుంచి రెండవ విలుద్రుంచి మరియు
విలుగొని నిలచిన గోవిందుండు వాని

సూతుని ధనువు కంచుకము గుఱ్ఱములఁ
గేతువున రథంబు గెడప నారుక్మి
హరిమీఁద నడిదంబు హరిగేయువ్రాని
సరభస గతి వచ్చు సమయంబునందు
పలకయుడాలు నంబకముల మాఁటు

....

శైలోపమాన కుంజరపుంజ వాహ
జాలంబు నక్రాది జలములుగాఁగ
నలినలి గావించినలి దైత్యమతియు
యాశార్ఙ్గ మొక కేల నమరించి కేలఁ

బాళంబు గతినొప్పు పాళంబు పూని

....

మల్లరి పెద్దు ద్రిమ్మరి తనముడుగ
వల్లవై చిన క్రియవడి వాని బట్టి
తగఁ దొట్టి యురమెల్లఁ దటదటనదర
మొగము మీఁదికి నెత్తి మూల్గుచునలయఁ
బుడమిపై మకుటంబు బుడిబుడి దొర్ల
చిడిముడి వెన్నుపై సికవిడిజాఱఁ
దడబాటుతోడ దంతములిలకఱవఁ
బెడమలరఁగఁ బట్టి బిగియించి కట్టి ......

ధళధళమనుడాలు ధరియించి వాని
తలవ్రేయఁ బూన వైదర్భియత్తఱిని
నన్నచందముఁ గృష్ణుఁ డడిదంబు కేలఁ
గొన్నచందముఁ గనుఁగొని యాత్మలోనఁ
గని కరింపుచుఁ గరకమలముల్మోడ్చి
పెనగొన్న సిగ్గును బ్రియము రెట్టింపఁ
ముంగురు లల్లాడ మోమింతయెత్తి
తొంగలి ఱెప్పల తుదఁబాఱఁ జూచి
చనుదోయిడాయు వాసననించు కదిమి

నునుపు కస్తురి పూఁత నూఁగుగారాలఁ
గుచ్ఛలు మెఱయంగఁ గొనకొన్న సరులు
తచ్చరలాడ బిత్తరముట్టి పడఁగ
బాలేందు రేఖకుఁ బ్రతివచ్చునట్టి
ఫాలేందు రేఖ శ్రీపాదంబు నొఱయ
జొట జొట తేనియ లొసనగాఁగ గుఱియఁ
గుటిల కుంతలవల్లి గోవిందుతోడ

ప్రాణేశ నామాట పాటించి వీని
ప్రాణముల్గొనకింకఁ బాలింపుమనినఁ
గదమున నాబాల కరమర్థిఁ గ్రుచ్చి

యురమున నునుగుబ్బ లొఱయంగఁ జేర్చి
యగపడిజిగి హాళాహాళిగాఁగ బిగిసి
తగడు గొన్నట్టి రత్నపుఠేవనలరి
తోయజేక్షణ మాట తోయజాక్షుండు
త్రోయఁ జాలక రుక్మి దుష్టమానసుని
తల నాల్గు దెసలకుఁ దనప్రతాపంబు
వెలయంగఁ జూచిన విధము దీపింపఁ
బలుచని నిడువాలు పదను తూపునను
గొలచిన రీతి డొంగులువాఱ గొఱిఁగి
పాలుమాలిచి లజ్జబండని జేసి

గేలిఁ బెట్టుచుఁ గేరికేరి నవ్వుచును
బలభద్రుఁడప్పుడు పగర నిర్జించి
దళములుఁ దానును దనుజారిఁ జేరి
వనజాక్ష విడువిడు వలదిది రుక్మి
మన సరియనుఁ గాదు మనసరిగాఁడు
అనుచుఁ గట్లూడ్చి పొమ్మనికన్నుఁ గీట
తనవారి మొగమెల్లు తాఁజూతుననుచు
సిగ్గుతో నరిగె వచ్చిన త్రోవఁ బట్టి
యగ్గలంబగువేడ్క హరియుఁ గృష్ణుండు
చేలమై పడియున్న వీర నృపాల

జాలంబు మహనీయ సాలంబు మిగుల
దట్టంబులైన నభోంతరమున నాఁడు
నట్టలతెట్టుప లట్టూల కలముల

సరదమ్ము త్మోడల సరదముల్పాఱుచు
....
తేరులు వీథులఁ దెగిరాలియున్న
....
రత్నముల్విపణి మార్గముల నమ్మ
రత్నముల్ రత్నాకరములు దీర్ఘికలు
శాకినీ ఢాకినీ చయములుదార

లోకంబుగాఁగ నాలోకించి చూడ ...
వర వీరలక్ష్మి నివాస పట్టనము
సరవినొప్పెడు రణస్థలి వేగ వెడలి
బృందారకులు పుష్పబృందముల్గురియ
వంది మాగధులు కైవారముల్సేయ
నానంద సుతరాము లానందమంది ....
భూనాథు లిరుమేలఁ బొగడుచుఁ గొలువ
ద్వారక కేతెంచి తత్సమీపమున
భోరన విజయకంబువులు పూరింప
ధరనాదముప్పుడంద దంది నాలకించి

పురజనుల్యదువృష్ణి భోజవంశజులు
కెదురేగి కానుకలిచ్చి మ్రొక్కినను
బొదలి తాలాంకుఁ డంభోజసంభవుఁడు
పురము చొత్తెంచి తత్పురవీథినరుగఁ
బురసతుల్ రుక్మిణి భవనైకమాతఁ
గనుఁగొని యంతరంగముల నంగముల
ఘనమదంబును బులకలునాటుకొనఁగ
మగవారి వలపించు మగువలు కలరు
మగువల వలపించు మగువలుఁ గలరె
గగనమో భృంగసంగమొ కలాపంబొ

మొగమొ యీ లలితాంగిమురులైన తురుము
కులగిరులో దీని గుబ్బపాలిండ్లో
హరిమధ్యమొ సందియమొ బట్టబయలో
పరమాణువో దీని పసనిగ్గు నడుము
అనఁటులో యుగములో హస్తిహస్తములో
ఘనశరభములో యీకాంత యూరువులు
తలిరులో తమ్ములో............
............మొఱయక యుండు
పడఁతుక బొమదోయి భావంబు జూడఁ
బోడిఁ బడకెట్లుండుఁ బూవుల విల్లు

కలకంఠి నిడుసోగ కన్నులు చూచి
తలవంప కెట్లుండు ధవళాంబుజములు
............వఱపులు చూచి
వనరక యెట్లుండు వరకీర సమితి
యుల్లలనామణి యధరంబు చూచి
కుల్లుకో కెట్లుండు గురుబింబఫలము
జలజాక్షి నెమ్మోము సైకంబు జూచి
నెలవెలబోకెట్లుఁ విధుబింబముండు
ముద్దియ చన్నులు మురిపంబు చూచి
గ్రుద్దుకో కెట్లుండుఁ గోడెజక్కవలు

దిట్ట గుబ్బెతయూరు తెఱుఁగెల్లఁ జూచి
నిట్టూర్పు విడకెట్లు నిలుచుఁ గాలాహి
కన్నియనడుముఁదాఁ గన్నారఁ జూచి
చిన్నపో కెట్లుండు సింగంబు నడుము
మగువ యూరులమీఁది మహిమలు చూచి
దిగఁగాఱ కెట్లుండు ధృతిఁ గదళికలు

తలిరాకుబోఁడి పాదంబులఁ జూచి
....
అని రాజవరులెల్ల నచ్చెరువంది
కొని యాడ రుక్మిణీ కువలయనేత్రి

ఫాలబాలేందుని పైఁ జిత్తరించు
రోలంబ గురుదాళి రుచిరాలకములు
....
సమకొని కెంగేలఁ జక్కనెత్తుచును
జిఱుతేఁటి ఱెక్కలే జిగిదువాడించు
మెఱుఁ గారునూనూఁగు మీసలవాని
గ్రమ్మి వీనులతోడఁ గదియుచువాని...
పంచాస్త్రకోటికిఁ బంచాస్త్రుఁ డగుచుఁ
బంచాయుధములఁ జొప్పడియున్నవాని
బొగడొందు నుల్లాసమునఁ దేఱు పసిఁడి

తగడుచాయ...............
............శగించు దర్పణాననము
గలవాని దనపాలి గలవాని గాంచి
తొలుకాఱు వెఱుపుతోఁ దులదూగు చూపు
జలదవర్ణునిమీఁదఁ జక్కగా నిలిపె
సరసిజాక్షుండు నాసఖని వీక్షించి
..........రనటకుఁబోనిచ్చి
సురలెల్ల నరుదంద సురుచిర గతుల
గరుడుండమును సుధాకలశము గొనిన
కరణి రాజులు చూడఁగాఁ బ్రతాపించి

కరమర్థి రుక్మిణీ కన్యాలలామ
..........రథము

వై లీలనిడుకొని బలసహోదరుఁడు
పిలువక వచ్చిన పేరంటమునకుఁ . . . .
బాలయక చెప్పక పోవు టేలెన్న
ననుచందములనేగ నపుడు డెందములు
. . . .
తప్పెఁ గార్యంబు వైదర్భిఁ గైకొనియె
నిప్పుడే వారిఁ బోవ నీనెట్లు వచ్చు
రాజుల వరవీర రాజుల దార్చి . . . .
భోజనంభవుఁ గొనిపోయె నివ్వేళ
నెవ్విధమున నైన నీపశుపాల
. . . .
తమ సాహసంబులుఁ దమ బాహుబలము
తమ విక్రమములు నిత్తఱిమంటనిడక
తెచ్చుట వైదర్భిం దెగి శౌరిచేతఁ
జచ్చుటఁగాక . . . .
. . . . .ముల్ సైన్యములతోఁ గూడ . . . . . .
గనలుచులయ కాలకాలుఁడై కడఁకఁ
గనుపట్టి సాల్వ మాగధ ముఖ్యులెల్ల
వనజాక్షు వెనువెంట వడినంటఁ బాఱి
. . . .
బలువిడి శరపరంపరలపైఁ బఱుపఁ
దవిలి నీరసతృణతతిమీఁద నిగుడు
దవము చందమున యాదవసేన విఱిగి
ధనువులు నిక్కించి దఱిగొన్న వేడ్క
. . . . .తతులఁ జిక్కించి
కయ్యంబు గావింపఁ గంసనంహారి

నెయ్యంబుతో రుక్మిణీదేవిఁ జూచి
పగర నీక్షణములో పలఁగూల్చి దివ్య

నగర నాయకులన......
......ప్రలంబాంతకు నక్రూరముఖుల
నని సేయ నమకట్టి యటు చూచుచుండె
బలభద్రుఁ డప్పుడు బలభద్ర చైద్య
బలభద్రుఁడై యదుప్రవరులతోడఁగు
గురు..............మున
నురగాళిఁ గన్న తార్క్ష్యుని విధంబునను
నభ్రాళిఁ దోలు ఝంఝూనిలు పగిది
నభంబు దిక్కులునవియఁ బెల్లార్చి
చలము రెట్టింప నిచ్చలమును హలము

బలమున ముసలము......
అనుపమ సకలాయుధాన్వితంబైన
కనక శతాంగంబు గడువేగఁ బఱప
బలిమి మాగధు నెదుర్పడి పోకవానిఁ
బలుఁ దూపులఱువదిఁ బఱపి స్రుక్కించె
....
కృష్ణుండు పెండ్లి పందిటి క్రిందనిలువఁ
బసు పుటంబులు వలిపెము గట్టిమిగులఁ
బసగల గిరుతు గుబ్బలనానపైచి
చిఱుఁగురలొసపరి చెలువుగా దువ్వి

నెఱిఁగప్పు గలగొప్ప నెఱిగొప్పు దురిమి
కుఱువేరు విరిదండ కూడంగఁ బెనఁచి
తుఱుమున కొకయమ్మె దొరయ గీలించి
కన్నులంచులఁ దేటగాఁజెన్ను మిగుల

సన్నంబుగాఁగఁ గజ్జలరేఖఁ దీర్చి
నెలవంకకొకవంక నెఱసులు వెదకు
చెలువంపు నొసల బాసికము గీలించి
త్రిభువన తిలకినీ తిలకమైనట్టి
యిభయాన రుక్మిణి హేమాంగిఁ జెలులు
కడువేడ్కతోఁ దేరఁగా సంభ్రమమునఁ

దడయక రేవతీధవుఁడు నుద్ధవుఁడు
తెరవట్టి రంత శ్రీదేవుండుతలఁప
సురనదీముఖ నదీశోభితుఁడగుచు
నెలమి రత్నాకరుండేతెంచి రత్న
కలశోదకము ధారగాఱఁగ నొసఁగ
జలజాక్షు పాదమజ్జనము గావించి
బలు తమ్మునకు మధుపర్క మర్పించి
జిగితమ్మికవస్త్రాలు సితపక్ష యుగము
పగిది బంగరు మెట్టు బాలపుష్టికల
జలదవర్ణుండు నాజలదవేణియను

నిలిచి శోభిల్లి పూనిన వేడ్కనంత
వాణి యింద్రాణి శర్వాణి శీతాంశు
రాణియు సకలగీర్వాణ కన్యకలు
గవగూడి సంగీత గరిమ దీపింప
ధవళాక్షుమీఁదటి ధవళంబు పాడఁ
జతురతమై మహాసంకల్ప మతఁడు
హితవృత్తి నిజపురోహితుఁడు నర్చింపఁ
దలకొని మునులు మంత్రములుచ్చరింపఁ
గలశాబ్ధి కలశాబ్ధి కన్యకా మూర్తి
రమణమై దానధారా పూర్వకముగఁ

గమలాక్షునకు నిచ్చె గర్గ్యుఁ డవ్వేళ
నాయితంబుగ గడియారంబు జూచి
యాయత్త మనగురుఁ డామయత్తమున
బహువేదవిధుల శ్రీపతి రమాదేవి
మహియను గుర్వంతు మంగళంబనుచు
ఖంగునవ్వై చేఁ జేగంట నాదంట
నంగజ గురుఁడును నఖిలైకమాత
యిరువులొండొరు మోము లీక్షింపఁ జూపు
లరవిందముల వ్రాలు నలులెన నమర
మెలఁతుక తనచేయి మిదుగాకనొసఁగె

జలజాక్షుఁ డంతట సగుడజీరకము
సీమంతినీమణి సీమంత సీమ
దామోదరుఁడు శుభద్రవ్యంబునించె
గురుతర సుమవృష్టి కుఱిసె నవ్వేళ
సరసాత్ములై వియచ్చరలు నచ్చరలు
పాడిరాడిరి నభోభాగంబునందుఁ
దోడనే పొడమె దుందుభి నినాదంబు
నగవు వెన్నలలు చిందఁగఁ బట్టినట్లు
జిగి ముత్తియములు మచ్చికదోయిలించి
భాసిల్లఁ గృష్ణుండు పద్మాయతాక్షి

నేస కొప్పున నొప్పు నేసఁ బ్రాలిడిన
తెలిమించు చుక్కల తెలిఁగాని పించి
చెలువున గొప్పమై నేసఁ బ్రాలమరఁ
గానసీ యాడఁ జన్గవముద్దుగునిఁచు
నానతెప్పలనాన నలినాయతాక్షి
ఘనకల్పలతల చొక్కపు విరుల్దాల్చి

ష్ట. 27.

యనువునఁ దలఁబ్రాలు హరిమీఁద నించె
బలరాము తమ్ముఁడా పరమకల్యాణి
గళమునఁ జేర్చె మంగళసూత్ర మపుడు
వైదర్భి కృష్ణ సౌవర్ణ కల్యాణ

వేదిపై వేదాంతవేది గర్గుండు
భాసిల్ల మణిమయ భద్రపీఠమున
నాసీనులుగఁ జేసి నాగమోక్తమున
మేలిమి మును లెల్ల మెచ్చఁ దాలిమిని
వ్రేలిమి మొదలైన విధులఁ గర్మములు
సేయించి బహువిధాశీర్వాద మెలమిఁ
జేయించి మణిదీప చిత్రపాత్రికల
నీరాజనము లవనీరాజకాంత
లారాజవదనకు నంబుజాక్షునకు
నోసఁగ నక్షత్రముల నుర్వీసురేంద్రు

లోసఁగ డెందముల నుత్సాహ మెసఁగ
హరుఁడు వాణీమనోహరుఁడు దిగ్స్వామి
వరులు కిన్నరులు భూవరులు కట్నములు
సవరింప శౌరియాసరవిఁ గల్యాణ
మవధరించెను జగంబానందమందఁ
గమలజాదులకును గర్గ ముఖ్యులకు
నమలలోచనుఁ డుడుగరలఁ బాలించి
పార్థివేశ్వరుల సంభావించి పొగడ
నర్థిబృందముల కిష్టార్థంబు లిచ్చి
ఘనతర బంధువర్గములకు వివిధ

కనకాంబరాది వర్గముచేఁద నిలిపి
జలరాశి కన్యకా సహితుఁడై యపుడు

జలరాశి మధ్యవాస మొనర్చుకరణి
నీలవర్ణుఁడు రుక్మిణీదేవిఁ గూడి
చాల నొప్పుచు మహాని జాలమెన్నఁగను
జనులను సౌఖ్యముల్సమకూరఁ జేసి
జననాథ యాభీష్మ జననాథ తనయ
నెనసి రమానాథుఁ డిష్టభోగముల
మొనసి యెంతయును బ్రమోదించుచుండె
ననజాస్త్రుఁ డప్పుడు జీవనజాక్షుఁడైన

తనుగన్నతండ్రి యాదవ నాథుఁడైన
నతనికిఁ దనుజుండ నగుదునేననుచు
మతినెన్ని శౌరిసమ్మతి సంతసించి
రమణ నై దేహిగర్భము బ్రవేశింపఁ
గ్రమమున రుక్మిణీ కామినీమణికి
నవరసి యపరంజి నలరుమై దీగ
నవచంద్ర రేఖ చందమునఁ జూపట్టె
ధవళాక్షుఁ డధరామృతముఁ గ్రోలుకతనఁ
జవిగొన నలినంబు చొక్కమైతోఁచె
నతనుని విలునారి యమలమధ్యమునఁ

బ్రతిబింబమొనరిన పగిదినారమరెఁ
గంతు యాత్రిక చిప్పకవమీఁద నిలిచి
బంతులోయనఁ గప్పు బలనెఁ జన్మొనలు
వలరాజు మణిమయా వరణంబు లేవఁ
దళుకొత్తునుదర బంధము బిగువయ్యె
నెలలు తొమ్మిదియును నిండెనిండుటయు
సలలిత గ్రహము లుత్తమములందుండ
నారుక్మిణీకాంత యతుల లగ్నమున

మారు నీరజ సుకుమారు కుమారుఁ
గాంచెఁ గాంచుటయును గాంచనాంబరుఁడు

నించిన వేడ్కతో హేమాదికముల
నుర్వీసురేంద్రుల కొసఁగి విధ్యుక్త
సర్వ శుభక్రియల్సవరించి మించి
కవులును వీరపుంగవులును భూమి
ధవులును సకలయాదవులును గొలువ
ధారణి సజ్జనాధారకమైన
ద్వారకనుండె నంతయువేడ్కతోడ
నని యోగిజనపాలుఁ డాజనపాలుఁ
డను మోదమంద యిట్లని యానతిచ్చె
నని సుధావాణికి నబ్జపాణికిని

వనజాస్త్రుమాతకు వనధిజాతకును
ననుఁగన్నతల్లి కనమ్రభల్లికిని
గనకగాత్రికిని బ్రకామదాత్రికిని
వాణీశనుతకు సువ్రతకక్షి విచల
దేణికి శ్రీవేంకటేశు రాణికిని
సారసగేహకుఁ జారుహాసకును
సారలావణ్యకు సకలగణ్యకును
బరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని
వరుణేందుఫాల కుదారశీలకును
రామాభిరామ కప్రతిమ ధామకును

హైమసంవ్యానకు హంసయానకును
నింద్రభావితకు గజేంద్రసేవితకుఁ
జంద్రికాహాసకుఁ జారునాసకును
నగసుతాసతికిఁ బన్నగతల్పయుతకు

మృగమదాంగకు నలమేలుమంగకును
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమ తాళ్లపాకాన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాధీశ దత్త
మకర కుండలయుగ్మ మండితకర్ణ 5570

సుకవిజీవంజీవ సోమరాజీవ
సదనావధూ లబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
విరిచితంబగు ప్రతిద్విపద సంశ్రవణ
తరళిత విబుధ మస్త ప్రణీతోరు
మనసిజ జనకాష్ట మహిషీవివాహ
మనుకావ్యమునఁ జతుర్థాశ్వాసమయ్యె.

శ్రీరస్తు

అష్టమహిషీ కళ్యాణము

పంచమాశ్వాసము

(శ్రీదేవీ మహిమవర్ణన.)

[ద్విపద]

అసమానలావణ్య యసమశరణ్య
బిసకాండసమబాహ బిసరుహగేహ
నిరుపమాలంకార నిత్యశృంగార

హరిభుజాంతరసంగ యనమేలుమంగ
యవధరింపుము దేవి యఖిలభూనాథ
కువలయసందోహ కువలయాహితుఁడు
చిన్మయాత్మఁడ పరీక్షిన్నరనాథుఁ
డున్నతోన్నత శుకయోగికిట్లనియె

2. ద్వితీయ పట్టమహిషి

శ్రీ జాంబవతీదేవి వివాహ వర్ణన ప్రసంగము.

వరరూపవతి జాంబవతి మొదలైన
తరుణుల నుత్పలదళవిలోచనల
నేరీతి వరియించె నిందిరానాథుఁ
డారీతి రీతిగా నానతిమ్మనుఁడు
మిత్రగోరూపాయ మిత్రుఁడై నట్టి

సత్రాజితాఖ్యుండు శత్రుసూదనుఁడు
తపసు గుఱించి ఘోరతపమొనరించి
తపన స్యమంతక తపముఁ గైకొనుచు
ధరణికేతెంచెను దరణినేఁడనుచుఁ
బురజనులెల్ల నబ్బురమంది చూడ
ద్వారకసొచ్చి మోదంబుతోఁ జక్ర
ధారియా యదుకులోద్ధారి నీక్షించి
ప్రణతులొనర్ప గోపాలపాలకుఁడు
మణిపీఠియందు సన్మానితుఁ జేసి
గుణివర్య యెచటఁ గైకొంటివీ దివ్య

మణి చూడఁగ నభోమణికాంతి గలది
యిమ్మనుజులకెల్ల నిదియేలదక్క-
నిమ్మని యదుభర్త కిమ్మనియనినఁ
బకపక నవ్వి తప్పక చూచి శౌరి
నొకమాట మోమోట యుడిగి యిట్లనియె
నగములకేఁగి వానలఁ దొప్పఁ దోఁగి
చిగురుల నమలి మించిన యెండఁ గమరి

భానుచేఁ గొనియటు పటురత్నమొరుల
కీను బంగరుకుప్ప లీనునాయింట
నని దీనినీఁ గూడదని యింటికతఁడు

చనియె నమ్మణి విలాసమున నొక్కెడను
భూనాథ యతనితోఁ బుట్టు జితారి
సైన నడ్డై నట్టి ప్రసేనుండు దాల్చి
సమకట్ల జల్లులస యోగమొనర
సమకట్టినట్టి యశ్వము నెక్కినిక్కి
రాజులు భటవీరరాజులుఁ గొలువ
వాజి దాఁటించి తీవ్రత వేఁటవెడలి
బాగైన యపరంజి పట్టెడల్లిగుడ
సాగి గుబ్బనుగాఁగ జాగిలంబులును
గిరిగొన్నకైదు కక్కురలఁ గొక్కురల

జరగనీ యకపటఁ జాలుడేగలును
కాఁచిపుటంబిడి కనకంబు వెట్టి
తూఁచి కైకొన్నట్టి తోఁచిగాడులును
మువ్వల గిల గిల మొఱయ జాడించి
క్రొవ్వననుప్పొంగు కొమరు సాళ్వములు
కనినంతనే కురంగముల సంఘముల
పెనుపడి చెండాడు పెనుబండిపులులు
సెలకట్టియలు గొప్ప జేవడంబులును
సిలకట్టియలు పెక్కు చిక్కులవలలు
పెనువిండ్లు సగము జాబిల్లియమ్ములును

ఘనములౌ కత్తులు కడఁది తిత్తులును
బూని వేటరులు గబ్బులుమీఱి కదల
సేనాదులకుమున్నె యేగ నారాజు
కోల గాలవజాల కుంద ముకుంద

సాల తాలాంకోల జంబు కదంబ
తుంగ నారంగ బంధూక మధూక
తుంగ రంగత్తాళ ధూప నీపాట
తరులఁ బొలెడు నేర్లదరుల శైలాభ
కరులచే నొప్పారు కానసొత్తెంచి
మేటి రాతులఁ జుట్టి మీటుగా నిలిపి

వేటరులును దాను వేటాడఁ దొణఁగె
సారెకుఁ గోఱలు చప్పరించుచును
దోరంబులైన పందులరోసి యేసి
పట్టెడ లెడలించి పచరించిచాయఁ
బట్టఁ గుక్కలదాని పైనుసకొలుపఁ
గవిసి యాయంబులు గఱచి విదిర్చి
తవిలి గొంతుల నల్లఁ ద్రావుచునుండఁ
బొదలఁ గ్రక్కదలఁ జోఁపుడు కొలఁదోప
నుదిరి బిట్టెగసిన యుదిరికైదులును
లావులుగా సోఁగ లావులు నివిరి

కైవాలకుండుడే గలఁ బూఁచి లైవఁ
గ్రక్కునఁ బాతి తెక్కలమీఁద నెక్కి
యక్క పక్కియ చెక్క నడియనొక్కుచును
గువ్వల వడిఁబట్టి గువ్వలులైవ
నవ్వల కుందేళ్ల నాడేళ్ల లెళ్ల
చాయకుమును మింటఁ జను సాళువములు
నాయెడ బోయని నార్చి పిల్చుటయు
భోరున దూరి తెప్పునవెత్తి దొత్తి
క్రూరత మెదడు ముక్కుల గ్రుచ్చిమ్రింగ
గవులలోఁ బులులఁజే కత్తుల కడిమి

నవలీలఁ బొడిచి సాహసములు నెఱపఁ
బొడవైన యొడలు నబ్బురమైననడలు
జిగిగొన్న పొడలు కెంజాయలేఁ దొడలు
కలిగి మిక్కిలి చూడఁ గలిగినదుప్పి
చెలువ మీక్షించి ప్రసేనుఁ డంకించి
పరివారమీదుప్పిఁ బరిమార్చవలదు
పరికింపుఁ డిదెదానిఁ బట్టితెచ్చుటను
ననివారి వారించి యచ్చోటనునిచి
ఘనతర తరవారిఁ గైకొన్న మృగము
వలలెల్ల నివ్వలవ్వలగాఁగ నఱికి

సెలవింటి కోలయేసిన రీతిఁ గదలఁ
గ్రమ్మి యామృగ తీవ్రగతితోడఁ గూడ
సమ్మెట సటన సంచార మంటించి
యదరంటధేయని యార్వనావాజి
పద రవోద్ధుతరాజి బలువాజిఁ దోలి
చొచ్చిన చోట్లను జొచ్చిపోనీక
విచ్చల విడివడి వెన్నాడి పోయి
కరిఘటా నిటల సంఘటిత నఖాగ్ర
హరి కహాకహా విరావాకులంబైన
కానలో నాదుప్పిఁ గానకతప్పి

నూని నీళ్లుల టెంకియున్న యత్తఱిని
నీరంధ్ర తరు లతా నికర మధ్యమున
నీరెండగాయుచు నీమణిఁ జూచి
గంహ్వరీ ధరగుహా కడతెంచియొక్క
సింహంబు నరనాథసింహుపై కెగసి
హరితోడఁ గూడంగ హరియించి మణియు
హరియించి యొకత్రోవ నరుగుచు నుండ

నాతత బలవంతుఁడగు జాంబవంతుఁ
డాతటి సింహంబు నవనిపైఁ గెడపి
యామణిఁ గైకొని యలరి వేడుకల

యామనితోయాడ నాత్మీయ గుహకుఁ
జనిరత్నమవుడు పచ్చనిత్రాట గ్రుచ్చి
తనపట్టి తొట్టిమీఁదటఁ గట్టెనంత
గగనేశుఁ డరిది దిక్కన్యక యలుతఁ
దగిలించు రత్నంబు తాళిబొట్టనఁగఁ
జదురైన యఱసంజ జవ్వని చంటఁ
బొదవిన సిబ్బెంపు పొడయో యనఁగఁ
గొంచక దినయాంత్రికుఁడు సురత్మెచ్చఁ
బొంచివైచినగచ్చు బొమ్మరంబనఁగఁ
బచ్చమావుల రెండు పసగల కెంపు

పచ్చనిచాయ లంబరమున నిగడఁ
గ్రుంకుడుకొండఁ ద్రొక్కుచు నపరాబ్ధిఁ
గ్రుంకి చీకట్లు దిక్కులవేగుఁ జూడఁ
దుద భానుభాను విద్రుమ లతల్ లిప్త
పదమును రెంటింట బలసెనోయనఁగ
సురచిరంబేక కౌసుంభాంబరంబు
కరణి దిక్తటులు చూపట్టె నభ్రమునఁ
గడిఁది మున్నమృతంబు గరుడుండుగొనుచుఁ
గడువడిఁ జనఁగఁ దక్కులశంబు తొలఁకి
చెదరియాకసమునఁ జింది చూపట్టు

తుదలేని యమృతంపు తుంపురులనఁగ
వికసించు చేమంతి విరులచందమునఁ
బ్రకటంబులై కను పట్టెఁ దారకలు

తేరిచి విరహి వీథినిగామరుండు
కోరి కట్టిన రసఘుటికయోయనఁగఁ
గలువలుచెలఁగఁ జక్రంబులు దొలఁగ
వలరాజుకొసర జీవనజముల్లసరఁ
బొడమైన మించుల పొడపు గుబ్బలినిఁ
బొడసూపె నంత వేల్పుల మేఁతకుప్ప
కలికిరే రాజు నక్షత్ర మాలికకుఁ
గొలికిపూసనఁగ వేగురుచుక్క పొడిచెఁ
గఱక చీఁకట్లను కరులమాయింపఁ
బఱతెంచు సింగంబు పగిదిఁ జూపట్టు
భానుండు సారుణభానుఁడై పొడిచె
సేనలారే యుప్రసేనుని వెదకి
కొనకేయిరవును గొనకే తెంచి
తోన సత్రాజిత్తుతో విన్నవింపఁ
బొక్కి సొంపులు దక్కి పొదలు దఃఖమునఁ
జిక్కి తా నవివేకచిత్తుఁడై పలికెఁ
బరమ మాయావి శ్రీపతి ప్రతిలేని
వరమణి యాదవవరుని కిమ్మన్నఁ
దమ్ముఁడై కొనకున్నఁ దమునిఁజంపింప
యమ్మణి శ్రీమణి హరియింపఁ బోలు
నన విని రోషించి యాదానవారి
తనవారిజనుల సత్రాజిత్తువారి
జొప్పున రమ్మని సోమకాసురుని
చొప్పెత్తు తలవరిచూడఁ జోద్యముగ
మునువాఁడుచను మార్గమును జూపికొనుచుఁ
జని వన మంజుకుంజముల పుంజముల
సరసఁ బ్రాణములు తేజము దక్కి స్రుక్కి

ధరఁ బ్రేల్లియున్న సత్రాజిత్తు తమ్ముఁ
గునఁ గొని యత్తురంగమును సింగమును
జనులకుఁ జూపఁ గేసరి నేలఁ గూల్చి
యొలుఁ గులతేఁడు వోయిన త్రోవఁ బోవ
నలరు చీకటి రథంబగు బిలంబొకటి
నాలోనగనిఁ జాడ లరయఁగఁ జూడ
లోలోనఁ గనుపట్టె నివిచూడుఁ డనుచు
నల బలంబవునని యల బలంబులను
బిలము వాకిటఁ బెట్టి పీతాంబరుండు
నా మహాగుహ సొచ్చి నట నొక్క హేమ
ధామ ధామంబురోధామ సద్మమున
నుదుటు మారునివాడి నొకముద్దులాడి
ముదురు గోయిల గ్రొల్చు మోహనంబలర
బంగరు గొలుసులు గట్టిపాలిండ్ల
ముంగిళ్లఁ గదలఁ దమ్ముఁడయంచు నూచి
జోలఁ బాడఁగఁ దొట్లఁ జొక్కుచు నవ్వ
బాలుచే పడుడుచు నూఁపఁగ మిట్టిపడుచుఁ
జకచక ద్యుతుల భాస్కర కరావళికిఁ
దుకతుక లాడఁగు బంధుర రత్నమపుడు
కొని వేడ్కనొడిఁ బెట్టుకొనినంతఁ జెంత
వనితహాయని జాంబవంతుని బిల్వ
పదపడి యా ఋక్షపతి రమాపతిని
గదిసి కోపాటోప కంపుఁడై నిక్కి
శూలికిఁ గేలికి సురలకసురల
కాలోను జొఱఁగరాదెట్లు చొచ్చితివి
అనుచు దర్పించి ఖిన్నగల గర్జించి
ఘనవృక్షమునవై వఁగంసారి దాని

దనిమె భూజమును బంధురతరాహతిని
గనలి మేనుములీల గర్జించి పొంచి
పాణినాతఁడు చక్రపాణిమైవైవ

బాణూరమర్ది కంసధ్వంసి ముష్టి
నా ఋక్షపతి వక్షమపుడు తాటించె
నారూఢ జయధరుండగు ఋక్షవరుఁడు
హరిఁ గొట్టెనతని శ్రీహరిఅవ్వే నతఁడు
ధరణీశువై చె నాతని శౌరి యొడిసె
బహుగుహాగహన సంభరితోగ్ర సహజ
మహితారవంబులు మహిఁ బిక్కటిలఁగఁ
గరియును గరియు సాగరము సాగరము
హరియును హరియుఁ బూర్వాపరాగములు
పొదివిన కరణినేర్పునఁ బోరునరణిఁ

గదియఁ చందమున దగ్గఱిన యందమున
మల్లయుద్ధమునసే మఱికయయ్యెచ్చ
భల్లభర్తయుఁ బంచభల్ల కర్తయును
నిరువది యొకదినం బీరీతిఁ బోర
హరి దృఢతరకరాహతులకు జడిసి
వక్రారి వనశుక్ర వంచిత శుక్ర
విక్రమధామ త్రివిక్రమ స్వామి
ప్రతిలేని గతి నిరువదియొక్కమాఱు
క్షితిప్రదక్షిణము సేసితినింతయలయఁ
గందువు వంక్తికంధరునితో మున్ను

బంధురగతి నెదుర్పడియునే జడియఁ
బరుఁడు గాఁడితఁడజ భవముఖులకును
బరుఁడై నయల పరాత్పరుఁడుగా నోపు

నని తలపోసి పద్మాక్షుని డాసి
వినతుండై భల్లూకవిభుఁడు కేల్మోగిచి

(గోమూత్రికాబంధము)

కమలేశ నరహరి ఖగరాజగమన
....
కరుణాకటాక్ష శ్రీకలితోరువక్ష
పరమయోగీశ హృత్పద్మ దినేశ
యపరాధి నపరాధి నని పొక్కి స్రుక్కి

కృపణుఁడై శౌరికిఁ గృపబుట్టఁ బలికె
తమ్ములై మెఱుఁగు ముత్యమ్ములై శోభి
తమ్ములై బెళికెడు తళుకుఁ గన్నులును
దామరై కళలకా దామరై శీత
ధామరై శాంతి నెంతయునొప్పుమోము
గొప్పలై యొప్పుల కుప్పలపై పసిఁడి
తిప్పలై నిగ్గులు దేఱు పాలిండ్లు
సన్నమై మేఖలాసన్నమై గగన
మున్నమై నొప్పుచునున్న నెన్నడుము
చక్రమై సౌంద ర్యచక్రమై విలస

వక్రమై చెన్నొందు వలుద పిఱుందు
రంభలై మోహనారంభలై కాంతి
కుంభలై యొఱపులు గుల్కునూరువులు
మించులై పవడంపు మించుతలిరుల
చెంచులై యొప్పెడు చరణముల్గలిగి
మరుమోహనాస్త్రంబు మాడ్కిఁజెన్నొందు
తరళ తోయజనేత్రి తనదు సత్పుత్రి
వరరూపవతి జాంబవతి యనుకన్య

సిరికూర్మి మగనికిచ్చివ సంతసించి
మామనొప్పులు దీర్చి మన్నించి చంద

మామయగ్మలి బావ మహనీయ బిలము
యత్నంబు సమకూరెనని వేడ్క వెడలి
రత్నంబుఁ గామినీరత్నంబుఁ గొనుచు
ద్వారక సౌధాగ్ర తారకసొచ్చె
నా రమాపతిఁ జేరి యాదవోత్తములు
రవిదేరఁ గొన్న పారసరాజి రీతి
ధవళాంశుఁగన్న యుత్పలముల రీతి
గంటిమె కృష్ణులోఁగలఁ కలువీడఁ
గంటిమనుచు వేడుకలఁ జొక్కి చుండి
రరసి తద్వాసనలవియ చెప్పెడిని

సరసాంగి నడుమాక సంబౌటనట్టు
లరుదు మించిన సొమ్ములవియ చెప్పెడిని
. . . .
కామిని పిరుఁదు చక్రంబౌట నట్టు
లాముద్దు వట్రువు లలియె చెప్పెడిని
లేమయూరులు కదళికలౌటనట్టు
లామోహనపు బాగులవియ చెప్పెడిని
అని కొని యాడంగ యాదవువిప్ర
జనమును గీర్వాణజనము గీర్తింప
రామతో జయరమారామతోఁ గూడి

రామానుజుఁడు నగరము ప్రవేశించి
తనదు మాతకును దాతకును భ్రాతకును
వినతుఁడై సభలోన విభుదులు గొల్వ
నన్ను సంగడినుండి హరి యింతచేసె

నన్న సత్రాజిత్తు నటకురప్పించి
యకలంకుఁడగు శౌరియుఁదలు వివఁగ
సకలంకుఁడైన యీజ్జనపాలు ననిత్యు
బంధుఁడై కొండంత బలఁగంబులోన
నిందించి కేటికి నిర్నిమిత్తముగ
హరినాదు రత్నంబు హరియించె ననుచు

సరిచుట్టములకెల్లఁ జాటి చెప్పితివి
అడుగు మివ్విధము నీయర్మిలి యనుజు
నగుదు ముందరిచొప్పు లరయుమీవారిఁ
గారులాడెడువారు కారుమీవార
లూరకమమునాడ నుచితమే నీకు
ననిమాని కమ్ముకొమ్మని మీఁదవై చెఁ
బెనగొన్న సిగ్గుతో బెగడొంది యతఁడు
యోగివంద్యుని నీతి యుడిఁగి మిథ్యాభి
యోగిఁ జేసిన పాపయుక్తుండ నేను
నీపాటియని పారమెన్నంగ రాని

యీపాప మిఁకఁ బాపనెవ్వరు గలరు
అని వంతచింతయు నంతంతఁ బొదల
తన యింటికేగి నెంతయు నూహ సేసి
యరయ సర్వ ద్రోహినైన వాక్రుచ్చి
శరణన్నఁగాఁచు నబ్జదళాక్షుఁ డనుచు
నీలంపు రంగులో నికరంపు కప్పు
బాలేందులోపల పసపట్టునొసలు
వలరాజువిండ్ల జీవాళముల్బొమలు
కలువలలోని చొక్కములు నేత్రములు
మెఱుఁగు కెంపులలోని మిసిమి పల్వరుస

చిఱుత వెన్నెలలోని చిక్కని నవ్వు
పసిఁడి సంపంగిలోఁ పలిత్రాణనాస
రసముల చిగురు సారసము కెమ్మోవి
శ్రీకారములలోని చెల్వును వీను
లాకంజసమితి మోహనము నెమ్మోము
ఒసపరిసంకున యుసురుకంఠంబు
పసిఁడి తీవలమేలు పట్టు బాహువులు
మేఁటి జక్కవలలో మీటుచన్దోయి
తేఁటి దాఁటులమీఁది తేటనూగారు
గగనంబులోపలఁ గలమేనునడుము

జిగిమీఱు పులినంబు చెలువంబు పిఱుఁదు
మించు రంభలలోని మెఱుపులు తొడలు
మంచి తామరల మర్మములు పాదములు
నని మెచ్చఁదగు నవయవములనొప్పు

3. తృతీయ పట్టమహిషి

శ్రీ సత్యభామాదేవి వివాహవర్ణన ప్రసంగము.

ననుపమనుత ధామయగు సత్యభామ
యను కన్యకామణి నామణినప్పుడు
కొని శౌరిఁ జేరి నూల్కొను భీతితోడ
ధరసాగి మ్రొక్కి హస్తంబులు మోడ్చి
కరుణాకలాపాంగ కమలాంతరంగ
యనఘ శరణ్యా నాయపరాధ మెడయ
వనితాశిరోమణి వనజాప్తమణియుఁ
గానుకగా నీవు గైకొమ్మటన్న
నాననజితసోమయగు సత్యభామఁ
గానకొన్న ప్రేమచేఁ గొని సంతసించి
దనుజేంద్రజిత్తు సత్రాజిత్తుఁ జూచి
యీ వేళమాణిక్యమే నొల్ల నాకు
నీ వధూమాణిక్యమే చాలుననుచుఁ
జతుర వాచామృత సారంబుచేత
నతని శోకాగ్ని చల్లార్చెనంతటను
బలుఁడు పురంబు దర్పణచామరాది
లలితంబుగాఁగ నలంకరింపించె
బలరామునానతి బలసహోదరుఁడు
సలలిత మంగళస్నానంబుఁ జేసి
చుంగులై కాలు మించులఁ గెరలించు
బంగారు రెంటెంబు బాగుగాఁ గట్టి
యాతత మణిమయంబై సూర్యకోటి
రీతిఁ జూపట్టు కిరీటంబు దాల్చి

రత్నాకరాత్మజా రత్నానుజన్మ
రత్నసంకలిత హారంబులు పూని
కడివోనిపూబాసికము సవరించి

నడి వివాహంబందు వివాహ మంటపము
నడుమశోభిల్లఁ గాంతాజనంబపుడు
తడయకెంతయు ధళధళలుట్టిపడుచు
నాణెంబులగుచు విన్నాణంపు వగల
రాణించు చీనాంబరంబులు గట్టి
నామము౯ రాచ యందముగఁ జేలోజు
మామకోయనియను మానింపఁ దీర్చి
మెఱయు చక్కరవింట మొదలుతుమ్మెదల
దరము క్రొన్నెఱులు బిత్తరముగా దువ్వి
సిరులఁ జూపట్టు బాసికములు గట్టి

సరస రత్నముల సూసకములమర్చి
ససువత్తనగవుల సయ్యాటమాడు
నొసపరినెమ్మోము నొకకొంతవంచి
జిలుఁగుమేలతికల చెఱఁగు లల్లాడ
నలఘు శోభనవతియగు జాంబవతిని
హసితనిర్జిత భామయగు సత్యభామ
ససమానలగు చెలులటుకుఁదో తేర
నపుడు సత్రాజిత్తుఁ డాజాంబవంతుఁ
డపరిమితానందులగుచుఁ బూజించి
పంకజాక్షుల మధుపర్క పూర్వముగఁ

బంకజాక్షునకు శోభన వేళ నొసఁగ
నెలుఁగెత్తి నిజపురోహితుఁడు సువ్రతుఁడు
సలలిత మంగళాష్టకములు చదువఁ

దిరమగు ప్రేమనత్తెఱనిక్కి విప్ర
వరులుదీవెన విప్రవరులు చెలంగి
తళుకు చూపులకల్వ దండలొండొరుల
గళములఁ దగిలి ప్రకాశింపుచుండఁ
గదిసి ముఖావలోకనములు జేసి
అదనుతో విష్టుఁడగు విష్ణుఁడంతఁ
తొలి తొలి నాల్గుచేతులు దోయిలించి
పొలుపొంద నవరత్నములు ముంచి మించి
కలహంసికా యుగ్మకము చెల్వమొదవు
తలిరుఁ బోఁడుల మీఁదఁ దలఁబ్రాలునించె
నపుడు దోయిళ్ల గన్యామణుల్మణులు
నిపుణతనించి శ్రీనిలయుపైఁ జెలఁగి
కచభరంబులు వెనుకకు వీఁగనచల.
కుచకుంభములు ముద్దు గుసియంగనిక్క
తలఁబ్రాలునించి రత్తఱిమరువాడి
చిలుకు చూపులు ముద్దుఁ జిలుకు భామినులు
చిలుపగాలికిని గెంజి గురులు బెళుకు
చెలువున మోవులు చీమంతకదల
శుక పిక నికరంబు బోఁడుగాఁ గూడి
సుకుమార గతిఁ బలుక సొబగు దీపింప
బిసరుహాక్షుని కూర్మి పేర్మి వర్ణించి
పసమించ శోభనాల్పాడిరీ రీతిఁ
గన్యకామణుల నాగమవిధి నబ్ధి
కన్యకాధవుఁడు లోకములు గీర్తింప
పరియించె గీర్వాణవరులు భూవరులు
వరనుతులేసిరి వసుమతీసురులు
అతిమోదమున వివాహంబును గోరి

సుతులకు శౌరిసంస్తుతలు నేర్పుచును
ప్రాకుపండ్లూడి వెల్వడఁగ నేత్రములు
చీకిలింపుచుదిట్ట చేతులు సాచి
పనస చక్కఁ జెప్ప పనసయటంచుఁ
దనయ శిష్యులకు వేదముఁ జెప్పికొనుచుఁ
జెవినెఱ్ఱ పోఁగు దాల్చిన వారినెల్లఁ
దవిలి వేఁడుచు నక్షతంబు లిచ్చుచును
గ్రాసమిప్పింపుఁడు కాదేనియొక్క
కాసైనదానమీఁ గదరేయటంచు
బదుగురైదుగురొక్క పోఁజుగాఁ గూడి

పదరి యందలములో పలివానినైన
లోఁగక పల్లకిలో వానినైన
వీఁగక తుంపురులెవ్వడలంగఁ బెద్ద
యెలుఁగున నడిగి వారిచ్చినందులకు
నలయపాళ్లకును దిట్లాడంగవారి
సతులంత పతులతో సహభోజనములు
మతులఁ గాంక్షించి సమ్మతుల నొండొరులు
అచ్చికూచక్క వోయకు మంచి మంచి
యచ్చావధానుల యక్కచ్చిలచ్చి
అచ్చిబూరెల బుచ్చి యందఱుమీరు

వచ్చెదరే మన వారందఱెప్పు
డాయెడ హరివివాహంబును గోరి
పోయిరే మనమును బోవలెన్నగును
పప్పునేఁతులు పెరుగు బంతులు బట్టి
గుప్పదు రట్టని కూర్కొని త్రావ
సారంపు వాసన సగుడమైనట్టి
వారినెవ్వారి నెవ్వారికోనైన

చాఁపట్టులును బాయసము సొజ్జి బూరె
లోఁపినవారల కోఁపంత కొలఁది
కలలోన గంజియే కాని మాయత్త

పిలిచి యొకింతైనఁ బెట్టదన్నంబు
పడివచ్చెననుచు వేసరియప్పి గాని
వడువునాహుఁడ యింత పంతంబు పెట్టె
తడిలేని క్రావుడు క్రావంగఁ జంటఁ
దడిలేదు పాపఁడు ధరియింప నీఁడు
తడవేల కుడువఁబోదమురారె యొడలు
కడిగికోఁగదరె యోకైకలారనుచుఁ
దాలికల్గట్టి చెంతలఁగొంత జాఱి
ఫాలముల్పచ్చగాఁ బసుపులు పూసి
దళముగా నవ తైలధారతో మెదిచి

వెలయఁ జెంద్రపు బొట్లు వింతగాఁ బెట్టి
పచ్చనక్షతములాపై నిడిగచ్చు
విచ్చుటాకులు వెడవెడఁ జుట్టి తాల్చి
కాటుక కన్నులఁ గలయంగ నలఁది

....

బలువిడి సెఱకల బారగాఁ దివిచి
నులిచిన పెనుబొగ్గు నూళులువైచి
పాడువారెనయట్టి పల్లవెంట్రుకలు
కూడ దువ్వుచునులి కొప్పులు వెట్టి
కడుముదుకగు చాయగల చీరలెల్ల

ముడుకులనొరయంగ ముఱియుచుఁ గట్టి
చతురాస్యుఁడాస్య రసంబుల నిట్లు
లతివలఁ గావించె ననిజనుల్వొగడఁ
గన్నబిడ్డలను జంకలఁ బెట్టిమున్ను

మున్న చెంతలఁ బెను మూఁకగా నడువఁ
గుసిగుంపు నడకల కోడెబాపెతలు
అసమాన గతివచ్చి నావిప్రవరులు
సతులతో సుతులతో జాడ్యంబు దేఱు
గతులతో రుక్మిణీకాంతుని జేరి
కరములు చూఁచి యాగమములు చదివి

హరి నీకు వేదోక్తమాయుష్యమస్తు
కంటగించని నీదు కల్యాణ మహిమ
వింటిమి మునుపని వింటిమీ వేళ
కృష్ణయొద్దుననుండి కృష్ణమాయాత్మ
తృష్ణ దీర్చె దవని తివిరివచ్చితిమి
పూనిన కార్పణ్యముడుగు సువర్ణ
దానంబు పరమాన్న దానమిప్పింపు
వరదుఁడవీవయీ నలయును గాక
యరయనన్యుల కీయ నలవియే కృష్ణ
యన విని హరి నవ్వి యారీతి విప్ర

జనములకెల్ల భోజనము గావించి
భూరి రత్నాంబర భూషణావలులు
భూరిగా నొసఁగి యప్పుడు వీడ్కొలిపి
నీల నీలాంబుదనిభ దేహుఁ డపుడు
బాలేందుసమ ఫాలబాలలతోడ
సమరభూపాలంబు చయ్యన నెక్కి

....

ధరదివ్య భేరివాద్యములు వాద్యముల
యురుతర ఘోషంబు లుడువీధిఁ బొదువఁ
గమ్మవిల్కాని శృంగారంపు తరువు

కొమ్మలోయన నొప్పుకొమ్మలంతంత
నురుతరాయత నేత్రయుగళ భావంబు
అరవిందముల మూయ నారతులొసఁగఁ
బురవీధినేగ గోపురవరభ్రాజ
తరుణు లానతులం సౌందర్య మీక్షించి
ఘననీల ఘనమిరుఁ గడలఁ జూపట్టు
మినుకైన క్రొక్కాఱు మెఱుఁగులో కాక
లలితేంద్రనీల శైలముల పార్శ్వముల
దలుకొత్తు కనక లతాయుగ్మకంబో
గట్టిగా నడుమునఁ గాంచనాంబరుఁడు

చుట్టు బంగరుదట్టి చుంగులోయనఁగ
నలినాయతాక్షు చెంతలనున్నయట్టి
నలినాయతాక్షులనలు వెన్ని మఱియు
మృగనేత్రనాతోడు మెలఁతుకకొప్పు
గగన నీలిమకన్నఁ గప్పొనొకాదొ
యన మఱియును గొప్పులట నివ్విధమున
వెనుకకుమఱి విజ్జపీఁ గంగవలదె
చెలియ నీగురునాన చెలువ నేత్రములు
కలువల కన్నఁ జొక్కలానొ కావొ
అవునే మఱియు గన్నులట నివ్విధమునఁ

గవగూడి తళుకులఁ గనుపట్టవలదె
కుసుమాంగి నీయాన కొమ్మకెమ్మోవి
కిసలయంబున కన్నఁ గెంపౌనొ కాదొ
యధర మఱియు మోవులట నవ్విధమున
వడిఁదేనిఁ జాటజొట వడియంగవలదె
నీకన్నులాన యన్నెలఁత కర్ణములు

శ్రీకారములను మించినవో నా కావో
యతివ మఱియు వీనులట నివ్విధమున
జితనవసంజ్ఞలై చెలువందవలదె
అని పక్కగతుల నయ్యంబుజాననలు
కొని యాడ సౌందర్యగుణ హారి శౌరి
యలఘుశోభాకరంబగు పురంబెల్ల
వెలయంగ మెఱసి యవ్వేళఁ దులతోడ
సుముఖులై సుమనసుల్సుమవృష్టి గుఱియ
రమణీయ నిజమందిరముఁ బ్రవేశించి
యతుల యౌవనసీమయగు సత్యభామ
కతిమోదమునఁ బ్రసేనాగ్రజుఁ డపుడు
సామజ తతులతో సతులతోఁ గూడ
నామణినర్పించె నరణంబుగాఁగ
దేవతల్ధారుణీ దేవతల్వొగడ
దేవకీతనయుఁడెంతే వేడ్కనుండె
చటుల నిండా సర్వ సర్వారియగుచుఁ
గుటిల పాతక దైత్యకుల చక్రవర్తి
ధరమించునట్టి చిత్రపు చరిత్రంబు
వర చతురతర కావ్యము సేయువారి
కున్నతోన్నతమతి నొకమాఱు వేడ్క
కొన్నవారలనునూఁ కొన్నవారలను
తాపంబు లఖిలనిందలు చెందవమిత
పాపముల్పాయు సంపదలెల్ల డాయు
కమనీయ గుణహారి కమలావిహారి
యమరారికుల హారి యాశౌరియంతఁ
గెంపు మించిన తురఁగీలాగి వెట్టి
సొంపుగానందుపైఁ జొక్కంబుచుట్టి

మెఱుఁగుఁ జుక్కల మిసమిస తేటతెల్ల
మఱపించు నవకుందమాలిక వైచి
యకలంకమై కెంపుటంచులు గల్గి
శుకవర్ణమైన యంశుకము ధరించి
కిసలయవాదనా కృతులైన శ్రుతులు
మిసిమి యందంబుతో మించుకందంబు
కడు వెడఁదై చెన్ను గలిగిన వెన్ను
నుడురాజుపూర్ణ తనొందు పిఱుందు
నరుణాంశుధామంబులైన రోమములు
తరుణేందువై మించఁ దలపించుచుంచు
నలఘు తేజోజ్వాలమైన వాలమును
గలుగు నుత్తమ హయకంఠీరవమును
సంజోగ మొనరించి సాహిణియెదుట
రంజిలి నిలిపి పరాకంచుఁ బలుకఁ
దననిటు కేలిచిత్తర పల్లెవాటు
గనుఁ గొని జనులు చొక్కఁగఁ బదాగ్రమున
నీరతుఁడై యంక వన్నియమెట్టి సర్వ
హారతురంగుఁడు తురంగారూఢుఁ డగుచు
నిండిన నిజకీర్తి నికరంబులనఁగఁ
బుండరీక ద్వయంబునుఁ జెంతనలర
నెలమి భూనాధులు హేమకాండముల
విలసిల్లుచుండెడు వీఁచోపులిడఁగ
కుడినీరు బిందియు కుంచ కాళాంజి
యడపంబుగిండియు నందంపు సురటి
మొదలైన యూడిగములఁ దాల్చి కదిసీ
పదరక చెదరక పరిజనంబరుగ
నతిభయావహ మహాహావభూ ఖురాగ్ర

హాతి కంపితారి కరాళింగరాళి
నరిశంభ భీకరుఁడగు నరుండెక్కి
యురుతర గతుల రాహుతులతో నడువ
దేవ! హెచ్చరిక దైతేయారి! యనుచు
శ్రీవిమైమున్న కట్టికవారునడువ
నలరు శంఖ ధ్వనులడరంగ దైత్య
కులవధూ గర్భార్భకులు రెంజితుంజి
యఱి ముఱిమురువేపనా వాద్యగతులఁ
గుఱుచల నిడుదలఁ గూడి వాయింప
సన్నయొఱెంగి యాసన్న కాళియలు
సన్నలోనుగఁ గూడి జమళిఁ బూరింప
యరి భీషణాకారియగు భేరిరవము
ధరనభోంతరము పాతాళంబు బొదువ
ఢక్కాహూ ఢుక్కాది ఢమఢమ ధ్వనులు
దిక్కులు నిండి యెంతే భోరుకలఁగ
కడిఁది హెగ్గళ్లు హెగ్గడికత్తియలును
బడిబడివడి బరాబరి సేయుచుండ
వాలుఁ గన్నులు రాణి వాసముల్చాలు
కీలుచుమ్మల పల్లకీలెక్కియరుగఁ
గనకభూషల పటికలనంబువారి
ఘనతర వస్తుసంఘములచే మిగుల
నలరుచు పెక్కసం బగు బొక్కసంబుఁ
బలువేసడంబులు భరియించినడువ
నమృతాన్నవర కాంక్షితాధరబింబ
రమణులనగు వారరమణులే తేర
రాజులు భటవీరరాజులుఁ గొలువ
వాజిదాఁటించి భావజగురుండపుడు

కేలవాగియు చక్కఁ గీలించి కుదిచి
తాళముల్ద్రొక్కించి దాఁటి యాడుచును
జోడనఁ గొనిపించి సొగసుగాఁ జుట్టి
వేడెంబు వడినడ్డ వేడెంబు ద్రోలి
నిగుడంగఁ గుఱుచల నిడుదలనూకి
మగిచివై చుచుఁగేల మస్తరించుచును
పాడకట్టి జనపదంబులు నదంబులును
కడతెంచి పోయి పంకజలోచనుండు
వృషభజిద్వాది విస్ఫూర్తి గలిగి
విషధరోత్తంస నివేశంబు పోలె
వరుణ కౌశికముఖ్య వర్ణితంబగుచు
వరుసనెన్నఁగ దిశావలయంబు పోలె
ఘన పద్మపత్ర ప్రకాశత కలిగి
గనుపట్టు గగన మార్గంబునుం బోలె
నందమై నిరతిశయానందమొసఁగు
బృందావనము గల్గి పెంపొందువనము
కనుఁ గొని సొత్తెంచి కాంతలుఁ దాను
వనకేళిఁ దవిలి యవ్వాసుదేవు చూలి
కమ్మగా వాసనల్గ్రమ్మఁగా నొక్క
కొమ్మవూఁ గొమ్మగై కొమ్మనియొసఁగ
మంజీర కుచయోర్తు మంజుల కుంజ
మంజరులొసఁగ నమ్మాధవుండలరి
విరిమొల్లనొల్లను వెలఁది నీచన్ను
విరిగుత్తులే నాకు వేడుకయనినఁ
గడివాని తీఁపులు గలుగు నెమ్మోవి
పడఁతి యొక్కతెదొండ పండుచేనొసఁగ
బింబమే నొల్లనో పికవాణి యధర

బింబమిమ్మని చేరఁ బిలిచెఁ గృష్ణుండు
మఱికొన్ని యెడలనే మఱియున్న చిఱుత
యుఱుతలఁ దఱుముచు నువిదలొండొరులు
ఇత్తమా శౌరికి నిత్తమాలములు
వాత్తియా పికముల నందందబట్టి
నాగకేసరమేల నాగకేసరుగ

నీగు బాగులుమాని యీఁగదే యమ్మ
యతిసౌరభంబైన యతిసౌరభంబు
తతివూఁచెఁ గంటిరే తరళాయతాక్షి
నాగేంద్రగమన పున్నాగంబు సుమము
లాగడంబులు మాని యందికోఁ గదరె
దవనంబు ఘనశారద వనంబు చూడ
దవళాక్షిమైఁ జల్లఁ దావిచల్లెడిని
నని యిట్లు చతురవాక్య ప్రౌఢి నెఱయ
వనకేళి సల్పి జీవనకేళి సల్పఁ
దలపోయ శౌరి వైదర్భియాదిగను

గలకలకంఠులు కదిసి వేనడువ
నాకీర్ణ కోకిలకానీక వృండ
రీకవర్గముఁ జంచరీక వర్గమును
నమల కారండవ హంస గాంగేయ
కమల విస్ఫూర్తియంగముల విస్ఫూర్తి
తావిజొంపములతో దరులఁ జానొందు
మావుల వెడవిల్తు మావులు గలిగి
వర కేకి పిక మధువర నినాదములఁ
గరమొప్పుచున్నట్టి కమలాప్త తనయఁ
జేరి బిత్తరివగ జిలుగు పుట్టములు

సారసలోచనల్సవరింప హారియు
వాలారుచుంగు క్రేవలనాడ మడుపు
తాళిగోణంబు వింతలుమీఱఁ గట్టి
మంచు నీరును గుంకుమము మేళవించి
నించినయొక మంచి నేత్రంబు పూని
సుకుమారముగఁ గళ సోఁకంగనొక్క
సకియమెఱుంగారు చనుదోయిలై వ
నానలోనాన నానాగేంద్ర యాన
దానవారికిని హస్తము మాఁటుఁ జేసి
చొక్కపుతావులఁ జొక్కవేరొక్క
లక్కుసుప్రియుపై చి లాఁగించి మఱియు
ఘనసార మృగమద ఘనసారజలము
కనక శృంగముల వేడ్కలనించి సతులు
జలజాక్షుమైఁ జల్లి చల్లించికొనుచు
నలరుగుత్తులవేఁటు లాడుచు మఱియు
నలినాక్షుతోఁగూడ నళినలోచనలు
కలయ వసంతమీగలి నాడియాడి
కుంకుమపంక సంకుమద మృగాంగ
సంకులాంబువుల నచ్చటఁ దొప్పఁదోఁగి
యలపెల్లఁదీర నాయమున నాయమున
జలకేళి మనమింక సవరింతమనుచుఁ
గిసలయాధరలుకే కిసలనాదరులు
నసమానగతుల రాయంచలఁ బట్టి
సారసంబులఁ బట్టి సరసజానొందు
సారసంబులఁ బోఁపి నరసమాడఁగను
బహు కరేణులతోడ భద్రకుంజరము
విహరించుగతి శౌరి విహరింపఁ దొణఁగె

కమనీయగతిఁ దరంగంబులు సాఁచి
రమణీయ రమణుల రాసిపోనీక
యొఱపులఁ దిట్టుచు నోలఁ బెట్టుచును
దఱుమఁ బెట్టుచు వడిఁదరులు మెట్టుచును
సరలి నారాయణ శబ్దార్థమనిన
నరులకుఁ దెలుపు చందముగ శోభిలఁగ
నొకలేమఁ గని యొకానొక మోహనాంగి
చికిరి నవ్వులఁ జేరి చేయి బట్టినను
శేలఁ గట్టఁగ నన్ను సెలసి పట్టెదవు
మేలమో యిది మంద మేలమోయనుచు
మెండుతుమ్మెదలతో మేకులు జేయు
పుండరీకములన పూఁ బోణివై వఁ
దరుణులు మెచ్చ నాతరళాక్షి వెనుక
మరలఁ దామరలఁ దామరలవైచినను
వెండియు నీలాహి వేణులుద్దండ
నొండొరుల్దమలోన నుద్దించికొనుచు
జడియ కుంచలను గొంచలను గిట్టుచును
నడిచి మీనముల ఫేనములఁ బట్టుచును
దొడరి చెందొవల కందువుల వైచుచును
గడిఁగి చక్రముల చక్రములఁ బోఁపుచును
అలమోముదమ్ముల కచటితమ్ములకు
నెలకొన్న నగవు వెన్నెల వింతలనఁగ
నలకభృంగములకు నచటిభృంగమ్మ
లలవిమీరిన ప్రోఁత లవియెవింతనఁగఁ
జనుజక్కవలకు నచ్చటి జక్కవలకు
ననయంబుతాయని యదియెవింతనఁగ

నొప్పునంగములతో నొవ్వు లతాంగ
లప్పంకజాక్షులా యమునలో వెడలి
చుట్టు బవంతులఁ జూపట్టు పట్టు
పుట్టముల్గట్టి యొప్పుగనుఁగై సేయఁ
గనకాంబరుండు గనకాంబరాది
ఘనతర శృంగార కలితుఁడై యపుడు
కుంద లామంజక కుటజ పున్నాగ
నందదిందిందిర నలిన గుచ్ఛముల
ఆవేళకాలాంత రాంతరంబునకు
కుంతీతనూజు దోడ్కొని శౌరియరిగి

....

పసిఁడి కుండలమాలు పఱచు పాలిండ్లు
కుసుమాంగి యోర్తు చెక్కులడాలు మెఱయ
సలలితరేఖఁ గంచము పట్టు చేసి
వలిపె దుప్పటి నిజావడమీఁదఁ బఱచి
యరవిందమిత్ర బింబాకృతి ద్యుతులఁ
బరఁగు పళ్లెరమందుపైఁ బొందు పఱచి
నిగనిగమనెడు వన్నియల గిన్నియలఁ
దగఁ గ్రమం బెలిఁగి చెంతలఁ బాదుపఱచి
యంబళి విరళంబులకు నూత్నరత్న
కంబళములఁ బొందుగానంద పఱచి
యూయెడ హరిఁ జేరి యారగింపంగ
నాయత్తమనుఁడుఁ గంజాయతాక్షుండు
ఉరుతరంబైన వేఱొక్క పాత్రమున
సరస మారుతజన్ము సహజన్మునునిచి
తన పట్టమహిషులుఁ దాను నచ్చోట
నొనర నాసీనుఁడై యుండె నుండుటయుఁ

దెలితెక్కఁపులుఁ గులఁ దెగడెడునడలు
గల సతుల్పాత్రముల్గరములఁ దాల్చి
కంకణ ఝణఝణత్కారముల్వివిధ
కింకిణీ కిణకిణత్కృతులతో బొఱయ
పొడవడిరాలుచుఁ బొదలిన రుచులు
గడుఁ బ్రకాశముగల కలవంటకములు
ముప్పిరి సంభారముల మించినేతఁ
జొప్పిల వగ్గళించిన తాళిదములు
పరిపక్వమై దోరబాటికన్నులకు
నురుదైన తురుఁగులు నప్పడంబులును

నటులైన బేడల పగిదినేయొప్పు
పటుతర మృదు సూపముల సూపములుఁ
గ్రమము తప్పక పచ్చగందక తెచ్చి
యమృతోపమానంబులైన శాకముల
రాజరాజర్ధాను రాజుల మించి
రాజమాన్యములైన రాజాన్నములను
నంబుజ మోదంబులై నవకుఁకు
మాంబుధారల రీతులైన నేతులును
మరిచ జీరక కొత్తుమరి మిరియముల
మెఱయుచు రుచులచేమించు చేరులును

దిరమైన యొప్పులఁ దేరుచు దేవ
పరమాన్నముల సజ్జ పరమాన్నములును
జలలగాబూపు వాసనగట్టి తెచ్చి
వల్లగట్టిన రసావళ్లు నంబళ్లు
నిరవైన చవినోట నిడినంతతోన
కరుఁగునో యననొప్పు కజ్జాయములును

గడలేని రుచుల మీఁగడ పెరుంగులను
. . . .
రవరవ గాఁచు ప్పు రవగూడి సొంటి
లవయుక్తమైన చల్లని మజ్జిగయును

నెడనీరు నెడనెడ నింపుసొంపైన
కుడిచిరు వేరుసఁజేకొనుచు వడ్డింప
సరసిజాక్షులుఁ దాను సరసిజాక్షుండు
సరసభావముల నీసరణి భుజింప
నంబుజ శశివాసితాంబుల జీవ
నంబుచేఁజే మజ్జనంబు గావించి
గారవంబున సారకర్పూర పూర
చారు వీటికలెల్ల జనులకు నొసఁగి
యొకకొంత తడవందునురు సౌఖ్యకేళి
వికచాబ్జముఖులతో విహరించియంత

కమలారి బింబరాగంబుమై పసలు
తెమలించు నిండు చంద్రిక దట్టిగట్టి
శ్రీరామచంద్రుని చెలువు దీపింప
నారూఢ కోదండుఁడై ప్రకాశించి
సకలసైన్యంబు నచ్చటనుంచి పార్థుఁ
డొక్కఁడు దానొక్కఁడు వేఱొకచోటి కరిగి

(భ్రమకము)

వరకు తాల నవసవ నీలతాకురవ
కరక సారస కనక సరసాకరక
కలదర వీరక కరవీర దలక
కలకద వాసి కకసి వాసిదలక

తరుముఖ్య వివిధ లతా వితానములఁ
గరమొప్పు నొక మహాగహనంబు సొచ్చి

కరిణుల హరిణులఁ గరుల సూకరుల
శరభ శార్దూల పుంజములఁ జెందుచును
లీలమైఁ గన్నియలెల్లఁ బూరెల్లఁ
దోలిపోసికయేదులను గైదులను
వడిసూడి పట్టి యవ్వాలను గవ్వాలను
గడపుచు వేఁట నీ క్రియఁ జల్పు వేళఁ
దఱచైన పికిలి పూదండలనొప్పు
నొఱయు గుబ్బలలోడ నొఱయుచునుండ

నొఱపులు చిల్కు బిట్టులుక్కు కన్గొనలఁ
జిఱుత వెన్నల తేట చిందఁ గన్గొనుచు
పుప్పొడిపొడల యొపుల చన్నుఁగవలు
గప్పనేరక శౌరిఁ గన్గొను వేడ్క
సమరంద గణగణ సంశోభితాధ
రములపై దంతగౌరత తేజరిలఁగఁ
గోకిలములు కేరిగొణఁగు చందమునఁ
బీకము చందముమాట బిల్చుచెంచెతలు
కందర్పునకు నాది కందర్పుఁ డగుచు
ముందరనున్న యమ్మురవైరిఁ జూచి

మదకరి మద సంకుమద మృగమదము
లుదుటైన డేగలనోరణంబులును
గానుకలొసరింపఁ గైకొని వేడ్క
లానవేపిన్నపాయమున నాయమున
దరులనాపూరి నెత్తముల మొత్తముల
గరిమ గోగణములఁ గాచుచందములఁ
గ్రీడికిఁ దెల్పుడు గ్రీడింప శంప
జాడల నన్నదీ జలమధ్యమునను

శశికాంత శిలమీఁద శశికాంతమించి
శశిబింబ ముఖయోర్తు సరసభావముల

హరిమూల ములనవ్వునవి పంక్తి నెఱయు
నరిపదాధిక్యంబు నలరెడుతురుము
జలజంబు తెగబేడ సలబెళుకులును
గలువల సోఁగయుఁ గలకన్నుఁ దోయి
యమరెడువట్రువ యందంబు మెఱుఁగు
కమలంబు తావియుఁ గలుగకమ్మోము
తలిరుమై జిగికి పంచదారలో మేలు
కలిత బింబము కెంపుఁ గలిగినమోవి
పూఁ గొమ్మబిగి బిసముల జిగి తేఁత
తీగెల సొబగు వర్తిల్లు బాహులును

గొండల పొడవు పూగుత్తుల మురువు
మిండ జక్కవ నీటు మెఱయు పాలిండ్లు
సైకతముల నవ్వు చక్రంబు బటువు
నాకేభ మస్తకోన్నతిగల పిఱుఁదు
కరితుండముల తీరు కరభంబు బాగు
సరస రంభలనిగ్గు సవరించుతొడలు
కమలకోమలతాలాక్తారక్తిమంబు
విమల కూర్మాకృతివెలయు పాదములుఁ
గలిగి యాకలశాబ్ధికన్య చందమున
విలసిల్లుచుండునా వికసాబ్జనేత్రఁ

గని శౌరి గోరిచొక్కక్కఁగ భావభావ
మనుపొందఁ దెలిసి యయ్యమరేంద్ర సుతుఁడు
కమ్మవిల్తుని తల్లి గతినున్నకొమ్మ
యమ్మ నీ వెవ్వ తెవనిన నాచెలువ

4. చతుర్థ పట్టమహిషి

శ్రీ కాళిందీదేవి వివాహ వర్ణన ప్రసంగము.

యేను గాళిందిని యను కన్యఁ గన్యఁ
గాను శ్రీపతి పతిగాఁ గోరి యిచట
నున్నతిఁ దపము సేయుచునుంటినన్న
మిన్నంది కృష్ణుండు మెలఁత నీక్షించి
యాతపంబునఁ జేయు నాతపంబెల్ల
నాతినికొనఁ గూడె ననుఁగూడుమిప్పు

డనిశంబు భర్తగానాత్మనీవెన్ను
వనమాలినేనయో వనజాప్తపుత్రి
యనుచు నూఁదార్చి యొయ్యననెదఁ జేర్చి
ఘనతర కుతుకాబ్ధిఁ గడునోల లార్చి
కమలాప్తుఁ డప్పుడు కమలాప్త కూర్మి
కొమరితఁ దోకొని కొమరు దీపింప
మును వసించిన వనమున కేఁగుదెంచి
యనుపమ సకలసైన్యంబులు గొలువఁ
బౌరులునల నాకపౌరులుఁ బొగడ
ద్వారకాపురికిఁ దీవ్రనేగుదెంచి

వరమణిమునులాది వస్తుసంతతులఁ
బురముకై సేయించి పురమెల్లఁ బొగడఁ
బాండవేయుల సర్వ బంధుజాలముల
వెండియుఁ బిలిపించి విభవంబుమెఱయ
వేదోక్త వేదవిధు లాచరించి
యాదేవదేవుఁడ డత్యాదరంబొదువఁ
జారు ప్రసూన కాంచనచేల గంధ

భూరి భూషణగణ భూషితుండగుచు
శ్రుతులు ఘోషింప సంస్తుతులతో నాక
పతులు గంధర్వదంపదులుఁ బాడంగ

హరిపిత దేవకి యాదవుల్దాము
హరిరాణిఁ గొనివచ్చి యర్థిఁ బూజింప
ఝల్లరీ కాహళీ శంఖ మృదంగ
వల్లకీధ్వనులు దిగ్వలయంబుఁ బొదువ
దేవకీతనయు డెంతయు వేడ్కతోడ
నై నాహి కోత్సవావని నొప్పుచుండె
నహిశాయి తనయల్లుఁడయ్యె నటంచు
మిహిరుఁ డప్పుడు కడుమిన్నంది పొంగి
గ్రహమండలముఁ దారకా మండలమును
బహు మానిపతులు సంభ్రమమునఁ గొలువ

ఛాయానువృత్తి నిచ్చలుఁ గూడియుండు
ఛాయతోఁ గూడ నచ్చటి కేగుదెంచి
తరుణిఁ బుల్కడిగిన దర్పకాస్త్రంబు
కరణిఁగై సేసి చెంగటనొప్ప కన్యఁ
గనకాంబరుని పాద కమలముల్గడిగి
కనకధారా పూర్వకంబుగానిచ్చె
జలజాతమిత్ర సంజాత నీక్షించి
పలికిరి :మునివరప్రముఖులు చెలఁగి
సతిబొమల్గన్ను లెంచఁగఁదగునిమ్మిన
పతులౌటనో గురు భావంబు దాల్చి

తలపోయ నిత్యమూర్తంబైనక తనఁ
దనకొను పరమాణు తనువెన్నఁదగును
నీలంబు విభువును నిత్యంబునగుట
బాలకీల్గొప్పు నభ్రంబనవచ్చు

నని వితర్కించుచు నన్యోన్యమిట్టు
లనుమానమునుజెంద నంబుజాక్షుండు
వనజాప్తపుత్రి నుద్వాహమై బంధు
జలములఁ గనకభూషణములం దేల్చి
గ్రహములతోఁ గూడి గ్రహరాజముఖుల
మహితానురక్తి సన్మానంబు సేసి 6440

గణుతింపరాని సౌఖ్యములతో నభ్ర
మణిపుత్రికా సతీమణితోడఁ గూడి
జగములు జయవెట్ట జగదేకనాథుఁ
డగణిత శ్రీయుక్తుఁడై యుండె నంత

౫. పంచమ పట్టమహిషి

శ్రీ మిత్రవిందాదేవీ వివాహ వర్ణన ప్రసంగము.

రారాజుహితులతో రంపుసంపదల
రారాజఁ దెగడు ధరాధినాయకులు
విందానువిందులు వివరింపఁ గూర్మి
విందైనయట్టి గోవిందుఁడుండఁగను
గురునాయకుని కొఱకొఱ మాటలకును
హరిమీన భావనునాత్మఁ గైకొనక
కలకంఠి ముకురాస్య కంజాయతాక్షి
నలికులాలక బిసహస్త లతాంగి
హరిమధ్య గిరికుచ హరిచక్రజఘన
సరస రంభోరు కాంచనతూణ జంఘఁ
గిసలయపద వల్లకీవాణి దంత
హసితకోమలకుందయగు మిత్రవింద
యను పేర యనుజన్మ నాకామపాలు
ననుజన్మునకు నెంతయైన నీమనుచు
ధరమీఁదఁ గల్గునుదారభూనాధ
వరులు గూడఁగ స్వయంవరము చాటింప
నావార్త విని కృష్ణుఁడా మిత్రవింద
భావార్థమెంతయు భావించి తెలిసి
మీఁటలై సోఁగలై మించులై మిగుల
తేటగానొంటి ముత్తియములు దాల్చి
యేణాంకుమై చాయనెక సక్కెమాడు
నాణియంబగు ధౌత నాధారియించి

మృగమద కర్పూర మిళిత చందనము
నిగనిగపుటమైన నెఱిపూఁత పూసి
తరణి శీతాంశుల ధళధళల్గులుక్క-
ధరచక్రముల నొప్పు తాళిఁగీల్కొల్పి

బంగారు పూవులఁ బచరించునట్టి
చెంగావి దట్టిగా సించి వింతగను
సొలపు గోణముచుంగు సొంపు జూపట్ట
వలిపంపు దుప్పటి వలెవాటు వైచి
కళుకుల ముద్దుటుం గరము గీలించి
వలకేలముకులపై వంకిలొలిడించి
కనుపట్టునెఱకూడె కానితనంబు
తన సొమ్మొయనఁగ నెంతయు సొంపు మిగిలి
విహగేంద్రకేతన విలసితంబైన
మహనీయ నవరత్నమయ రథంబెక్కి-

యమితబాలాన్వితుండై భానుకోటి
రమణ నవంతిపురంబున కరిగి
బహురాజ కోటీరపటు రత్నకాంతి
వహియించునా స్వయంవర భూమినుండ
నురుణు రాకకుఁ బద్మములరు చందమున
హరిరాక విని పొంగి యామిత్రవింద
జలజంబుతల క్రింది సవరించినట్లు
జిలుగు దువ్వలువ పింజలు వాఱఁ గట్టి
నలువంద నెలవంక నామంబు దీర్చి
కొలఁదిగా నడువఁ గుంకుమ రేఖఁ దీర్చి

రవికాంతులొలుకు పురాణహారములు
బవి దీర్చిన కర్ణపత్రముల్దాల్చి

యరవిందదళరుచి మోహన పాశవితతి
సరవినొప్పెడు పంచసరములు పూని
సిరిమించు నెఱుల కుచ్చెలమీఁద జార
ముర్వైన మొఱపుల మొలనూలమర్చి
దివి శక్రధనువొప్పు తెఱఁగునఁ గొప్పఁ
దవిలి చిత్రంపు పూదండచెన్నొంద
లలితపుష్పిత కల్పలతిక చందమునఁ
గలితభూషణములఁ గడుసొంపు మిగిలి

వాసుదేవునిఁ గొలువరుఁ గూడుమనుచు
నేసకొప్పున సతులేసఁ బ్రాలిడఁగ
సతులింత నంత వెచ్చెరికలు వేయఁ
జతురంతయానంబు సరసమై నెక్కి
వాణి వాక్యప్రౌఢి వరియించు కీర
వాణులప్పుడు ధరావరులఁ జూపంగ
నరుదేర నరుదార నాయింతిఁ జూచి
ధరణీశులును జారతరళ లోచనలు
నలిపంక్తి రంగొత్తొయ్యాలి కప్పురంగో
నెలవంక మురువొయా నెన్నొసల్మురువో

కలువల మించొ యీ కనుల మించొ
జలజంబు బాగొ యీ సతిమోము బాగొ
శైలముల్దీరొ యీ చన్నులు తీరొ
నీలాహినలువొ కన్నియయారునలువొ
యనఁటులు మెఱుఁగొ యూరుయుగముల్మెఱుఁగొ
దొనలువట్రువలొ లేఁదొడలు వట్రువలొ
తలిరుల సొబఁగొ పాదంబుల సొబఁగొ
తెలియ రాదనుచు నెంతేఁ జోద్యమంది

తూణంబు నెడలిన తోవయంప కాని
బాణంబొ వాని కృపాణంబొయనఁగ

గరిసమూహము సొచ్చు కరివైరిపొల్కి
ధరణీశవరుల బృందంబు సొత్తెంచి
విందానువిందులు వెఱఁ గంద మిత్ర
విందకెంగే లరవింద లోచనుఁడు
పట్టి శతాంగంబు పైఁ బెట్టికొనుచుఁ
జుట్టి యున్నట్టి రాజులఁ బాఱఁబట్టి
పరమకీర్తి ప్రతాప ములతో నమర
వరులు మెచ్చఁగ ద్వారవతికే గుదెంచి
వేదవేత్తలు చతుర్వేదముల్జదువ
వాదిత్రములు పెక్కువ గలఘూర్ణిలఁగ

నాగకామినులుఁ బున్నాగకామినులు
బాగుమీఱఁగను శోభనమువాడంగఁ
బటుతరాలంకార భరితుఁడై రత్న
పటల మండిత మంటపంబులోఁ జెలఁగి
సకల బంధువులు నిర్జరులుఁ గీర్తింప
నకలంక గుణబృందయగు మిత్రవింద
నిగమోక్త విధినిఁ బాణిగ్రహంబు
ఖగరాజవాహుండు గావించియంత
నాలేమతోఁగూడ యంగజకేళి
దేలిమెంతయుఁ బ్రమోదింపుచునుండె

అవనీశ నగ్నజిత్తను పేరఁ బరఁగు
నవనీధవుఁడు కోసలాధినాయకుఁడు
సురుచిరాకార సంస్తుత గుణోద్ధార
నిరుపమాలంకార నిర్మలాచార

6. షష్ఠ పట్టమహిషీ

శ్రీ సత్యకీర్తీదేవీ వివాహవర్ణన ప్రసంగము.

నిత్యకల్యాణి వర్ణితసత్యకీర్తి
సత్యనావిలసిల్లు చంద్రబింబాస్యఁ
దన తనూభవ వసుంధరఁగల్గి నట్టి
జననాథులడుగ నచ్చటి కేదుదేరఁ
గిలికిలాహా హాకృతుంగ్రాలు
వాలుఁబోలెడునిడు వాలుఁగొమ్ములును

నంబుధితుంగ భంగాలోలకాల
కంబళాయతగళ కంబళంబులును
బంధుర విద్యుత్ప్రభా భాసితోరు
కంధరంబుల బోలు కంధరంబులును
సమధిక శైలాగ్ర చటులశృంగముల
రమణఁ జూప్పడు మూపురములునుం గలిగి
బలిమి శంకరుగిబ్బఁ బడగిబ్బఁ జాలు
లలిమీఱునేడు మల్లరపుఁ గోడియల
నాజవరులకు నారాజు చూపి
యేరాజవరుడైన నీ వృషంబులను

బట్టి యొక్కటికినిఁ బైదామకమునఁ
గట్టి యెంతయు భుజాగర్వంబు నెఱుపు
నట్టి విభుండు వోసరయనాకూర్మి
పట్టి విభుండని పల్కఁగ భూవరులు
నామెడ వానితో నరిమురిఁ బోరి
పోయిరి కొందఱప్పుడు జముపురికి

వేయైన నిదికాదు విడువఁడంచుఁ జడిసి
పోయిరి కొందఱప్పుడు పురములకు
వారి శౌర్యములకై వడి విని దాన
వారి యాపనియెంత యని నవ్వు కొనుచు

వాలారుచంద్రిక వన్నియచుంగు
డాలువాటిల్ల మూడాసంబుఁ జుట్టి
తరుణారుణోద్దామ ధామసంతతులఁ
బురణింపఁ గెంపుల పోఁగులు వెట్టి
యసమసాయకుని మోహన తురంగముల
పసమించు పచ్చకబ్బాయి ధరించి
చుట్టు వజ్రంబుల సొబగు దీపింప
గట్టాణి ముత్తెంపు కడియముల్దాల్చి
తెలిమించు క్రొత్తముత్తెముల గెంటెములు
పొలుచునాణెపు పట్టు పుట్టంబు గట్టి

యచలాగ్రమున నొప్పు హారి కిశోరంబు
రచనబొప్పడ హేమరథవర్తియగుచు
బలములునరుఁడు సంభ్రమలీలఁ గొలువ
బలమును జలమును నేర్పడ శత్రుసమితి
భయమంద కోసలపట్టణంబునకు
రయమునఁ జనుదెంచి రాక్షసాంతకుఁడు
ఎదురేగి యావిభుఁ డిందిరావిభుని
బదివేల తెఱఁగులఁ బ్రణుతించి మ్రొక్కి
సకలోపచారముల్సవరించి భక్తి
నకలంక సింహాసనాసీనుఁ జేయ

నలఘు సౌధాగ్రంబునందు శోభిల్లు
జలజాతనేత్రి కోసలరాజపుత్రి
మరకతశ్యామ కోమలకల్పధామ

నరవిందదలనేత్రు హాటకనేత్రుఁ
గురువిందరదను నక్రూరాంశురదను
సరసమంజులహాసు చంపకనాసు
ఘనకిరీటోద్దారుఁ గౌస్తుభహారు
ననుపమాయతదేహు నాజానుబాహుఁ
జెలువొందఁ జూచియా శృంగారరసము
పొలుపారవాలుఁ జూపులనే క్రోలుచును

నీ రమేశ్వరుఁడు ప్రాణేశ్వరుండైన
ధారణి నేఁ జేయు తపమే తపంబు
భావింపనేవేల్పు భక్తమందార
మావేల్పు నాభర్తయైయుండుఁ గాక
యరయంగఁ దొలుత భావమున సత్యముగ
సిరివరునేఁ బూజ నేసితినేని
నీ మోహనాకారుఁడెన్ని బాగులను
గామించినను బత్నిఁగా నేలుఁగాక
యనుచు డెందంబున నానవాలమున
ననురాగవల్లిక నలరింపుచుండె

నంతఁ గృష్ణుండుఁ గోసలాధీశుఁ జూచి
సంతసంబునఁ బలుచని నవ్వుమోవిఁ
బెనఁ గొన జలద గంభీర వాక్యమున
ననియె భూనాయకులన్యులు వేఁడఁ
దగవైన నవరతము మీకు మాకుఁ
దగువైన పూర్వబాంధవము చింతించి
యడిగెద నీ కూఁతుననియె మోదించి
పుడమిఱేడనియె నప్పుడు కృష్ణుతోడ
శ్రీవర భాగ్యంబు నేసితి నాకు
నీవంటి బంధులెన్నిన భూమిఁ గలరె

ఐనమున్నొకటి మర్యాద నేసితిని
నీ నగంబులఁ బోలు నేడుకోడియల
నుర్విపై నొక్కనాఁడొక త్రాటఁ బెనుచు
నుర్వీశునకుఁగాని నొసఁగఁ గన్నియను
ననియుంటి నీచిత్త మనిన దైత్యారి
విని నవ్వి యట్లకావింతునే ననుచుఁ
దనరూపు పౌరకాంతలు తెప్పలిడఁగ
కనుఁ గొన నగరోపకంఠంబునందు
గర్జించి లయకాల కాలమేఘములఁ
దర్జించుఱంకెల దశదిశల్వడఁకఁ

బొదరి చింద కొట్టి భువితల్లడిల్లఁ
గదిసికయ్యమునకు గాలుదువ్వుచును
గొమ్ములు పాతాళ కుహర మేర్పడఁగఁ
జిమ్ముచు నేత్రముల్జేవురింపఁగను
గాలకూటార్చుల కరణిరోషాల
వాలంబులగు ఘనవాలముల్మెఱయ
భాసురోన్నత దిగిభములచందమున
భాసిలు మదవృషభముల నీక్షించి
గట్టిగాఁ దళుకు బంగారుకానె బిగ్గఁ
గట్టిచొల్పడు బాగుగాఁ జుట్టి యపుడు

దానవారాతి నందఱునాలకింప
భూనాథుఁ బచరించి భుజమప్పళించి
యిలబెల్ల గిలగిరులెల్లఁ బెల్లగిలఁ
జలమున నార్చి మచ్చరమునఁ బేర్చి
చటుల మృగాళిపై శార్దూలములకు
ఘననాదబోతులఁ గడిమి వేఁడించి
మల్లడిగొననొక్క మఱిమల్లరముల

వల్లవల్గొమ్మలుద్ధతి నొల్లగిల్లఁ
దల్లడిల్లఁగఁ బట్టి దట్టించి జగతి
ద్రెళ్లంగవైవ సందిచూచు జనులు
ఝల్లున నివిగ నిర్జరులెల్లఁ జెల్లు
జెల్లునీకనియుల్ల సిల్లంగ శౌరి
యుదుటునఁదన బాహాయుగముచేవాని
మెదిచి చాగతఁగొని మెడవల్లె వైచి
పెడవెట్టు కొండలు పెంపెల్లఁ బొలిసి
యడవెట్టుకొనఁచు నోండ్రనుచు స్రుక్కఁగను
వడిఁగట్టివైవఁ గవ్వడిమనబావఁ
గడఁక నీక్షించి డిగ్గన నగ్న జిత్తు
ఇచ్చునెంతయు మెచ్చి యిందిరానాథుఁ
గ్రుచ్చి కౌగిటఁ జేర్చికొని సంతసించి
వర తూర్యజాల నిస్వనములుఁ జెలఁగ
నరులు గిన్నరులు నెంతయు సంతసింప
లోకేశ భవుఁడు పులోమజా విభుఁడు
నాకమానులు దిశానాయకోత్తములుఁ
బరిణయాలోకన పరతఁజెన్నొంద
హరురాణి యజురాణి హరిరాణి దేవ
నలినలోచనలుతోయంబుగాముద్దు
గిలుకొట్టు శోభన గీతంబువాడ
రమణీయతర నవరత్న వేదకను
గమలాక్షు మహిత శృంగారుఁ గావించి
శృంగార మొకకుప్ప సేసినట్లున్న
శృంగారవతి నాగ్నజితి యను కన్య
సంకల్పమన్న కోసలరాజు సత్య

ద్విప. 33.

సంకల్పునకు నిచ్చె సంకల్పమలర
మురవైరివర వజ్రములు దోయిలించి
తరలాయతాక్షిపైఁ దలఁబ్రాలునించి
తమములో ఖద్యోతతతి ప్రకాశించు
రమణఁ గొప్పన సేసఁబ్రాలు శోభిలఁగ
ముకురాస్య నవరత్నములు దోయిలించి
మకరకుండల ధారి మైసేసనించె

నురువైభవమున వేదోక్తమార్గమున
హరి నాగ్నజితిఁ బెండ్లియాడె నవ్వేళ
రాజకాంతలు రతిరాజుఁ గన్నట్టి
రాజీవనేత్రు విరాజి విగ్రహముఁ
గని సంతసిలి యాత్మఁ గన్యకామణికి
ననుకూల వరుఁ డయ్యెనని పొంగిరంత
నందనందను మామ నవ్యవైఖరుల
విందులకెలమిమై విందుగావించి
యంబరాదులనోలలాడించి సమ్మ

దాంబురాశుల నోలలాడించి మెఱసె
హేమాంబరుండు నయ్యెడ బాంధవులకు
హేమాంబరాదుల నేకంబులొసఁగె
తనుజాత వనజాత దళనేత్రుతోడ
ననుప నుద్యోగించి యయుత ధేనువులు
నగణితాలంకృతులగు రెండు వేలు
మృగలోచనులును దొమ్మిది వేలు కరులు
నన్ని లక్షల తేరు లశ్వరత్నములు
నన్ని కోటులు శూరులై నట్టిభటులు
పరమసాహసులు తొంబది నూఱు కోట్లు
నరణంబుగానిచ్చి నవ్వధూ వరుల

నారూఢిఁ బూజించి యరథంబు వీఁద
నారూఢులుగఁ జేసి నారాజు కొలువ
మెఱుపుతో మొగులద్రి మెఱయుచందమున
దెరవలో శౌరి యాతేరుపై జెలఁగి
నరునితో ద్వారకానగర మార్గమున
నరుగుచో నావార్తనరసి కోపించి
వెనుకొనిమున్ను దద్వృషభ నిర్భిన్న
తనులైన రాజనందనులెల్లఁ గూడి
పరమ లజ్జా రోష భరితులై వచ్చి
హరిఁ దాకి యిభములు హరిఁ జుట్టు పగిది

నపుడు కృష్ణుఁడు శార్ఙ్గమంది యారిపుల
కపుర మాపెదనని గమకించు విధము
భావించి యాయల బలములకెల్ల
నీవేళ నీవేల నేన చాలుదును
దేవ నన్నొక యింత దృష్టింప మనుచును
వేవేగ గాండీవి విల్లెక్కు వెట్టి
గుణ నినాదమున దిక్కులు పిక్కటిల్ల
గణుతింపరాని మార్గణ పరంపరల
భూ నభోంతరము లప్పుడు నిండనంప
వానలు గురియించి వానల మెఱసి

రథములఁ దునిమి సారథులఁ గాఱించి
రథికులఁ దెగటార్చి రథ్యముల్గూల్చి
కేతువుల్నరికి పక్కెరలెల్ల వాల్చి
హేతులు సమయించి యేఁపు తూలించి
హరులఁ దుండించి భటాళి ఖండించి
కరుల నిర్జించి భీకరములైనట్టి
కాండముల్బఱపి నల్గడవచ్చు శత్రు

కాండముల్ధరవ్రాలఁ గామోది మోది
శరనిధి మంధరశైలంబు గలఁచు
కరణిఁ బిండిలి వండుగా సేనఁ గలఁపఁ

ప్రళయ ప్రభంజన పారవేగమున
శరదాళి పీఁగిన సరవిఁ దద్బలము
బలభేదిసుత వజ్రబాణ ఘాతముల
కలికినల్గడలకే పఱివీఁగి పఱవ
దేవేంద్రసుతుఁడు నంతే వేడ్కనగ్ని
దేవదత్తంబైన దేవదత్తంబు
పూరించె దెనలు నంబుధులు ఘూర్ణిలఁగ
శౌరి యప్పుడు ధనంజయు జయమ్మునకు
మెచ్చి వివ్వచ్చు నర్మిలిఁ బెచ్చుపెరుఁగ
గ్రుచ్చి కౌగిటఁ జేర్చికొని యాదరించి

కన్యతో జయరమా కన్యతో నబ్ధి
కన్యకాపతి ద్వారకాపురంబునకు
నరిగి యాపురవీధినరుఁదేరఁ బౌర
తరుణులు కోసలతనయ నీక్షించి
ముకురమో శశిబింబమో కాదు మోము
మెకరిమా గురుకందు మెలయదుగాన
కలువలో మగమీలో కావు నేత్రంబు
లలవాడు వేడగంబులు లేవు గాన
సరసపూరమొ జలజమొ శ్యామగళము
హరికథావేద్యంబు లవిలేవు గాన

వలుకొండలో జక్కవలో కావు గుబ్బ
లలదంతురత జెక్కలవిలేవు గానఁ
బులినమో కరిశిరంబొలుకాదు జఘన
లలజారులును నేఱులవిలేవుగానఁ

గాళెలో శరధుమో కావులేఁదొడలు
కామక కఠినతల్గలు గవ్వుగానఁ
రవికాబ్జములో లత్తుకలో కావో పాద
ములు కంఠనకలత్వములు లేవుగాన
నని సన్నుతింప నందందని లింప
జనమవలోకింపఁ జలజలోచనుఁడు

చెలఁగి భూమీసురాశీర్వాదతతుల
విలసిల్లు సదన ప్రవేశంబు సేసి
ప్రణుతింప వసుదేవ బలదేవులకును
బ్రణమిల్లి కలిసి సౌభాగ్యంబు మెఱసి
సౌవర్ణగాత్రి కోసలరాజపుత్రి
భావజకేలి శంబరరాశిఁ దేల్చి
యతుల శోభనవతి యమితసౌభాగ్య
వతియునునగు ద్వారవతియేలుచుండె
అదట మఱియును నయ్యంబుజోదరుఁడు

7. సప్తమ పట్టమహిషి

శ్రీ భద్రాదేవీ వివాహ వర్ణన ప్రసంగము.

మేదినీశ్వర తమ మేనత్తయైన
శ్రుతకీర్తి తనయ విశ్రుతకీర్తి వినయ
సతిదివ్యరూప మోహనభద్రభద్రఁ
తను గేకయ మహీధవుఁడు కల్యాణ
మొనరింపఁ గోరి కెయ్యనను బుత్తెర
నానసవిల్కాని యయ్యె సొంపంది
యానన చంద్ర సేవాసక్తి వచ్చు
నక్షత్రమాలిక నటనమైఁ దాల్చి
యిక్షు చాపుని తండ్రి యింపు సొంపలర
చటుల నిజాపాంగ చంద్రికా సార
ఘుటికలోయన ముద్దుగులుకు చౌకట్టు
ధరియించి జాతిప్రదళుకు వజ్రములఁ
గరమొప్ప రవిపదకంబు గీలించి
యరవిందమూల మత్తాళి చక్రముల
కరణిఁ జేతుల నీలకటకంబు లలరఁ
ధవళాంశు రుచి ధాళధళ్యమైనట్టి
నవదుకూలంబు వింతలుమీఱఁ గట్టి
పసనిడుపాగంబు పట్టుకుళ్లాయి
మొనపరిచందంబు లొలుకంగఁ దాల్చి
దేవకీ వసుదేవ దేవకుల్వలుఁడు
దేవేంద్రసుతుఁడునే తేరనల్గడల
నరి వీరప్రదరంబున రథంబునెక్కి
పరివారమును సర్వబంధువుల్గొలువ

ఘనతర పటహ ఢక్కాహుళు డుక్కాది
నినదముల్దిక్కుల నిండ ఘూర్ణిలఁగ
గరిమమైఁ గదలి కేకయపురంబునకు
నరుగనప్పుడు కేకయాధీశ్వరుండు
తత శుభద్రవ్య సంతతులతో భూమి
పతులతో విప్రదంపతులతోఁ గూడఁ
గొమరు మీఱఁగ నెదుర్కొని వసుదేవు
కొమరు నవ్వేళఁ దోఁకొని యేగుదెంచి

యనుపమ హేమగేహమునందు నునిచె
జననాథ కేకయ జననాథ వరుఁడు
అప్పుడు శుభలగ్నమాసన్న మగుటఁ
జెప్పి పుత్తేర రాజీవలోచనుఁడు
రత్నకంబళ దివ్య రత్న పల్యాణ
నూత్న చామరజాలనుత పుష్పధామ
కాంచన ఘంట నానాశుంభ పట్ట
చంచదలంకార సహితమై మించి
హసిత దిశాదంతియగు దంతి నెక్క
వసుమతీసురలు దీవనలు గావింప

బ్రచుర మార్తాండబింబ ప్రభల్దెగడు
రుచులఁ జూపట్టు కర్పూర దీపికలు
పుష్పబాణుని బాణముల రీతిఁ బొల్చు
పుష్పబాణంబు లద్భుతములై తనర
సురలకు నీవార్త సూచింపనరుగు
కరణి శోభిల్లె నాకాశబాణములు
భ్రమదంశు విజిత చంద్రజ్యోతులైన
రమణీయముగను సాంద్రజ్యోతలెసఁగ

నిక్షు కోదండుఁ డనేక రూపములఁ
బక్షివాహానుగెల్వఁ బఱతెంచెననఁగ
దండిమై రాజనందనులోలి యిక్షు
కాండముల్గొని పెక్కుగతునే తేర
వడిమీట ఖణిఖణి వాగుచు గిరుల
బొడఁగుఁ గై కొను జిగిబిగిచన్నుఁ గవల
మెఱుఁగు దీవల నవ్వ్యమేనుల నొప్పు
మెఱుఁగుబోణులు సంభ్రమించి యంతంత
పరమ సంతోషాబ్ధిఁ బ్రబలించుమించు
నురువులోయన మించు నురువులగములు
తళుకు గుబ్బలతోడఁ దడబడి సిరులు
గలిగి ప్రకాశించు గజ నిమ్మపండ్లు
పాలుపైన పలుకునొప్పుల కుప్పలనఁగ
లలితంబులైన బెల్లంపుటచ్చులును
వరకపోలముల భావంబులఁ దెలుపు
వరుస నొప్పెడు నాగవల్లీ దళములుఁ
గరమొప్పుచును భాతికలయురోజముల
కరణిఁ జూపట్టు పూగముల జాలముల
జిగిమించుతమ నవ్వు చిఱుతవెన్నెలలు
నిగిడిన రీతి మానికములౌవిరులు
కమ్మవిల్కాని చక్రములననొప్పు
కమ్మదోవులుఁ బెక్కుగతుల వస్తువులు
కనక పాత్రములందు ఘటియించిచెంతఁ
గనుపట్టుఁగా వింతగాఁగ్రంత నడువఁ
దఱుచుగా వాద్యనాదంబులు చెలఁగ
మెఱసి గోవిందుఁ డమ్మేదినీవిభుని
నగరువాకిటను మాతంగంబు డిగ్గి

నగరకామినులు క్రన్నన సేసలిడఁగ
వరుసనేతెంచి వివాహమంటపము
సరసఁ జెన్నొందనా సమయంబునందుఁ
జికిలి చేసినమారు చేవాలుబోలె
నకలంక శృంగార హారిణియైన

కేకయాధిపపుత్రి కిసలయగాత్రి
రాకేందువదనలు రమణఁదో తేర
నారాజువిమలతో యములనింపొదవ
మారాజ పాదపద్మంబులఁ గడిగి
యర్చించి మధుపర్కమర్పించి యాత్మఁ
జర్చించి హరిమానసంబున నిలిపి
తనుజన్మ వసుదేవతనుజన్మునకును
ఘనత ధారాపూర్వకంబుగా నొసఁగఁ
గందువాయుచుఁ బూర్ణకలలతోఁ బొదలి
యిందుండు నిందుండు నెదురించెననఁగ

నపుడు వధూవరు లాననాబ్జముల
నిపుణతతో నిక్కి నిక్కికన్గొనిరి
ఆగమవేద్యుఁ డిట్లాగమోక్తముగ
బాగుమీఱఁగ భద్రఁ బరిణయంబయ్యె
హరియు నాజనపాలుఁ డన్యోన్యమిట్లు
సరవిమై నుచితముర్సలిపి రంతటను
భద్రతో నాబలభద్రసోదరుఁడు
భద్ర శతాంగంబుపై నెక్కి మెఱసి
సురలు నప్సరలు భూసురులు గీర్తింప
వరభాగ్యవతి ద్వారవతి బ్రవేశించి

రాజమార్గమున దీరతనేగఁ బౌర
రాజపద్మాక్షులా రాజాస్యఁ జూచి

అష్ట. 34.

పలుమఱూరకమిట్టి పడుటింతె కాని
కలికి కన్నులసరిరావు బేడిసలుఁ
తమఁ జూడగాఁ గొంత తటతిపకాని
బొమయియాడగునెకం పొలయించు విండ్లు
కలఁగక యెంతమూఁకలు సేసెనేని
నలకంబులకు సాటియగునె యీయలులు
వెక్కసంబుగనెంత విదిరించికొన్న
జక్కవల్దామేలననుఁ దోయిఁ బోలుఁ

మునుకొనిలోలోన మొఱసిననేమి
యెన రావు గళమున కీయంబుజములు
వెలిమీఱెక్రంతులు వేయుటేకాక
పలుకుల సొగసేల పట్టుచిల్కలకు
నెలమిఁ గూర్చినవారి నెంతల్లుకొన్న
నల బాహులకుఁ బురుఁడగునె యీలతలు
మానుగా నెన్నిసూక్ష్మములు బోయినను
కౌనుఁ దీగకుసాటిగా నేరవణులు
సుడిగొని తామెంత సొబగైననేమి
తొడలకు సరిరావు తుదఁ గదళికలు

తమవారిగూడి యెంతయునుబ్బెనేని
సమమౌనె తత్పదాబ్జముల కబ్జములు
అని కొని యాడంగ ననిమిషోత్తములు
వినుతింప సదనప్రవేశంబుఁ జేసి
యల రోహిణీయుక్తుఁడగు రోహిణీశు
చెలువున భద్రతోఁ జెలఁగి నిచ్చలును
నించువిల్తుని తండ్రి యెనలేక యాత్మ
నించు రాగమున నభీష్టభోగమున
ద్వారకాంచన ప్రవర్తితమైన
ద్వారకానగరి నెంతయు వేడ్కనుండె

8. అష్టమ పట్టమహిషి

శ్రీ లక్షణాదేవీ వివాహవర్ణన ప్రసంగము.

ధరణీశయట మద్రధరణీశ పుత్రి
మరుని సామ్రాజ్యపద్మ పద్మనేత్రి
ధరణి సంచారి నూతన చంద్రరేఖ
నిరుపమ భూషణాన్విత కల్పలతిక
తరళితాదూర సౌదామనీలతిక
గరమొప్ప సప్రాణ కాంచనప్రతిమ
యక్షీణ శుభమూర్తి యవిరళ భవ్య
లక్షణయగునట్టి లక్షణాకన్య
నారద మహతీ నినాద సంభూత
శౌరి కథామృతసారంబు గ్రోలి

యితరంబు మఱచి యా యిందిరాపతినిఁ
బతిగాఁగఁ గోరి తత్పరబుద్ధితోడ
సారసమ్ములకుఁ గన్నియచాలనులికి
ముడివడు విరులు క్రొమ్ముడి సఖిజనము
తడవదురారాము తమ్మునినోట
నుడువదు చింతతో నూల్కొన్న చింత
విడువదు............
అల మద్ర భూవరుం డంతనానాఁటఁ
జెలులచేఁ దనుజాత చెలువంబుఁ దెలిసి
తనయకు ననుకూల ధవుఁడెందుఁ గల్గు

నని తానె యొక యుపాయంబు చింతించి
పుష్కరంబునఁ జూడఁ బొడగానరాక

పుష్కరాంతరమునఁ బొడకట్టుచుండ
మీనయంత్రంబు నిర్మించి యాదేవ
మానవులకు భరియింప రానట్టి
బాణాసనంబును బటువజ్ర నిసిత
బాణంబుఁ జూపించి ప్రార్థించి యునిచి
యీ విల్లుమోపెట్టి యీమార్గణంబు
తీవ్రమైఁ దొడివి దృష్టించి యిమ్మీను
ధరఁగూలవైచు నాధారుణీనాధ

వరుఁడునాపట్టికి వరుఁడంచుఁ బలికి
పాటించి యఖిల భూపతులెల్ల వినఁగఁ
జాటించి యంతనా జననాధవరులు
పటుతర సైంధవ భద్రేభ వీర
భటపటలంబు లుద్భటవృత్తిఁ గొలువ
రయమున వచ్చి మద్రపురంబు సొచ్చి
భయద భుజాగర్వ భరితులై యుండ
నది విని దనుజారి యారాకుమారి
నిదే పోయి వేవేగ నేఁ దెత్తుననుచు
గురుకాంతిజిత రవికోటి కోటీర

మకరతమకుటంబు మస్తమందుంచి
ముకురకపోలాగ్ర ములుడాలు గులుక
మకరకుండలములు మహిమమైఁ దాల్చి
ఘనచంచలోదీర్ణ ఘనవైభవంబు
గనుపట్ట వనమాలి కాయుతుండగుచు
నాతతాంచలచంచ దంశుసందోహ
పీతాంబరంబైన పీతాంబరంబు
ధరియించి మెఱుఁగు గాఁదావి కస్తూరి

తిరునామమొకకొంత తీరుగా దీర్చి
రటదంఘ్రి కటక సారససుమాణిక్య

కటకాంగుళీయక గ్రైవేయ హార
సురుచిరుండై శైబ్య సుగ్రీవముఖ్య
హారిణవర్ణ సమిద్ధ హారి బద్ధవిష్ణు
రథకేతనోదీర్ణ రథమెక్కి మేటి
రథికులు భటులు వారణతురంగములు
చనుదేర మురజ జర్ఝరశంఖ ముఖ్య
ఘనవాద్యఘోషము ల్గగనంబు బొదువ
రాజసందోహ సంరాజిత మద్ర
రాజధానికిని దీవ్రత నేగుఁదేర
మద్రేశుఁడపుడు సంభ్రముతో వచ్చి

భద్రేశు గనుఁగొని ప్రణుతిగావించి
తోకొని పోయి సంతుష్టుఁడై భక్తిఁ
జేకొని శౌరిఁ బూజించె నవ్వేళ
గురుతర మాణిక్య కోటీరకోటి
నిరత ఘర్షణజాత నిబిడగాంగేయ
ఘనధూళి శబలిత గగనాంతరాళ
కనకమంచాంతర కలితులై నట్టి
భూనాథులా రమా భూనాథుఁ జూచి
భానుబింబ ప్రభాపటలంబు నెదుట
ఖద్యోతకాంతులు గనరానియట్లు

ఖద్యోతులయ్యు ముఖద్యోతమాన
కాంతులు దక్కి భూకాంతులారజని
కాంతునిఁ గనుఁగొని కైవాలుచున్న
తమ్ములుభాతి మోదమ్ములు సడలి
బిమ్మరిఁ గొనిలోన భీతిల్లిరంత
అంతరంగంబున నారాజకన్య

సంతసం బొదువఁ గజనకు సమ్మతిని
బరిమళమిళిత శుంభత్కమలముల
సరఁగున మంగళస్నానంబుఁ జేసి
నెఱియు గోధమగింజ నెఱివట్టినట్టి

మెఱయు చెంగావొప్పు మీఱంగఁ గట్టి
నెలవంకతూఁపు పూనిన కంతుశార్ఙ్గ
మలరికఁ బొమదోయి నలరు నామంబు
నడుమను మృగమద నవచిత్రకంబు
కడుఁ జిత్రరీతులఁ గనుపట్టఁ దీర్చి
కొఱనెల నఱ్రమింగు కుముదాప్తవైరి
నెఱఁ గేతకీ దళాన్వితవేణి యులర
రవిచక్కఁ దనమ సారసమిత్రతేవ
శవణించు రత్నతాటంకముల్దాల్చి
హరికథామృతము కర్ణాంతరాళములఁ

బరిపూర్ణమగుచుఁ బైపైనుబ్బెననఁగఁ
బ్రవిమలచ్ఛాయల పండుముత్యముల
బవరులఁ గనుపట్టు బవెరలు వెట్టి
నిగిడి శైలములపై నిర్ఝరుల్వ్రాలుచు
పగిఁది హారములు గుబ్బలమీఁదఁ గసర
మలయు వెన్నెల సోఁగమైతొలుగులుకు
మలుకు సొమ్ములను దీమంబుగాఁ బూని
మరకత వైడూర్య మణులు సొంపొందు
సరిలేని దొకబన్ననరము గీలించి
జిగిమించు కెంపులు జేర్చి సోయగపు

మొగపు తీవ బిటారముగ సవరించి
రమణీయ దూర్వాంకురములమై చాయఁ
గనిపించు పచ్చల కడియముల్దాల్చి

కొండలవలెనున్న కుచములనాను
చుండులేఁ గానునకురు సత్త్వమొదవ
నలువమై చినకట్టు నానొప్పు మీఱి
తలుకొత్తు నుదరబంధంబు చొప్పడఁగ
నాహరి కనుఁ దోయి యక్కఱ దీర్పు
మోహానంబగు నొక్కముక్కర వెట్టి
తళుకు గుబ్బలమీఁది ధగధగల్మించు

జిలుఁగు దువ్వలువ కుచ్చెలమీఁది కురుక
బహువిధ శృంగార భాసితయగుచు
గురుతరంబుగ వాద్యఘోషంబు లడర
నరుదేరఁ జూచి పౌరాంగనామణులు
చేరుకొలంది నూర్చిన నెడలేక
నూరకుండినమేలె యువిదకెమ్మోవి
యురిదిచేకొలఁ దినినూదినఁ బెచ్చు
పెఱుఁగుచుండెను లేమ బిగిచన్నుఁ దోయి
యొఱపులై యొక్కటికొకటి మిన్నేల
మెఱవ కుండినఁ జూడ మెలఁత నేత్రములు

అండఁ జొప్పడ నిల్పి యలమనందిటను
నిండ కుండినఁ గాంత నెఱేఁ గప్పుకొప్పు
అని యిట్లుకొని యాడి యలరి వెండియును
గనుఁగొని పల్కు రుత్కంఠ దీపింపఁ
గనక కూటములనుఁ గావిందు మఱియు
వనజాక్షి పాలిండ్ల వలనుండఁ బోలు
గరివైరి నడుమనఁ గావిందు మదియుఁ
దరుణిమధ్యంబు చందంబుగానోపు
కంతువిల్లదియనఁ గావిందు మదియుఁ
గాంతనూగారు సంగతినుండఁ బోలుఁ

గలహంస గతియనఁ గావిందుమదియు
వలనొప్పు గతినడవడ్డంబు బోలు
నని మెచ్చి పొగడ స్వయంవరాయాత
జననాథులెల్లను జలజాక్షిఁ జూచి
నగుమొగంబమరెఁబో నగుమొగంబునకుఁ
దగిన యీ విపులనేత్రములెట్లు గల్గెఁ
గనుదోయిఁ గలిగెఁబో కన్నులందములకుఁ
నొనరిన యాకర్ణయుగమెట్ల కల్గె
వీనులుగల్గెఁబో వీనులచెంత
నానీల ధమ్మిల్ల మదియెట్లుకల్గెఁ

దురుముచెన్నొందెఁబో తురుముమై గౌను
మెఱుఁగు సంకునదల్చు మెడయెట్లు గల్గె
గళము శోభిల్లెఁబో గళము చెంగటను
దళుకొత్తు కుచపర్వతము లెట్లుగల్గె
పాలిండ్లు గల్గెఁబో పాలిండ్ల బరువు
దాళులేఁ గాఁదీవతానెట్లు కల్గె
నడుము శోభిల్లెఁబో నడుమునకొక్క
బెడఁగు సంపాదించు పిఱుఁదెట్లుగల్గె
ఘన కటికలిగెఁబో కటిచక్రమునకు
సొనసిననును దోపలే రీతిఁ గల్గె

నల యూరులమరెఁబో యాయూరువులకు
నెలమిఁ జూపెడి జంఘలేరీతిఁ గల్గెఁ
జిగితొడల్మించెఁబో జిగిఁజిఱు దొడలు
కొలుపుఁ గొప్పదు పాదయుగ మెట్లుగల్గె
ననుచు శ్రీదేవి రెండవ మూర్తియనుచుఁ
గనుఁ గొన రాజమార్గమున కేతెంచె

తలకొన్నకడిమి నత్తఱివచ్చి కొంద
ఱలఘుబలోద్ధతులైన పార్థివులు
హరువిల్లనఁగఁ జెల్లు నావిలుఁ జేరి
ధరయంటువాయ యనెత్తఁగ లేకచనిరి

లయ కాలదండంబులాగు దీపించి
భయదమైఁ యెదుట జూపట్టు నమ్మేటి
విలువంచలేక భూవిభులలో నెల్లఁ
దలవంపులైనఁ గొందఱు పిన్ననైరి
చేనంటి యెక్కు ద్రోచియు ద్రోవలేక
హీనతనొంది రయ్యెడఁ గొందఱంత
భీమ విక్రములైన భీమ రాధేయు
లామహాధనువు సజ్యంబుఁ గావించి
శరము సంధించి ఖేచర సీమమీన
చరముపైఁ బూని తజ్జలముల దాని

తిరుగుడువడిఁ గాంచి తెలియఁగ లేక
తిరుగుఁడు వడిరంత దేవేంద్రతనయుఁ
డేయుబాగెఱిఁగి తానేయఁగాఁ బోవ
నేయునుపాయముఁ గన కేటిది తొలఁగ
కని దానవారి యక్కడనున్న వారిఁ
గనుఁగొని చెలఁగి క్రేఁగంట నవ్వుచును
నలవోకడాకేల నలధనువంటి
వలకేల మౌర్వి చువ్వన నెక్కువెట్టి
యంబకంబరి వోసి యంబరమధ్య
శంబరచర వరచ్ఛాయభూ భాగ

శంబరంబునఁ గాంచి సరఁగున మీను
శంబరాంతకు తండ్రి చక్కఁగా నిగిడి

అష్ట. 35.

ధరఁగూలనే సెన త్తతిఁ బుష్పవృష్టి
గురిసె దుందుభులు గ్రక్కునమింట మొఱసె
నా రాజనందన యానందమంది
యారూఢ మణి కంకణారవంబెసఁగ
నడుము జవ్వాడ నాననమింత యెత్తి
బెడఁగు గుబ్బలు జిగిబిగి రాయుచుండఁ
గేలి సారభారసాకీర్ణ గాంగేయ
మాలిక నవ్వన మాలికంఠమున

వైచవైచుటయు శ్రీవరుఁడు నమ్మోటి
రాచకూతును దన రథమువై వేగ
మెక్కించుకొని చలంచేచనంతంత
కెక్కించికొని సైన్యమిరుమేలఁ గొలువఁ
దేరు దారకుఁ డతి తీవ్రతఁ బఱప
ద్వారకాపురము త్రోవన యేగుచుండె
దుర్వార గర్వ బంధురులైన యట్టి
యుర్వీశులప్పుడు చూపోపకేతెంచి
భటులతో నిరుపమార్భటులతో నాగ
ఘటలతో సకలదిక్తటముల శార్ఙ్గ

రాము తమ్ముని జుట్టి రాక్షసులోలె
శరవృష్టి గురిసి మార్జనములు సేయ
నాదట గోపించి హసితామరేంద్ర
కోదండమగు శార్ఙ్గకోదండమంది
బలునారి మ్రోయించి బలునారి మఱఁది
బలునారసములఁ దద్బాణముల్దునిమి
ప్రలయ ధారాధర పటలంబు కెరలి
కలిశ బృందంబులు గురియుచందమున

దారుణ బాణసంతతుల భూపతుల
ఘోర సైన్యములపైఁ గురిసి వెండియును

బగరకు నుత్పాతభావంబు దోపఁ
బగలు చుక్కలు గనుపట్టెనోయనఁగ
శరజాల దారుణ చటుల ఘట్టనలఁ......
నగలనందలి ముత్తియంబులుమింటి
కెగసి చూపట్ట నిమ్మెడ శార్ఙ్గపాణి
తఱచుగా రిపులనుద్ధతి పింజ పింజ
గఱవనేయుచుఁ బూరిఁ గఱవఁ జేయుచును
నందంద శరముల నలిగి కొందఱును
జిందర వందరల్ సేసి నల్గడలఁ
బాఱఁజేయుచు విజృంభణ వృత్తి మెఱసి......

బాణముల్దునిమి కృపాణముల్వ్రేచి
ప్రాణముల్గొనుచు శౌర్యంబు చూపుచును
రథుల ఖండించి సారథులఁ దుండించి
పృథుల రథ్యంబుల పిండి సేయుచును
రదనముల్వదనముల్రాలఁ గొట్టుచును
బదములు మదములు వాయమోదుచును
గాత్రముల్నేత్రముల్గత్తిరింపుచును
ఛత్రముల్పత్రముల్తుక్కు సేయుచును
దొడవిన తూఁపునుఁ దొడ్తొడ వింట
వెడలిన తూపును వివరింపకుండ

శరజాలముల రిపుసైన్యంబుఁ బొదివి
పరివేష యుక్త ప్రభాకరుండనఁగఁ
గుడివడువిలుతోడఁ గూడి శాత్రవులు
సుడివడ వడినంప సోననింపుచును

పోలి లోకములొక్క జూఱగాఁ గొనెడి
కాల సంకర్షణుగతి నుగ్రుఁ డగుచు
నఱిముఱి సమయింప నలవేఁదివెఱచి
పఱచిరి హతశేష పార్థివులంత
భాగ్నారి జన్యంబు పాంచజన్యంబు
నాగ్నజితీసుఁ దున్నతగతి నొత్తి

సంగతి నాగరాజ స్ఫూర్తి గలిగి
నింగియు భువిబలి నిలయంబు పోలెఁ
ఘన కబంధావాస కలితమై ఘోర
వనమును నగరంబు వనధియుఁ బోలె
నారూఢ వర్ధిత హరిమహాస్ఫురణ
నారయ హరి నిలయంబులు వోలె
గణుతికి నెక్క భీకరమైనయట్టి
రణముఁ గన్గొనుచు వారణముఖ్య తురఁగ
యదు వృష్ణి భోజాంధకాదులు గొలువఁ
గదియుచు వంది మాగధులు గీర్తింప

నక్షీణబలుఁడు పద్మాక్షుండు భవ్య
లక్షణయగునట్టి లక్షణతోడ
సురలు సన్నుతి సేయ సురుచిర గతుల
వరకీర్తి ద్వారకావతిఁ బ్రవేశించి
యారాజమార్గంబు నందేగుదేర
నారాజవదనఁ బౌరాంగనల్జూచి
పోలఁతి కన్నులుదాఁకఁ బోలునే దీని
చలితకాంతియుఁ జాలు సంపంగిఁ గెలువ
భ్రూలతికలదాఁకఁ బోలునే దీని
వాలుఁ జేతులు చాలు వల్లికల్గెలువఁ

బొదలు చేతులుదాఁకఁ బోలునే దీని
పదములె చాలు నజ్జంబులుగెలువ
నని కొని యాడ మహావైభవమునఁ
దన రాజనగరమత్తఱిఁ బ్రవేశించె
నల శౌరితనయల్లుఁ డగుటకు వేడ్కఁ
దొలుక మద్రుఁడు సముద్రుఁడు వోలెఁ బొంగి
వాహినీయుక్తుఁడై వరమణి వస్తు
వాహనాదులతోడ వచ్చినవ్వేళ
మామఁ బూజించి యమ్మామనో హరుఁడు
హైమ విశాల గేహమునందు నునిచి
చేలమ్ములు నమువ చిత్రిత కేతు
జాలమ్ములును ఘనచామర పుష్ప
వారమ్ములును జంద్రవాసిత గంధ
సారమ్ములును భవ్యసౌరభ మిళిత
ధూపంబులును భానుతోరాయు రత్న
దీపంబులును సర్వదివ్యవస్తువుల
బాగుగా నిర్జరపతి రాజధాని
లాగుగా నగరు నలంకరింపించి
నందాదులును శతానందాది భూమి
బృందారకులు బంధుబృందంబునపుడు
రావించి తత్కాల రమ్యకృత్యములఁ
గావించి యంతరంగమున భావించి
పసిఁడి తెక్కలడాలు భానుభానువుల
పసలకు మించనొప్పము వెట్టుచుండ
మండిత ముఖచంద్ర మండలద్యుతులు
నిండుచెందురులోని నెఱకందు దీర్ప
మానిత ఘనదేవమణి రోచమాన

మాన పక్షీంద్రవాహన మేగుదేర
నానందనందనుఁడా వైనతేయు
నానందమును గంధమప్పళించుచును

నారాధ్యుఁడై యనంతాది నిత్యులను
నారద సనక సనందనాదులను
భవుఁ డబ్జభవుఁడగి భవుఁడును నదితి
భవుఁ డబ్ధిభవుఁడు దిక్పతులును గొలువ
నాపూర్ణ కలలతో నఖిలతారకలు
దీపిత మూర్తులై తేజరిల్లఁ గను
నతను శోభనురేఖ యాచిత్రరేఖ
యతుల మంజుల భాషయగు చిత్రఘోష
చారూరు విజిత కాంచన రంభ రంభ
తారుణ్యయుత వధూత్తమ తిలోత్తమయు

మొదలైన యప్సరో ముకురాస్య వెదుట
ముదమంది నర్తనములు సేయుచుండ
తీవిమై మద్దు డిండిమ ఝర్ఝరాది
రావములుభ్రమి నభమున ఘూర్ణిలఁగ
నురగులు సిద్ధసాధ్యులును యక్షులును
సురలు గంధర్వులు సొరిది సేవింప
చందంబులా శౌరిచందంబులెన్ని
వంది మాగధులు భావంబులు దాల్చి
మంగళం బరవింద మందిరాపతికి
మంగళం బహివైరి మహిత కేతునకు

మంగళం బమృతాబ్ధి మధ్యగేహునకు
మంగళం బనువరు మధుసూదనునకు
నని సన్నుతింప గానామహోత్సవముఁ

గని వసుదేవుండు కామపాలుండు
దెక్కిన యాదవోత్తములు వాహనము
లెక్కి సంభ్రమమునఁ దేరఁ బురము
నేగి మద్రేశ్వరు నింటి వాఁకిటికి
నేగి తార్క్ష్యునిడిగ్గి యేణలోచనలు
భద్ర నీరాజనల్పలుమాఱు నొసఁగ
భద్రావిభుండు సుభద్రావిభుండు

కై దండ గావింపఁగా మద్రసుతులు
పాదసజ్జనమొ నర్పఁగ నేగుదెంచి
కాంత రత్నోజ్జ్వల కల్యాణమంట
పాంతరంబుననిల్చెనంత నారాజు
హరిని గాంచనపీఠి నాసీనుఁ జేసి
చరణపంకజములు జలజంబులార్చి
మధుర మంత్ర స్వర మంత్రస్వరముగ
మధుపర్క మొసఁగి ప్రేమంబుతో మున్ను
కై సేసియున్న లక్షణను లక్షణను
భాసుర సంఫుల్ల పంకజేక్షణను

జెలువలుదోతేరఁ జెలువమేపారఁ
గలహంసగతుల నక్కన్యయేతేర
నా సమయంబున యజుఁడుఁ గాయజుఁడు
భాసిల్లఁగాఁ దెర వట్టిరవ్విభుఁడు
వొనరంగ నాగమప్రోక్త మార్గమునఁ
దనయను వసుదేవతనయున కొసఁగె
దేవకామినులు భూదేవకామినులు
భావజగురుపెండ్లి పాట పాడఁగను
వనజలోచనలు సౌవర్ణపాత్రికలఁ
గనుపట్టునెడకుడు కలుసేసఁబ్రాలు

సవరింప మంగళాష్టకములు చదివి
రవళిమీఱఁగ ముహూర్తంబని చెంత
గురుఁడు వచింపనిక్కుచుఁ బంచబాణ
గురుఁడు లక్షణయును గుడజీరకముల
నొండొరు శిరముల నునిచి నెమ్మోము
లొండొరు వీక్షించి యున్నతరప్రేమఁ
దనదు కటాక్ష సుధాబిందుజాల
మననొప్పు తెలిముత్తియముల దోయిటను
బలసోదరుఁడు ముంచి పట్టిచేముంచి
తలఁబ్రాలునింప దాత్పర్యంబు మెఱసి
కంకణంబులదండ గలియనొండురులు
కంకణంబులు పొందుగాఁ గట్టిరంతఁ
కల్యాణ చేలుండు కల్యాణిఁ గూడి
కల్యాణ వేదిపై ఘనరత్నపీఠి
నాసీనుఁ డగుచు హోమాది కృత్యములు
నేసి యాశీర్వాద శ్రీలఁ బెంపొందఁ
దళుకుఁ జూపులు బేడసలు జాడసలుపు
తళుకుఁగన్ను విరిదమ్మిమోములును
వీగిననెఱికప్పు వేనలురెదురు
గాఁ గీలుకొనినకర్కశపు పాలిండ్లు
గలకలకంఠులు కలధౌతపాత్ర
ములను నీరాజనమును సమర్పింప
హరి యిట్లు లక్షణ నతివైభవమునఁ
బరిణయంబై యాత్మఁ బరిణామమొదవఁ
దదనంతరమున శాస్త్రప్రకారమునఁ
దుదలేని యర్థి చతుర్థికావించి
వీడునఁగల బంధువితతి సంతసము

వీడుఁజోడారంగ వీడులు వెట్టి
మఱినుబ్బియల పితామహ మహాదేవ
దివిజారి నాధారి దేవతావరుల
సురుచిరాంశుక ఘనాంశుకములతోడఁ
గరమర్థివేర్వేఱ కట్నముల్జదువ
హరియుదానందఱ కన్నిలాగులను
వర భూషణాదుల వరుసతోనొసఁగి
భూసురాశీర్వాదములఁ జెందివారి
భాసుర కాంచనప్రతతులఁ దనిపి
వందిత జనులకు వంది మాగధుల
కందంద వేడ్కఁ నిష్టార్థంబు లొసఁగి
యలరుచువీరు వారనక సంపదలు
వలసినవారికి వలసినట్లిచ్చి
లక్షణతో భవ్యలక్షణ వేళ
లక్షణానాథుఁ డుల్లమున సొంపొదవ
విబుధులతో ధరావిబుధులతోడ
సబలులైనట్టి రాజన్యులతోడ
నగధరుండర్ధేశుఁ డనుపంగ నాత్మ
నగరప్రవేశమున్నతిఁ జేసియపుడు
దేవకీవిభునకు దేవకీసతికి
దేవతీసవతి కెంతే వేడ్కఁ మ్రొక్కి
రేవతీవిభునకు రేవతీదేవి
నావలవరుసతో నభినుతుండయ్యె
నామద్రసుతయుఁ దానత్తమామలకు
రామునకా బలరాము దేవికిని
సవతులైనట్టి యాసవతుల కెలమి

అష్ట. 36.

నవిరళభక్తిమై నభినుతుల్సేసె
నప్పుడు పద్మ పద్మాయతనేత్రుఁ
డప్పద్మభవు శివు నమరేంద్రముఖుల
గారవంబున శుభాగతులైన యట్టి
వారిఁ గృపామృతా వారినోలార్చి
మదవతీకుల శిరోమణి రుక్మిణికిని
వదనేందు సౌభాగ్యవతి జాంబవతిని

నమిత గుణస్థేమయగు సత్యభామఁ
గమల శోభనగాత్రి కమలాప్తపుత్రి
నమితశోభనవిందయగు మిత్రవింద
నమరజాలస్తుత్యయైనట్టి సత్యఁ
బ్రకట లావణ్యసంపద్భద్ర భద్ర
సకలకల్యాణ లక్షణను లక్షణను
గనుఁ గొని యంతరంగమునఁ బ్రేమంబు
ననలొత్తఁ దన్మోహనతఁ జూచి పలికె
నిప్పడంతులకొప్పు లింద్రనీలముల
కుప్పలో యొప్పుల కుప్పలో యనుచుఁ

గొమ్మల నేత్రములో కమల జలచ
రమ్ములో వరచకోరమ్ములోయనుచుఁ
బ్రవిమలాంగుల యధరములంబరాగ
లవములో బాల పల్లవములో యనుచు
పొలతులమాట లబ్బురమైన చిలుక
పలుకులోకప్రంపుఁ బలుకులోయనుచు
నంబుజాననల సొంపారుగళములు
కంబులో తజ్జన కంబులోయనుచుఁ
గువయూత్ములగుచన్ను గుబ్బలు గిరుల
కవలొక్రొమెఱుఁగు జక్కవలోయటంచు

ఉరుపయోధరులూరు లున్నతకుంభి
కరములో మోహనా కరములో యనుచు
నమ్మానినుల మించునైన పాదములు
తమ్ములో కూర్మ మేమొ త్తమ్ములోయనుచు
నీరీతిఁ గొనియాడి యిందిరావిభుఁడు
వారితో వేడ్కఁ గైవారనందంద
వారితపంచాస్త్ర వరకేళిఁ దేలి
వారిజాసన దేవవరముఖ్యులొలువ
నిచ్చకల్యాణములెన్నెరయంగనింటఁ
బచ్చతోరణములు భాసిల్లుచుండ
నారూఢి లోకారాధ్యుఁ డగుచు
ద్వారకానగరి నెంతయు వేడ్కనుండె
ఈ కృష్ణచరితంబు నెవ్వరు విన్న
వాక్రుచ్చి తలఁచినవారి కెల్లపుడు
చిరతరాయువులును జంతితార్థములు
సిరియుఁ గృష్ణుని కృప జెందుదురనఘ
అని యోగిజనపాలుఁ డాజనపాలుఁ
డనుమోదమంద నిట్లనియానతిచ్చె
అని సుధావాణికి నబ్జపాణికిని
వనజాస్త్రమాతకు వనధిజాతకును
ననుగన్నతల్లి కనమ్రుభల్లికిని
కనకగాత్రికిని ప్రకామ దాత్రికిని
వాణీశనుతకు సువ్రతకత్తె విచల
దేశికి శ్రీవేంకటేశు రాణికిని
సారసగేహకుఁ జారుబాహుకును
సారలావణ్యకు సకలగణ్యకును
బరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని

దరుణేందుఫాల కుదారశీలకును
రామాభిరామ కప్రతిమధామకును
హైమసంవ్యానకు హంసయానకును

(నిజకావ్యసమర్పణము. కవివంశకావ్యప్రశంస. గ్రంథనిగమనము.)

నింద్రభావితకు గజేంద్రసేవితకుఁ
జంద్రికాహాసకుఁ జారునాసకును
నగసుతానుతకుఁ బన్నగతల్పయుతకు
మృగమదాంగకు నలయేలుమంగకను
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్త నికర
పంకజార్యమ తాళ్లపాకాన్నమార్య
తనయ తిమ్మార్య నందన రత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశ దత్త
మకర కుండల యుగ్మ మండితకర్ణ
సుకవి జీవంజీవ సోమరాజీవ
సదనావధూ లబ్ధ సరసకవిత్వ

విదితమానస తిరువేంగళనాథ
విరచితంబగు ప్రతిద్విపద సంశ్రవణ
తరళిత విబుధ మస్త ప్రణీతోరు
మనసిజ జనకాష్ట మహిషీవివాహ
మనుకావ్యమునఁ బంచమాశ్వాసమయ్యె.

అ ష్ట మ హి షీ క ళ్యా ణ ద్వి ప ద కా వ్య ము సం పూ ర్ణ ము.

సుప్రసిద్ధ పదానుక్రమణిక.

అష్టమహిషీ కల్యాణ ప్రతిపాదిత సుప్రసిద్ధ పదానుక్రమణిక.

వి = విశేషణము.
ఉ = ఉపమానము.
దే = దేశము.
ఆ = ఆచార్య.
రా = రాక్షస.
భూ = భూపతి.
య = యక్ష.
ప్ర = ప్రధాననగరము.

పద.	పుటసంఖ్య.
అంకిత (గ్రంథసమర్పణము)	8
అంకుశగతి వి.	136
అంకోలవృక్ష	217
అంగజకేళి	252
అంగజగురు వి.	209
అంగజతాప	127
అంగద (ఆభరణము)	184
అంగబంధుర	108
అంగరాజ=జరాసంధ	195
అంగహార	109
అంగుళీయక	185
అంచితగతి	107, 115
అంచితహేమవర్ణ వి.	127
అంజలి	177, 235
అంతరంగ	178
అంతర్ధాన	79
అంధక భూ.	276
అంబరవర్ణ వి.	83
అంబికావనము	115
అంబుజానన ఉ.	152
అంబుజోదర వి.	30
అంబుధిఘూర్ణన	260
అంబురుహాక్షుపత్నీ వి.	171
అంభోరాశిజాత వి.	60
అకలంక వి.	225
అకలంకగుణ వి.	9

పద.	పుటసంఖ్య.
అకలంక సింహాసన	254
అకాలపాశ	139
అక్కాంబ	4
అక్రూర	118, 124, 194
అఖిలకల్యాణి వి.	1
అఖిలనింద	234
అఖిలభూనాథు	214
అఖిలభూసుర	85
అఖిలైకమాత వి.	209
అఖిలైకరాజ వి.	190
అఖిలోపచార	124
అగణితాలంకృతి	258
అగ్నికోటి	47
అచ్ఛభల్ల=జాంబవాన్	222
అచ్చర=అప్సరస్సు	209
అజరాణి	257
అజ్ఞానపటలి	74
అట్టహాస	57
అతనుపాశ	91
అత్యాదర	246
అతికాయ రా.	56
అతితీవ్రగతి	120
అతినీలఘన	106
అతిభయావహ	235
అతిమోదవివాహ	229
అతిమనోహరలీల	94
అతివైభవ	115
అతిసౌరభ	238
అతులలగ్న	211
అతులవైభవ	169
అతులశోభనవతి వి.	261
అతులయౌవనసీమ	234
అతులితగ్రహ	211
అతులితభక్తి	71
అతులితలోహ	92
అదుష్టరక్షణ	13
అధరకోమలపల్లవ	90
అధరబింబ	238
అధరమాధుర్య	155
అధరామృత	211
అర్ధచంద్రాకృతి	44
అర్ధేందుఫాల వి.	1
అనంగమర్మకళా	100
అనంతాదినిత్య	278
అనఘశరణ్యా వి.	227
అనఘామృతాపాంగ వి.	127
అనంతాంబ	4
అనలరోమ రా.	56
అనలసన్నిభ వి.	94
అన్నమాచార్య ఆ.	4
అన్నమాచార్యభార్య (అక్కాంబ)	4
అన్నమాచార్యభార్య (తిమ్మాంబ)	4

పద.	పుటసంఖ్య.
అన్యాపదేశ	152
అనిమిషాధిపముఖ్య	119
అనిమిషానంద	20
అనిమిషోత్తమ	266
అనుకూలధవ	267
అనుకూలవర	258
అనుతాప	142
అనుపమకాలదండ	139
అనుపమనుతధామ వి.	227
అనుపమమణిమంటప	184
అనుపమసకలాయుధ	207
అనుపమాయతదేహ వి.	255
అనుపమాయతవేణి వి.	1
అనుపమలగ్న	17
అనుపమశీల వి.	127
అనుపమహరిభక్తి	121
అనుమాన	19
అనురాగ	174
అనురాగవల్లి	99, 178
అన్నమార్య (కవిపితామహ)	59
అపకీర్తి	19
అపరంజి	84
అపరిమితానంద	228
అప్పలార్య ఆ.	4
అప్రతిమధామ వి.	58
అప్రతిమానమూర్తి	64
అపాంగచంద్రికా	262
అబ్జదళాక్ష వి.	225
అబ్జపాణి వి.	58
అభినవామోద వి.	1
అభిమన్యుసుత	9
అభిమానవతీ వి.	114
అభిరామమూర్తి వి.	171
అబ్ధికన్యకాధవ	229
అబ్ధికన్యాపతి	260
అభీష్టభోగ	266
అభీష్టవస్తు	23
అభేద్యధర్మ	55
అభేద్యశరధి	162
అభ్రమణి పుత్రికా=యమునా	248
అమరజాలస్తుత్య వి.	282
అమరాంతక రా.	56
అమరారికులహారి వి.	234
అమరేంద్రకోదండ	274
అమరేంద్రసుత	245
అమలకారండవ	238
అమలనేత్రాంత	116
అమలబాహాదండ	106
అమలమధ్య	210
అమలమాణిక్యసింహాసన	184
అమలసైకత	73
అమితబాలాన్విత	250

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
అమితవిద్యావేత్త	148	అరుణపల్లవపాద వి.	8
అమితసౌభాగ్య	261	అరుణాంశుధామ	235
అమృత	219	అలంకారసహిత	263
అమృతకలశ	219	అలకసర్జితభృంగ వి.	60
అమృతాబ్ధిగేహ వి.	278	అలకభృంగ	240
అమృతాన్నవర	236	అలకాప్తఫాల వి.	173
అమృతదృష్టి	61	అలఘుగుణోత్తుంగ వి.	171
అమృతఫల	55	అలఘుతేజోజ్వాల	235
అమృతభాషణ వి.	8	అలఘుతేజోమూర్తి వి.	4
అమృతసంతాన	88	అలఘుభావ	179
అయుతధేను	258	అలఘువిస్మయకర వి.	162
అరవిందగేహ	108	అలఘుశోభార్ద్ర	8
అరవిందదళనేత్ర వి.	255	అలఘుశోభనవతి	228
అరవిందమందిరా వి.	278	అలఘుశోభాకర	234
అరవిందమిత్ర	241	అలమేలుమంగ (దేవి)	
అరవిందముఖ వి.	110		7, 60, 127, 171, 284
అరవిందలోచన వి.	73	అల్పమాన	196
అరవిందలోచన	252	అలికులాలక వి.	249
అరవిందవాసినీ వి.	172	అళినాదసామగాన	93
అరవిందశర	251	అవంతీపురి ప్ర.	148
అరవిందహోమకుండ	93	అవంతీపుర	250
అర్ఘ్యపాద్య	124, 185	అవతారకరణ	188
అర్థిబృంద	210	అవనీరాజకాంత	210
అరిష్టాసుర	115	అవలీల	137
అరుణకోమలపాద వి.	1	అవలోకనామృతరస	105
అరుణపత్ర	200	అవాఙ్మనసగోచర	155

పద.	పుటసంఖ్య.
అవిరళగతి	108
అవివేకచిత్త	179
అశరీరివాక్	14
అసమశరణ్య వి.	214
అసమసాయక	254
అసమానలావణ్య వి.	214
అసహాయశూర వి.	190
అస్త్రశస్త్ర	25
అసురగణ	158
అసురగాలి	27
అష్టభాషాచక్రవర్తి వి.	5
అష్టమహిషీవివాహ	59
అష్టమపట్టమహిషీ వివాహ	267
అక్షత-హారితతండుల	210
అక్షీణమూర్తి	38
అక్షోహిణీ	159
అహిరాజ (ఆదిశేష)	12
అహివైరికేతన వి.	278
అహిశాయి	247
అక్షీణబల	276
అక్షీణశుభమూర్తి వి.	267
ఆంధ్రవేదాంత	4
ఆకర్ణయుగ	272
ఆకాశనాథ	76
ఆకాశబాణ	263
ఆకీర్ణభుజజాల వి.	127

పద.	పుటసంఖ్య.
ఆగమగణ్య వి.	5
ఆగమధర్మసరణి	172
ఆగమవిధి	229
ఆజానుబాహు వి.	152, 255
ఆజ్య (ఘృత)	77
ఆతపత్రద్వంద్వ	190
ఆత్మకంకణ	181
ఆత్మగేహ	37
ఆత్మబంధు	105
ఆత్మీయగుహ	219
ఆత్మేశ	178
ఆదివిష్ణుమూర్తి	151
ఆననచంద్రసేవా	262
ఆననజితసోమ వి.	227
ఆనకదుందుభి	18
ఆనందపాథోధి	155
ఆనందబాష్ప	70, 145
ఆనందితాత్మ	65
ఆనీలధమ్మిల్ల	272
ఆపన్నశరణ్య	182
ఆపాదతల	47
ఆపాదమస్త	72
ఆబాలగోపాల	39
ఆభీరనాయక	44
ఆభీరశిశు	51
ఆయతమార్గణ	200

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
ఆయుష్య	232	ఇంద్రాణి	208
ఆరామతతి	163	ఇంద్రాదిసుర	29
ఆరామయజ్ఞవాట	93	ఇందుకాంతి	89
ఆరూఢకోదండ	243	ఇందుశేఖర	29
ఆరూఢయౌవన వి.	174	ఇతరభాషా	6
ఆరోహావరోహస్వర	88	ఇభయానరుక్మిణి	208
ఆలవాల	29	ఇష్టదాయిని వి.	8
ఆలోలగతి	136	ఇష్టభోగ	172, 211
ఆలోలాంగుళిపల్లవ	106	ఇష్టాన్న	150
ఆళువారు (ఆళ్వార్=పరమయోగి)	3	ఇష్టార్థ	210
ఆశ్చర్యచర్య	54	ఇక్షుచాప	262
ఆశీర్వాద	193, 210, 280, 281	ఇక్ష్వాకువంశభవ వి.	171
ఆశ్వలాయనసూత్ర	3	ఉగ్రభాను	47
ఆశ్రితకామపాల వి.	60	ఉగ్రసేన భూ.	143
ఆసముద్ర	92	ఉడుగణ	58
ఆహవచిత్రకేళి	200	ఉడురాజు	58
ఆహవస్థల	195	ఉడురాజపూర్ణతను వి.	235
ఆహవక్షోణి	196	ఉడురాజబింబాస్య వి.	114
ఇందిరాకాంత	121	ఉడుసంభ్రమ	62
ఇందిరాపతి	267	ఉత్తమతురంగ	168
ఇందిరానాథ	215	ఉత్తమాన్న	47, 74
ఇందిరావిభు	254	ఉత్తమహయ	235
ఇందిరావిభు	194	ఉత్పలదళవిలోచన	215
ఇంద్రనీలజాల	163	ఉత్పలబాణమంత్రోపదేశ	131
ఇంద్రనీలశైల	233	ఉత్పాత	41
ఇంద్రభావిత వి.	59	ఉత్పాతభార	275

పద.	పుటసంఖ్య.
ఉదరబంధన	271
ఉదయగిరి	130
ఉదయభాస్కర	157
ఉదయాస్తగిరి	71
ఉదయేందు	54
ఉదారభూనాథ	249
ఉదారభోజన	124
ఉదారశీల వి.	58
ఉదారసముద్ర	183
ఉద్యాన	175
ఉద్ధవ	150, 151
ఉద్ధవపూజ	157
ఉన్నతకుంభికర వి.	283
ఉపవీతజాల	182
ఉపాయచింతన	267
ఉపాయన	185
ఉభయచామర	190
ఉరగనాథ	88
ఉరుతరకోప	180
ఉరుతరప్రేమ	280
ఉరుతరవ్రత	174
ఉరుతరాయతనేత్ర వి.	233
ఉరుతరాస్య	48
ఉరుహార	95
ఉర్వీసురేంద్ర	210

పద.	పుటసంఖ్య.
ఉల్లాన	205
ఉలూఖల	37
ఊర్ధ్వభువన	136
ఊర్ధ్వపుండ్ర	182
ఊరుజ (వైశ్య)	164
ఋక్షపతి=జాంబవాన్	221
ఎచ్చరిక (బిరుద)	190
ఏకచక్ర	119
ఏకచిత్త	179
ఏకవింశతిశ్రుతి	88
ఏకాంతభవన	181
ఏకాతపత్ర	82
ఏకాకి	168
ఏణలోచన వి.	279
కంకణ	35
కంకణఝుణఝుణత్కార	184, 242
కంజబాణ	173
కంజాతనేత్ర వి.	1
కంజాయతాక్షి వి.	178, 249
కంఠకుహార	57
కందర్పకందర్ప	244
కందవృక్ష	122
కందర్పజనక వి.	35
కందర్పతండ్రి వి.	53
కంసకృత్య	19

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
కంసవధోత్పాత	66	కనకమంచ	269
కంసవిచార	20	కనకలతాయుగ్మ	233
కంససంహారి వి.	206	కనకలాజ	128
కంససోదరి	48	కనకశతాంగ	207
కంససోదరిపుత్ర	111	కనకశృంగ	239
కంసానుజా=దేవకీ	17	కనకశోభనగాత్రి వి.	1
కంసారి వి.	221	కనకాద్రి=మేరు	29
కంసోపద్రవ	15	కనకాద్రికూట	87
కజ్జలరేఖ	208	కనకాంబరపాదకముల	247
కజ్జలజలధార	98	కనకాంబరాది	210
కజ్జలబాష్పతతి	128	కనకాక్ష (అసుర)	180
కటాక్షసుధాబిందు	280	కన్యకామణి (సత్యభామ)	227, 258
కటిసూత్ర	28	కన్యామణి	229, 258
కర్ణఝల్లరి	136	కన్యాలలామ=రుక్మిణీ	205
కర్ణతాళాహతి	136	కపటబాలక	26
కర్ణపత్త్ర	250	కపటనాటక	53
కర్ణభూషణ	17	కపటమానస	10
కర్ణాటదేశాగత	191	కపటశత్రు	193
కదంబవృక్ష	217	కపోత	184
కనకకూట	271	కబంధావాస	276
కనకగాత్రి వి.	58	కమఠ	184
కనకచేల	184	కమనీయగతి	240
కనకధారాపూర్వక	247	కమనీయగుణహారి వి.	234
కనకపాత్ర	264	కమలనేత్రాంతరాగ	110
కనకపుంఖోజ్జ్వలకాండ	194	కమలభూషణపేట	69

పద.	పుటసంఖ్య.
కమలసంభవముఖ	142
కమలాంతరంగ వి.	227
కమలాకళత్ర వి.	18
కమలాకర	163
కమలాకరాంచిత	183
కమలాప్తతనయ	238
కమలాప్తపుత్రి	282
కమలాస్త్రకమలాస్త్ర	175
కమలాస్త్రజనకసంగతచిత్త	175
కమలావిహారి	234
కమలేశ	223
కర్మబద్ధ	84
కరకబీజ	44
కరయంత్ర	112
కరవాల	196
కరవాలశూలముద్గర	20
కరవీరవృక్ష	243
కరవీరజాతివర	108
కరవీరపుర=కొల్హాపూర్	169
కరసుధాసిక్త వి.	98
కర్పూరఖండ	176
కర్పూరదీపిక	263
కరిఘటా	196
కరిపోత ఉ.	29
కరిబృంద	56

పద.	పుటసంఖ్య.
కరుణాకటాక్ష	223
కరుణాకలాపాంగ వి.	227
కరుణాసముద్ర	64
కరేణు	239
కలకంఠి వి.	249
కలకంఠకంఠి వి.	178
కలకంఠవాణి వి.	171
కలకలనాద	110
కలధౌతపాత్ర	280
కలభోరు వి.	37
కలశాబ్ధికన్యకా	208
కలహంసగతి వి.	272
కలహంసికా	157
కలహంసికాయుగ్మ	229
కలహంసయాన వి.	8
కల్యాణచేల	280
కల్యాణమంటప	279
కల్యాణమహిమ	232
కల్యాణవేది	210, 280
కలితభూషణ వి.	251
కల్పలతిక	267
కల్పవల్లి వి.	171
కల్పకవృక్ష	188
కలువ	185
కవికావ్యప్రశంస	7

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
కస్తూరి	114	కాయజ	279
కస్తూరితిరునామ	268	కాయజుతండ్రి వి.	35
కస్తూరితిలక	107	కాలకాల వి.	206
కస్తురిబొట్టు	156	కాలకూటజ్వాల	139
కహకహవిరావ	218	కాలదండ	139, 273
కాంచనఘంట	263	కాళింగరాజ	195
కాంచనచేల	246	కాళింది	44
కాంచనాంబర వి.	99	కాళిందీదేవి	246
కాంచనాంబర=కృష్ణ	212	కాళిందీదేవీవివాహ	246
కాంచనకవాట	131	కాళిందిని	46
కాంచనతూణజంఘ వి.	249	కాళింది	169
కాంచనప్రతిమ	267	కాళియభుజగ	61
కాంచనవితాన	157	కాళియభోగి	65
కాంతసౌధ	129	కాశికాధిప	196
కాంతాజన	228	కాషాయ	69
కాంక్షితాధరబింబ వి.	236	కాహళీవాద్య	247
కాకతాళన్యాయ	76	కింకిణికిణకిణకృతి	242
కాకుత్థ్సపతి	3	కిన్నర	183
కాననోపకంఠ	115	కిసలయపద వి.	249
కానుకలు	168	కిరీటకాంతి	87
కామపాల=బలరామ	249	కిరీటధారణ	169
కామునితల్లి వి.	171	కిసలయాధర	104, 114, 239
కామితఫలప్రద వి.	71	కిసలయమాలికాకీర్ణ	132
కామినీకాముక	108	కీరకదంబ	183
కామినీరత్న	224	కీరఫణిభాష	28

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
కీరవాణి వి.	8	కుముదప్రతిబింబ	97
కీరరవ	176	కుముదలోచన వి.	70
కీర్తిప్రతాప	252	కుముదాస్త్రశస్త్ర	110
కుంకుమపంకసంకుల	106	కురుదేశ	16
కుంకుమరేఖ	250	కురువిందఖని	83
కుంకుమానన	152	కురువిందరద వి.	225
కుంజగపుంజ	192	కులగిరి	204
కుండలభూషణ	97	కులపురోహిత	180
కుండలశ్రీ	102	కుల్లాయి	189
కుండినపుర ప్ర.	271	కువలయదళనేత్ర వి.	60
కుండినపురవిభు=భీష్మకరాజ	186	కువలయాపీడ	118
కుండినప్రాంత	198	కువలయాహిత వి.	214
కుంతీతనూజ	241	కువలయేశ్వరి వి.	60
కుంద	43	కుశస్థలి	162
కుందవృక్ష	122	కూర్మాకృతి	245
కుంభికటదాన	192	కుసుమాంగి వి.	103, 233
కుచకుంకుమాకుల	113	కూలగమన	176
కుచకుంభ	229	క్రథకైశికరాజ	199
కుచహార	67	కృతవర్మరాజ	194
కుటిలకుంతల	101, 201	కృతార్థ	130
కుటిలదానవ	57	కృపణ	223
కుటిలపాతక	234	కృపణశరణ్య వి.	52
కుటిలరాక్షస	57	కృష్ణచరిత	283
కుటిలాత్మ వి.	180	కృష్ణాలోకరత	103
కుతుకాబ్ధి	246	కృష్ణావతారప్రసంగ	13
కుబేరావాస (అలకాపురి)	11		

అష్ట. 38.

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
కృష్ణాష్టమహిషీవివాహ కావ్య	7	కోసల	197
కృష్ణాహివేణి వి.	8	కోసలపట్టణ	254
కేకయ దే.	16	కోసలరాజపుత్రి	254
కేకయరాజ	262	కోసలాధిపతి	252
కేకయవర	263	కౌమోదకీ	2
కేకయాధీశ్వర	263	కౌసుంభాంబర వి.	219
కేకయాధిపపుత్రి	265	కౌస్తుభరత్న	87, 142
కేకికాకు	178	కౌస్తుభహార వి.	255
కేకిబృంద	132	ఖగజాల	9
కేతకీదళవేణి ఉ	270	ఖగరాజగమన వి.	223
క్రేంకార	23	ఖగరాజవాహ వి.	252
కైరవమిత్ర	189	ఖచరకన్య	69
కైలాస	38	ఖడ్గకోదండ	56
కొల్వకూట	183	ఖడ్గరోమ రా.	56
కోకిల	178, 184	ఖడ్గశాఖ	114
కోకిలశుకభృంగ	49	ఖరభావహిత	57
కోటీరరత్నకాంతి	250	ఖలబుద్ధి	117
కోదండ	274	గంగానదీ	123
కోదండదండ	87	గంధర్వదంపతి	247
కోనేటివేంకటనాథ ఆ.	6	గంభీరవాక్య	255
కోపాటోపకంఠ	221	గంధసార	114
కోమలకల్పధామ వి.	254	గంధవహ	118
కోమలకుంద వి.	249	గంధాక్షత	69
కోమలగాత్ర వి.	60	గంభీరనాభి	95
కోరకితకర వి.	10	గంభీరవిక్రమ వి.	160

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
గగనకోణ	87	గీర్వాణవర	229
గగనమణిపుత్రి=యమునా	48	గురుతనూభవ	148
గగనాధ్వచార	83	గురుపుత్ర	149
గగనేశ	219	గురుబింబఫల	204
గజదైత్య=గజాసురు	61	గురుభక్తి	174
గజేంద్రసేవిత వి.	59	గుహాగహన	222
గడియారము	209	గ్రైవేయ	184
గద్గదకంఠ	151	గొల్ల	179
గద్గదనాద	90	గోగోపకుల	61
గరుడ	12, 118	గోగోపగోపికా	83
గరుడసేనేశ	110	గోధూళి	101
గర్గ (ముని)	27, 209	గోపకాంతా	98
గహ్వర	218	గోపకుల	49
గాంగేయకమల	238	గోపకులనాథ	41
గాంగేయకశిపు (అసుర)	180	గోపచిహ్న	60
గాంగేయమణి	105	గోపదంపతి	108
గాంగేయమాలిక	274	గోపనందన	34
గాంగేయమురళి	87	గోపబృంద	116
గాండీవి	259	గోపమండల	116
గిరికుచ వి.	249	గోపశిశు	47
గిరిరాజ	118	గోపసతి	152
గిరివనాంగణ	127	గోపికాతతి	155
గిరివ్రజ	159	గోపాలతనయ	150
గీర్వాణకన్యక	208	గోపాలశేఖర	147
గీర్వాణజన	224	గోపాలసుత	49

పద.	పుటసంఖ్య.
గోపికాతిలక	21
గోపికానురాగ	85
గోపికాభయ	26
గోపికామణి	89
గోపీమధ్యగత	109
గోపుర	163
గోమూత్రికాబంధ	223
గోమేధికప్రదేశ	167
గోరక్షకాధిప	25
గోవర్ధనగిరి	78
గోవింద	40
గోవిందపట్ట	85
గోవిందాష్టక గ్రంథ	190
గోరక్షక	138
గోరోచన	25
గౌరిగుడి	187
ఘటదీప	162
ఘనకల్పలత	209
ఘనకిరీటోద్ధార వి.	255
ఘనచక్రకోదండ (ఆయుధ)	17
ఘనతరకుతుక	246
ఘనతరవస్తుసంఘ	236
ఘనతాప	175
ఘననాట్య	156
ఘనపద్మపత్ర	237
ఘనపుష్పమాలికా	184
ఘనమనోరథ	119
ఘనవాయువేగ	65
ఘనవేత్రహస్త వి.	190
ఘనవైభవ	268
ఘనశారదవన	238
ఘనశైవల	112
ఘనసార	239
ఘనసారగంధ	124
ఘనసింహనాద	56
ఘనహాస్యరస	111
ఘనహేతు	199
ఘర్మశీకర	184
ఘుమఘుమధ్వని	152
ఘూకమండూక	49
ఘూర్ణితనేత్ర వి.	57
ఘోరనాద	57
ఘోరసైన్య	275
చండకరకర	157
చండతాండవ	61
చండపద్ధతి	68
చండికాధవ	61
చందనపారిజాత	163
చందనపూగకర్పూర	134
చందనవృక్ష	122

పద.	పుటసంఖ్య.
చందనశాఖ	28
చందనాంకితకుచ	101
చంద్రకాంతగోపుర	131
చంద్రబింబాస్య వి.	179, 253
చంద్రరేఖ వి.	267
చంద్రశాల	163
చంద్రశాలాంతర	157
చంద్రవాసిత	277
చంద్రిక	86
చంద్రికాహాస వి.	59
చంపక (వృక్ష)	61
చంపకనాస వి.	255
చంపకముకుళ	90
చకచకద్యుతి	221
చక్ర=సుదర్శన	2
చక్రజఘన వి.	249
చక్రధారి	215
చక్రపాణి వి.	46
చక్రవాళమంజరీ (గ్రంథ)	5
చక్రశార్ఙ్గాయుధ	191
చకోరాళి	98
చటులాశుగ	196
చతుర్థపట్టమహిషీవివాహ	246
చతుర్దశవిద్యాగ్రహణ	148
చతురంతయాన	251

పద.	పుటసంఖ్య.
చతురతరకావ్య	234
చతురవాక్య	178, 238
చతురవాచామృత	227
చతురవాణి	185
చతురశృంగారవతి వి.	172
చతురశృంగారవాక్	7
చతురశృంగారరస	106
చతురాస్యక్రియ	51
చమత్కృతి	101
చతుర్వేద	252
చరణసారస	145
చరణాబ్జపూజ	145
చల్లగాలి	176
చాణూర (అసుర)	15, 135
చాణూరమల్ల	118, 189
చాణూరమర్ది వి.	222
చామరావళి	184
చామీకరకక్రమపాత్ర	105
చారణ	113
చారుగుణశ్రేణి వి.	1
చారునాద	108
చారుబాహ వి.	58
చారునాస వి.	59
చింతకాయ	29
చింతితార్థ	283

పద.	పుటసంఖ్య.
చిత్తేశ వి.	190
చిత్రకరాజ	195
చిత్రగతి	140
చిత్రఘోష	278
చిత్రచామర	46
చిత్రధాతు	133
చిత్రపాత్ర	210
చిత్రమహిత వి.	163
చిత్రరేఖ	278
చిత్రితకేతు	277
చినతిమ్మదేశిక ఆ.	5
చిన్మయాత్మ వి.	214
చిరకృపాపాంగ వి.	1
చిరతరపుణ్యశీల	72
చిరతరవైభవ	124
చిరతరాయు	283
చిలుక	177, 186
చీనాంబర	228
చుంబనరసక్రీడ	127
చుంబనవిలాస	158
చూడావతంస	184
చేదివంశజ	180
చేదీశ—శిశుపాల	181
చైతన్యబుద్ధి	99
చైద్యరాజ	180
చైద్యశౌర్యచ్ఛేద	192
ఛాయానువృత్తి	247
జంబువృక్ష	217
జగత్కల్యాణమూర్తి	99
జగతీభార	13
జగతీశ్వర	161
జగదేకవీర వి.	55
జగద్ద్రోహి వి.	180
జగన్నాథ	191
జగన్మోహనాకార	86, 185
జనకసమాన వి.	173
జననాథవర	268
జనపద	237
జనవీధి	30
జన్మజన్మ	198
జపతప	12, 154
జపమాలిక	69
జయంత	27
జయకేతు	61
జయరథ	222
జయరమా	224, 260
జయలక్ష్మి	137, 169
జయశాలి వి.	172
జయశీలి వి.	47
జరాసంధనృప	159, 162, 169, 159

సుప్రసిద్ధ పదానుక్రమణిక

పద.	పుటసంఖ్య.
జలకేళి	72, 239
జలజాతనేత్రి వి.	254
జలజోదర	154
జలజనేత్ర వి.	34
జలజలోచనురాణి వి.	60
జలజాంకపాణి వి.	60
జలజాక్షు వి.	9
జలజాతరేఖా	123
జలజాస్త్రుజలజాస్త్రు	89
జలజాస్త్రుహతకామినీ	67
జలజాక్షుపాదమజ్జన	208
జలదగంభీరవాక్య	255
జలదవర్ణ వి.	205
జలదవేణి వి.	208
జలధిగంభీర వి.	172
జలధినీర	85
జలరాశికన్యాకాసహిత	210
జలశాయి	61
జలసూత్ర	167
జల్లరీలతి	157
జవంత	241
జవోత్తమతురంగ	168
జాంబవత=జాంబవాన్	219
జాంబవంత	221
జాంబవతి	223, 228
జాంబవతీదేవీవివాహం	215
జాంబవతి రాణి	215
జాంబూనదప్రభ వి.	95
జాతిసంపంగి	156
జితకామపాల వి.	60
జితనిశాచరవీర	190
జితపూర్వదేవ వి.	190
జితసర్వఖేద వి.	38
జీవనకేళి	238
జీవనభవపాణి వి.	1
జీవనసన్నిభ	97
జీవరత్నము	23
ఝల్లరీవాద్య	247
ఢక్కా వాద్య	263
ఢమఢమధ్వని	236
ఢాకినీచయ	203
తక్కోలవృక్ష	112
తపఃకరణ	215
తపనస్యమంతక	215
తప్పెటవాద్య	191
తరళతోయజనేత్రి వి.	223
తరళలోచన వి.	105, 251
తరళహాస వి.	112
తరళితవిబుధమస్త వి.	59
తరవారి (ఆయుధ)	218

పద.	పుటసంఖ్య.
తరణిశాతాంశు	250
తరుణారుణోద్దామ	254
తరుణీమృగీమద	55
తరుణేందు	235
తరుణేందుఫాల వి.	58
తరుణేందురేఖ	173
తరులక్ష్మి	44
తాండవ	61
తాంబూల	124, 243
తాటంక	35
తారకాళి	28
తారేశ	185
తాళధ్వజ	193
తాళమాన	107
తాలవృంతానిల	184
తాలవృక్ష	122
తాలాంక	203
తాళ్లపాకాన్నయార్య ఆ.	4
తాళ్లపాకాన్నమార్య (కవిపితామహ)	59
తాళ్లపాకతిమ్మార్య (కవిపితా)	59
తార్క్ష్యకేతు వి.	192
తిమ్మదేశిక=చినతిరుమలాచార్య	5
తిమ్మాంబ	4
తిరుమలాచార్య=తిమ్మార్య,కవిపితా	59

పద.	పుటసంఖ్య.
తిరుమణి	156
తిరుమలాంబ	4, 5
తిరుమలాచార్య ఆ.	4
తిరువేంగళ, గ్రంథకర్త	5
తిరువేంగళనాథ (కవి)	59
తిలక వృక్ష	61
తిలకాలంకార	208
తిలసమాన	196
తిలోత్తమ	278
త్రిభువనతిలక	208
త్రిగర్తరాజ	197
త్రివిక్రమస్వామి	.222
త్రిలోకవిశ్రుత	159
తీవ్రగతి	168
తుంగఖుర	120
తురగహేష	92
తురంగారూఢ	235
తురగాళివధ	194
తులసీదేవి	91
తూరీవాద్య	191
తూర్యభేరీపటహ	160
తృణావర్తాసుర	26
తృతీయపట్టమహిషీవివాహ	227
తృతీయపట్టమహిషీ సత్యభామా	227
తైలధార	231

పద.	పుటసంఖ్య.
తోయజాక్ష వి.	104
దండనాయక	183
దండయుద్ధ	189
దంతవక్త్ర (అసురాంశరాజ)	180, 194
దధ్యన్నకబళ	50
దనుజేంద్రజిత్ వి.	227
దనుజేంద్రవసతి	55
దనుఘోషసుత=శిశుపాల	193
దయార్ద్రవాక్య	146
దరహాసచంద్రిక	188
దరహాసలీల	152
దరహాసవతి వి.	8
దర్పకాస్త్ర	247
దర్పణగణ	132
దశదిశాంగణ	87
దానధారాపూర్వ	208
దానవజయ	54
దానవబలభేది వి.	153
దానవవీర	57
దానవారాతి	9, 178
దానవాహుతి	57
దామోదర	65, 209
దారుకసారథి	188, 274
దారుణబాణసంతతి	275
దారుణార్భట	55

పద.	పుటసంఖ్య.
ద్వాపరమధ్య	180
ద్వారకసౌధాగ్ర	224
ద్వారకానగరమార్గ	259
ద్వారకాపుర	163, 168, 174, 274
ద్వారకాప్రవేశ	276
ద్వారపాలకుల	183
ద్వారబంధ	167
ద్విజరాజహంస	11
ద్వితీయపట్టమహిషీ	215
ద్వితీయపట్టమహిషీ వివాహ	215
ద్విపద	1
ద్విపద (ఆంధ్రవేదాంత)	4
ద్విపదసంధి	7
ద్రావిడాగమసార్వభౌమ వి.	3
దిగ్గజ	184
దిశానాయక	257
దివ్యమణి=స్యమంతకమణి	215
దివ్యరత్న	40
దివ్యాస్త్ర	2
దిశాపతి	85
దీనశరణ్యా వి.	185
దుందుభినినాద	209
దుర్జననాధ వి.	23
దురాగ్రహవృత్తి	198
దుర్వారగర్వ	274

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
దుష్టభోగి	64	దైత్యకులచక్రవర్తి వి.	234
దుష్టమానస=రుక్మి	202	దైత్యకులవధూ	236
దుష్టశిక్షణ	13	దైత్యమర్ది వి.	116
దేవకామినీ	279	దైత్యవీర	56
దేవకీదేవి	16	దైవకృతము	198
దేవకీపరిణయకథ	14	దైవాజ్ఞ	146
దేవకీసతి	147	ద్రవిడసద్భట	191
దేవజిత్ రా.	56	ద్రోణ (ద్రోణాచార్య)	118
దేవతాసతి	113	ధనద (కుబేర)	164
దేవతాసార్వభౌమ వి.	191	ధనధాన్యవస్తు	32
దేవతావర	281	ధనంజయజయ	260
దేవదత్త (శంఖ)	260	ధమ్మిల్లభార	164
దేవదేవమందిర	183	ధమ్మిల్లవల్లరీ	95
దేవమండల	108	ధరగుహా	218
దేవమణి	277	ధరణీశ శౌరియుద్ధ	200
దేవమాత	85	ధరనభోంతర	236
దేవమానీంద్ర	117	ధరాధినాయక	249
దేవసమితి	27	ధరాదేవ	182
దేవాగ్రజ వి.	102	ధరావిబుధ	281
దేవాదిదేవ ప.	2	ధర్మకర్మ	10
దేవాలయ	164	ధర్మసరణి	172
దేవేంద్రతనయు	273	ధవళశంఖ	190
దేవేంద్రసుత	260	ధవళాయతాక్షి వి.	176
దేవేంద్రాలయ	163	ధవళారవిందలోచన వి.	165
దైతేయబృంద	56	ధారాధరపంక్తి	81
దైతేయమర్దన వి.	136	ధారాపూర్వక	265

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
ధారిణి (భూదేవి)	9	నగరనాయక	207
ధ్యానసంగతి	174	నగరాలంకార	277
ధీరప్రభావ వి.	2	నగరోపకంఠ	256
ధీరోషశీల	196	నగసమూహ	9
ధూమ్రాక్ష రా.	56	నగసుతానత వి.	59
ధేను	147	నగ్నజిత్ రాజ	252, 257
ధేనుకాసుర	138	నదీద్వీపవర్య	65
ధేనుయూధ	54	నభోభాగ	209
ధేనుసహస్ర	21	నభోమణికాంతి	215
ధౌతాతపత్ర	134	నరనాథసింహ	218
నందక	2	నరసింహ ఆ.	4
నందక గదాయుధ	191	నరహరి	223
నందగేహినీ	35	నర్మదనదీ	199
నందగోప	53, 146	నరాంతక రా.	56
నందదేవీ	19	నలకూబర య.	39
నందనందన	146	నలకూబరశాపవిముక్తి	39
నందనందనసఖ	155	నలినాయతాక్షి వి.	209
నందభవవంశ	3	నవకుందమాలిక	235
నందాది	156, 277	నవనీతచౌర్య	30
నక్తంచరజైత్ర వి.	18	నవచంద్రరేఖ	211
నక్రాదిజాల	192	నవచిత్రక	270
నగజాల	9	నవరంగ	167
నగధర వి.	152, 280	నవరత్నకంకణ	189
నగమూర్తి	78	నవరత్నతతి	167
నగరకామినీ	153	నవరత్నరథ	250
నగరప్రవేశ	224, 281	నవరత్నవేదికా	257

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
నవరస	106	నారీమణి	185
నవరసపూర్ణతాన	108	నాళీకనాభ వి.	2
నవ్యవైఖరీ	258	నిగమగోచర వి.	187
నక్షత్రమాలిక	220	నిగమవేద్య వి.	149
నక్షత్రమాలికనటన	262	నిగమోక్తవిధి	252
నాకమాని	257	నిగమసంగత	16
నాకేభ	245	నిచ్చకల్యాణ	283
నాగకామినీ	252	నిజకీర్తినికర	235
నాగకేసర	238	నిజనివాస	58
నాగబాల	28	నిజపదధ్యాన	11
నాగరాజ	276	నిజపురోహిత	208, 228
నాగవల్లీదళ	264	నిజబలపరాక్రమ	138
నాగ్నజితీ వివాహ	258	నిజరూప	97
నాగేంద్రగమన వి.	238	నిజవసతి	131
నాచ్చారమ్మ	4	నిజస్థితి	85
నాగేంద్ర	12, 184	నిత్య (నిత్యపురుష)	3
నామకరణ	27	నిత్యకల్యాణి వి.	253
నారంగవృక్ష	217	నిత్యశృంగార వి.	214
నారద	15, 38, 116, 120	నిధి (నవనిధి)	10, 168
నారదమహతీ	267	నిరతిశయానంద	237
నక్రకుండల	123	నిర్జరపతి రాజధాని	277
నారాయణ	240	నిర్మలవితాన	183
నారాయణశబ్దార్థ	240	నిర్మలాచార వి.	252
నారాయణాకృతి	28	నిర్మూలకరణ	200
నారాయణాచార్య ఆ.	4	నిరుపమభూషణ వి.	267
నారాయణమూర్తి	138	నిరుపమలావణ్యనిధి వి.	107, 174

పద.	పుటసంఖ్య.
నిరుపమాలంకార వి.	214
నిశాంత	185
నిశాపతి	85
నిశితాంబర	194
నీచాత్మ	21
నీచాత్మరుక్మి	186
నీరదవర్ణా వి.	21
నీరదాసితవర్ణ వి.	105
నీరసతృణ	206
నీరాజన	210, 279
నీలకంఠకలాప	156
నీలకటక (ఆభరణ)	262
నీలమేఘ	114
నీలభూధర	189
నీలవర్ణ వి.	130
నీలవేణి వి.	60
నీలాద్రితట	136
నీలాంబర=బలరామ	172
నీలాభ్రవేణి వి.	172
నీలాళివేణి వి.	187
నీహారజల	157
నూతనచంద్రరేఖ వి.	267
నూత్నచామర	263
నూతనప్రేమ	156
నూతనరత్నకంబళ	241

పద.	పుటసంఖ్య.
నూతనసృష్టి	52
నృపవంశజాత	179
నైజగేహ	179
నైవేద్య	78
పంకజలోచన వి.	237
పంకజోదర వి.	153
పంక్తికంధర రా.	57, 222
పంచజన	148
పంచబాణ	43
పంచబాణగురు=శ్రీకృష్ణ	280
పంచమ పట్టమహిషీ వివాహ	249
పంచవింశతిధన్వ	137
పంచశర=మన్మథ	105
పంచమస్వర	69
పంచమాగమసార్వభౌమ వి.	3
పంచసర	251
పంచాయుధ	205
పంచాస్త్రకోటి	205
పంచాస్త్రమాత	149
పంచాస్త్రవరకేళి	283
పక్షివరకేతు	191
పక్షిసంఘ	100
పటహ (వాద్య)	263
పటహభేరీతూర్య	14, 160
పటహవాద్య	191

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
పట్టచామర	183	పన్నగతల్పయుత వి.	59
పట్టణం (ద్వారకా)	162	పన్నగశయన వి.	182
పట్టభద్ర	11	పన్నగసమూహ	9
పట్టమహిషీ	241	పన్నగావళి	23
పట్టుకల్లాయి	262	పరతత్త్వ	138
పటుతరకరిఘటా	196	పరబ్రహ్మాగ్రజ=బలరామ	172
పటుతరబాణ	56	పరమకల్యాణి వి.	58, 210
పటుతరాతప	73	పరమకీర్తి	252
పటుతరాలంకార	25[2]	పరమదుర్జన	180
పణవవాద్య	191	పరమదైవత	138
పతిభిక్ష	64	పరమధర్మ	90
పదసారస	103	పరమభోజన	51
పద్మగంధి	185	పరమనిశ్చయ	181
పద్మపత్ర	237	పరమమాయావి	220
పద్మరాగచరణ	52	పరమాత్మగతి	44
పద్మరాగదీప	132	పరమాన్న	77, 242
పద్మరాగోపల	95	పరమాన్నదాన	232
పద్మసౌందర్య	109	పరమమహాని	129
పద్మహస్తా	184	పరమయోగీంద్ర	99
పద్మాకర	95	పరమలజ్జారోష	259
పద్మాశస్త్ర	72, 150	పరమలావణ్య	173
పద్మాయతాక్షి వి.	209	పరమసంతోష	264
పద్మారాగలీల	179	పరమసాహస	149, 258
పద్మావధూటి	187	పరమాణు	204
పద్మాసన	2	పరమాత్మగాన	153

పద.	పుటసంఖ్య.
పాతాళ	236
పాతాళకుహర	256
పాతాళదరి	91
పాదమజ్జన	208, 279
పాదుకా	189
పాపయుక్త	225
పాయస	81, 231
పారాశరముని	3
పారావతనాదవేద	93
పారిజాత	167
పారిజాతసీహార	163
పికధ్వని	11
పికవాణి	113, 177, 237
పితామహ	281
పుండరీకజాల	56
పుండరీకద్వయ	235
పుణ్యాలక్షణ వి.	8
పుత్రమిత్రకళత్ర	137
పుత్రమిత్రధన	168
పున్నాగకామినీ	252
పున్నాగసుమ	238
పురజన	2(3
పురవీధి	203
పురాణహార	250
పురుషోత్తమ	22, 99

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
పురోడాశతతి	93	ప్రచురవిద్యావిశారద వి.	38
పురోహిత	169, 228	ప్రచురవిద్యావిచార	148
పులోమజావిభు	257	ప్రజాతరోష వి.	47
పుష్కర	267	ప్రతాపాంకభుజ వి.	164
పుష్పకార్ముకుతంద్రి	174	ప్రతిద్విపద వి.	59
పుష్పధామ	263	ప్రతిబింబ	211
పుష్పబృంద	203	ప్రతిభటజనవిదారక వి.	188
పుష్పమాలికా	184	ప్రతివాదిదైత్య వి.	4
పుష్పవర్ష	107	ప్రతిసృష్టి	31, 51
పుష్పవృష్టి	274	ప్రథమ పట్టమహిషీ	173
పుష్పలావి	166	ప్రథమ పట్టమహిషీ వివాహ	173
పుష్పితకల్పలతిక	251	ప్రభాసతీర్థ	148
పుష్పితహృదయ వి.	124	ప్రలంబాసుర	65, 138
పూతనాకుచవిష	24	ప్రళయప్రభంజన	260
పూతనామోక్ష	25	ప్రళయధారాధర	274
పూతనావైరి	52	ప్రవాళరాగ	49
పూతనావృత్తాంత	24	ప్రసంగోచిత	174
పూర్వబాంధవ	255	ప్రసన్నాత్మ వి.	13
పూర్వనగ	86	ప్రసేన	216, 218
పూర్వాపరాగ	222	ప్రసేనాగ్రజ	234
ప్రకటకటమద	137	ప్రాణబంధు వి.	121
ప్రకటలావణ్య	282	ప్రాణేశ వి.	202
ప్రకటవివేక	56	ప్రాణేశ్వర వి.	255
ప్రకటసత్వ	141	పౌండ్రాసుర	194, 197
ప్రకామదాత్రి వి.	58	పౌరకాంత	141

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
పౌరభూవర	134	బలభద్రకృష్ణ	174
పౌరమానినీసక్త	153	బలభేది వి.	27
పౌరసంఘ	138	బలరామగోవింద	123
ఫణిరాజ	62	బలసహోదర	206
ఫణివైరికేతు	199	బహుళకరేణు	239
ఫణిశాయిపద	63	బహుకేళిశైల	131
ఫాలరేఖ	24	బహుగుహాంతర	122
ఫాలాక్ష వి.	164	బహుబాహు రా.	56
బంధుజనభోజన	130	బహువేదవిధి	209
బంధుబృంద	277	బాణసంతతి	275
బంధురతరాహతి	222	బాణాదిపటుశస్త్ర	160
బంధురరత్న	221	బాణాసన	56
బంధువర్గ	147, 210	బాణాష్టక	196
బంధువితతి	280	బాదరాయణి	3
బంధుసహిత	193	బాలకేళి	51
బంధూకవృక్ష	217	బాల (వృక్ష)	217
బక (బకాసుర)	46, 138, 151	బాలసింహ	25
బకచక్రహంసజాల	132	బాలేందురేఖ	201
బకవైరి	51	బాహామధ్యసీమ	175
బకఘాతతుండ	47	బాహువలయ(ఆభరణము)	184
బడబానల	134	బింబాధర	183
బద్ధకంకణ	48	బిరుదము (కృష్ణబిరుద)	190
బద్ధచేల వి.	173	బిసకాండసమబాహ వి.	214
బల (బలరామ)	28	బిసరుహగేహ వి.	214
బలభద్ర	117	బిసహస్త వి.	249

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
బీజసంగతి	85	భద్రావిభు	279
బుధకంటక వి.	10	భయంకరవర్ష	82
బృందారక	73	భయద రా.	56
బృందారకబృంద	203	భయదబాహాదండ	139
బృందావన	41, 44, 237	భరద్వాజ	99
బ్రహ్మవిద్య	164	భరద్వాజగోత్ర	3
బ్రహ్మాదిపోషణ వి.	8	భరద్వాజవరకన్యా	58
బ్రాహ్మణోత్తమ	164	భల్ల (ఆయుధము)	196
భండార	168	భల్లూకవిభు=జాంబవాన్	223
భక్తమందార వి.	255	భవబంధ	145
భక్తరక్షణ వి.	82	భవనుతపద వి.	60
భక్తవత్సల వి.	150	భవరోగవైద్య వి.	130
భక్తసంరక్షణ	48	భవ్యలక్షణ	267
భక్తాబ్జమిత్ర వి.	18	భవ్యసౌరభమిళిత	277
భగవన్మహిమవర్ణన	11	భాండీరవట	66
భగవన్మాయావృత్తాంత	19	భాగవతరామాయణ	54
భగ్నారిజన్య వి.	276	భాగ్యరేఖ	112
భటకదంబ	197	భాగ్యవతి వి.	265
భటకోటి	58	భాను=సూర్య	216
భటపటల	164	భానుకోటి	84
భటాళి	55	భానుబింబప్రభా	269
భద్రకుంజర	239	భానుభాను	219
భద్రపీఠ	210	భారతీపతి	85
భద్రనీరాజన	279	భార్గవరామ	169
భద్రశతాంగ	265	భావజకేళి	261
భద్రాదేవీవివాహ	262	భావజగురు వి.	236

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
భావజగురు పెండ్లి	279	భూదేవకామినీ	279
భావజాశుగ	127	భూధవ	113, 159
భాస్కరకరావళి	221	భూధవళాక్షి వి.	8
భీకరవీరవర	169	భూనభోంతర	259
భీబత్సరస	19	భూమండలేశ్వర	117
భీమవిక్రమ	273	భూమిదేవీకష్టదశ	9
భీమవృషాకృతి (అరిష్టాసుర)	115	భూనాయక	255
భీషణాకరకాండ	57	భూమిబృందారక	277
భీషణాకార	236	భూమిసపత్ని వి.	171
భీష్మ=భీష్మాచార్య	118	భూరి=మహాదాన	232
భీష్మకపుత్రి	175, 176	భూసురాశీర్వాద	193, 261, 281
భీష్మకరాజ	172, 173	భూషణగణభూషిత	247
భుజంగరోమ రా.	56	భూషణరాశి	134
భుజాగర్వ	253, 268	భూషణాలంకృత వి.	130
భుజాబల	124, 161	భూషాంబరావళి	147
భుజాస్ఫాలనభంజిత వి.	164	భేరీతూర్య	160
భువనమోహన వి.	132	భేరీవాద్య	191
భువనమోహనరస	89	భైరవాకార వి.	196
భువనమోహినీ వి.	166	భ్రమకము	243
భువనరక్షణ వి.	8	భ్రమరవేణి వి.	58
భువనేశ్వర	163	భ్రమరశోభనగాత్ర వి.	18
భువనైకకర్త వి.	190	భ్రూవిజితకోదండ వి.	94
భువనైకమాత వి.	60, 203	భోగికన్య	88
భూకాంత	269	భోగిభోగ	93
భూతపారణ	197	భోజదుర్నిమిత్త	133
భూతేశాలయ	163		

పద.	పుటసంఖ్య.
భోజదుస్స్వప్న	133
భోజన	232
భోజపుత్రిగర్భ	16
భోజప్రభు	117
భోజమృత్యు	138
భోజరాజేంద్ర	14
భోజావనీవిభు	15
భోజేంద్రమదహర్త వి.	190
మంగళం	209, 278
మంగళసామ్రాజ్యమహిత వి.	5
మంగళసూత్రధరణ	210
మంగళస్నాన	227, 270
మంగళాష్టక	228, 280
మంజీరకుచ	237
మంజీరపుంజ	183
మంత్రకూట	117
మంత్రరాజభీజ	108
మంత్రిబల	169
మందరధర వి.	53
మందరశైల	260
మందిరప్రవేశ	234
మంద్రమధ్యతారస్వన	88
మంద్రమధ్యస్వర	107
మకరకచ్ఛప (నిధి)	11
మకరకుండలధారి వి.	258
మకరకుండలమండిత వి.	59

పద.	పుటసంఖ్య.
మకరాంకకేళి	96
మకరాంకచిలుక	92
మగధరాజ	169
మణికంకణ	274
మణికోటికోటీర	84
మణిగ్రీవ య.	39
మణిగ్రీవశాపవిముక్తి	39
మణితీర	48
మణిదీప	157
మణిదీపచిత్రపాత్ర	210
మణిమయావరణ	211
మణినికరసాల	131
మణిపేటి	22
మణిమంటప	184
మణిమయభద్రపీఠ	210
మణివిలాస	216
మత్తేభచయ	55
మదఘీంకార	132
మదదంతిగతి	39
మదనగురు=శ్రీకృష్ణ	130
మదనపాశ	92
మదనమదన=శ్రీకృష్ణ	155
మదనసుమబాణ	89
మదనాగ్ని	101
మదనార్చి	90
మదవతీమణి వి.	155

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య
మదవృషభగ్రహణ	256	మరందధారా	93
మద్ర దే.	267	మరకతకుట్టిమ	163
మద్రధరణీశ భూ.	267	మరకతమకుట	268
మద్రపుర	268	మరకతశ్యామ వి.	254
మద్రరాజధాని	269	మరకతశ్యామల వి.	94
మద్రేశ్వర	279	మరిచి	242
మర్దితదైత్య వి.	28	మలయజకర్పూర	157
మధుపర్క	208, 279	మల్ల	183
మధుపర్కపూర్వ	228	మల్లనాగ	119
మధురగీత	149	మల్లయుద్ధ	222
మధురభాషణ	92	మల్లవర	240
మధురానగర ప్ర.	129, 146	మల్లికార్జునల్లరీ	95
మధురాధర	129	మహనీయబాహు	118
మధురామృత	90	మహనీయసాల	202
మధువైరి వి.	36, 129, 162	మహాగహన	243
మధువ్రత	152	మహాగుహా	221
మధూకవృక్ష	217	మహాద్వార	183
మధ్యదేశ	162	మహాదేవ	281
మధ్యమాద్రిగ్రామమండల	109	మహాధను	273
మధ్యమేళ	109	మహాభాగవత	3
మధ్యసింహాసన	95	మహారంగ	134
మనసిజజనకాష్టమహిషీ	59	మహారంగమధ్య	105
మనుయంత్ర	28	మహారజతాంగణ	163
మనోరంజని	101	మహారాజ్యవైభవ	94
మన్మథజనక	45	మహావన	55

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
మహావీర	193	మానవహారి	144
మహావైభవ	277	మానసనిలయ వి.	9
మహాసంకల్ప	208	మానససంచారి వి.	70
మహాహవభూ	235	మానినీమణి	105, 174
మహితశృంగార	257	మార=మన్మథ	212
మహితానురక్తి	248	మానజనన	212
మహీధవ	174	మిత్రగోరూప	215
మహోత్తాలసాల	131	మిత్రవిందాదేవీవివాహ	249
మహోత్పాత	48	మిత్రవిందభావార్థ	249
మహోత్సాహ	172	మిత్రవిందాస్వయంవర	249
మహోదర రా.	56	మిథ్యాభియోగ	225
మృగవితతి	85	మీనయంత్ర	268
మాకందవృక్ష	122	మీనాయతాక్షి వి.	172
మాగధబల	159	ముక్త (సంసారముక్త)	3
మాగధేంద్రసైన్య	161	ముక్తారంగవల్లి	157
మార్గణ	197	ముకుంద (వృక్ష)	216
మార్గణపరంపర	259	ముకురకపోల వి.	99, 127
మాణిక్యకటక	269	ముకురబింబాస్య వి.	7, 177
మాణిక్యకోటీర	269	ముకురాస్య వి.	249
మాణిక్యసింహాసన	184	ముకుళాది	109
మాతామహ	146	ముఖచంద్రమండల	227
మార్తాండ	36	ముఖవాసతాంబూల	124
మార్తాండబింబ	263	ముఖావలోకన	229
మార్తాండమండల	61	ముచికుంద	168
మానధన	133	మునిమంత్రోచ్చారణ	208

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
మునిలోకనుతలీల వి.	127	మోహనపుష్పశాఖ	173
మునిలోకవంద్య వి.	99	మోహనభావ	87
మున్నీరు	185	మోహనమంత్ర	88
మురదైత్యమర్ది వి.	199	మోహనమంత్రబీజ	107
మురళి (వేణు)	87	మోహనరతిక్రియ	97
మురవైరివర	258	మోహనవాణి	177
ముష్టాముష్టి	140	మోహనాకార వి.	86, 255
ముష్టిఘట్టన	140	మోహనాకృతి	96
ముహూర్త	280	మోహనాంగి వి.	96, 240
మేఖలాసన్న	223	మోహనానన	122
మేఘగర్జన	82	మోహితాత్మ	53
మేఘనాద రా.	56	మౌక్తికరద వి.	120
మేఘపోత ఉ.	28	మౌనిగణనుత వి.	52
మేఘలీల	222	మౌనిజననాధ	35
మేఘవాహ	81	మౌనిజాల	211
మేఘశ్యామమూర్తి వి.	79	మౌనిపతి	247
మేఘశోభనగాత్ర వి.	99	మౌనీంద్ర వి.	9
మృగతీవ్రగతి	218	యతి	183
మృగమద	239	యథార్థ	187
మృగలోచనా	258	యదు (రాజ)	276
మృత్యువక్త్ర	119	యదుకులాంబుధిరాజ వి.	190
మోహనకాంచనాంగ వి.	8	యదుకులోద్ధారి వి.	215
మోహనగాత్ర వి.	123	యదుపతి	150
మోహనతురంగ	254	యదుప్రవర వి.	207
మోహనపాశ	251	యదువీర వి.	182

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
యదువృష్ణిభోజవంశ	203	యౌవనకళా	173
యమునాకూల	86	యౌవనసీమ	234
యమునాతంగ	106	రంగావని	144
యమునానదీ	45, 123	రంజితగతి	36
యమునమార్గ	20	రంజితభాషణ	97
యమునసౌరభ	110	రంభా	278
యవనకాననానల వి.	190	రంభోరు వి.	249
యశోద	21, 151	రజతశాల	163
యశోదాదేవీ	16	రణచిత్రక వి.	195
యక్షపతి	163	రణభీతి	161
యక్షాధీశ	132	రతికళాప్రౌఢ	94
యాదవనాథ వి.	211	రతికళాకౌశల	98
యాదవపురోహిత	27	రతిపతిగురు=శ్రీకృష్ణ	110
యాదవవంశ	9	రతిరాజ	258
యాదవసేన	206	రత్నకంకణ	87
యాదవాన్వయ	15	రత్నకంబళ	241, 263
యాదవశిరోమణి వి.	72	రత్నకలశామృత	2
యామినీకాంతసౌధ	163	రత్నకలశోదక	208
యుద్ధ	198	రత్నకుండల	152
యూపస్తంభ	93	రత్నతాటంక	270
యోగమాయ	16, 186	రత్నపల్యాణ	263
యోగిజనపాల వి.	58	రత్నపీఠ	280
యోగిరాజు	9	రత్నమంటప	252
యోగివంద్య వి.	225	రత్నపటలమండిత	252
యోజన	162	రత్నహార	228

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
రత్నాకర	163	రాజమార్గ	265, 276
రత్నాకరాత్మజా వి.	228	రాజవదన వి.	210, 276
రత్నాంబరభూషణ	232	రాజవీక్షణ	158
రథాంగ	187	రాజశేఖర	45
రథారూఢ	199	రాజసత్తమ	159
రథాళి	197	రాజాన్న (అన్న)	242
రమణీయగమణి వి.	240	రాజాస్య వి.	265
రమానాధ వి.	211	రాజీవదళనేత్ర వి.	9
రమాపతి వి.	174	రాజీవనేత్ర వి.	152, 190
రమావిభు వి.	168	రాజీవలోచన వి.	137
రమణీయపుష్పసీర	110	రాజ్యగర్వ	84
రవికోటికోటీర	268	రాజ్యపట్ట	95
రవితనూభవ వి.	60	రాణి=పట్టమహిషీ	236
రవిపదక (ఆభరణ)	262	రాధేయ	272
రసఘుటిక	220	రామకేశవ	138
రక్షితవసుదేవ వి.	190	రామకృష్ణ	171
రాక్షస	118	రామచంద్ర	55
రాక్షసలోకవిభు వి.	57	రామసైన్య	56
రాక్షసవీర	57	రామాచ్యుత	135
రాక్షసాంతక వి.	254	రామానుజ వి.	55, 224
రాక్షసీ (పూతనా)	25	రామానుజాచార్య ఆ.	3
రాకేందువదన వి.	265	రామాభిరామ వి.	54
రాజకన్యా	269	రాసజలకేళి	110
రాజకాంతా	58	రాసబంధ	108
రాజపుంగవ వి.	190	రాసమండల	105

అష్ట. 41.

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
రాహుగళ	64	లతాంగి వి.	249
రిపుసైన్య	275	లతావితాన	243
రుక్మభూషణవతి వి.	174	లలనామణి వి.	2 4
రుక్మవర్ణాంగి వి.	174	లలనామణియంగుళీయక	185
రుక్మిణీ	179	లలితకరపల్లవ	94
రుక్మిణీకాంత	211	లలితమరాళ	110
రుక్మిణీదేవి	173, 207	లలితసాల	43
రుక్మిరాజ	172, 180	లలితసౌందర్య వి.	2
రుచిరసుధాగాత్ర వి.	27	లలితాక్షి వి.	171
రుచిరాంగి వి.	95	లలితేంద్రనీల	163
రుచిరాలక	205	లలితేంద్రనీలశైల	283
రుద్రాదిదేవత	90	లక్షణాదేవివివాహ	267
రుధిరాక్ష రా.	56	లక్షణానాథ వి.	281
రూపగుణశీల	786	లామజ్జకవృక్ష	241
రేఫఅకార (గ్రంథ)	5	లాలాసుధారస	26
రేవతీధవ	208	లావణ్యనిధి	107
రేవతీదేవి	172	లాక్షారక్తిమ	245
రేవతీవిభు=బలరామ	172	లింపవితతి	190
రేవతీవివాహ	172	లోకజననీ	26
రైవతరాజ	171	లోకారాధ్య	283
రోచమాన	277	వంచితశుక్ర వి.	222
రోహిణిదేవి	16	వందిమాగధ	11, 196, 203
రోహిణీపుత్ర	27	వజ్రకవాట	167
రోహిణీయశోద	130	వజ్రగతిముష్టి	137
రోహిణీసహిత వి.	43	వజ్రదంష్ట్ర రా.	56

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
వజ్రపాణి వి	139	వరమణి	220
వజ్రబాణఘాత	260	వరమణిభూషణావళి	108
వజ్రభవన	163	వరమునీంద్ర	101
వజ్రాంక	184	వరరూపవతి వి.	223
వత్సగణ	48	వర్ణితసత్యకీర్తి వి.	253
వత్సగోపకుల	52	వర్షధారా	82
వధూమాణిక్య	227	వరేణ్య వి.	138
వధూవర	14, 258, 265	వలాహకతురగ	191
వనకేళి	114, 237	వల్లకీరాజిత వి.	115
వనచరపంక్తి	55	వల్లకీవాణి వి.	249
వనజాతలోచన వి.	11	వల్లవాంగనామణి వి.	127
వనజాప్తపుత్రీ=రాణి	246	వల్లవీవల్లవ వి.	41
వనజాయతాక్ష వి.	51	వల్లవీహస్తపల్లవ	115
వనజాస్త్రకోటిలావణ్య వి.	179	వసుదేవ భూ.	13, 14
వనజాస్త్రమాత వి.	58	వసుదేవతనయ	114
వనదేవతా	70	వసుదేవభయనివారణ	20
వనధిజాత వి.	58	వసుదేవముఖ్య	171
వనధిపరిఘ	163	వసుధాకళత్ర వి.	64
వనమాలికా (ఆభరణ)	17, 184	వసుధేశ్వర	171
వనమాలికా	124	వసుమతీసుర	229
వనమృగావళి	122	వస్తువాహన	277
వనితాశిరోమణి వి.	227	వస్తువితతి	65
వరణమాలిక	108	వ్రజ (గోపనగరము)	46
వరదానకర వి.	2	వ్రజయాగ	75
వరభాగ్యవతి వి.	2	వృశ్చికరోమ రా.	56

పద.	పుటసంఖ్య.
వృత్తపాత	41
వాచామృతసార	227
వాణీ=సరస్వతీ	208
వాణివాక్యప్రౌఢి	251
వాణీభవ	107
వాణీమనోహర వి.	210
వాణీవిభు వి.	10
వాణీశనుత వి.	58
వాద్యగతి	236
వాద్యఘోష	78
వామనాకృతి వి.	53
వామాయతాక్షి వి.	178
వారరమణి	236
వారిజనాభ వి.	71
వారిజహితపుత్రి వి.	53
వారిజానన వి.	174
వాసవ	113
వాసవయక్షపతి	163
వాసుదేవ	128
వాహజాల	192, 200
వాహనాదిసంతతి	168
వాహినీపతి	192
వాహినీయుక్త వి.	277
వ్యాస	3
విందానువిందదేవి	249
వికచాబ్జనేత్ర వి.	245
వికచాబ్జముఖి వి.	154
వికసితనయన వి.	68
విక్రమధామ వి.	222
విక్రమశక్తి	197
విక్రమాద్భుత	193
వికాసరాస	109
విగ్రహజితకామ వి.	14
విచలదేణి వి.	58
విచిత్రసూత్ర	157
విటశిఖామణి వి.	98
విజయఘోష	47
విజితతారక వి.	183
విజితభవ వి.	60
విదర్భదేశ	172
విద్యాధర	83
విద్యావిశారద వి.	5
విద్యాసింధు వి.	3
విద్యుత్ప్రభాభాసితోరు వి.	253
విద్రుమలతా	219
విద్రుమవల్లి	188
విద్యుజ్జిహ్వ రా.	56
విధుబింబ	204
విపణిమార్గ	132, 203
విప్రజన	232

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
విప్రదంపతి	263	విశ్రుతకీర్తి వి.	262
విభక్త్యంత	7	విషధరోత్తంసనివేశ	237
విభీషణపట్ట	58	విషపావక	63
విమలగాన	88	విష్ణుమాయ	34
విమలానన వి.	166	విష్ణురథ=గరుడ	188
విమలస్సైకతభూమి	104	విహగేంద్రకేతన వి.	250
వియచ్చర	209	వీరకులభీమ వి.	169
విరహాతాప	98, 150	వీరపుంగవ వి.	212
విరహిరక్త	13	వీరరస	17, 134
విరాట్ ప.	7	వీరరసావేశవివశ	195
విరూపాక్ష రా.	56	వీరలక్ష్మీనివాస	203
విలాసప్రసూన	107	వీరవీర వి.	196
విలాసరాస	108	వీరాళిఘోష	192
విలాసినీ	96	వేంకటగ్రావాధినాథ ప.	3
వివాహమంటప	228, 265	వేంకటాధీశురాణి వి.	9
వివాహలగ్న	181	వేదవిద్విప్ర	163
వివిధజలచర	11	వేదవేత్త	252
వివిధభక్తి	155	వేదవేదాంత	189
వివిధోపహార	78	వేదోక్త	232
వివిధవర్ణ (రాగ)	88	వేదోక్తమార్గ	258
విశాలగేహ	277	వేణు (వేణుదండ)	46
విశాలతాలవృంత	184	వేణునాద	87, 88, 107
విశ్వకర్మ	162	వేణుశరచాప	52
విశ్వరూపి	105	వేదాంతవిద్యాప్రవీణ వి.	4
విశేషదాన	193	వేదవిధి	246

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
వేదాంతవేది వి.	210	శక్రధనుస్	251
వేదాంతవేద్య వి.	189	శక్రాదిభీకర	191
వేదాదివిద్యాప్రవీణ వి.	2	శఠమతి వి.	45
వేదోక్తి	246	శతకోటి	10
వైకుంఠనగర (ద్వారకా)	167	శతమాయ రా.	56
వైకుంఠపద ప్ర.	19	శతాంగ	252
వైకుంఠసామ్రాజ్య	151	శతాంగనికర	192
వైజయంతి	106	శతాంగసంఘ	132
వైజయంతీధామ	86	శతానందాది	277
వైడూర్యమణి	270	శత్రుసంహార వి.	172
వైదర్భి	174	శత్రుసూదన వి.	215
వైదర్భితాప	176	శరచక్రగద	196
వైదర్భీముద్రిక	183	శరజాలఘట్టన	275
వైదేహీగర్భ	211	శరదాగమ	123
వైరిచక్ర	196	శరపరంపర	206
వైరిజాల	185	శరభపుంజ	244
వైవాహికోత్సవ	247	శరశరాసనచక్ర	159
వృషభగ్రహణ	253	శరసంధాన	273
వృషభజిద్వాది	237	శరవృష్టి	274
వృష్ణిరాజ	276	శర్వాణీధవ వి.	10
వ్యోమనాయక	120	శల్యబలము	118
శంఖధ్వని	236	శశికాంతశిలా	245
శంబరాంతక వి.	273	శశిబింబముఖి వి.	245
శకటసంఘ	78	శాకినీ	203
శకటాసుర	26	శార్ఙ్గ	2

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
శాండిల్యముని	99	శుభక్రియ	212
శార్దూలపుంజ	244	శుభగుణయౌవన	179
శాపవిముక్తి	39	శుభగుణశీల వి.	173
శారదచంద్రచంద్రిక	189	శుభద్రవ్య	209
శారదనీరద	33	శుభద్రవ్యసంతతి	263
శారదవన	238	శుభలగ్న	263
శార్వాణి	208	శుభాగత	282
శార్వాణీధవ వి.	107	శూరపుత్ర	14
శాల్యన్న	78	శృంఖలబద్ధ	117
శ్యామగళ	260	శృంగారబీజాంకుర	174
శ్రావణమేచకాష్టమీ	18	శృంగారమధ్య	111
శిఖాశాఖ	182	శృంగారరస	255
శితాయతకటాక్ష	40	శృంగారరసాబ్ధి	110
శిరఃకంప	81	శృంగారవతి వి.	257
శిరోరత్న	115	శృంగారహారిణీ వి.	265
శిరోవేష్టన	192	శృంగారోపవన	132
శివవంద్య వి.	130	శేష (ఆదిశేష)	2
శిశుపాల	180, 186	శ్వేతపటీర	134
శీతధామసమాతపత్ర	190	శైలనిర్ఝర	72
శీతాంశువదన వి.	179	శ్రీకరవర్ణ వి.	127
శీతాంశురాణి	208	శ్రీకరవాణి వి.	1
శీతాపహరణ	83	శ్రీకలితోరువక్ష	223
శుకపికఋత్విక్	93	శ్రీకామినీవిభు వి.	97
శుకవర్ణాంశుక	235	శ్రీకృష్ణావతారమాసాది	18
శుకవాక్య	56	శ్రీదేవీ=శ్రీమహాలక్ష్మి	272
శుకయోగి	9, 214	శ్రీధర వి.	52

పద..	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
శ్రీధామ వి.	54	శోకాగ్ని	227
శ్రీనికేతన వి.	124	శోభన	252
శ్రీనిలయ వి.	229	శోభనగీత	257
శ్రీపతిరమాదేవి	209	శోభనవతి వి.	172, 261
శ్రీపాదనుజ్జన	52	శోభనవేళ	172, 228
శ్రీయలమేల్మంగదేవి	1	శౌరికథామృత	267
శ్రీయుక్త వి.	248	శౌర్యనిధాన	175
శ్రీరమణీకళత్ర వి.	190	శౌరివిహార	239
శ్రీరామరామ	186	శౌరిసంమతి	211
శ్రీవత్స (చిహ్న)	18, 87	శౌరిసౌందర్య	155
శ్రీవత్సలాంఛన వి.	50	షట్పదపుంజ	163
శ్రీవత్సవక్షు వి.	106	షడ్జస్వర	69
శ్రీవిభు వి.	192	షష్ఠపట్టమహిషీ వివాహ	253
శ్రీవర	101	సంకలితగోపుర	193
శ్రీవిలాసహర్మ్య	82	సంకీర్ణగతిరాగ	88
శ్రీవేంకటాధీశ	59	సంకేత	152
శ్రీవేంకటేశ వ.	2, 6	సంగీతగరిమ	208
శ్రీవేంకటేశురాణి వి.	58	సంగీతసాహిత్య	5
శ్రీవైనతేయ	2	సంగీతసూచక	48
శ్రీసత్యభామాదేవీ వివాహ	227	సంచారభేద	108
శ్రీహరిభక్తి	59	సంఛన్ననళిన	108
శ్రీహరిసహాయ	70	సంతతవాసనా	183
శ్రీహరిహరి	183	సంతతశోక	159
శ్రుతకీర్తిరాజ	262	సంతోషాబ్ధి	264
శ్రుతిచకోర	174	సందీప్తబాణ	195
శ్రుతిఘోష	274	సంపంగిపూవు	156

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
సంభ్రమలీల	254	సఖీజన	267
సంసార	153	సగుడజీరక	209
సంస్కృత	6, 7	సతతశోభనవతి వి.	172
సంస్కారవిధి	145	సత్కృతి	223
సంస్తుతగుణోదార వి.	252	సత్యకీర్తి-దేవీవివాహ	253
సకలకంటక వి.	26	సత్యభామ (దేవి)	227
సకలకల	129	సత్యసంకల్ప వి.	253
సకలకలాప్రవీణ వి.	96	సత్రాజిత్తు భూ.	220, 225, 228
సకలకళాపూర్ణచంద్ర వి.	106	సతీమణి వి.	179
సకలకల్యాణలక్షణ	282	సదనప్రవేశ	261, 266
సకలగణ్యా వి.	58	సద్గుణకీర్తి	174
సకలదిక్తట	274	సద్ధర్మశీలి వి.	172
సకలబంధు	252	సనకసనందన	278
సకలబాంధవ	161	సన్మాన	215, 248
సకలభూషాన్విత వి.	168	సప్తదశవార	161
సకలయతులు	6	సప్తమపట్టమహిషీవివాహ	262
సకలయాదవ	159, 174	సప్తస్వర	88
సకలయోగీంద్ర	44	సప్తాంగ	167
సకలరసాన్న	124	సప్తార్చి	62
సకలశరీరి వి.	99	సమధికామృతరస	124
సకలసంగీతసూచక	48	సమరందబిసహస్త	138
సకలసన్నాహ	42, 192	సమరభూపాల (వాహన)	232
సకలసౌఖ్య	146	సమవర్తి (యమ)	149
సకలాయుధ	207	సమశుద్ధరాగ	88
సకలోపచార	254	సరభసగతి	200

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
సరసకవి వి.	59	సలలితమంగళాష్టక	228
సరసచతురవాణి వి.	185	సవ్యాపసవ్య	137
సరసభావ	243	సహచరసైన్య	55
సరసరంభా	245	సహభోజన	230
సరసరంభోరు వి.	249	స్యందన	55, 191
సరసవాసన	68	స్యమంతకమణి	215
సత్వగుణ	11	స్వయంవర	249, 272
సన్మార్గహిత వి.	27	స్వర్ణదీక్షీర	85
సరసకుంజ	43	సాందీపిని (ముని)	148, 149
సరసగంధ	177	సాంద్రచందనపారిజాత	163
సరసరత్న	228	సాంధ్యకృత్య	152
సరసిజాక్షు వి.	15, 49	సాంబ్రాణిధూప	157
సరసభావ	95	సాగరతనూజాత వి.	1
సరసమంజులహాస వి.	255	సాత్యకి	194
సరసవాక్య	92	సాత్త్వికశుభమూర్తి వి.	5
సరోవర (తటాక)	49	సాధుబాధ	10
సర్వద్రోహి	225	సామజతతి	234
సర్వఫలద వి.	44	సామజయుగ	138
సర్వఫలదాయక వి.	149	సామ్రాజ్యపద్మా వి.	267
సర్వబంధుజాల	246	సారకర్పూర	243
సర్వశుభక్రియ	212	సారకస్తూరికా	183
సర్వసురవర్య వి.	185	సారథి	197
సర్వసైన్య	199	సారలావణ్య వి.	58
సర్వాత్మ వి.	121	సారసజాల	110
సలలితమంగళస్నాన	227	సారసగేహ వి.	58

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
సారసభవ	113	సుకవిజీవంజీవ	59
సారసరాజిరీతి	224	సుకుమారగతి	229
సారసరీతిరస	8	సుకుమారపవన	48
సారసలోచన వి.	239	సుకుమారసుమలతా	93
సారసాంగి వి.	224	సుకుమారలీల	68
సారసాస్త్ర మంత్రశక్తి	174	సుఖకేళి	142
సాలజాల	55	సుగ్రీవముఖ్య	269
సాల్వ భూ.	197	సుధర్మ (సభా)	167
సాల్వరాజ	119, 193	సుధాకరకరచారు	109
సాష్టాంగ	13	సుధాకలశ	205
సాహసబల	192	సుధాపాణి వి.	58
సాహసవృత్తి	16, 199	సుధారసవర్గ	167
స్వారాజ	118	సుభద్రావిభు	279
సింహ	219	సుమనోమనోహర వి.	99
సింహనాద	56	సుమవృష్టి	209
సింహమధ్య	109	సురగరుడోరగ	2
సింహాసన	184, 254	సురగిరి	28
సితపక్షయుగ	208	సురధేను	84
సిఙార్ణవ	10	సురనది	61
సిద్ధసాధ్య	278	సురనదీముఖ	208
సీతాదేవి	182	సురనదీయమున	124
సీమంతసీమ	209	సురపొన్న	49
సీమంతినీమణి వి.	209	సురరాజ	76
సీమంతినీ సంగీత	185	సురుచిరగతి	205
సీరపాణి (బలరామ)	46, 159	సురుచిరాకార వి.	252
సిరిపదాబ్జ	86	సువర్ణఖండ	87

పద.	పుటసంఖ్య.
సువర్ణదాన	232
సువ్రతః (పురోహిత)	228
సూకరరవ	49
సూతవధ	194
సూతికాగార	20
సూత్రవతీశ (విష్వక్సేన)	3
సూనాస్త్రదీపిక వి.	34
సూనోపమాకృతి వి.	16
సూర్యకోటి	227
సూత=సారథి	196
సూర్యపుట	67
సృగాలజాల	202
సేతుభంధ	49
సేనాధిప (విష్వక్సేన)	12
సైకత	245
సైకతభూమి	100
సైకతశ్రోణి వి.	1
సైకతనిభశ్రోణి వి.	171
సైనికవ్రజ	159
సోమకాసుర	220
సోమపాన	93
సోమరాజీవసదనావధూ	59
సౌందర్యగుణహారి వి.	234
సౌందర్యచక్ర	223
సౌఖ్యకేళి	243
సౌదామినీలతిక	267
సౌభాగ్యగరిష్ఠ	56
సౌరభపరాగ	110
సౌరభరసాల	86
సౌలభ్య	46
సౌవర్ణగాత్రి వి.	261
సౌవర్ణపాత్రిక	279
హంబాసినాద	61
హంస	238
హంసకీరకదంబ	183
హంసయాన వి.	58
హంసశాబక	70
హతబకాసుర వి.	190
హతదైత్యభూపాల వి.	60
హతశేష పార్థివ	276
హనుమంత=హనూమాన్	182
హయమూర్తి (అసుర)	120
హర=పరమశివ	210
హరరాణి	257
హరికథావేద్య	260
హరికిశోర	254
హరికులోద్భవ	55
హరికృపాదృష్టి	43
హరిఖడ్గబృంద	55
హరిచాప	106
హరిణవర్ణ	269
హరిణాంక వి.	124

పద.	పుటసంఖ్య.
హరిణాంకబింబ	17
హరిణాద్రిజలద	123
హరిణి	244
హరిదాస	124
హరినిలయ	276
హరినీలమూర్తి వి.	27
హరిపదాబ్జ	157
హరిపరాయణచిత్త వి.	4
హరిపరాయత్తచిత్త వి.	129
హరిబాహుబల	84
హరిభక్తి	70, 99
హరిభుజాంతరసంగ వి.	214
హరిమధ్య వి.	249
హరిమాయ	16, 20
హరిరాణి	247, 257
హరివంశకావ్య	5
హరివహ్నిశమన (దిక్పాల)	57
హరివిలాస	127
హరివివాహ	230
హరిశృంగఫూత్కార	47
హరిహయహరి	191
హలజలజాతరేఖ	123
హలపాణి	196
హసితనిర్జితధామ వి.	228
హస్తిపుష్కర	136
హస్తిహస్త	204
హార	177
హార (ఆభరణము)	184
హాటకనేత్రు వి.	255
హారజాల	86
హారిభూషణజాల వి.	1
హాలాహల	61
హాసచంద్రిక	188
హింగుళరుచి	110
హితకృత్య	92
హితమతి వి.	181
హితమంత్రి	183
హితవృత్తి	208
హిమధామవదన వి.	8
హిమశైల	163
హుంకారనాద	40
హెచ్చరిక	236
హేమగేహ	263
హేమపటలశోభ	106
హేమరథ	254
హేమసుమవాస	112
హేమశలాకా	173
హేమహర్మ్య	128
హేమాంగి వి.	208
హేమాంబర వి.	142, 152

పద.	పుటసంఖ్య.	పద.	పుటసంఖ్య.
హేతిఘాత	15	హృదయకుముద	89
హేమకశిపు	144	హృదయవికాస	110
హేమదాన	212	హృద్యస్వై వేద్య	78
హేమాబ్జ	101	క్షితినాథ	178
హేమాబ్జసదన వి.	8	క్షితిప్రదక్షిణ	222
హైమకాండ	190	క్షితిరమాధార వి.	12
హైమసంవ్యాన వి.	58	క్షీరకంఠ	40
హైమసరోజ	62	క్షీరతరంగ	118
హోమాదికృత్య	280	క్షీరవర్ష	123
హృత్పద్మదినేశ వి.	223	క్షీరాబ్ధిగమన	10